

ΒΙΚΤΩΡΟΣ Δ. ΚΡΗΤΙΚΟΥ — ΜΙΛΤΙΑΔΟΥ ΤΣΕΛΙΟΥ

ΔΡΧΔΙΟΙ
ΕΛΛΗΝΕΣ
ΛΥΡΙΚΟΙ
(ΕΚΛΟΓΕΣ)

ΓΙΑ ΤΗ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΑΘΗΝΑΙ 1980

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΑΡΧΑΙΟΙ
ΕΛΛΗΝΕΣ
ΛΥΡΙΚΟΙ
(ΕΚΛΟΓΕΣ)

Μέ απόφαση της Έλληνικής Κυβερνήσεως τά διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, Γυμνασίου και Λυκείου τυπώνονται από τόν Όργανισμό Εκδόσεως Διδακτικῶν Βιβλίων και μοιράζονται ΔΩΡΕΑΝ.

1980
X 84

ΒΙΚΤΩΡΟΣ Δ. ΚΡΗΤΙΚΟΥ
ΜΙΑΤΙΑΔΟΥ Γ. ΤΣΕΛΙΟΥ

ΑΡΧΑΙΟΙ
ΕΛΛΗΝΕΣ
ΛΥΡΙΚΟΙ
(ΕΚΛΟΓΕΣ)

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ — ΑΘΗΝΑΙ 1980

‘Η είσαγωγή, τά σημειώματα και οι έρμηνευτικές σημειώσεις μεταγλωττίστηκαν άπό τόν έπ. Γεν. Ἐπιθεωρητή Μ. Ε. Π. ΔΟΡΜΠΑΡΑΚΗ.

Ε Ι Σ Α Γ Ω Γ Η

Ο ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ
ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ

Οι ἀρχαῖοι μας πρόγονοι καλλιέργησαν μέ θαυμαστή ἐπιτυχία ὅλα τά εἰδη τοῦ γραπτοῦ λόγου. Τά ἀθάνατα ἔργα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ποιητῶν καὶ συγγραφέων δείχνουν ὅτι καὶ ἡ ποίηση καὶ ὁ πεζός λόγος ἔφτασαν σέ πολύ ψηλό βαθμό ἀναπτύξεως.

‘Η ποίηση γενικά προηγγέθηκε ἀπό τόν πεζό λόγο, γιατί

αυτή στηρίζεται στή φαντασία, πού τήν είχε πλούσια ό
έλληνικός λαός, ένω δι πεζός λόγος ἀπαιτεῖ ωριμότητα στή¹
σκέψη καί ἀκρίβεια στίς ἐκφράσεις.

Εἰδικότερα ἡ ἐπική ποίηση, εἶναι τό ἀρχαιότερο εἶδος·
ἀναπτύχθηκε πρίν ἀπό τή λυρική καί τή δραματική, γιατί
οι "Ἐλληνες, τήν ἐποχή πού ἐπικρατοῦσαν ἀκόμη οι πα-
λιές βασιλεῖες, χαίρονταν ἀκούοντας τίς μυθικές παραδό-
σεις γιά τίς πράξεις καί τά κατορθώματα τῶν ἡρώων,
στούς ὅποιους ἀνέβαζαν τή γενιά τους οι βασιλιάδες.

Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΛΥΡΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ

"Η λυρική ποίηση ἀναπτύχθηκε ἀργότερα ἀπό τήν ἐπι-
κή. Είχε κι αυτή τήν ἀρχή της πολύ παλιά στά τραγούδια
τοῦ λαοῦ τά καμαρένα σέ ἀτεχνη ἢ δημόδη ποίηση (ἰδίως
σέ θρησκευτικά τραγούδια γιά νά τιμοῦν τούς θεούς καί
ἱδιαίτερα τόν Ἀπόλλωνα), διλά ώς ἔντεχνο εἶδος ἡ λυρική
ποίηση ἀρχισε νά φανερώνεται ἀπό τά μέσα τοῦ 8. αἰώνα
π.Χ., δηλαδή πολύ μετά τήν ἐπική.

"Η ἐκδήλωσή της ἔγινε στόν κατάλληλο τόπο καί καιρό.
Κάτω ἀπό τό λαμπρό οὐρανό τῆς Ἰωνίας «μέ τό γλυκύ-
τερο κλίμα τοῦ κόσμου» οι "Ἐλληνες είχαν ιδρύσει μεγάλες
καί πλούσιες πόλεις. Ζώντας σ' ἐλεύθερες καί ἀκμάζουσες
πολιτεῖες καί μέ φυσική κλίση πρός τήν ποίηση οι "Ιωνες,
πλημμυρίζονταν ἀπό συναισθήματα πού ζητοῦσαν νά ἔξω-
τερικευτοῦν. "Ενιωθαν βαθύτατα τήν ἀνάγκη καί είχαν
ὅλη τήν ἐλεύθερία γιά νά ἐκδηλώσουν τόν πλούσιο ψυ-
χικό τους κόσμο.

Σ' αυτή τή μεγάλη δημιουργική ἐποχή βρέθηκαν ἄνθρω-
ποι πού είχαν τήν ίκανότητα ν' ἀνταποκριθοῦν σ' αυτή τήν
ἀνάγκη κι ἀρχισαν ἔτσι τήν πρώτη ἔντεχνη λυρική δημιουρ-
γία. 'Από τότε σιγά σιγά ἡ λυρική ποίηση ἀνέβηκε ψηλά
μέχρι τά μέσα τοῦ 5. αἰώνα, ὅπότε ἔφτασε στήν πιό μεγάλη
ἀκμή καί διαδόθηκε σ' ὅλες τίς μεγάλες πόλεις τῆς Ἐλλάδας.

ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΛΥΡΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΕΩΣ

Ό έσωτερικός ψυχικός κόσμος, πού έκφράζει ή λυρική ποίηση, είναι ποικιλόμορφος. Σκέψεις, ιδέες, συναισθήματα και πάθη διάφορα (χαρά, λύπη, ένθουσιασμός, άπογοήτευση, δρμή γιά δράση, άπελπισία, θυμυασμός, άγάπη, έχθρα, τόλμη, φόβος και τόσα άλλα) πλημμυρίζουν τήν ψυχή τοῦ ποιητῆ κι έξωτερικεύονται μέ τά προϊόντα τῆς ποιήσεώς του. "Επειτα καὶ οἱ τρόποι γιά τήν έξωτερίκευσή τους παρουσιάζουν ποικιλία. Τά μέτρα, οἱ ρυθμοί, ἡ γλώσσα, ἡ ἀπαγγελία ἢ ἡ ἔκφραση τῶν λυρικῶν ποιημάτων μέ τή συνοδεία μουσικῆς ποικίλουν ἐπίσης.

"Ετσι ἡ λυρική ποίηση, ἀνάλογα μέ τό περιεχόμενό της καὶ τή μορφή μέ τήν ὅποια ἔκφράζεται, χωρίζεται σέ τέσσερα βασικά είδη: στήν ἐλεγειακή, τήν Ιαμβική, τή μελική καὶ τή χορική. Τά είδη αύτά διακρίνονται κι ἀναπτύχθηκαν τό ἔνα μετά τό ἄλλο καὶ τό καθένα ἀπό αύτά προέρχεται ἀπό τό προηγούμενο. Είναι μιά φυσική καὶ κανονική πρόδοσ, πού γίνεται μέ τήν ἐπέκταση καὶ τοῦ νοήματος καὶ, ιδιαίτερα, τοῦ μέτρου. Γιατί τό μέτρο, πού είναι τό κυριότερο στοιχεῖο στήν ἐλληνική ποίηση, ἀλλάζοντας διαδοχικά καὶ πλαταίνοντας ἔφτασε ἀπό τόν ἀπλούστατο ἐλεγειακό τύπο στά τεχνικότατα καὶ πιό πολυποίκιλα συστήματα τῆς χορικῆς ποιήσεως.

Α' ΕΛΕΓΕΙΑΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Τό πρώτο ἀπό τά προϊόντα τῆς λυρικῆς ποιήσεως είναι ἡ ἐλεγεία κι ἀπό αύτό ἡ ποίηση λέγεται ἐλεγειακή.

"Η ἐλεγεία είναι δημιούργημα τῶν Ιώνων καὶ φανερώνεται κατά τό 700 - 600 π.Χ. Πῆρε τό δνομά της ἀπό τή λέξη ἐλεγος πού σήμαινε ἀσμα θρηνητικό καὶ τραγουδίτων μέ συνοδεία αὐλοῦ. 'Επομένως ὁ ἀρχικός χαρακτήρας σ' αὐτή τήν ποίηση ήταν πιό πολύ θρηνητικός. 'Αργότερα δύμας ὁ κύκλος τῆς ἐλεγείας ἀπλώθηκε καὶ δέ γύρευε αὐτή

νά ἔκφράσει μόνο θρῆνο, ἀλλά καὶ ὅπου αδήποτε δυνατή ψυχική συγκίνηση, δηλαδή χαρά, λύπη, ἔρωτα, ἐνθουσιασμό καὶ ἄλλα.

Στήν ἐλεγεία ἀνήκει καὶ τὸ ἐπίγραμμα, πού εἶναι σύντομη ἐλεγεία καὶ ἀποτελεῖται ἀπό ἓνα ἢ δύο δίστιχα, σπανίως ἀπό περισσότερα.

Γλώσσα τῆς ἐλεγείας εἶναι ἡ Ἰωνική διάλεκτος, ὅπως καὶ τοῦ ἔπους, μέ πολλούς αἰολισμούς καὶ δωρισμούς. Κυριότατοι ἀντιπρόσωποι στήν ἐλεγειακή ποίηση εἶναι ὁ Καλλίνος, ὁ Τυρταῖος, ὁ Μίμινερμος, ὁ Σόλωνας, ὁ Ξενοφάνης, ὁ Θεόγνης, καὶ εἰδικά στό ἐπίγραμμα ὁ Σιμωνίδης ἀπό τήν Κέα (γιά τή ζωή τους βλέπε στίς ἑρμηνευτικές σημειώσεις).

Β' ΙΑΜΒΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Σύγχρονα μέ τήν ἐλεγειακή διαμορφώθηκε σέ χωριστό είδος καὶ ἡ Ἰαμβική ποίηση, πού πῆρε τό δόνομα ἀπό τόν **Ιαμβό**. Ιαμβος ἐσήμαινε σκῶμμα (πείραγμα, περιγέλιο) καὶ σκωπτικό στίχο. "Ωστε ἀρχικά ἡ Ἰαμβική ποίηση ἦταν καθαρά σκωπτική, χλευαστική καὶ εἰρωνική, καὶ εἶχε τήν ἀρχή της σέ πολὺ παλιά λαϊκά, περιπαικτικά τραγούδια, πού ἀντάλλασσαν μεταξύ τους ἑορταστές τῆς Δήμητρας καὶ τοῦ Διονύσου, καθώς εἶχαν τό δικαίωμα νά περιπατέουν ἐλεύθερα ὁ ἔνας τόν ἄλλο.

'Αργότερα ὅμως ἀπόκτησε μεγαλύτερο πλάτος. Καὶ εἶχε γιά βάση τό σκῶμμα καὶ μ' αὐτό ἐπιδίωκε τή διόρθωση ἀτομικῶν ἐλαττωμάτων, καταπιανόταν ὅμως καὶ μέ κοινωνικά ἢ πολιτικά θέματα, παίρνοντας ἀφορμή ἀπό τίς ταραχές καὶ τίς φιλονικίες, ἀπό τό σάλο καὶ τήν τρικυμία τῆς κοινωνικῆς ζωῆς.

Καὶ ἡ Ἰαμβική ποίηση, ὅπως καὶ ἡ ἐλεγεία, ἀναπτύχθηκε στήν Ιωνία. 'Ενω ὅμως ἡ ἐλεγεία, καθώς πρωτύτερα τό ἔπος, διαδόθηκε καὶ στίς ἄλλες ἐλληνικές φυλές καὶ μεταρρυθμίστηκε σύμφωνα μέ τήν ιδιοφύτα καθεμιᾶς ἀπό αὐτές, ἡ Ἰαμβική ποίηση ἔμεινε τό καθαυτό χαρακτηριστικό ἰωνικό

είδος, πού δέ μποροῦσε ν' ἀναπτυγθεῖ παρά μόνο στούς γνωστούς γιά τόν ἐλευθέριο χαρακτήρα τους "Ιωνες.

Γλώσσα καὶ γιὰ τήν ίαμβική ποίηση εἶναι ἡ Ἰωνική διάλεκτος, διαφορετική ὅμως ἀπό τήν ἑπική καὶ τήν ἐλεγειακή, γιατὶ στέκεται πιὸ κοντά στήν ἀττικὴ διάλεκτο. Σπουδαιότεροι ἀντιπρόσωποι τῆς ίαμβικῆς ποίησεως εἶναι ὁ Ἀρχιλόχος καὶ ὁ Σημωνίδης ἀπ' τήν Ἀμοργό (γιὰ τή ζωὴ τους βλέπε στίς ἔρμηνευτικές σημειώσεις).

Γ' ΜΕΛΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Ἡ ἐλεγειακή καὶ ἡ ίαμβική ποίηση προπαρασκεύασαν τήν ἐμφάνιση τῆς μελικῆς ποιήσεως, πού μαζί μέ τή χορική ἀποτελεῖ τήν καθαυτό λυρική ποίηση. Μέ τόν καιρό δηλαδή ἡ ποίηση συνδυάστηκε μέ τήν ὄλοένα ἀναπτυσσόμενη μουσική κι ἔτσι δημιουργήθηκε ποίηση πού συνοδεύεται ἀπό τή λύρα ἢ ἄλλο μουσικό ὄργανο.

Τό είδος αὐτό τό ποιητικό καλλιεργήθηκε ἀπό τοὺς Αἰολεῖς τῆς Μ. Ἀσίας, γι' αὐτό καὶ λέγεται αἰολική μελική ποίηση (ἢ αἰολικό μέλος). Μέ τό νέο αὐτό είδος ἡ ποίηση ἀνυψώθηκε πολὺ, πλάτυνε ἀκόμα πιὸ πολὺ ὁ κύκλος τῶν θεμάτων τῆς καὶ τό μέτρο ἀπόκτησε μεγάλη ποικιλία.

Γλώσσα τῆς μελικῆς ποιήσεως εἶναι, κατά τό μεγαλύτερο μέρος, ἡ αἰολική διάλεκτος Διασημότεροι ἀντιπρόσωποι τῆς εἶναι ὁ Ἀλκαῖος καὶ ἡ Σαπφώ, πού ἔγραψαν σέ αἰολική διάλεκτο, καὶ ὁ Ἀνακρέοντας, σέ Ἰωνική.

Δ' ΧΟΡΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

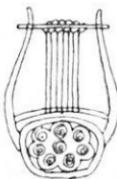
Παράλληλα μέ τή μελική ποίηση ἀναπτύγθηκε καὶ ἡ λεγόμενη χορική ποίηση, στήν ὅποια τό ἄσμα τραγουδιόταν μέ τή συνοδεία καὶ μουσικοῦ ὄργάνου καὶ χορευτικῆς ὅμαδας. Ἀποτελεῖ δηλαδή αὐτή συνταίριασμα ἀπό ποίηση, μουσική καὶ χορό. Εἶναι λοιπόν ἐνα είδος ἀκόμη

πιό τέλειο ἀπό τά προηγούμενα καί ἐκφράζει περισσότερο σύνθετα συναισθήματα.

‘Η συνοδεία τοῦ χοροῦ προσδίδει στήν ποίηση διαδικότερο χαρακτήρα. “Ωστε, ἐνῶ ἡ μελική ποίηση ἔξωτερικεύει τό περιεχόμενο τῆς ψυχῆς ἐνός μόνο ἀτόμου, τοῦ ποιητῆ, ἡ χορική ποίηση ἐκφράζει σκέψεις, συναισθήματα, πάθη καὶ πόθους μεγάλου ἀριθμοῦ προσώπων, παίρνοντας κυρίως ὡς θέματα τὴν ἔξυμνηση θεῶν, ήρώων νικητῶν καὶ σπουδαίων ἀνδρῶν, σέ γιορτές καὶ πανηγυρικές ἐκδηλώσεις.

Τό εἶδος αὐτό τῆς ποιήσεως, που ἔχει τὴν ἀρχή του σὲ γιορτές καὶ πανηγύρια γιά τὴν προσφορά λατρείας στοὺς θεούς, καλλιεργήθηκε πρῶτα - πρῶτα ἀπό τοὺς Δωριεῖς, που ἀπό φυσικοῦ τους ὑπόταξαν τό ἀτομο στήν ὄλοτητα. Καὶ γι’ αὐτό τό λόγο ὀνομάστηκε καὶ δωρική μελική ποίηση ἡ δωρικό μέλος.

Γλώσσα γιά τή χορική ποίηση εἶναι κυρίως ἡ δωρική διάλεκτος καὶ πιό ὀνομαστοί ἐκπρόσωποι της εἶναι ὁ Σιμωνίδης (ἀπό τὴν Κέα), ὁ Βακχυλίδης καὶ ὁ Πίνδαρος.

ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ

Ἐκεῖνος πού θά διαβάσει τά περιεχόμενα σ’ αὐτή τή συλλογή ποιήματα θά σκοντάψει μέ πρώτη ματιά στίς ποικίλες διαφορές, πού παρουσιάζουν οἱ διάλεκτοι ἀπό τὴν ἀττική. Μπορεῖ δημοσίευση σ’ αὐτές, ἀν-

πάρει γιά βάση τήν ἀττική διάλεκτο καί μέ βοηθό τίς ἑρμηνευτικές σημειώσεις προσέξει τά σημεῖα, ὅπου παρουσιάζονται οἱ διαφορές αὐτές. Γιά διευκόλυνσή του σημειώνουμε παρακάτω τίς σπουδαιότερες ἀπό τίς διαφορές αὐτές, σέ συγχετισμό πρός τήν ἀττική διάλεκτο.

Ἡ Ἰωνική διάλεκτος α) τρέπει τό μακρόχρονο α σέ η : ἥμέρη (ἀντί ἥμέρα), λίγην (ἀντί λίαν), πενίη (ἀντί πενία) κτλ.- β) συναιρεῖ συχνά τό εο σέ ευ καί ὅχι σέ ου : μέχρι τεῦ (ἀντί μέχρι τοῦ, δῆλ. μέχρι τίνος), ἐποίευν (ἀντί ἐποίουν) κτλ. - γ) ἀλλάζει πολλές φορές ἀσυναίρετα τά φωνήντα : φάος (ἀντί φῶς), νόον (ἀντί νοῦν), τῶν δυσμενέων (ἀντί τῶν δυσμενῶν) κτλ. - δ) προτιμάει τά ψιλά σύμφωνα : ἀπίκετο (ἀντί ἀφίκετο), δέκομαι (ἀντί δέχομαι) κτλ. - ε) ἀλλάζει τό π μέ τό κ στίς ἀντωνυμίες καί τά ἀντων. ἐπιφ. : κόσος, ὅκως, κῶς (ἀντί πόσος, ὅπως, πῶς), κότε, ὁκότε (ἀντί πότε, ὅπότε) κτλ.

Ἡ αἰολική διάλεκτος α) ἔχει ψιλή σ' ὅλα τά φωνήντα : δ, ή, ύδωρ, ύπό κτλ. - β) ἀνεβάζει τόν τόνο πάνω ἀπό τή λήγουσα : χείμων, μέγαλαι, ἀσπιδες, θῦμος. - γ) σχηματίζει τά συνηρημένα ρήματα σέ -μι : δρημμι (ἀντί δρῶ), φίλημι (ἀντί φιλῶ) κτλ. - δ) φυλάγει συχνά τό δίγαμμα : Φέργον, Φίδω, Φέαγε κτλ. - ε) ἀλλάζει (κάτω ἀπό δρισμένες προϋποθέσεις) τά φωνήντα : κρέτος (ἀντί κράτος), ὡρανος καί ὡρανος (ἀντί ούρανός), κῆνος (ἀντί ἔκεινος) καί ἐπίσης τά ὀδοντικά σύμφωνα μέ τά χειλικά : πέσσυρα (ἀντί τέσσαρα), πέμπε (ἀντί πέντε), φήρ (ἀντί θήρ) κτλ.

Ἡ δωρική διάλεκτος α) ἔχει τό α ἀντί τοῦ η : ἀμέρα, σελάνα (ἀντί ἥμέρα, σελήνη). - β) συναιρεῖ τό αω σέ α : πολιτᾶν, μωσᾶν (ἀντί πολιτῶν, μουσῶν). - γ) ἔχει ρηματικές καταλήξεις παραλλαγμένες κι ἔτσι σχηματίζει τύπους : λέγομες (ἀντί λέγομεν), τίθητι (ἀντί τίθησι),

φατὶ (ἀντί φησί), φαντὶ (ἀντί φασί), διδόμεν (ἀντί διδόναι) κτλ. - δ) ἔχει πολλούς συνηρημένους μέλλοντες : δωσῶ, θεραπευσῶ, ἵξοῦμαι (ἀντί δώσω, θεραπεύσω, ἵξομαι) κτλ. - ε) διατηρεῖ τούς ἀρχαιόπρεπους τύπους τοῦ ἄρθρου : τοῖ, ταῖ (ἀντί οἱ, αἱ). —

Μ Ε Ρ ο ξ Π Ρ ρ Τ ο
κ ε | μ ε ν ο

Δ'

Ε λ ε Γ ε | Δ κ Η Π ο Ι Η Ξ Η

1. Η ΕΛΕΓΕΙΑ

ΚΑΛΛΙΝΟΣ

1. ΠΟΛΕΜΙΚΟ ΣΑΛΠΙΣΜΑ

Μέχρις τεῦ κατάκεισθε; κότ' ἄλκιμον ἔξετε θυμόν,
δέ νέοι; οὐδ' αἰδεῖσθ' ἀμφιπερικτίονας
ἄδε λίγην μεθιέντες; ἐν εἰρήνῃ δὲ δοκεῖτε
ἥσθαι, ἀτάρ πόλεμος γαῖαν ἄπασαν ἔχει.

καὶ τις ἀποθηῆσκων ὑστατ' ἀκοντισάτω.

5

τιμῆν τε γάρ ἔστι καὶ ἀγλαὸν ἀνδρὶ μάχεσθαι
γῆς πέρι καὶ παιδῶν κουριδίης τ' ἀλόχου
δυσμενέσιν· θάνατος δὲ τότ' ἔσσεται, δικότε κεν δὴ
Μοῖραι ἐπικλώσωσ'. ἀλλά τις ιθὺς ἵτω
ἔγχος ἀνασχόμενος καὶ ὑπ' ἀσπίδος ἄλκιμον ἥτορ
ἔλσας, τὸ πρῶτον μειγνυμένου πολέμου.

10

οὐ γάρ κως θάνατόν γε φυγεῖν είμαρμένον ἔστιν
ἀνδρ', οὐδ' εὶ προγόνων ἦ γένος ἀθανάτων.
πολλάκι δηιστῆτα φυγῶν καὶ δοῦπον ἀκόντων
ἔρχεται, ἐν δ' οἰκῷ μοῖρα κίχεν θανάτου.

15

ἀλλ' ὁ μὲν οὐκ ἔμπης δήμω φίλος οὐδὲ ποθεινός,
τὸν δ' ὀλίγος στενάχει καὶ μέγας, ἦν τι πάθη.

λαῶ γάρ σύμπαντι πόθος κρατερόφρονος ἄνδρὸς
θνήσκοντος, ζώων δ' ἀξιος ἡμιθέων.
20 ὥσπερ γάρ μιν πύργον ἐν δρυθαλμοῖσιν δρῶσιν·
ἔρδει γάρ πολλῶν ἀξια μοῦνος ἐών.

ΤΥΡΤΑΙΟΣ

2 (1). ΥΠΟΘΗΚΗ

Τεθνάμεναι γάρ καλὸν ἐνὶ προμάχοισι πεσόντα
ἄνδρ' ἀγαθὸν περὶ ἣ πατρίδι μαρνάμενον.
τὴν δ' αὐτοῦ προλιπόντα πόλιν καὶ πίονας ἀγροὺς
πτωχεύειν πάντων ἔστ' ἀνιηρότατον,
5 πλαζόμενον σὺν μητρὶ φίλῃ καὶ πατρὶ γέροντι
παισί τε σὺν μικροῖς κουριδίῃ τ' ἀλόχῳ.
ἐχθρὸς μὲν γάρ τοῖσι μετέσσεται, οὓς κεν ἵκηται
χρησμοσύνῃ τ' εἴκων καὶ στυγερῇ πενίῃ,
αἰσχύνει τε γένος, κατὰ τ' ἀγλαὸν εἶδος ἐλέγχει,
10 πᾶσα δ' ἀτιμίη καὶ κακότης ἔπεται.

εἰ δ' οὕτως ἄνδρός τοι ἀλωμένου οὐδεμί' ὥρη
γίγνεται, οὗτ' αἰδὼς οὕτ' ὅπις οὔτ' ἔλεος,
θυμῷ γῆς πέρι τῆσδε μαχώμεθα καὶ περὶ παίδων

Θνήσκωμεν ψυχέων μηκέτι φειδόμενοι.
 ὡς νέοι, ἀλλὰ μάχεσθε παρ' ἀλλήλοισι μένοντες,
 μηδὲ φυγῆς αἰσχρῆς ἄρχετε μηδὲ φόβου,
 ἀλλὰ μέγαν ποιεῖσθε καὶ ἄλκιμον ἐν φρεσὶ θυμόν,
 μηδὲ φιλοψυχεῖτ' ἀνδράσι μαρνάμενοι·
 τοὺς δὲ παλαιοτέρους, ὃν οὐκέτι γούνατ' ἐλαφρά,
 μὴ καταλείποντες φεύγετε, τοὺς γεραιούς. 20
 αἰσχρὸν γάρ δὴ τοῦτο, μετὰ προμάχοισι πεσόντα
 κεῖσθαι πρόσθε νέων ἄνδρα παλαιότερον,
 ἥδη λευκὸν ἔχοντα κάρη πολιόν τε γένειον,
 θυμὸν ἀποπνείοντ' ἄλκιμον ἐν κονίῃ,
 καὶ χρόα γυμνωθέντα· νέοισι δὲ πάντ' ἐπέοικεν,
 ὅφερ' ἐρατῆς ἥβης ἀγλαὸν ἄνθος ἔχη·
 ἀνδράσι μὲν θηητὸς ἴδειν, ἐρατὸς δὲ γυναιξίν,
 ζωὸς ἐών, καλὸς δὲ ἐν προμάχοισι πεσών. 25
 ἀλλὰ τις εὗ διαβάς μενέτω ποσὶν ἀμφοτέροισιν
 στηριχθεὶς ἐπὶ γῆς, χεῖλος ὁδοῦσι δακών. 30

3 (2). ΥΠΟΘΗΚΗ

Οὔτ' ἂν μησαίμην οὔτ' ἐν λόγῳ ἄνδρα τιθείμην
 οὔτε ποδῶν ἀρετῆς οὔτε παλαισμοσύνης,
 οὐδὲ εἰ Κυκλώπων μὲν ἔχοι μέγεθός τε βίην τε,
 νικώη δὲ θέων Θρηίκιον Βορέην,
 οὐδὲ εἰ Τιθωνοῖ φυὴν χαριέστερος εἴη,
 πλουτοίη δὲ Μίδεω καὶ Κινύρεω μάλιον,
 οὐδὲ εἰ Τανταλίδεω Πέλοπος βασιλεύτερος εἴη,
 γλῶσσαν δὲ Ἀδρήστου μειλιχόγηρυν ἔχοι,
 5

- οὐδ' εἰ πᾶσαν ἔχοι δόξαν, πλὴν θούριδος ἀλκῆς:
10 οὐ γάρ ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνεται ἐν πολέμῳ,
εἰ μὴ τετλαίη μὲν ὅρῶν φόνον αἱματόεντα
καὶ δηίων ὄρέγοιτ' ἐγγύθεν ίστάμενος.
- ἥδ' ἀρετή, τόδ' ἀεθλον ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστον
κάλλιστόν τε φέρειν γίγνεται ἀνδρὶ νέῳ.
15 ξυνὸν δ' ἐσθλὸν τοῦτο πόλην τε παντί τε δήμῳ,
ὅστις ἀνὴρ διαβάς ἐν προμάχοισι μένη
νωλεμέως, αἰσχρῆς δὲ φυγῆς ἐπὶ πάγχυ λάθηται,
ψυχὴν καὶ θυμὸν τλήμονα παρθέμενος,
θαρσύνῃ δ' ἔπεισιν τὸν πλησίον ἄνδρα παρεστώς:
20 οὗτος ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνεται ἐν πολέμῳ·
αἴψα δὲ δυσμενέων ἀνδρῶν ἔτρεψε φάλαγγας
τρηχείας, σπουδῇ τ' ἔσχεθε κῦμα μάχης·
- αὐτὸς δ' ἐν προμάχοισι πεσὼν φίλον ὕλεσε θυμόν,
ἄστυ τε καὶ λαοὺς καὶ πατέρ' εὐκλεῖσας.,
25 πολλὰ διὰ στέρνοιο καὶ ἀσπίδος ὄμφαλοέσσης
καὶ διὰ θώρηκος πρόσθεν ἐληλαμένος,
τὸν δ' ὀλοφύρονται μὲν ὅμῶς νέοι ἡδὲ γέροντες,
ἀργαλέω τε πόθῳ πᾶσα κέκηδε πόλις·
καὶ τύμβος καὶ παιδες ἐν ἀνθρώποισ' ἀρίσημοι
30 καὶ παίδων παιδες καὶ γένος ἔξοπίσω,
οὐδέ ποτε κλέος ἐσθλὸν ἀπόλλυται οὐδ' ὄνομ' αὐτοῦ,
ἀλλ' ὑπὸ γῆς περ ἐών γίγνεται ἀθάνατος,
ὄντιν' ἀριστεύοντα μένοντά τε μαρνάμενόν τε
γῆς πέρι καὶ παίδων θοῦρος "Ἄρης δλέσῃ.
- 35 εἰ δὲ φύγῃ μὲν κῆρα τανηλεγέος θανάτοιο,
νικήσας δ' αἰχμῆς ἀγλαὸν εῦχος ἔλη,

πάντες μὲν τιμῶσιν ὅμῶς νέοι ἡδὲ παλαιοί,
 πολλὰ δὲ τερπνὰ παθῶν ἔρχεται εἰς Ἀίδην.
 γηράσκων ἀστοῖσι μεταπρέπει, οὐδέ τις αὐτὸν
 βλάπτειν οὔτ' αἰδοῦς οὕτε δίκης ἐθέλει,
 πάντες δ' ἐν θώκοισιν ὅμῶς νέοι οἱ τε κατ' αὐτὸν
 εἴκουσιν χώρης οἵ τε παλαιότεροι.
 ταύτης νύν τις ἀνὴρ ἀρετῆς εἰς ἄκρον ἵκεσθαι
 πειράσθω θυμῷ, μὴ μεθιεὶς πολέμου.

40

4 (3). EMBATHPIO

"Ἄγετ", ὃ Σπάρτας εὐάνδρῳ
 κῶροι πατέρων πολιατᾶν,
 λαιᾷ μὲν ἵτυν προβάλεσθε,
 δόρυ δ' εὐτόλμως ἀνσχεσθε
 μὴ φειδόμενοι τᾶς ζωᾶς·
 οὐ γὰρ πάτριον τῷ Σπάρτᾳ.

5

Δ Ρ Χ | Λ Ο Χ Ο Σ

5 (1). Η ΧΑΜΕΝΗ ΑΣΠΙΔΑ

'Ασπίδι μὲν Σαῖων τις ἀγάλλεται, ἦν παρὰ θάμνῳ
 ἔντος ἀμώμητον κάλλιπον οὐκ ἐθέλων·

αύτὸς δ' ἔξέψυγον θανάτου τέλος· ἀσπὶς ἐκείνη
ἔρρετω· ἔξαῦτις κτήσομαι οὐ κακίω.

6 (2). ΔΕΝ ΩΦΕΛΟΥΝ ΟΙ ΘΡΗΝΟΙ

Κήδεα μὲν στονόεντα, Περίκλεες, οὔτε τις ἀστῶν
μεμφόμενος θαλίης τέρψεται οὐδὲ πόλις·
τοίους γὰρ κατὰ κῦμα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης
ἐκλυσεν· οἰδαλέους δ' ἀμφ' ὁδύνησ' ἔχομεν
5 πνεύμονας· ἀλλὰ θεοὶ γὰρ ἀνηκέστοισι κακοῖσιν,
ῶ φίλ', ἐπὶ κρατερὴν τλημοσύνην ἔθεσαν
φάρμακον· ἄλλοτε δ' ἄλλος ἔχει τάδε· νῦν μὲν ἐς ἡμέας
ἐτράπεθ', αἴματόν δ' ἔλκος ἀναστένομεν,
ἔξαῦτις δ' ἑτέρους ἐπαμείψεται· ἀλλὰ τάχιστα
10 τλῆτε γυναικεῖον πένθος ἀπωσάμενοι.

M I M N E P M O S

7 (1). Η NIOTH

‘Ημεῖς δ' οἴλα τε φύλλα φύει πολυάνθεμος ὥρη
ἔαρος, ὅτ' αἴψ' αὐγῆσ' αὔξεται ἡελίου,
τοῖσ' ἵκελοι πήγχυιον ἐπὶ χρόνον ἀνθεσιν ἥβης

τερπόμεθα, πρὸς θεῶν εἰδότες οὔτε κακὸν
οὔτ' ἀγαθόν. Κῆρες δὲ παρεστήκασι μέλαιναι,5

ἢ μὲν ἔχουσα τέλος γήρατος ἀργαλέου,
ἢ δ' ἑτέρη Θανάτοιο· μίνυνθα δὲ γίγνεται ἥβης
καρπός, ὅσον τ' ἐπὶ γῆν κίδναται ἡέλιος.

αὐτὰρ ἐπὴν δὴ τοῦτο τέλος παραμείψεται ὥρης,
αὐτίκα τεθνάμεναι βέλτιον ἢ βίοτος:10

πολλὰ γὰρ ἐν θυμῷ κακὰ γίγνεται· ἄλλοτε οἶκος
τρυχοῦται, πενίης δ' ἔργ' ὀδυνηρὰ πέλει·
ἄλλος δ' αὖ παιδῶν ἐπιδεύεται, ὃν τε μάλιστα
ίμειρων κατὰ γῆς ἔρχεται εἰς Ἀίδην·

ἄλλος νοῦσον ἔχει θυμοφθόρον· οὐδέ τις ἔστιν
ἀνθρώπων, ὃ Ζεὺς μὴ κακὰ πολλὰ διδοῖ.15

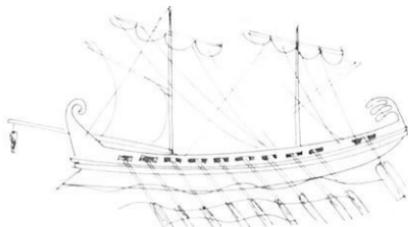

8 (2). ΤΑ ΓΗΡΑΤΕΙΑ

Αὐτίκα μοι κατὰ μὲν χροιὴν ῥέει ἀσπετος ἰδρώς,
πτοιῶμαι δ' ἐσορῶν ἄνθος ὄμηλικίης
τερπνὸν δμῶς καὶ καλόν, ἐπεὶ πλέον ὕφελεν εῖναι·
ἄλλ' ὀλιγοχρόνιον γίγνεται ὕσπερ ὄναρ
ἥβη τιμήεσσα· τὸ δ' ἀργαλέον καὶ ἀμορφὸν
γῆρας ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτίχ' ὑπερκρέμαται,5
ἐχθρὸν δμῶς καὶ ἄτιμον, ὃ τ' ἄγνωστον τιθεῖ ἄνδρα,
βλάπτει δ' ὀφθαλμοὺς καὶ νόσον ἀμφιχυθέν.

Σ ο Α η Ν

9 (1). ΣΑΛΑΜΙΝΑ

Αύτὸς κήρυξ ἥλθον ἀφ' ἵμερτῆς Σαλαμῖνος
κόσμον ἐπέων ὡδὴν ἀντ' ἀγορῆς θέμενος.

εἴην δὴ τότ' ἐγὼ Φοιλεγάνδριος ἢ Σικινήτης
ἀντὶ γ' Ἀθηναίου πατρίδ' ἀμειψάμενος·

5 αἰψα γὰρ ἂν φάτις ἥδε μετ' ἀνθρώποισι γένοιτο·
«Ἀττικὸς οὗτος ἀνὴρ τῶν Σαλαμιναφετῶν!».

ἴομεν ἔς Σαλαμῖνα μαχησόμενοι περὶ νήσου
ἵμερτῆς, χαλεπὸν τ' αἰσχος ἀπωσόμενοι.

10 (2). ΥΠΟΘΗΚΕΣ ΣΤΟΥΣ ΑΘΗΝΑΙΟΥΣ

‘Ημετέρη δὲ πόλις κατὰ μὲν Διὸς οὖ ποτ' ὀλεῖται
αἰσαν καὶ μακάρων θεῶν φρένας ἀθανάτων·
τοίη γὰρ μεγάθυμος ἐπίσκοπος ὁ βριμοπάτρη
Παλλὰς Ἀθηναίη χεῖρας ὑπερθεν ἔχει·

5 αὐτοὶ δὲ φθείρειν μεγάλην πόλιν ἀφραδίῃσιν
ἀστοὶ βούλονται χρήμασι πειθόμενοι,
δῆμου θ' ἡγεμόνων ἄδικος νόος, οἷσιν ἔτοιμον

ὕβριος ἐκ μεγάλης ἄλγεα πολλὰ παθεῖν·
οὐ γάρ ἐπίστανται κατέχειν κόρον οὐδὲ παρούσας
εὐφροσύνας κοσμεῖν δαιτὸς ἐν ἡσυχίῃ.

10

πλουτοῦσιν δ' ἀδίκοισ' ἔργμασι πειθόμενοι.

οὕθ' Ἱερῶν κτεάνων οὔτε τι δημοσίων
φειδόμενοι κλέπτουσιν ἐφ' ἀρπαγῇ ἄλλοθεν ἄλλος,
οὐδὲ φυλάσσονται σεμνὰ θέμεθλα Δίκης,
ἢ σιγῶσα σύνοιδε τὰ γιγνόμενα πρὸ τ' ἐόντα,
τῷ δὲ χρόνῳ πάντως ἥλθ' ἀποτεισομένη.

15

τοῦτ' ἥδη πάσῃ πόλει ἔρχεται ἔλκος ἄφυκτον·
ἐς δὲ κακὴν ταχέως ἥλυθε δουλοσύνην,
ἢ στάσιν ἔμφυλον πόλεμόν θ' εὔδοντ' ἐπεγείρει,
ὅς πολλῶν ἐρατὴν ὠλεσσεν ἥλικίην·
ἐκ γὰρ δυσμενέων ταχέως πολυήρατον ἀστυ
τρύχεται ἐν συνόδοις τοῖσ' ἀδικοῦσι φίλακις.

20

ταῦτα μὲν ἐν δήμῳ στρέφεται κακά· τῶν δὲ πενιχρῶν
ἰκνοῦνται πολλοὶ γαῖαν ἐς ἄλλοδαπήν
πραθέντες δεσμοῖσί τ' ἀεικελίοισι δεθέντες,

25

καὶ κακὰ δουλοσύνης στυγνὰ φέρουσι βίᾳ.

οὕτω δημόσιον κακὸν ἔρχεται οἴκαδ' ἐκάστῳ,
αὐλειοι δ' ἐπ' ἔχειν οὐκ ἐθέλουσι θύραι,
ὑψηλὸν δ' ὑπὲρ ἔρκος ὑπέρθορεν, εὗρε δὲ πάντως,
εἰ καὶ τις φεύγων ἐν μυχῷ ἢ θαλάμου.

30

ταῦτα διδάξαι θυμὸς Ἀθηναίους με κελεύει,
ώς κακὰ πλεῖστα πόλει δυσνομίη παρέχει,
εὐνομίη δ' εὔκοσμα καὶ ἀρτια πάντ' ἀποφαίνει
καὶ θ' ἄμα τοῖσ' ἀδίκοισ' ἀμφιτίθησι πέδας·

23

35 τραχέα λειτάνει, παύει κόρον, ὕβριν ἀμαυροῖ,
αὐλίνει ἄτης ἄνθεα φυόμενα,
εὐθύνει δὲ δίκας σκολιὰς ὑπερήφανά τ' ἔργα
πραύνει, παύει δ' ἔργα διχοστασίης,
παύει δ' ἀργαλέης ἔριδος χόλον, ἔστι δ' ὑπ' αὐτῆς
40 πάντα κατ' ἀνθρώπους ἄρτια καὶ πινυτά.

11 (3). ΥΠΟΘΗΚΕΣ ΣΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΤΟΥ

Μνημοσύνης καὶ Ζηνὸς Ὀλυμπίου ἀγλαὰ τέκνα,
Μοῦσαι Πιερίδες, κλῦτέ μοι εὐχομένω·
ὅλβον μοι πρὸς θεῶν μακάρων δότε καὶ πρὸς ἀπάντων
ἀνθρώπων αἰὲν δόξαν ἔχειν ἀγαθήν·
5 εἶναι δὲ γλυκὺν ὅδε φύλοισ', ἐχθροῖσι δὲ πικρόν,
τοῖσι μὲν αἰδοῖον, τοῖσι δὲ δεινὸν ἰδεῖν.

χρήματα δ' ἴμείρω μὲν ἔχειν, ἀδίκως δὲ πεπᾶσθαι
οὐκ ἐθέλω· πάντως ὑστερον ἥλθε δίκη.
πλοῦτον δ' δν μὲν δῶσι θεοί, παραγίγνεται ἀνδρὶ
10 ἔμπεδος ἐκ νεάτου πυθμένος ἐς κορυφὴν·
δν δ' ἀνδρες μετίωσιν ὑφ' ὕβριος, οὐ κατὰ κόσμον
ἔρχεται, ἀλλ' ἀδίκοισ' ἔργυμασι πειθόμενος
οὐκ ἐθέλων ἔπεται, ταχέως δ' ἀναμίσγεται ἄτη·
ἀργὴ δ' ἐξ ὀλίγου γίγνεται ὥστε πυρός,
15 φλαύρῃ μὲν τὸ πρῶτον, ἀνιηρὴ δὲ τελευτᾶ·
οὐ γάρ δὴν θυητοῖσ' ὕβριος ἔργα πέλει·
ἀλλὰ Ζεὺς πάντων ἐφορῷ τέλος, ἐξαπίνης δὲ
ώστ' ἀνεμος νεφέλας αἴψα διεσκέδασεν

ἡρινός, ὃς πόντου πολυκύμονος ἀτρυγέτοιο
 πυθμένα κινήσας, γῆν κάτα πυροφόρον
 δηώσας καλὰ ἔργα, θεῶν ἔδος αἰπὺν ἵκάνει
 οὐρανόν, αἰθρίην δ' αὔτις ἔθηκεν ἴδεῖν.
 λάμπει δ' ἡελίοιο μένος κατὰ πίονα γαῖαν
 καλόν, ἀτὰρ νεφέων οὐδὲν ἔτ' ἐστὶν ἴδεῖν.
 τοιαύτη Ζηνὸς πέλεται τίσις, οὐδ' ἐφ' ἑκάστῳ,
 ὥσπερ Θηνητὸς ἀνήρ, γίγνεται ὀξύχολος:
 αἰεὶ δ' οὐ ἐ λέληθε διαμπερές, ὅστις ἀλιτρὸν
 θυμὸν ἔχει, πάντως δ' ἐς τέλος ἔξεφάνη:
 ἀλλ' ὁ μὲν αὐτίκ' ἔτεισεν, ὁ δ' ὕστερον· οἴ δὲ φύγωσιν
 αὐτοὶ μηδὲ θεῶν μοῖρ' ἐπιοῦσα κίγη,
 ἥλυθε πάντως αὔτις ἀναίτιοι ἔργα τίνουσιν,
 ἢ παῖδες τούτων ἢ γένος ἔξοπίσω.

ΞΕΝΟΘΑΝΗΣ

12. ΣΥΜΠΟΣΙΟ

Νῦν γὰρ δὴ ζάπεδον καθαρὸν καὶ χεῖρες ἀπάντων
 καὶ κύλικες· πλεκτούς δ' ἀμφιτιθεῖ στεφάνους

ἄλλος δ' δ' εὐῶδες μύρον ἐν φιάλῃ παρατείνει
 κρητήρο δ' ἔστηκεν μεστὸς ἐυφροσύνης
 5 ἄλλος δ' οἶνος ἑτοῖμος, δις οὐ ποτε φῆσιν προδώσειν,
 μείλιχος ἐν κεράμῳσι, ἀνθεις διδόμενος·
 ἐν δὲ μέσοισι ἀγνήν δόμην λιβανωτὸς ἵησιν·
 ψυχρὸν δ' ἔστιν ὕδωρ καὶ γλυκὺ καὶ καθαρόν·
 πάρκεινται δ' ἄρτοι ἔχανθοι γεραρή τε τράπεζα
 10 τυροῦ καὶ μέλιτος πίονος ἀχθομένη·
 βωμὸς δ' ἄνθεσιν ἀν τὸ μέσον πάντη πεπύκασται,
 μολπὴ δ' ἀμφὶς ἔχει δώματα καὶ θαλίη.
 χρὴ δή πρῶτον μὲν θεὸν ὑμεῖν εὔφρονας ἄνδρας
 εὐφήμοις μύθοις καὶ καθαροῖσι λόγοις·
 15 σπείσαντας δὲ καὶ εὐξαμένους τὰ δίκαια δύνασθαι
 πρήσσειν — ταῦτα γάρ ᾧν ἔστι προχειρότερον —
 οὐχ ὕβρις πίνειν διόσον κεν ἔχων ἀφίκοιο
 οἰκαδ' ἄνευ προπόλου, μὴ πάνυ γηραλέος·
 ἄνδρῶν δ' αἰνεῖν τοῦτον, δις ἐσθλὰ πιὼν ἀναφαίνει,
 20 ὡς οἱ μνημοσύνη καὶ πόνος ἀμφ' ἀρετῆς·
 οὕτι μάχας διέπειν Τιτήνων οὐδὲ Γιγάντων,
 οὐδ' αὖ Κενταύρων, πλάσματα τῶν προτέρων,
 ἢ στάσιας σφεδανάς· τοῖσ' οὐδὲν χρηστὸν ἔνεστιν·
 θεῶν δὲ προμηθείην αἰὲν ἔχειν ἀγαθόν.

Θ Ε Ο Γ Ν Ι Σ

13. (1). ΣΤΟΝ ΑΠΟΛΛΩΝΑ

"Ω ἄνα, Λητοῦς υἱέ, Διὸς τέκος, οὐποτε σεῖο
λήσομαι ἀρχόμενος, οὐδ' ἀποπαυόμενος,
ἀλλ' αἰεὶ πρῶτον σὲ καὶ ὑστάτον ἐν τε μέσοισιν
ἀείσω· σὺ δέ μοι κλῦθι καὶ ἐσθλὰ δίδου.

Φοῖβε ἄναξ, ὅτε μέν σε θεὰ τέκε πότνια Λητώ,
φοίνικος ῥαδινῆς χερσὶν ἐφαψαμένη,
ἀθανάτων κάλλιστον, ἐπὶ τροχοειδεί λίμνη,
πᾶσα μὲν ἐπλήσθη Δῆλος ἀπειρεσίη
ὅδμης ἀμβροσίης, ἐγέλασσε δὲ γαῖα πελώρη,
γήθησεν δὲ βαθὺς πόντος ἀλὸς πολιῆς.

5

10

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΣΤΟΝ ΚΥΡΝΟ

I

14 (2). ΤΙΠΟΤΕ ΠΙΟ ΑΓΑΠΗΤΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ

"Ηλθον μὲν γὰρ ἔγωγε καὶ ἐς Σικελήν ποτε γαῖαν,
ἡλθον δ' Εύβοιής ἀμπελόνεν πεδίον
Σπάρτην τ' Εύρωτα δονακοτρόφου ἀγλαὸν ἄστυ

καὶ μ' ἐφίλευν προφρόνως πάντες ἐπερχόμενον·
5 ἀλλ' οὕτις μοι τέρψις ἐπὶ φρένας ἥλθεν ἔκείνων.
οὗτος οὐδὲν ἄρ' ἦν φίλτερον ἄλλο πάτρης.

II

15 (3). ΑΝ ΟΜΩΣ ΣΜΙΞΕΙΣ ΜΕ ΚΑΚΟΥΣ . . .

Ταῦτα μὲν οὕτως ἴσθι: κακοῖσι δὲ μὴ προσομίλει
ἀνδράσιν, ἀλλ' αἰεὶ τῶν ἀγαθῶν ἔχεο·
ἐσθιλῶν μὲν γὰρ ἄπ' ἐσθιλὰ μαθήσεαι· ἦν δὲ κακοῖσιν
συμμίσγης, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἐόντα νόον.
5 τοὶ κακοὶ οὐ πάντως κακοὶ ἐκ γαστρὸς γεγόνασιν,
ἀλλ' ἀνδρεσσι κακοῖς συνθέμενοι φιλίην
ἔργα τε δείλ' ἔμαθον καὶ ἔπη δύσφημα καὶ ὕβριν,
ἐλπόμενοι κείνους πάντα λέγειν ἔτυμα.

III

16 (4). Ο ΔΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΦΙΛΟΣ

Εἴ τις ἐπαινήσῃ σε τόσον χρόνον, ὅσσον ὁρώῃς,
νοσφισθεὶς δ' ἄλλῃ γλῶσσαν ἵησι κακήν,
τοιοῦτός τοι ἔταῖρος ἀνὴρ φίλος οὕτι μάλ' ἐσθιός,
ὅς κ' εἴπη γλώσση λώια, φρονῇ δ' ἔτερα.
5 ἀλλ' εἴη τοιοῦτος ἔμοὶ φίλος, ὃς τὸν ἔταῖρον
γινώσκων ὀργὴν καὶ βαρὺν ὅντα φέρει
ἀντὶ κασιγνήτου· σὺ δέ μοι, φίλε, ταῦτ' ἐνὶ θυμῷ
φράζεο, καὶ ποτέ μεν μνήσεαι ἔξοπίσω.

IV

17 (5). ΕΙΛΙΚΡΙΝΕΙΑ

Μὴ μ' ἔπεσιν μὲν στέργε, νόον δ' ἔχε καὶ φρένας ἄλλας,
εἴ με φιλεῖς καὶ σοι πιστὸς ἔνεστι νόος,

ἀλλὰ φίλει καθαρὸν θέμενος νόον, ἢ μ' ἀποειπὼν
ἔχθαιρ', ἀμφαδίην νεῖκος ἀειράμενος.

ὅς δὲ μιῆ γλώσσῃ δίχ' ἔχει νόον, οὗτος ἐταῖρος
δειλός, Κύρν', ἔχθρὸς βέλτερος ἢ φίλος ὁν.

5

V

18 (6). ΣΠΑΝΙΟΣ Ο ΠΙΣΤΟΣ ΦΙΛΟΣ

Παύρους δ' εὔρήσεις, Πολυπατίδη, ἄνδρας ἐταίρους

πιστοὺς ἐν χαλεποῖς πρήγμασι γιγνομένους,
οἵτινες ἀν τολμῶν, δύμόφρονα θυμὸν ἔχοντες,

ἴσον τῶν ἀγαθῶν τῶν τε κακῶν μετέχειν.

τόσσους δ' οὐ χ' εὔροις διζήμενος οὐδ' ἐπὶ πάντας

ἀνθρώπους, οὓς ναῦς μὴ μία πάντας ἄγοι,

οἷσιν ἐπὶ γλώσσῃ τε καὶ δόφθαλμοῖσιν ἔπεστιν

αἰδώς, οὐδ' αἰσχρὸν χρῆμ' ἐπὶ κέρδος ἄγει.

5

VI

19 (7). Η ΦΤΩΧΕΙΑ

Μήποτέ τοι πενίην θυμοφθόρον ἀνδρὶ χολωθεὶς

μηδ' ἀχρημοσύνην οὐλομένην πρόφερε·

Ζεὺς γάρ τοι τὸ τάλαντον ἐπιτρέπει ἄλλοτε ἄλλως,

ἄλλοτε μὲν πλουτεῖν, ἄλλοτε μηδὲν ἔχειν.

VII

20 (8). Η ΕΛΠΙΔΑ

Ἐλπὶς ἐν ἀνθρώποις μούνη θεός ἐσθλὴ ἔνεστιν,

ἄλλοι δ' Οὐλυμπόνδ' ἐκπρολιπόντες ἔβαν.

Ψχετο μὲν Πίστις, μεγάλη θεός, ψχετο δ' ἀνδρῶν

Σωφροσύνη· Χάριτες τ', ὥ φίλε, γῆν ἔλιπον.
 5 εὐσεβέων δ' ἀνδρῶν γένος ἔφθιτο, οὐδὲ θέμιστας
 οὐκέτι γιγνώσκουσ', οὐδὲ μὲν εὔνομίας.
 ἀλλ' ὅφρα τις ζώει καὶ δρᾶ φάσις ἡελίοιο,
 εὐσεβέων περὶ θεοὺς Ἐλπίδα προσμενέτω,
 εὐχόμενος δὲ θεοῖσι καὶ ἀγλαὰ μηρία καίων
 10 Ἐλπίδι τε πρώτῃ καὶ πυμάτῃ θυέτω.

Ξ | Μ Ω Ν | Δ Η Σ
 (ο κ ε | ο ξ)

21. ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ Σ' ΕΝΑ ΝΕΟ

Οὐδὲν ἐν ἀνθρώποισι μένει χρῆμ' ἔμπεδον αἰεῖ·
 ἐν δέ, τὸ κάλλιστον, Χῖος ἔειπεν ἀνήρ·
 «οἵη περ φύλλων γενεή, τοίη δὲ καὶ ἀνδρῶν».
 παῦροι μὲν θητῶν οὕσαι δεξάμενοι
 5 στέρνοισ' ἐγκατέθεντο· πάρεστι γάρ ἐλπίς ἑκάστῳ
 ἀνδρῶν, ἢ τε νέων στήθεσιν ἐμφύεται.

θητῶν δ' ὅφρα τις ἄνθος ἔχῃ πολυηράτου ἥβης,
 κοῦφον ἔχων θυμὸν πόλλα ἀτέλεστα νοεῖ.

ούτε γάρ ἐλπίδ' ἔχει γηρασέμεν οὐδὲ θανεῖσθαι,
οὔθ', ὑγιὴς ὅταν ἦ, φροντίδ' ἔχει καμάτου.

10

νήπιοι, οἵς ταῦτη κεῖται νόος, οὐδὲ ἵσασιν
ώς χρόνος ἔσθ' ἥβης καὶ βιότοι' ὀλίγος
θυητοῖς ἀλλὰ σὺ ταῦτα μαθὼν βιότου ποτὶ τέρμα
ψυχῆ τῶν ἀγαθῶν τλῆθι χαριζόμενος.

2. ΤΟ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ ΣΙΜΩΝΙΔΗΣ

22 (1). ΣΤΟΥΣ ΑΘΗΝΑΙΟΥΣ ΜΑΡΑΘΩΝΟΜΑΧΟΥΣ

Ἐλλήνων προμαχοῦντες Ἀθηναῖοι Μαραθῶνι
χρυσοφόρων Μήδων ἐστόρεσαν δύναμιν.

ΣΙΖ.
ΣΙΖ.

23 (2). ΣΤΙΣ ΘΕΡΜΟΠΥΛΕΣ

Μυριάσιν ποτὲ τῆδε τριακοσίαις ἔμάχοντο
ἐκ Πελοποννάσου χιλιάδες τέτορες.

ΣΙΖ.
ΣΙΖ.

24 (3). ΕΠΙΤΥΜΒΙΟ Σ' ΑΥΤΟΥΣ ΠΟΥ ΕΠΕΣΑΝ ΣΤΙΣ ΘΕΡΜΟΠΥΛΕΣ

Ὦ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις, ὅτι τῆδε
κείμεθα τοῖς κείνων ρήμασι πειθόμενοι.

25 (4). ΣΤΟΥΣ ΠΟΥ ΕΠΕΣΑΝ
ΜΕ ΤΟ ΛΕΩΝΙΔΑ

Εύκλέας αῖα κέκευθε, Λεωνίδα, οἵ μετὰ σεῖο
τῆς δ' ἔθανον, Σπάρτης εὐρυχόρου βασιλεῦ,
πλείστων δὴ τόξων τε καὶ ὠκυπόδων σθένος ἵππων
Μηδείων τ' ἀνδρῶν δεξάμενοι πολέμῳ.

26 (5). ΣΤΟΥΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ
ΠΟΥ ΕΠΕΣΑΝ ΣΤΗ ΣΑΛΑΜΙΝΑ

"Ω ξεῖν', εὔνυδρόν ποτ' ἐναίομεν ὅστι Κορίνθου,
νῦν δ' ἀμ' Αἴαντος νᾶσος ἔχει Σαλαμίς·
ἐνθάδε Φοινίσσας νῆσος καὶ Πέρσας ἐλόντες
καὶ Μήδους ιερὸν Ἐλλάδα ρυσάμεθα.

27 (6). ΣΤΟΥΣ ΠΕΣΟΝΤΕΣ ΗΡΩΕΣ

"Ασβεστον κλέος οἵδε φίλη περὶ πατρίδι θέντες
κυάνεον θανάτου ἀμφεβάλοντο νέφος·
οὐδὲ τεθνᾶσι θανόντες, ἐπεὶ σφ' ἀρετὴ καθύπερθεν
κυδαίνουσ' ἀνάγει δώματος ἐξ Ἀΐδεω.

28 (7). ΣΤΟΥΣ ΠΕΣΟΝΤΕΣ
ΤΟΝ ΚΑΙΡΟ ΤΩΝ ΜΗΔΙΚΩΝ

Εἰ τὸ καλῶς θνήσκειν ἀρετῆς μέρος ἐστὶ μέγιστον,

ήμιν ἐκ πάντων τοῦτ' ἀπέμεινε τύχη·
Ἐλλάδι γάρ σπεύδοντες ἐλευθερίην περιθεῖναι
κείμεθ' ἀγηράντω χρώμενοι εὐλογίη.

29 (8). ΗΕΡΙΠΑΙΚΤΙΚΟ
ΣΤΟΝ ΤΙΜΟΚΡΕΟΝΤΑ ΑΙΓΑ ΤΗ ΡΟΔΟ

Πολλὰ φαγών καὶ πολλὰ πιῶν καὶ πολλὰ κάκ' εἰπών
ἀνθρώπους κεῖμαι Τιμοκρέων 'Ρόδιος.

30 (9). ΕΥΤΡΑΠΕΛΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ
Σῶσος καὶ Σωσώ, Σῶτερ, σοὶ τόνδ' ἀνέθηκαν,
Σῶσος μὲν σωθείς, Σωσώ δ' ὅτι Σῶσος ἐσώθη.

Π Λ Α Τ Ω Ν

31 (1). ΣΤΟΥΣ ΕΡΕΤΡΙΕΙΣ
ΠΟΥ ΕΚΠΑΤΡΙΣΤΗΚΑΝ

Εύβοιής γένος ἐσμὲν 'Ερετρικόν, ἄγχι δὲ Σούσων
κείμεθα, φεῦ, γαίης ὅσσον ἀφ' ἡμετέρης!

32 (2). ΣΕ ΦΙΛΟ ΤΟΥ ΑΣΤΡΟΝΟΜΟ

Αστήρ πρὸν μὲν ἔλαμπες ἐνὶ ζωοῖσιν Ἐῶος,
νῦν δὲ θανὼν λάμπεις Ἔσπερος ἐν φθιμένοις.

33 (3). ΣΤΗ ΣΑΠΦΩ

Ἐννέα τὰς Μούσας φασίν τινες· ὡς ὀλιγώρως!
ἡγίδε καὶ Σαπφὼ Λεσβόθεν ἡ δεκάτη.

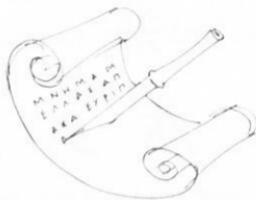

34 (4). Σ' ΑΥΤΟΝ ΠΟΥ ΑΦΗΣΕ ΧΡΥΣΑΦΙ
ΚΙ ΗΒΡΕ ΘΗΛΙΑ

Χρυσὸν ἀνὴρ εὔρων, ἔλιπε βρόχον· αὐτὰρ ὁ χρυσόν
δν λίπεν οὐχ' εὔρων, ἦψεν δν εὔρε βρόχον.

Θ ο γ κ γ Δ | Δ Η ξ

35. ΣΤΟΝ ΕΥΡΙΠΙΔΗ

Μνῆμα μὲν Ἑλλὰς ἄπασ' Εύριπίδου, ὀστέα δ' ἵσχει
γῆ Μακεδών· τῇ γὰρ δέξατο τέρμα βίου.

πατρίς δ' Ἐλλάδος Ἐλλάς, Ἀθηναῖ· πλεῖστα δὲ μούσαις
τέρψας, ἐκ πολλῶν καὶ τὸν ἔπαινον ἔχει.

A N A K P E Ω N

36. Η ΑΓΕΛΑΔΑ ΠΟΥ ΜΟΥΓΚΑΝΙΖΕΙ

Βουκόλε, τὰν ἀγέλαν πόρρω νέμε, μὴ τὸ Μύρωνος
βοΐδιον ὡς ἔμπνουν βουσὶ συνεξελάσῃς.

Φ | Α Η | Π Π Ο Σ

37. ΣΤΟΝ ΦΕΙΔΙΑ ΠΟΥ ΤΕΧΝΟΥΡΓΗΣΕ ΤΟΝ ΟΛΥΜΠΙΟ ΔΙΑ

"Η θεὸς ἥλθ' ἐπὶ γῆν ἐξ οὐρανοῦ εἰκόνα δείξων,
Φειδία, ἦ σὺ γ' ἔβης τὸν θεὸν ὀψόμενος.

Π Α Η Η Α Δ Δ Σ

38. ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΓΙΑ ΥΠΟΜΟΝΗ

Εἰ τὸ φέρον σε φέρει, φέρε καὶ φέρου· εἰ δ' ἀγανακτεῖς,
καὶ σ' αὐτὸν λυπεῖς καὶ τὸ φέρον σὲ φέρει.

Α Δ Ε Σ Γ Ο Τ Α

39. ΣΕ ΝΕΑΡΗ ΚΟΡΗ

Παρθένος ούσα τέθηνκα Λεοντώ ώς νέον ἄνθος
ἄρης παντοθαλοῦς πρωτοφανής καλύκων·
καὶ μέλλουσα γάμῳ δεκαπενταετῆς μείγνυσθαι
ἐν φθιμένοις κεῖμαι ὑπνον ἔχουσα μακρόν.

ΣΙΖ.
ΖΙΣ.

40. ΣΤΗ ΜΑΚΡΟΒΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΥΤΕΚΝΗ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΕΙΑ

Εἴκοσι Καλλικράτεια καὶ ἐννέα τέκνα τεκοῦσα
οὐδ' ἐνὸς οὐδὲ μιῆς ἐδρακόμην θάνατον,
ἀλλ' ἐκατὸν καὶ πέντε διηγυσάμην ἐνιαυτούς,
σκίπωνι τρομερὰν οὐκ ἐπιθεῖσα χέρα.

ΣΙΖ.
ΖΙΣ.

41. ΣΕ ΑΓΑΛΜΑ ΤΗΣ ΝΙΟΒΗΣ, ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΠΡΑΞΙΤΕΛΗ

Ἐκ ζωῆς με θεοὶ τεῦξαν λίθον· ἐκ δὲ λίθοιο
ζωὴν Πραξιτέλης ἔμπαλιν ἡργάσατο.

42. ΣΕ ΑΓΑΛΜΑ ΣΑΤΥΡΟΥ
ΠΟΥ ΕΚΑΜΕ Ο ΠΡΑΞΙΤΕΛΗΣ

"Η Σάτυρος τὸν χαλκὸν ὑπέδραμεν ἡ διὰ τέχνης
χαλκὸς ἀναγκασθεὶς ἀμφεχύθη Σατύρῳ.

ΣΙΖ.
ΖΙΣ.

43. ΕΠΑΝΩ ΣΕ ΑΝΔΡΙΑΝΤΑ
ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ

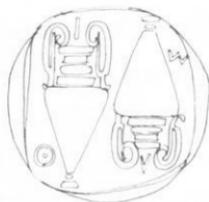
Εἴπερ ἵσην γνώμη ῥώμην, Δημόσθενες, εἶχες,
οὐ ποτ' ἀν 'Ελλήνων ἦρξεν "Αρης Μακεδών.

Β'

Ι Δ Μ Β Ι Κ Η Π ο Ι Η ξ Η

Δ Ρ Χ | Λ ο Χ ο Σ

Α'. ΤΡΙΜΕΤΡΑ ΙΑΜΒΙΚΑ

44 (1). Η ΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΘΑΣΟΥ

...ἥδε δ' ὥστ' ὄνου φάγις
ἔστηκεν ὑλης ἀγρίης ἐπιστεφής·
οὐ γάρ τι καλὸς χῶρος οὐδ' ἐφίμερος
οὐδ' ἔρατός, οἶος ἀμφὶ Σίριος φοάς.

45 (2). ΑΔΙΑΦΟΡΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΕΓΚΟΣΜΙΑ

Οὐ μοι τὰ Γύγεω τοῦ πολυχρύσου μέλει,
οὐδ' εἰλέ πώ με ζῆλος, οὐδ' ἀγαίομαι
θεῶν ἔργα, μεγάλης δ' οὐκ ἔρέω τυραννίδος·
ἀπόπροθεν γάρ ἔστιν ὁφθαλμῶν ἐμῶν.

Β'. ΤΕΤΡΑΜΕΤΡΑ ΤΡΟΧΑΙΚΑ

46 (3). Η ΞΗΠΑΣΙΑ

Οὐ φιλέω μέγαν στρατηγὸν οὐδὲ διαπεπλιγμένον
οὐδὲ βοστρύχοισι γαῦρον οὐδ' ὑπεξυρημένον,
ἀλλά μοι σμικρός τις εἴη καὶ περὶ κνήμας ἰδεῖν
ῥοικός, ἀσφαλέως βεβηκώς ποσσί, καρδίης πλέως.

47 (4). ΟΛΑ ΕΡΧΟΝΤΑΙ ΑΗΟ ΤΟΥΣ ΘΕΟΥΣ

Τοῖς θεοῖς τίθει τὰ πάντα πολλάκις μὲν ἐκ κακῶν
ἀνδρας δρθοῦσιν μελαίνη κειμένους ἐπὶ γθονί,
πολλάκις δ' ἀνατρέπουσι καὶ μάλ' εὗ βεβηκότας
ὑπτίους κλίνουσ' ἔπειτα πολλὰ γίγνεται κακά
5 καὶ βίου χρήματα πλανᾶται καὶ νόου παρήροας.

48 (5). ΘΑΡΡΟΣ ΣΤΙΣ ΔΟΚΙΜΑΣΙΕΣ

Θυμέ, θύμ', ἀμηχάνοισι κήδεσιν κυκώμενε,
ἀνάδυ, δυσμενῶν δ' ἀλέξει προσβαλὼν ἐναντίον
στέρων, ἐν δοκοῖσιν ἔχθρῶν πλησίον κατασταθεὶς
ἀσφαλέως· καὶ μήτε νικῶν ἀμφάδην ἀγάλλεο,
5 μήτε νικηθεὶς ἐν οἷκῳ καταπεσὼν ὀδύρεο,
ἀλλὰ χαρτοῖσιν τε χαῖρε καὶ κακοῖσιν ἀσχάλα
μὴ λίην· γίνωσκε δ' οἶος ῥυσμὸς ἀνθρώπους ἔχει.

49 (6). ΟΛΑ ΕΙΝΑΙ ΠΙΘΑΝΑ

Χρημάτων ἀελπτον οὐδὲν ἔστιν οὐδ' ἀπώμοτον,
οὐδὲ θαυμάσιον, ἐπειδὴ Ζεὺς πατήρ Ὄλυμπίων
ἐκ μεσημβρίης ἔθηκε νύκτ' ἀποκρύψας φάος
ἡλίου λάμποντος· λυγρὸν δ' ἡλθ' ἐπ' ἀνθρώπους δέος
5 ἐκ δὲ τοῦ καὶ πιστὰ πάντα κάπιελπτα γίγνεται
ἀνδράσιν· μηδεὶς ἔθ' ὑμέων εἰσορῶν θαυμαζέτω,
μηδ' ὅταν δελφῖσι θῆρες ἀνταμείψωνται νομὸν
ἐνάλιον καὶ σφιν θαλάσσης ἡγέεντα κύματα
φύλτερ' ἡπείρου γένηται, τοῖσι δ' ἡδὺ ἦν ὄρος.

Ξ ο Λ η Ν

ΑΙ ΤΡΙΜΕΤΡΑ ΙΑΜΒΙΚΑ

50 (1). Ο ΣΚΟΠΟΣ
ΤΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΤΟΥ

Ἐγώ δέ, τῶν μὲν οὕνεκα ἔυνήγχγον
δῆμον, τί τούτων πρὸν τυχεῖν ἐπαισάμην;
συμμαρτυροίη ταῦτ' ἀνὲν δίκη χρόνου
μήτηρ μεγίστη δαιμόνων Ὀλυμπίων
ἄριστα, Γῆ μέλαινα, τῆς ἐγώ ποτε
ὅρους ἀνεῖλον πολλαχῇ πεπηγότας·
πρόσθεν δὲ δουλεύουσα νῦν ἐλευθέρα:
πολλοὺς δ' Ἀθήνας πατρίδ' εἰς θεόκτιτον
ἀνήγχγον πραθέντας, ἄλλον ἐκδίκως,
ἄλλον δικαίως, τοὺς δ' ἀναγκαίης ὑπὸ⁵
χρειοῦς φυγόντας, γλῶσσαν οὐκέτ' Ἀττικὴν
ἴεντας, ὡς ἀν πολλαχῇ πλανωμένους.
τοὺς δ' ἐνθάδ' αὐτοῦ δουλίην ἀεικέα
ἔχοντας, ἥθη δεσποτῶν τρομευμένους,
ἐλευθέρους ἔθηκα. ταῦτα μὲν κράτει
νόμου, βίην τε καὶ δίκην συναρμόσας,
ἔρεξα καὶ διῆλθον, ὡς ὑπεσχόμην.
θεσμοὺς δ' ὅμοίως τῷ κακῷ τε κάγαθῷ,¹⁰

15

εὐθεῖαν εἰς ἔκαστον ἀρμόσας δίκην,
20 ἔγραψα. κέντρον δ' ἄλλος ώς ἐγώ λαβών,
κακοφραδής τε καὶ φιλοκτήμων ἀνήρ,
οὐκ ἀν κατέσχε δῆμου· εἰ γάρ ἥθελον
ἀ τοῖς ἐναντίοισιν ἤνδανεν τότε,
αὗθις δ' ἀ τοῖσιν οὕτεροι φρασαίτο,
25 πολλῶν ἀν ἀνδρῶν ἥδ' ἐχηρώθη πόλις.
τῶν οὖνεκ' ἀλκὴν πάντοθεν ποιεύμενος
ώς ἐν κυσὶν πολλῇσιν ἐστράφην λύκος.

B'. ΤΕΤΡΑΜΕΤΡΑ ΤΡΟΧΑΪΚΑ

51 (2). ΑΦΙΛΟΚΕΡΔΕΙΑ

(Κερδοσκόπος)

«Οὐκ ἔφι Σόλων βαθύφρων οὐδὲ βουλήεις ἀνήρ·
ἐσθλὰ γάρ θεοῦ διδόντος αὐτὸς οὐκ ἐδέξατο·
περιβαλὼν δ' ἄγραν, ἄγασθεὶς οὐκ ἐπέσπασε μέγα
δίκτυον, θυμοῦ θ' ἀμαρτῆ καὶ φρενῶν ἀποσφαλείς
5 ἥθελον γάρ κεν κρατήσας, πλοῦτον ἀφθονον λαβὼν
καὶ τυραννεύσας Ἀθηνῶν μοῦνον ἡμέραν μίαν,
ἀσκὸς ὕστερον δεδάρθαι κάπιτετρῆφθαι γένος».

(Σόλων) ... Εἴ δὲ γῆς ἐφεισάμην

πατρίδος, τυραννίδος δὲ καὶ βίης ἀμειλίχου
10 οὐ καθηψάμην μιάνας καὶ καταισχύνας κλέος,
οὐδὲν αἰδεῦμαι· πλέον γάρ ὅδε νικήσειν δοκέω
πάντας ἀνθρώπους...

Σ Η ΜΩΝΙΔΗΣ

(Δ Μ Ο Ρ Γ Ι Ν Ο Σ)

52 (1). ΜΑΤΑΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

“Ω παῖ, τέλος μὲν Ζεὺς ἔχει βαρύκτυπος
πάντων, ὅσ’ ἔστι, καὶ τίθησ’ ὅκῃ θέλει·
νοῦς δ’ οὐκ ἐπ’ ἀνθρώποισιν ἀλλ’ ἐπήμεροι
ἀ δὴ βοτὰ ζώουσιν, οὐδὲν εἰδότες,
ὅκως ἔκαστον ἐκτελευτήσει θεός.

5

ἐλπὶς δὲ πάντας κάπιπειθείη τρέφει
ἀπρηκτον δρμαίνοντας· οἵ μὲν ἡμέρην
μένουσιν ἐλθεῖν, οἵ δ’ ἐτέων περιτροπάς·
νέωτα δ’ οὐδεὶς ὅστις οὐ δοκεῖ βροτῶν
πλούτῳ τε κάγαθοῖσιν ἵζεσθαι φλύων.

10

φθάνει δὲ τὸν μὲν γῆρας ἄζηλον λαβόν,
πρὶν τέρμ’ ἵκηται· τοὺς δὲ δύστηνοι νόσοι
φθείρουσι θνητῶν· τοὺς δ’ “Ἄρει δεδμημένους
πέμπει μελαίνης Ἀίδης ὑπὸ χθονός·
οἵ δ’ ἐν θαλάσσῃ λαίπατι κλονεύμενοι
καὶ κύμασιν πολλοῖσι πορφυρέης ἀλός
θνήσκουσιν, εὕτ’ ἀν ἥδὺν νώσωνται ζόειν·
οἵ δ’ ἀγχόνην ἄψαντο δυστήνῳ μόρῳ

15

καύτάγρετοι λείπουσιν ἡλίου φάος.

20

Οὕτω κακῶν ἀπ' οὐδέν· ἀλλὰ μυρίαι
βροτοῖσι κῆρες κάνεπιφραστοι δύαι
καὶ πήματ' ἐστίν· εἰ δ' ἔμοι πιθοίατο,
οὐκ ἂν κακῶν ἐρῶμεν οὐδ' π' ἄλγεσιν
κακοῖσ' ἔχοντες θυμὸν αἰκιζοίμεθα.

53 (2). ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

5

Χωρὶς γυναικὸς θεὸς ἐποίησεν νόου
τὰ πρῶτα· τὴν μὲν ἐξ ὑὸς τανύτριχος,
τῇ πάντ' ἀν οἰκον βορβόρῳ πεφυρμένα
ἄκοσμα κεῖται καὶ κυλινδεῖται χαμά·
αὐτὴ δ' ἀλουτος ἀπλύτοις τ' ἐν εἴμασιν
ἐν κοπρίησιν ἡμένη πιαίνεται.

10

τὴν δ' ἐξ ἀλιτρῆς θεὸς ἔθηκ' ἀλώπεκος
γυναικα, πάντων ἔδριν· οὐδέ μιν κακῶν
λέληθεν οὐδέν, οὐδὲ τῶν ἀμεινόνων.
τὸ μὲν γάρ αὐτῶν εἶπε πολλάκις κακόν,
τὸ δ' ἐσθλόν· δργὴν δ' ἀλλοτ' ἀλλοίην ἔχει.

15

τὴν δ' ἐκ θαλάσσης, ἡ δύ' ἐν φρεσὶν νοεῖ.
τὴν μὲν γελᾶ τε καὶ γέγηθεν ἡμέρην·
ἐπαινέσει μιν ξεῖνος ἐν δόμοισ' ἴδων·
« Οὐκ ἔστιν ἄλλη τῆσδε λωίων γυνὴ
ἐν πᾶσιν ἀνθρώποισιν οὐδὲ καλλίων ».·
τὴν δ' οὐκ ἀνεκτὸς οὔτ' ἐν ὁφθαλμοῖσ' ἴδειν
οὔτ' ἀσσον ἐλθεῖν, ἀλλὰ μαίνεται τότε
ἀπληγτον, ὕσπερ ἀμφὶ τέκνοισιν κύων.

ἀμείλιχος δὲ πᾶσι κάποθυμίῃ
έχθροῖσιν ἵσα καὶ φίλοισι γίγνεται·
ῶσπερ θάλασσα πολλάκις μὲν ἀτρεμῆς
ἔστηκ', ἀπήμων, χάρμα ναύτησιν μέγα,
θέρεος ἐν ὥρῃ, πολλάκις δὲ μαίνεται
βαρυκτύποισι κύμασιν φορευμένη·
ταύτη μάλιστ' ἔοικε τοιαύτη γυνή.

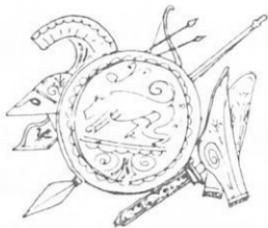
τὴν δ' ἵππος ἀβρὴ χαιτέεσσ' ἐγείνατο
ἢ δούλι' ἔργα καὶ δύνην περιτρέπει·
κούτ' ἂν μύλης ψαύσειεν, οὔτε κόσκινον
ἄρειεν, οὔτε κόπρον ἐξ οἴκου βάλοι . . .
λοῦται δὲ πάσης ἡμέρας ἀπὸ ῥύπου
δίς, ἄλλοτε τρίς, καὶ μύροισ' ἀλείφεται·
ἀεὶ δὲ χαίτην ἐκτενισμένην φορεῖ
βαθεῖαν, ἀνθέμοισιν ἐσκιασμένην.
καλὸν μὲν ὅν θέημα τοιαύτη γυνὴ
ἄλλοισι, τῷ δ' ἔχοντι γίγνεται κακόν,
ἥν μή τις ἢ τύραννος ἢ σκηπτοῦχος ἢ,
ὅστις τοιούτοις θυμὸν ἀγλατίζεται.

τὴν δ' ἐκ μελίσσης τὴν τις εύτυχεῖ λαβών·
κείνη γὰρ οὕη μῶμος οὐ προσιζάνει,
θάλλει δ' ἀπ' αὐτῆς κάπαέξεται βίος·
φίλη δὲ σὺν φιλεῦντι γηράσκει πόσι,
τεκοῦσα καλὸν κούνομάκλυτον γένος·
κάριπρεπής μὲν ἐν γυναιξὶ γίγνεται
πάσησι, θείη δ' ἀμφιδέδρομεν χάρις.

Γ'
ΜΕΛΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Δ Λ Κ Δ Ι Ο Σ

54 (1). Η ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΩΝ ΟΠΛΩΝ

Μαρμαίρει δὲ μέγας δόμος χάλκῳ παῖσα δ' Ἀρη κεκόσμηται στέγα
λάμπραισιν κυνίαισι, κατ' τὰν λεῦκοι κατύπερθεν ἵππιοι λόφοι
νεύοισιν, κεφάλαισιν ἀνδρῶν ἀγάλματα· χάλκαιαι δὲ πασσάλοις
κρύπτοισιν περικείμεναι λάμπραι κνάμιδες, ἄρκος ἴσχυρω βέλευς,
θώρακές τε νέω λίνω κοίλαι τε κατ' ἀσπιδες βεβλήμεναι· 5
πάρ δὲ Χαλκίδικαι σπάθαι, πάρ δὲ ζώματα πόλλα καὶ κυπάσσιδες.
τῶν οὐκ ἔστι λάσθεσθ', ἐπειδὴ πρώτιστ' ὑπὸ Φέργον ἔσταμεν τόδε.

55 (2). Η ΠΟΛΗ ΣΕ ΤΡΙΚΥΜΙΑ

Ἄσυνέτημι τῶν ἀνέμων στάσιν·
τὸ μὲν γάρ ἔνθεν κῦμα κυλίνδεται,
τὸ δ' ἔνθεν ἄμμες δ' ὃν τὸ μέσσον
νᾶι φορήμεθα σὺν μελαίνᾳ,
χείμωνι μοχθεῦντες μεγάλῳ μάλῳ·
πέρ μὲν γάρ ἄντλος ἴστοπέδαν ἔχει,
λαῖφος δὲ πὰν ζάδηλον ἥδη
καὶ λάκιδες μέγαλαι κατ' αὗτο·
χόλαισι δ' ἄγκυλαι...

56 (3). ΧΑΙΡΕΚΑΚΙΑ

Νῦν γρὴ μεθύσθην καὶ τινα πρὸς βίαν
πώνην, ἐπειδὴ κάτθανε Μύρσιλος.

57 (4). ΠΩΣ ΝΑ ΠΟΛΕΜΗΣΕΙΣ
ΤΟ ΧΕΙΜΩΝΑ

"Τει μὲν ὁ Ζεύς, ἐκ δ' ὀράνω μέγας
χείμων, πεπάγαισιν δ' ὑδάτων ῥόαι.

χάββαλλε τὸν χείμων, ἐπὶ μὲν τίθεις
πῦρ, ἐν δὲ κέρυκις οἴνον ἀφειδέως
5 μέλιγρον, αὐτὰρ ἀμφὶ κόρσα
μάλθακον ἀμφιβαλῶν γνόφαλλον.

58 (5). ΣΥΜΠΟΣΙΑΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Πίνωμεν· τί τὰ λύχγ' ὄμμένομεν; δάκτυλος ἀμέρα.
καὶ δ' ἀερρε κυλήγναις μεγάλαις, ἀίτα, ποικίλαις
οἴνον γὰρ Σεμέλας καὶ Δίος υῖος λαθικάδεα
ἀνθρώποισιν ἔδωκ· ἔγγεε κέρναις ἔνα καὶ δύο
5 πλέαις καὶ κεφάλας, ἡ δ' ἐτέρα τὰν ἐτέραν κύλιξ
ἀθήτω... .

Σ Α Π Φ Ω

59 (1). ΩΔΗ ΣΤΗΝ ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Ποικιλόθρον' ἀθάνατ' Ἀφρόδιτα,
παῖ Δίος, δολόπλοκε, λίσσομαί σε,

μὴ μ' ἀσαισι μηδ' ὄνταισι δάμνα,
πότνια, θῦμον·

ἀλλὰ τυῖδ' ἔλθ', αἱ ποτα κάτερωτα
τᾶς ἔμας αὔδως ἀίοισα πήλυι
ἔκλυες, πάτρος δὲ δόμον λίποισα
χρύσιον ἥλθες

ἄρμ' ὑπασδεύξαισα· κάλοι δὲ σ' ἄγον
ώκεες στροῦθοι περὶ γᾶς μελαίνας
πύκνα δίννεντες πτέρ' ἀπ' ὡράνω αἴθε-
ρος διὰ μέσσω.

αἵψα δ' ἐξίκοντο· τὸ δ', ὡς μάκαιρα,
μειδιάσαισ' ἀθανάτῳ προσώπῳ
ἥρε', ὅττι δηῦτε πέπονθα κώττι
δηῦτε κάλημι,

κώττι ἔμῷ μάλιστα θέλω γένεσθαι
μαινόλα θύμῳ· «Τίνα δηῦτε Πείθω
μαῖσ' ἄγην ἐς σὰν φιλότατα; τίς σ', ὡς
Ψάπφ', ἀδικήει;

καὶ γάρ αἱ φεύγει, ταχέως διώξει,
αἱ δὲ δῶρα μὴ δέκετ', ἀλλὰ δώσει,
αἱ δὲ μὴ φίλει, ταχέως φιλήσει
κωύκ ἐθέλοισαν».

ἔλθε μοι καὶ νῦν, χαλεπᾶν δὲ λῦσον
ἐκ μεριμνᾶν, ὅσσα δέ μοι τέλεσσαι
θῦμος ἴμέρρει, τέλεσον· σὺ δ' αὕτα
σύμμαχος ἔσσο.

60 (2). Η ΞΕΝΙΤΕΜΕΝΗ ΦΙΛΗ

— — ἄποι Σαρδίων

— — πόλλακι τυῖδε νῶν ἔχοισα

ώς πεδεζώμεν, βεβάως ἔχει

σὲ θέα ἵκελαν Ἀρί-

γνωτα, σᾶς δὲ μάλιστ' ἔχαιρε μόλπα.

νῦν δὲ Λύδαισιν ἐμπρέπεται γυναί-

κεσσιν, ὡς ποτ' ἀελίω

δύντος ἢ βροδοδάκτυλος σελάννα

πάντα περρέχοισ' ἀστρα, φάος δ' ἐπί-

σχει θάλασσαν ἐπ' ἀλμύραν

ἴσως καὶ πολυανθέμοις ἀρούραις.

ἢ δ' ἐέρσα κάλα κέχυται, τεθά-

λαισι δὲ βρόδα κάπαλ' ἄν-

θρυσκα καὶ μελίλωτος ἀνθεμώδης.

πόλλα δὲ ζαφοίταισ' ἀγάνας ἐπι-

μνάσθεισ' "Ατθιδος, ἴμέρω

λέπταν ποι φρένα, κῆρ δ' ἄσα βόρηται.

κῆθι δ' ἔλθην ἄμμ' ὅξει βοᾶς τὰ δ' οὐ

νῶν τάπυστα νὺξ πολύως

γαρύει δι' ἄλος . . .

61 (3). ΣΕ ΓΥΝΑΙΚΑ ΑΜΟΥΣΗ

Κατθάνοισα δὲ κείσεαι οὐδέ ποτα μναμοσύνα σέθεν
ἔσσετ' οὐδ' ἔρος εἰς ὕστερον· οὐ γάρ πεδέχεις βρόδων

τῶν ἐκ Πιερίας· ἀλλ' ἀφάνης κὴν 'Αίδα δόμοις
φοιτάσεις πεδ' ἀμαύρων νεκύων ἐκπεποταμένα.

62 (4). ΣΕ ΚΟΡΗ
ΑΚΟΜΗ ΑΝΥΠΑΝΤΡΗ

Οἶον τὸ γλυκύμαλον ἔρεύθεται ἄκρῳ ἐπ' ὕσδῳ,
ἄκρον ἐπ' ἀκροτάτῳ, λελάθοντο δὲ μαλοδρόπητες,
οὐ μὰν ἐκλελάθοντ', ἀλλ' οὐκ ἐδύναντ' ἐπίκεσθαι.

63 (5). ΥΠΕΡΟΧΗ

"Αστερες μὲν ἀμφὶ κάλαν σελάνναν
ἄψ ἀπυκρύπτοισι φάεννον εἰδος,
ὅπποτα πλήθοισα μάλιστα λάμπῃ
γᾶν ἐπὶ παῖσαν
ἀργυρέα...

64 (6). ΟΝΕΙΡΟΠΟΛΗΣΗ

... ἀμφὶ δ' ὕδωρ
ἴψοθεν ψῦχρον κελάδει δι' ὕσδων
μαλίνων, αἱθυσσομένων δὲ φύλλων
κῶμα καταρρεῖ.

ΕΠΙΘΑΛΑΜΙΑ
65 (7). ΓΑΜΠΡΟΣ

"Τύψοι δὴ τὸ μέλαθρον
— 'Υμήναον —
ἀέρρετε τέκτονες ἄνδρες.
— 'Υμήναον —
γάμβρος ἐσέρχεται ἵσσος "Αρευ,
— 'Υμήναον —
ἄνδρος μεγάλω πόλυ μείζων.

66 (8). Ο ΘΥΡΩΡΟΣ

Θυρώρω πόδες ἐπτορόγυιοι,
τὰ δὲ σάμβαλα πεμπεβόηα,
πίσυγγοι δὲ δέκ' ἐξεπόνασαν.

A N A K R E Ω N

67 (1). ΕΝΤΟΛΕΣ
ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΜΗΟΣΙΟ

"Αγε δὴ φέρ' ἡμίν, ω παῖ,
κελέβην, ὅκως ἄμυστιν
προπίω, τὰ μὲν δέκ' ἐγχέας

ὅδατος, τὰ πέντε δ' οἴνου
κυάθους, ώς ἀνυβρίστως
ἀνὰ δηῦτε βασσαρήσω.

5

ἄγε δηῦτε μηκέθ' οὕτω
πατάγω τε κάλαλητῷ
Σκυθικὴν πόσιν παρ' οἴνῳ
μελετῶμεν, ἀλλὰ καλοῖς
ὑποπίνοντες ἐν ὕμνοις.

10

68 (2). ΓΕΡΟΝΤΙΚΟΙ ΑΝΑΣΤΕΝΑΓΜΟΙ

Πολιοὶ μὲν ἡμὸν ἥδη κρόταφοι κάρη τε λευκόν,
χαρίεσσα δ' οὐκέθ' ἥβη πάρα, γηραλέοι δ' ὀδόντες.
γλυκεροῦ δ' οὐκέτι πολλὸς βιότου χρόνος λέλειπται.
διὰ ταῦτ' ἀνασταλύζω θαμὰ Τάρταρον δεδοικώς.
'Αἰδεω γάρ ἔστι δεινὸς μυχός, ἀργαλέη δ' ἐς αὐτὸν
κάθιδος· καὶ γάρ ἔτοιμον καταβάντι μὴ ἀναβῆναι.

5

69 (3). ΓΕΡΟΝΤΙΚΑ ΠΑΡΑΠΟΝΑ

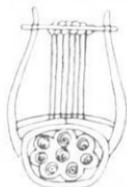
Σφαιρή δηῦτε με πορφυρέη
βάλλων χρυσοκόμης "Ἐρως
νήνι ποικιλοσαμβάλφ
συμπαίζειν προκαλεῖται·
ἢ δ', ἔστιν γάρ ἀπ' εὔκτίτου
Λέσβου, τὴν μὲν ἐμὴν κόμην,
λευκὴ γάρ, καταμέμφεται,
πρὸς δ' ἄλλην τινὰ χάσκει.

5

Δ'
Χ Ο Ρ Ι Κ Η Π Ο Ι Η Σ Η

ΤΕΡΠΑΝΔΡΟΣ

70. ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ

Απ. 1.

Ζεῦ, πάντων ἀρχά, πάντων ἀγήτωρ,
Ζεῦ, σοὶ πέμπω ταύταν ὕμνων ἀρχάν.

Απ. 2.

Ἐνθ' αἰχμά τε νέων θάλλει καὶ μῶσα λίγεια
καὶ δίκα εὐρυάγυια, καλῶν ἐπιτάρροθος ἔργων.

Απ. 3.

Σοὶ δ' ἡμεῖς τετράγηρυν ἀποστέρξαντες ἀοιδὰν
ἐπτατόνῳ φόρμιγγι νέους κελαδήσομεν ὕμνους.

Δ Λ Κ Μ Α Ν

71 (1). ΝΥΧΤΕΡΙΝΗ ΓΑΛΗΝΗ

Εὔδουσιν δ' ὄρέων κορυφαί τε καὶ φάραγγες
πρώονές τε καὶ χαράδραι,

5

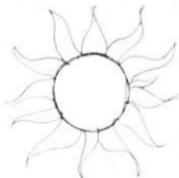
φῦλά θ' ἔρπετά, τόσσα τρέφει μέλαινα γαῖα,
 Θῆρες τ' ὄρεσκῶι καὶ γένος μελισσᾶν
 καὶ κνάδαλ' ἐν βένθεσσι πορφυρέας ἀλός·
 εὔδουσιν δ' οἰωνῶν
 φῦλα ταχυπτερύγων.

72 (2) ΤΑ ΓΗΡΑΤΕΙΑ

Οὐ μ' ἔτι, παρθενικαὶ μελιγάρυες ἴμερόφωνοι,
 γυῖα φέρειν δύναται· βάλε δὴ βάλε κηρύλος εἴην,
 ὅστ' ἐπὶ κύματος ἄνθος ἡμ' ἀλκυόνεσσι ποτῆται
 νηδεέες ἥτορ ἔχων, ἀλιπόρφυρος εἶαρος ὄρνις.

Σ Τ Η Σ | Χ Ο Ρ Ο Σ

73. ΝΥΧΤΕΡΙΝΗ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΉΑΙΟΥ

Αέλιος δ' Ὑπεριονίδας δέπας ἐσκατέβαινεν
 χρύσεον, δφρα δι' Ὡκεανοῦ περάσας
 ἀφίκοιθ' ιερᾶς ποτὶ βένθεα νυκτὸς ἐρεμνᾶς,
 ποτὶ ματέρα κουριδίην τ' ἀλοχον πάιδάς τε φίλους.
 δ δ' ἐς ἀλσος ἔβα δάφναισι κατάσκιον
 ποσσὶ πάις Διός.

$\Sigma \mid M \Omega N \mid \Delta H \Sigma$
 $(\circ K E \mid o \times)$

74 (1). ΕΓΚΩΜΙΟ ΣΤΟΥΣ ΠΕΣΟΝΤΕΣ
ΣΤΙΣ ΘΕΡΜΟΠΥΛΕΣ

Τῶν ἐν Θερμοπύλαισι θανόντων
εὐχλεής μὲν ἀ τύχα, καλὸς δ' ὁ πότμος,
βωμὸς δ' ὁ τάφος, πρὸ γόων δὲ μνᾶστις, ὁ δ' οἰκτος
ἐντάφιον δὲ τοιοῦτον οὕτ' εύρως (ἔπαινος·
οὕθ' ὁ πανδαμάτωρ ἀμαυρώσει χρόνος·
ἀνδρῶν ἀγαθῶν ὅδε σακὸς οἰκέταν εὔδοξίαν
Ἐλλάδος εἴλετο· μαρτυρεῖ δὲ καὶ Λεωνίδας,
ὁ Σπάρτας βασιλεὺς, ἀρετᾶς μέγαν λελοιπὼς
χόσμου ἀέναον τε κλέος.

75 (2). ΑΣΤΑΤΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ

"Ανθρωπος ἐών μὴ ποτε φάσης ὅτι γίνεται αὔριον
κηδ' ἄνδρας ιδών ὀλβιον, ὅσσον χρόνον ἔσσεται·
ώκεια γάρ οὐδὲ τανυπτερύγου μυέας
οὔτως ἡ μετάστασις.

76 (3). Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

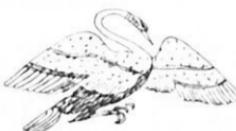
Ανθρώπων δλέγον μὲν κάρτος, ἀπρακτοί δὲ μεληδόνες,
αἰῶνι δὲ παύρω πόνος ἀμφὶ πόνῳ.
ὅ δ' ἄφυκτος δύσης ἐπικρέμαται θάνατος·
κείνου γάρ οἶσον λάχον μέρος οὐ τ' ἀγαθοὶ
5 οἵστις τε κακός.

77 (4). Η ΑΡΕΤΗ

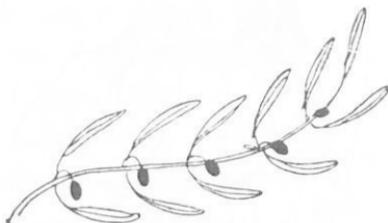
"Εστι τις λόγος
τὸν Ἀρετὰν ναίειν δυσαμβάτοις ἐπὶ πέτραις·
ἀγνὰν δέ μιν θεὰν χῶρον ἀγνὸν ἀμφέπειν.
οὐδὲ πάντων βλεφάροις θνατῶν ἔσοπτος,
5 φὰ μὴ δυκέθυμος ιδρὼς ἔνδοθεν μόλη
ἴκη τ' ἐς ἄκρον ἀνδρείας.

78 (5). ΕΠΙΚΡΙΣΗ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Τίς κεν αἰνήσεις νόφ πίσυνος Λίνδου ναέταν Κλεόβουλον
ἀενάοις ποταμοῖσιν ἀνθεσί τ' εἰκρινοῖς
ἀελίου τε φλογὶ χρυσέας τε σελάνας
καὶ θαλασσαῖαισι δίναις ἀντία θέντα μένος στάλας;
6 ἀπαντα γάρ ἐστι θεῶν ἥσσω· λίθον δὲ
καὶ βρότεοι παλάμαι θραύσοντι· μωροῦ φωτὸς ἃδε βουλά.

ΒΑΚΧΥΛΙΔΗΣ

79 (1). ΠΛΙΑΝΑΣ ΣΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗ

Τίκτει δέ τε θνατοῖσιν εἰρήνα μεγάλα
πλοῦτον καὶ μελιγλώσσων ἀοιδᾶν ἄνθεα,
δαιδαλέων τ' ἐπὶ βωμῶν θεοῖσιν αἴθεσθαι βοῶν
ξανθῷ φλογὶ μῆρα τανυτρέχων τε μήλων,
γυμνασίων τε νέοις αὐλῶν τε καὶ κώμων μέλειν. 5

ἐν δὲ σιδαροδέτοις πόρπαξιν αἴθᾶν
ἀραχνᾶν ἴστοι πέλονται·
ἔγχεά τε λογχωτὰ ξίφεά τ' ἀμφάκεα δάμναται εύρώς·

χαλκεᾶν δ' οὐκ ἔστι σαλπίγγων κτύπος·
οὐδὲ συλᾶται μελίφρων ὑπνος ἀπὸ βλεφάρων,
ἀῷος δς θάλπει κέαρ. 10

συμποσίων δ' ἐρατῶν
βρίθοντ' ἀγυιαί, παιδικοί θ' ὅμνοι φλέγονται.

80 (2). ΕΝΑΣ Ο ΔΡΟΜΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΤΥΧΙΑ

Εἰς ὄρος, μία βροτοῖσίν ἔστιν εύτυχίας ὁδός,
θυμὸν εἴ τις ἔχων ἀπενθῆ διατελεῖν δύναται βίον·
ὅς δὲ μυρία μὲν ἀμφιπολεῖ φρενί,
τὸ δὲ παρ' ἄμάρ τε καὶ νύκτα μελλόντων χάριν
ἔδν ιάπτεται κέαρ, ἄκαρπον ἔχει πόνον. 5

Στρ. α'. Χορός.

Βασιλεῦ τᾶν Ἱερᾶν Ἀθανᾶν,
τῶν ἀβροβίων ἄναξ Ἰώνων,
τί νέον ἔκλαγε χάλκοκώδων
σάλπιγξ πολεμηίαν ἀοιδάν ;
5 ἢ τις ἀμετέρχας χθονὸς
δυσμενὴς ὅρι' ἀμφιβάλλει
στραταγέτας ἀνήρ ;
ἢ λησταὶ κακομάχανοι
ποιμένων ἀέκατι μήλων
σεύοντ' ἀγέλας βίᾳ ;
ἢ τις τοι κραδίαν ἀμύσσει ;
φθέγγει· δοκέω γὰρ εἴ τινι βροτῶν
ἀλκίμων ἐπικουρίχν
καὶ τὸν ἔμμεναι νέων,
10 ὡς Πανδίονος νίε καὶ Κρεούσσας.
15

Στρ. β'. Κορυφαῖος.

Νέον ἥλθεν δολιγὰν ἀμείψας
κάρυξ ποσὶν Ἰσθμίαν κέλευθον·

ἄφατα δ' ἔργα λέγει κραταιοῦ
φωτός· τὸν ὑπέρβιον τ' ἔπειρνεν
Σίνιν, ὃς ἵσχυι φέρτατος 20
θυντῶν ἦν, Κρονίδη Λυταίου
σεισήθονος τέκος·
σὺν τ' ἀνδροκτόνον ἐν νάπαις
Κρεμμυδίοντος, ἀτάσθαλόν τε
Σκίρωνα κατέκτανεν, 25
τάν τε Κερκυόνος παλαιότεραν
ἔσχεν, Πολυπήμονός τε καρτεράν
σφῦραν ἐξέβαλεν Προκό-
πτας, ἀρείονος τυχών
φωτός· ταῦτα δέδοιχ' ὅπα τελεῖται. 30

Στρ. γ'. Χορός.

Τίνα δ' ἔμμεν, πόθεν ἄνδρα τοῦτον
λέγει, τίνα τε στολὰν ἔχοντα;
πότερα σὺν πολεμήσις ὅ-
πλοισι στρατὶαν ἀγοντα πολλάν;
ἢ μοῦνον σὺν ὀπάσιν 35
στείχειν ἔμπορον οἵ τ' ἀλάταν
ἐπ' ἀλλοδαμίαν,
ἵσχυρόν τε καὶ ἀλκιμον
ὅδε καὶ θρασύν, ὃς τοσούτων
ἄνδρῶν κρατερὸν σθένος 40
ἔσχεν; ἢ θεὸς αὐτὸν ὁρμᾶ,
δίκας ἀδίκοισιν ὅφρα μῆσεται.
οὐ γάρ ῥάδιον αἰὲν ἔρ-
δοντα μή 'ντυχεῖν κακῷ.
πάντ' ἐν τῷ δολιχῷ χρόνῳ τελεῖται. 45

Στρ. δ'. Κορυφαῖος.

Δύο Φοι φῶτε μόνους ὀμαρτεῖν
λέγει, περὶ φαιδίμοισι δ' ὄμοις
ξίρος ἔχει ἐλεφαντόκωπον·
ξεστοὺς δὲ δύ' ἐν γέρεσσ' ἀκοντάς
κηρύτυκτον κυνέαν Λάκαι-
ναν κρατὸς πέρι πυρσογχίτου·
χιτῶνα πορφύρεον
στέρνοις τ' ἀμφί, καὶ οὐλιον
Θεσσαλὸν χλαμύδ' ὀμβάτων δὲ
στίλβειν ἀπὸ Λαμνίαν
φοίνισσαν φλόγα· παῖδα δ' ἔμμεν
πρώθηβον, ἀρηίων δ' ἀθυρμάτων
μεμνᾶσθαι πολέμου τε καὶ
χαλκεοκτύπου μάχας·
δίζησθαι δὲ φιλαγλάους Ἀθάνας.

50

55

60

82 (4). ΕΠΙΝΙΚΟΣ ΣΤΟΝ ΑΡΓΕΙΟ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΕΑ

Στροφὴ. "Αἰξον, ὡ σεμνοδότειρα Φήμα,
ἔς Κέον ιεράν, χαριτώ-

νυμον φέρουσ' ἀγγελίαν,
ὅτι μάχας θρασύχειρος Ἀρ-
γεῖος ἀρκτὸς νίκην.

5

Ἄντιστρο. καλῶν δ' ἀνέμυνασεν, ὅσ' ἐν κλεεννῷ
αὐχένι Φισθμοῦ ζαθέαν
λιπόντες Εὔξαντίδα νᾶ-
σον ἐπεδείξαμεν ἔβδομή-
κοντα σὺν στεφάνοισιν.

10

Ἐπωδός. καλεῖ δὲ Μοῦσ' αὐθιγενῆς
γλυκεῖαν αὐλῶν καναγάν,
γεραίρουσ' ἐπινικίοις
Πανθείδα φίλον υἱόν.

Π Ι Ν Δ ΑΡ Ο Σ

83 (1). ΠΡΟΣΟΔΙΟ
ΣΤΟΝ ΝΑΟ ΤΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΑ

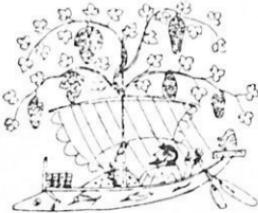
Στροφή. Χαῖρ', ὁ θεοδυάτα, λιπαροπλοκάμου παι-
δεσσι Λατοῦς ἴμεροέστατον ἔρνος,
πόντου θύγατερ, χθονὸς εύρείας ἀκί-
νητον τέρας, ἃν τε βροτοὶ

5 Δᾶλον κικλήσκοισιν, μάκαρες δ' ἐν Ὀλύμπῳ
τηλέφραντον κυανέας χθονὸς ἀστρον...

Αντιστρ. ...ἡν γὰρ τὸ πάροιθε φορητὰ κυψάτεσ-
σιν παντοδαπῶν τ' ἀνέμων
ἥιππαισιν. ἀλλ' ἡ Κοιογενῆς ὅπότ' ἀδί-
10 νεσσι θυίοισ' ἀγγιτόκοις ἐπέβια νιν,
δὴ τότε τέσσαρες ὄρθιαι
πρέμνων ἀπώρουσκην χθονίων,
ἀν δ' ἐπικράνοις σχέθον πέτραν ἀδαμαντοπέδιλοι
χίονες· ἔνθι τεκοῖσ' εὐδαίμον' ἐπόψατο γέννυν.

84 (2). ΔΙΘΥΡΑΜΒΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΟΝΥΣΟ

5 "Ιδετ' ἐν χορόν, Ὀλύμπιοι,
ἐπὶ τε κλυτὰν πέμπετε γάριν, θεοί,
πολύβρατον οἴ τ' ἀστεος δύμφαλὸν θυόεντα
ἐν ταῖς ιεραῖς Ἀθάναις
οἰγνεῖτε πανδαίδαλὸν τ' εὐκλέ' ἀγοράν·

ἰοδέτων λάγετε στεφάνων τὰν ἐαρίδρεπτον
λοιβάν· Διάθεν τέ με σὺν ἀγλαῖᾳ
ἰδετε πορευθέντ' ἀοιδᾶν

δεύτερον ἐπὶ κισσοδέταν θεόν,
Βρόμιον δὲ τὸ Ἐριβόν τε βροτοὶ καλέομεν,
γόνον ὑπάτων μὲν πατέρων μελπέμεν
γυναικῶν τε Καδμεῖαν.

Ἐναργέα τελέων σάματ' οὐ λανθάνει,
φοινικοεάνων δόπτ' οἰχθέντος Ὁρᾶν θαλάμου
εὔοδμον ἐπάγγησιν ἔαρ· φυτὰ νεκτάρεα
τότε βάλλεται, τότε ἐπ' ἀμβρότων χθόν' ἐραται
ἴων φόβαι ἁρδα τε κόμαισι μείγνυται.
ἀγεῖτ', δύμφαι μελέων σὺν αὐλοῖς,
ἀγεῖτε Σεμέλαν ἐλικάμπυκα, χοροί.

85 (3). ΔΙΘΥΡΑΜΒΟΣ
ΓΙΑ ΔΟΞΑ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Ω ταὶ λιπαραὶ καὶ ιοστέφανοι καὶ ἀοίδιμοι,
Ἐλλάδος ἔρεισμα, κλειναὶ Ἀθῆναι,
δαιμόνιον πτολίερθον ...
... ὅθι παῖδες Ἀθαναίων ἐβάλοντο φαεννὰν
κρηπῖδ' ἐλευθερίας.

86 (4). ΠΑΙΑΝΑΣ
ΣΤΗΝ ΕΚΛΕΙΨΗ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ

Στρ. Ἀκτὶς ἀελίου, τί, πολύσκοπε, μήσεαι,
ὦ μάτερ ὀμυάτων, ἄστρον ὑπέρτατον,

έν ἀμέρᾳ κλεπτόμενον ; τί δ' ἔθηκας ἀμάχανον
ισχὺν τ' ἀνδράσιν καὶ σοφίας ὁδόν,
5 επίσκοπον ἀτραπὸν ἐσσυμένα ;
έλαυνεις τι νεώτερον ἢ πάρος ;
ἄλλα σε, πρὸς Διός, ιπποσόν θοάζε,
ίκετεύω, ἀπήμονα
10 εἰς ὅλβον τινὰ τράποιο Θήβας,
ἢ πότνια, πάγκοινον τέρχε.

Αντιστρ. Ἡρ ἀτασθαλίαισι κοτεσσοκμένη βροτῶν
πάμπαν μὲν οὐ θέλεις ἐξελέμεν φάσις
αἰῶνος ἀγνόν, πολέμῳ δὲ σῆμα φέρεις τινός,
ἢ καρποῦ φθίσιν, ἢ νιφετοῦ σθένος
15 ὑπέρφατον, ἢ στάσιν οὐλομέναν,
ἢ πόντου κενέωσιν ἀρ' ἀμ πέδον,
ἢ παγετὸν χθονός, ἢ νότιον θέρος
ὑδατὶ ζακότῳ ρέον ;
ἢ γαῖαν κατακλύσκισα θήσεις
20 ἀνδρῶν νέον ἐξ ἀρχῆς γένος ;
ὄλοφύροιμαι οὐδέν, ὃ τι πάντων μέτα πείσομαι.

87 (5). ΕΙΠΗΝΙΚΟΣ ΣΕ ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΗ

Στρ. α'. Καφισίων ὑδάτων λαχοῖσαι
ταῖ τε ναίετε καλλίπιωλον ἔδραν,
ἢ λιπαρᾶς ἀοίδιμοι βασίλειαι

Χάριτες Ἐρχομενοῦ, παλαιγόνων Μινυᾶν ἐπίσκοποι, 5
κλῦτ', ἐπεὶ εὔχομαι· σὺν γὰρ ὑμιν τὰ τερπνά τε
καὶ γλυκέ' ἀνεται πάντα βροτοῖς,
εἰ σοφός, εἰ καλός, εἴ τις ἀγλαὸς ἀνήρ. 10
οὐδὲ γὰρ θεοὶ σεμνᾶν Χαρίτων ἄτερ
κοιρανέοντι χοροὺς οὕτε δαιτας· ἀλλὰ πάντων ταμίαι
ἔργων ἐν οὐρανῷ, χρυσότοξον θέμεναι πάρα 15
Πύθιον Ἀπόλλωνα θρόνους,
αἰέναν σέβοντι πατρὸς Ὁλυμπίοιο τιμάν.

Στρ. β'. Ὡ πότνι 'Αγλαΐα φιλησί-
μολπέ τ' Εύφροσύνα, θεῶν κρατίστου 20
παῖδες, ἐπακοοῖτέ νυν, Θαλία τε
ἐρασίμολπε, Φιδοῖσα τόνδε κῶμον ἐπ' εὐμενεῖ τύχα,
κοῦφα βιβῶντα· Λυδῷ γὰρ Ἀσώπιχον τρόπῳ 25
ἐν μελέταις τ' ἀείδων ἔμοιλον,
οὕνεκ' Ὁλυμπιόνικος ἡ Μινύεια
σεῦ Φέκατι. Μελαντειχέα νῦν δόμον
Φερσεφόνας ἥθι, Φαχοῖ, πατρὶ κλυτὰν φέροισ' ἀγγελίαν, 30
Κλεόδαμον ὅφρ' ἵδοισ' υἱὸν εἴπης, ὅτι Φοι νέαν
κόλποις παρ' εὐδόξοις Πίσας
ἐστεφάνωσε κυδίμων ἀέλθων πτεροῖσι χαίταν. 35

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ
ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

($\alpha = \gamma\lambda\omega\sigma\iota\kappa\epsilon\varsigma$ καὶ $\sigma\mu\alpha\sigma\iota\lambda\omega\gamma\iota\kappa\epsilon\varsigma$ παρατηρήσεις·
 $\beta = \pi\varrho\gamma\mu\alpha\tau\iota\kappa\epsilon\varsigma$ παρατηρήσεις).

Α' ΕΛΕΓΕΙΑΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

1. ΕΛΕΓΕΙΑ

ΚΑΛΛΙΝΟΣ

Ο Καλλίνος εἶναι ὁ ἀρχαιότερος ἀπό τοὺς σωζόμενους ἐλεγειακούς ποιητές καὶ λέγεται γι' αὐτό πατέρας τῆς ἐλεγειακῆς ποιήσεως, ὅπως ὁ "Ομηρος πατέρας τῆς ἐπικῆς. Πατρίδα του ξέπλυνε μεγάλη ἐμπορική πόλη τῆς Ἰωνίας Ἐφέσος. Ἀκμάζει γύρω στό 650 π.Χ. Ἀλλα στοιχεῖα τῆς ζωῆς του εἶναι ἄγνωστα.

Στήν ἐποχή τοῦ ποιητῆ ἡ πατρίδα του ἀπειλήθηκε σοβαρά ἀπό τήν ἐπιδρομή τῶν βαρβάρων Κιμμερίων. Αὐτοί κατοικοῦσσαν ἀρχικά στήν Ταυρική χερσόνησο (Κριμαία), γι' αὐτό καὶ ὁ πορθμός ἀνάμεσα σ' αὐτή καὶ στήν ἀπέναντι παραλίᾳ λέγεται Κιμμέριος Βόσπορος. "Οταν ὅμως οἱ Κιμμέριοι διώχτηκαν ἀπό τοὺς ὄχλους Σκύθες, ἔκαμαν ἐπιδρομή στή Μικρά Ἀσία λεηλατώντας καὶ ἐρημώνοντας τά πάντα. "Επειτα στράφηκαν καὶ ἐναντίον τῆς πλούσιας Ἐφέσου, πού τότε μπῆκε σέ μεγάλο κίνδυνο. Στήν κρίσιμη αὐτή περίσταση τῆς πατρίδας του ὁ ποιητής ἔγραψε πολεμική ἐλεγεία, μέ τήν ὅποια παρακινοῦσε τοὺς συμπολίτες του ν' ἀντισταθοῦν στούς εἰσβολεῖς.

"Από τήν ἐλεγεία αὐτή σώθηκε μόνο τό κομμάτι πού παραθέτουμε ἐδῶ. "Αλλα ποιήματα τοῦ Καλλίνου δέν έχουμε.

1. Πολεμικό σάλπισμα.

α) Στ. 1 - 5. μέχρι τεῦ ἔως πότε (τεῦ = τοῦ, τίνος· ἀπό τό τέο μέ iων. συναίρ.).— κατάκειμαι μένω κατάκοιτος, ἀδρανῶ.— κότε (iων.) πότε.— ἀμφιπερικτίονες = ἀμφικτίονες, περίοικοι, γείτονες (ρίζα: κτι-, κτίζω).— μεθίημι (ἐμαυτόν) ἀφήνομαι ἀδρανής, ἀμελῶ.— ὥδε λίην (= λίαν) τέσσο πολύ.— ήμαι κάθομαι, βρίσκομαι.— ἀτάρ (iων.) ἀλλά, ὅμως.— ὕστατ(α) γιά τελευταία φορά, πρίν ξεψυχήσει.

Στ. 6 - 11. ἀγλαὸς λαμπρός, ὥραῖος.—πέρι (= περὶ) ὑπέρ, γιὰ
χάρη.—**ἄλοχος** σύζυγος, γυναίκα (του).—**κουρίδιος** νόμιμη, ἐκείνη
που εἶναι κόρη καὶ τὴν παντρεύεται κάποιος (τὸ ἐπίθετο συνοδεύει κα-
νονικά τὸ **ἄλοχος** καὶ ἀποτελεῖ μαζὶ μ' αὐτῷ μιά ἔννοια, ἔτσι που στὴν
ἐξήγηση μπορεῖ νά παραλειφθεῖ: προέρχεται ἀπό τὸ **κούρη** - κόρη).—
δυσμενέσιν, πάξι στὸ μάχεσθαι· δυσμενῆς ἐχθρός.—**δικότε** (ἰων.) =
δόποτε (τὸ διπλό καὶ γιὰ χάρη τοῦ μέτρου).—**ἐπικλώθω** ὁρίζω, προκα-
θορίζω, μεταφορά ἀπό τό: κλώθω (τὸ νῆμα τῆς ζωῆς) ἐπάνω
σε κάποιον ἀπ' αὐτό καὶ **Κλωθῶ** μιά ἀπό τίς Μοῖρες.—**ἄλλα** (πα-
ραχελ.) ἐμπρός λοιπόν.—**Ιθὺς** (ἐδῶ εἶναι ἐπίρρ.).—**ἔγχος** δόρυ.—
ἀνέχομαι ὑψώνω.—**ὑπ'** ἀσπίδος = **ὑπ'** ἀσπίδα.—**ἡτορ** καρδιά.—
ἔλσας, τοῦ ρ. **εἴλω** συνθίθω, σφίγγω (πβ. «σφίγγω τὴν καρδιά μου») =
κατασιγάζω τὸ φόβο, τὴν ἀνησυχία ἢ ὄποιοδήποτε ἄλλο συναίσθημα,
γιὰ νά συγκεντρώσω ὅλη τὴν ψυχική μου δύναμη στὴν ἐκτέλεση σοβα-
ροῦ καθήκοντος).—μείγνυται πόλεμος γίνεται πολεμική μείζη, ἀνα-
κάτωμα, ἀρχίζει πολεμική σύρραξη.

Στ. 12 - 15. οὐ κως = οὐ πως μέ κανένα τρόπο.—**οὐδ'** εἰ ἢ, ποιητ.
ἀντί **οὐδ'** ἔαν ἢ.—**δηιοτής** (γεν. -ητος) σφαγή, μάχη.—**φυγών**
(ὑποκυ. ἐνν. ἀνήρ) ἀφοῦ παράτησε (τῇ μάχῃ ἀπό δειλία).—**δοῦπος**
λέξη πεποιημένη, ἡχοποιητη.—**οἱ ἄκοντες** τά ἀκόντια, τά
κοντάρια.—**ἔρχεται** ἐπανέρχεται, ξαναγυρίζει (στό σπίτι του).—**κι-
χάνω** συναντῶ, βρίσκω (κίχεν, γνωμ. ἀόρ.).

Στ. 16 - 21. **ἔμπης** ὅμως, μολαταῦτα (ἄν καὶ γλίτωσε).—**τὸν δὲ**
ἐνῷ αὐτόν (τὸν **παρτερόφρονα**) στ. 18).—**στενάχω** (μτβτ.) θρηνῶ
κάποιον.—**δλίγος** καὶ μέγας μικροὶ καὶ μεγάλοι.—**ζώω** ζῶ (ἢ μτχ.
χρον.).—μίν αὐτόν.—**ἔρδω** κάνω, πραγματοποιῶ.—**μοῦνος** ἐών (μτχ.
ἐναντ.) μόνος του.—**ἄξια πολλῶν** ὅσα πολλοὶ μαζί.

β) **Στ. 2.** οὐδ' αἰδεῖσθ' ἀμφιπερικτίονας· πβ. 'Οδύσσ. β, 65
αἴλλους τ' αἰδέσθητε περικτίονας ἀνθρώπους).

Στ. 5. ὁ στ. αὐτός δέν ἔχει ἀμεση συνοχή μέ τά προηγούμενα, γιατὶ
γάθηκαν ἐνδιάμεσα πολλοὶ στίχοι.

Στ. 7. γῆς πέρι καὶ παίδων κτλ. πβ. τοῦ Αἰσχύλου τό :

Ὦ παιδες Ἑλλήνων ἵτε
ἔλευθεροῦτε πατρίδα, ἔλευθεροῦτε δὲ
παῖδας, γυναικας, θεῶν τε πατρών ἔδη
θύκας τε προγόνων· νῦν ὑπὲρ πάτων ἀγώνι.

(Πέρσαι, στίχ. 401 - 4)

Στ. 9. Μοῖραι. Κυρίως μέ τή λέξη **Μοῖρα** ἐκφράζεται ἡ ἀφρο-
μένη ἰδέα τῆς εἰμαρμένης καὶ δηλώνεται μ' αὐτή τό ἀναπόφευκτο μερί-
διο κάθε ἀνθρώπου στὸν κόσμο. Ἡ ἰδέα τῆς **Μοίρας**, ἀντί νά παραστα-
θεῖ μέ μιά θεότητα, διασπάστηκε μέ τὸν καιρό, στὴ φαντασία τῶν ἀρχαί-
ων, σέ τρία πρόσωπα, πού σχημάτισκαν ἔτσι ἐνα σύμπλεγμα ἀπό τρεῖς
ἀδελφές. Αὐτές ήσαν ἡ **Κλωθώ**, ἡ **Λάχεσις** καὶ ἡ **"Ατροπος"**.

Ἡ **Κλωθώ** (αὐτή πού κλώθει, γνέθει) ἐκφράζει τήν πλοκή τῶν γεγο-
νότων τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς; ἡ **Λάχεσις** τό λαχνό, πού προορίζεται γιά
κάθε ἀνθρώπῳ· ἡ **"Ατροπος** τήν ἀδυσώπητη ἀνάγκη τοῦ πεπρωμένου,
τοῦ μοιραίου θανάτου. Ἐπειδή μ' αὐτό τὸν τρόπο προσωποποιοῦν τήν
ἰδέα τῆς τάξεως καὶ τοῦ νόμου στὸν κόσμο, ταυτίστηκε ἡ θέλησή τους
μέ τή θέληση τοῦ ὑπέρτατου θεοῦ καὶ θεωρήθηκαν αὐτές ἀπό τό ἐνα
μέρος θυγατέρες τοῦ Δία, πού ὄνομάστηκε «**Μοιραγένης**», ἀπό τό ἄλλο
ἀδελφές τῆς **Εὐνομίας**, τῆς **Δίκης** καὶ τῆς **Εἰρήνης**.

Οἱ τρεῖς Μοῖρες ἐπάνω στά μνημεῖα τῆς ἑλληνικῆς τέχνης σχημα-
τίζουν σύμπλεγμα ἀπό τρεῖς ἀδελφές καὶ ἀπεικονίζονται ἄλλοτε σάν γριές·
κι ἄλλοτε σάν ὥριμες γυναικες μέ σοβαρή καὶ αὐστηρή φυσιογνωμία.

Στ. 12 - 13. Κι ἐδῶ δηλώνεται ἡ πανάρχαια πίστη στή δύναμη τοῦ
πεπρωμένου· κοίτα παραπάνω.

Στ. 14. δοῦπος ἀκόντων· ποιητική παράσταση τῆς μά-
χης· πβ. τήν εἰκόνα τῆς μάχης ὅπως τήν παριστάνει ὁ Σολωμός:
«ἀκούω κούφια τά τουφέκια — ἀκούω σμίξιμο σπαθιῶν, — ἀκούω ξύλα,
ἀκούω πελέκια, — ἀκούω τρίξιμο δοντιῶν».

Στ. 19. ἄξιος ἡμιθέων· πβ. Ἡσιόδου "Ἐργ. 158 «ἀνδρῶν ἡρώων
θεῖον γέρος, οὗ καλέονται ἡμίθεοι».

— Γιατί οἱ τρεῖς συνεχεῖς ἐρωτήσεις στήν ἀρχή τοῦ ποιήματος;
Ποιά συναισθήματα μᾶς προκαλεῖ ὁ ποιητής; Ποιός ὁ χαρακτήρας
τῆς ποιήσεώς του;

ΤΥΡΤΑΙΟΣ

Κατά τήν παράδοση ὁ Τυρταῖος καταγόταν ἀπ' τίς Ἀφίδνες τῆς Ἀττικῆς καὶ ἦταν ἔνας χωλός γραμματοδιδάσκαλος, πού οἱ Ἀθηναῖοι τὸν ἔστειλαν στή Σπάρτη, ὅταν οἱ Σπαρτιάτες μέ συμβουλή τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν ζητοῦσαν στρατηγό. Σύμφωνα μέ μιά ἄλλη παράδοση καταγόταν ἀπό τίς Ἀφίδνες τῆς Λαικωνικῆς. Τό πιό πιθανό δῆμας, ἦταν ἀπό τή Μῆλητο, μετοίκησε στή Σπάρτη καί ζοῦσε στόν καιρό τοῦ δεύτερου Μεσσηνιακοῦ πολέμου (685 - 667).

Εἶναι ὁ ποιητής μιᾶς ἐλεγείας γνωστῆς μέ τόν τίτλο «Εὔνομία». Μέ αὐτήν ἔδινε μιά εἰκόνα τοῦ λαχμαροῦ πολιτεύματος τοῦ Λυκούργου καί συνιστοῦσε τήν ἀποκατάσταση αὐτοῦ τοῦ πολιτεύματος καί τήν κατάπαυση τῆς φοιβερῆς ἐσωτερικῆς ἀναταραχῆς, πού τότε συγκλόνιζε τή Σπάρτη. Τῆς ἐλεγείας αὐτῆς ἔχουμε μόνο λίγα ἀποσπάσματα. Ἐκτός ἀπ' αὐτήν ἔγραψε κι ἄλλες, τίς λεγόμενες, **‘Υποθῆκες** (= συμβουλές), μέ τίς δόπιες παρακινοῦσε τούς Σπαρτιάτες σέ ἀνυπογώρητο ἀγώνα ἐναντίον τῶν Μεσσηνίων. Ἀπό αὐτές τίς «**‘Υποθῆκες**» σώθηκαν μόνο τρεῖς. "Εχει ἐπίσης συνθέσει καί ἐμβατήρια σέ δωρική διάλεκτο καί ἀναπαιστικό μέτρο.

(Ἐδῶ περιλαμβάνονται δυό ἀπό τίς «**‘Υποθῆκες**» του καί τό μοναδικό ἐμβατήριο πού σώθηκε).

2 (1). **‘Υποθήκη.**

α) **Στ. 1 - 10.** γὰρ ὅντως, πραγματικά.—τεθνάμεναι, ἐνν. ὑποκ. τινά.—μαρνάμενον, μτγ. χρον. στό πεσόντα (μάρναμαι = μάχομαι).—ἄνδρ' ἀγαθόν, κτγρμ.—περὶ = ὑπέρ, γιά χάρη.—ῃ = ἐῃ. — πίων (θ. πίειρα, οὐδ. πῖον) παχύς, εὔφορος, καρπερός.— πτωχεύω ἐπαιτῶ, ζητικεύω.—κουριδίη τ' ἀλόχω· βλ. σελ. 78 στ. 1.—ἐχθρὸς μισητός, βαρετός· ἐχθρὸς μὲν γάρ, δικαιολογεῖ δ, τι εἰπώθηκε στό στ. 4· τό μὲν ἀνταποκρίνεται στό τε στ. 9.—τοῖσι μετέσσεται= ἐσσεται μετά τοῖσι θά ζει ἀνάμεσά τους.—οὖς = πρὸς οὖς.— χρησμοσύνη στέρηση, ἀνάγκη· (χρή, χρεία).—εἴκω ὑπέκω, σκύβω κάτω ἀπό τό βάρος.— στυγερὸς μισητός.— αἰσχύνω καταισχύνω, ντροπιάζω (τοῦ αἰσχύνει ὑποκ. ὁ προλιπών ἀνήρ).— κατελέγχω ἀσχημίζω, ἐξετελίζω.— ἀγλαὸς λαχμαρός, ωραῖος.— εἶδος μορφή (τή δική του μορφή).

Στ. 11 - 12. ὥρη φροντίδα («δλίγωρος - δλιγωρῶ, τιμωρός, θυρωρός»).—ἀνδρὸς ἀλωμένου, γεν. ἀντικ. στὸ ὥρη: κανένας δέ νοιάζεται γιά ἔναν ἄνθρωπο πού ἔτσι περιπλανιέται ἐδῶ κι ἐκεῖ· τό ρ. ἀλῶμαι = περιπλανιέμαι («ἀλήτης»).—ὅπις (γεν. ὅπιδος) προσοχή, σεβασμός (θ. δπ - : ὅπωπα).—θυμῷ πρόθυμα, θαρραλέα.—ψυχὴ ζωὴ. —ἀλλὰ μάχεσθε· τό ἀλλὰ παρακελ. = ἐμπρός λοιπόν.—φιλοψυχῶ γίνομαι φίλος τῆς ψυχῆς μου, τρέμω γιά τή ζωή μου, γιά τή ζωούλα μου.—μαρνάμενοι, μτγ. χρον.

Στ. 21 - 28. κεῖσθαι, ἐπεξήγηση τοῦ τοῦτο.—τὸ κάρη ἡ τό κάρα (γεν. κάρητος καὶ καρήτας) ἡ κεφαλή, τό κεφάλι: ἐδῶ = ἡ κόμη, τά μαλλιά (μετωνυμία).—πολιδός ἀσπρουλός, ψαρός.—χρόα, αἰτ. τοῦ κατά τι = κατά τό σῶμα, στό σῶμα (ό χρώς, τοῦ χρωτός καὶ χροός, τῷ χρωτὶ καὶ χροῖ, τόν χρῶτα καὶ χρόα· ἀρχική σημασία = δέρμα).—ἐπείσκει ἀρμόζουν, ταιριάζουν.—ὅφρα (κεν) ἔχη = ἔως ἀν ἔχη ἐφόσον κατέχει, ἀγκαλιάζει (αὐτούς, τούς νέους).—ἔρατός ἀξιαγάπητος, ἐπιθυμητός.—θηητός = θεατός.—θηητός ίδεῖν, ἀξιοθέατος, ἀξιοθαύμαστος (ύποκ. ό νέος).

Στ. 29 - 30. ἀλλά, ὅπως στό στ. 15.—διαβαίνω διασκείζω, ἀνοιγω τά πόδια μου (γιά νά στηριχτῶ καλά).

β) Ἡ ἐλεγεία μεταφράστηκε ἀπό τόν Κοραή καὶ τό Σπυρίδωνα Τρικούπη. Ή μετάφραση τοῦ τελευταίου εἶναι ἀρκετά γνωστή καὶ ἀρχίζει μέ τούς στίχους «Τί τιμή στό παλικάρι, ὅταν πρῶτο στή φωτιά — σκοτωθεῖ γιά τήν πατρίδα μέ τή σπάθα στή δεξιά».

Στ. 3. τήν δ' αὐτοῦ προλιπόντα πόλιν· ἀντίθεση πρός τόν ἄνδρ' ἀγαθὸν περὶ ἦ πατρίδι μαρνάμενον· αὐτοί πού ἐγκαταλείπουν τήν πατρίδα, αὐτοί πού ἀποφεύγουν τήν ὑπεράσπισή της (οἱ «τρέσαντες» καὶ «ριψάσπιδες») εἶναι αἰσχροί καὶ ἀπό τούς Σπαρτιάτες θεωροῦνταν ἀξιοί γιά περιφρόνηση· γιά τέτοιους ἄντρες οἱ στίχοι 3 - 10.

Στ. 20. μὴ καταλείποντες φεύγετε, τοὺς γεραιούς· ἐκδηλώνεται ὁ βαθύτατος σεβασμός τῶν Σπαρτιατῶν πρός τούς γέροντες· τό νόημα ἐκφράζεται ἐντονότερα στούς στ. 20 - 28, πού ἀκολουθοῦν.

Στ. 29 - 30. Εἰ κόν α τοῦ ἀποφασιστικοῦ μαχητή, πού μέ τό ἄνοιγμα τῶν ποδιῶν ἀποκτάει σταθερότερη βάση καὶ βάζει μεγαλύτερη.

δύναμη· μέ τό δάγκωμα τῶν χειλιῶν ἐκφράζει τήν ἀλύγιστη θέλησή του καὶ τήν καρτερικότητά του.

— Συγκρίνετε τούς στ. 3 - 10 τοῦ Τυρταίου γιά τόν ἄνθρωπο πού ἐγκαταλείπει τήν πόλη του μέ τούς στίχ. 16 - 17 τοῦ Καλλίνου. 'Επίσης τούς στ. 27 - 30 τοῦ Τυρταίου γιά τό γενναῖο ἄντρα μέ τούς στ. 18 - 21 τοῦ Καλλίνου.

3 (2). Υποθήκη

α) **Στ. 1 - 12. οὕτ'** ἀν μνησαίμην (ἀπόδοση πού μπαίνει μπροστά ἀπό τήν ὑπόθεση στ. 3). μιμνήσκομαι θεωρῶ ἔξιο μνείας, ἔξιο μνημόνευτο.— ἐν λόγῳ τίθεμαι λογαριάζω (συνών. μέ τό προηγούμενο).— ἀρετῆς, παλαισμοσύνης, γεν. τῆς αἰτίας: παλαισμοσύνη ἐπιδεξιότητα στήν πάλη (μυϊκή δύναμη).— **οὐδ'** εἰ, ἐνδοτ. προτάσεις.— βίη δύναμη.— φυὴ σωματική διάπλαση.— **Μίδεω**, γεν. τοῦ **Μίδης (-ας)**.— **Κινύρεω**, γεν. τοῦ **Κινύρης (-ας)**.— βασιλεύτερος ισχυρότερος βασιλιάς.— μειλιχόγηρυς γλυκύφωνος, γλυκόλαλος (ἀπό τό μείλιχος = γλυκύς καὶ γήρυς, γεν. γήρυος = φωνή · δ καὶ ἡ μειλιχόγηρυς, τὸ μειλιχόγηρυ).— θοῦρος (θηλ. θοῦρις) ὄρμητικός, πολεμικός («θούριο»).— τετλαίη τοῦ **τέτληκα** (μέ σημασ. ἐνεστ.) ὑπομένω, ἀντέχω.— μέν, ἀπόδοση σ' αὐτόν ὁ παρακάτω καλ.— δρέγομαί τινος ἐκτείνομαι, τεντώνομαι, πέφτω ἐπάνω σέ κάποιον ὄρμῶ ἐπάνω του.— **δήιος** ἐχθρός.

Στ. 13 - 22. ἥδε, ἔλξη ἀντί τόδε (τό παραπάνω).— **ἄεθλον**, ἄθλο, βραβεῖο.— φέρειν (ἀπαρ. τῆς ἀναφορᾶς) στό νά τό φέρει, νά τό ἔχει.— καλλιστον φέρειν γίγνεται ἀξίζει παραπάνω ἀπό κάθε τι νά τό ἔχει.— **ξυνός** κοινός (ἀπό τήν πρόθ. ξύν, σύν).— **ἐσθλὸν** (οὐσ.) κόσμημα, στολίδι.— **δστις (ἀν)** μένη = ἔάν τις μένη (ἐπεξήγηση στό **τοῦτο**).— διαβαίνω, βλ. παραπάνω (ὑποθήκη 2), στ. 29.— **νωλεμέως** διαρκῶς, σταθερά.— ἐπί, πάει μαζί μέ τό **λάθηται** (τμήση).— **πάγχυ** = πάνυ ἐντελῶς.— τλήμων καρτερικός, ὑπομονετικός, γενναῖος.— θυμὸς καρδιά.— παρατίθεμαι διακυβεύω, ριψοκινδυνεύω.— **αἴψα** γρήγορα, σύντομα.— **ἔτρεψε** γνωμ. ἀδρ.— **σπουδῇ** πολύ γρήγορα,

τό συντομότερο.—**ἔσχεθε** (έκτενέστ. τύπος τοῦ **ἔσχε**, γνωμ. ἀδρ.).
ἀναγκαιτίζει, σταχυτᾶ.

Στ. 23 - 34. φίλον θυμὸν τὴν ζωή του (τό ἐπίθ. φίλος μπαίνει πολὺ συχνά ἀντί γιὰ τὴν κτητ. ἀντων. γ' προσ., γιατὶ αὐτό πού ἀνήκει σέ κάποιον τοῦ εἶναι ἀγαπητό).—**δύμφαλοις**, δύμφαλωτός, μέ ἀφαλό,
σέ σχῆμα κώνου.—**ἔληλαμένος** τρυπημένος (τοῦ ἔλαυνω χτυπῶ, δικ-
περνῶ).—**δύμῶς** δύμοια, κατά τὸν ὕδιο τρόπο.—**κέκηδα** (πρκ. μέ σημ.
ἐνεστ. τοῦ κήδοματ) φροντίζω (γιὰ τὸ νεκρό), κηδεύω.—**ἀργαλέω**
πόθῳ, δοτ. τοῦ αἰτίου **ἀργαλέος** ὑπερβολικός.—**ἀρίσημος**, περίβλε-
πόθω, δοτ. τοῦ αἰτίου **ἀργαλέος** ὑπερβολικός.—**ἀκο-**
πτος, ἀντικείμενο θαυμασμοῦ.—**γένος** **ἔξοπίσω** ἡ γενιά ποὺ θ' ἀκο-
πτος, ἀντικείμενο θαυμασμοῦ.—**θούρος**, βλ. στ. 9.
λουθήσει, οἱ ἀπόγονοι (τοῦ σκοτωμένου στὴν μάχη).—**θούρος**, βλ. στ. 9.

Στ. 35 - 42. εἰ φύγη, ποιητ. σύνταξη ἀντί ἐὰν φύγῃ.—**κήρ** (γεν.
κηρὸς) ἡ μοίρα.—**τανηλεγής** πικρότατος (ἀπό τὸ τείνω + ἄλγος).
εὔχοις καύχημα, δόξῃ: **εὔχοις** αἰχμῆς πολεμική δόξα.—**μεταπρέπω**
διαπρέπω, ξεχωρίζω ἀνάμεσα.—**βλάπτω** τινά τινος ἀποκλείω, ἀπο-
στερῶ κάποιον ἀπό κάτι.—**αἰδώς** σεβασμός.—**δίκη** δίκιο, δικαίω-
μα.—**θῶκος** ἔδρα, κάθισμα: ἐν θώκοισιν (σόντες) ἐνῶ κάθονται.—**οἱ**
κατ' αὐτόν· οἱ συνομήληκοι.—**εἴκω** χώρης παραχωρῶ, προσφέρω
τὴν θέση μου.

Στ. 43 - 45. ταύτης...**ἀρετῆς** μιᾶς τέτοιας ἀνδρείας, παλικαριᾶς.—
νὺν λοιπόν.—**τὶς** πᾶς τις, ὁ καθένας, ὅλοι.—**θυμῷ** (δοτ. τροπ.) θορ-
ραλέα.—**μεθίημι** ἀποχωρῶ, ἀποφεύγω.

β) **Στ. 2.** ποδῶν - παλαισμοσύνης. ὑπονοοῦνται οἱ ἀθλητικές ίκα-
νότητες τῶν δρομέων καὶ τῶν παλαιστῶν.

Στ. 3. Κύκλωπες. κατά τὸν "Ομηρο ἦταν ἄγριος λαός βοσκῶν
(στὴ Σικελία)· αὐτοὶ ἤταν πελάρχοι, μονόφθαλμοι καὶ ἀκατανίκητοι
στὴ δύναμη (πβ. Ὀδυσσ. i, 116 - 115, 187 - 192).

Στ. 4. Θρηίκιος Βορέης (-ας) · δ βοριάς ποὺ πνέει ἀπό τὴν Θράκη
(ἐδῶ προσωποποιημένος) ἔχει τὸ χαρακτηριστικό τῆς ὀρμητικῆς τα-
χύτητας καὶ δυνάμεως: συχνά στὴν ποίηση τὸν παίρνουν γιὰ μέτρο πρός
τὸ δόπιο παρομοιάζουν τὴν πολεμική δρμή (πβ. Παλαμᾶ: « ἀνάξιος
ὅποιος τά φτερά τον — φτερά ἀπό σκέψη ἢ ἀπό πολάξη — δέ γοργανοί-
γει τα, χαρά του, — γιά τά πετάξει — βοσιάς θρακιάς, μέ τούς ἀνέμονς, —
πρός τούς πολέμους» (« Παράκαιρα »)).

Στ. 5. Τιθωνός, γιός του βασιλιά τῆς Τροίας Λαομέδοντα, περίφημος γιά τήν ὁμορφιά του.

Στ. 6. Μίδας, ὁ περίφημος γιά τά πλούτη του βασιλιάς τῆς Φρυγίας.—**Κινύρας**, μυθικός βασιλιάς τῆς Κύπρου· τόν ἀγάπησε ὁ Ἀπόλλωνας καὶ τόν ἔκαμε πάμπλουτο.

Στ. 7. Πέλοψ, ὁ γιός του Ταντάλου. Κατά τή μυθολογία ἀφοῦ σφαγιάστηκε ἀνόσια ἀπό τόν πατέρα του κι ἀναστήθηκε ἀπό τοὺς θεούς, βρῆκε καταφύγιο στήν Πίσα τῆς Ἡλείας, ὅπου νίκησε σέ ἀρματοδρομία τό βασιλιά της Οἰνόμαο καὶ πῆρε γυναίκα τήν κόρη του Ἰπποδάμειαν· κι ἀφοῦ κέρδισε τό θρόνο, ἀπλωσε τήν ἔξουσία του σ' ὅλη τή χερσόνησο, πού ἀπ' αὐτόν ὀνομάστηκε Πελοπόννησος· γένησε τόν Ἀτρέα (πατέρα τοῦ Ἀγαμέμνονα καὶ τοῦ Μενελάου), τό Θυέστη (πατέρα τοῦ Αἴγισθου) καὶ τό Χρύσιππο· ἔγινε θρυλικός γιά τό μεγάλο κράτος του.

Στ. 8. "Αδραστος" βασιλιάς τοῦ Ἀργους, ἀρχηγός τῆς ἐκστρατείας τῶν «Ἐπτὰ ἐπὶ Θήβας», πεθερός τοῦ Πολυνείκη· φημιζόταν γιά τή φυσική εὐγλωττία του.

Στ. 24. διὰ στέρνοιο καὶ ἀσπίδος....καὶ διὰ θώρηκος πρωθύ στερεό.—δμφαλόεσσα· ἡ ἀσπίδα εἶχε στό κέντρο τῆς ἔξωτερην τῆς ἐπιφάνειας μιά προεξοχή ἡ κύρτωμα, πού ὀνομαζόταν δμφαλός.

Στ. 26. πρόσθεν ἐληλαμένος· τοῦτο ἦταν τιμητικό σημάδι παλικαριᾶς· ἀντίθετα, τραύματα στά δύπισθια μέρη τοῦ σώματος ἦταν σημάδια δειλίας κι αὐτός πού εἶχε τέτοια τραύματα θαβόταν σιωπηλά ντροπιασμένος.

Στ. 29. τύμβος· οἱ τάφοι ἐκείνων πού ἔπεσαν ἥρωϊκά ἦταν στή Σπάρτη σέ μέρος περίβλεπτο («ἀρίστημοι») κι εἶχαν ἐπιτύμβιες πλάκες μέ τά δύνματά τους.

Στ. 41 - 42. Κι οἱ γέροι ἀκόμα σηκώνονταν ἐμπρός ἀπό τούς ἥρωες καὶ παραχωροῦσαν τή θέση τους κατά τίς συνεδρίες τῆς («ἐκκλησίας»), τῆς γερουσίας κτλ.

— Ποιές ἀνθρώπινες ἀρετές ἀναφέρει στούς στ. 2 - 12 καὶ ποιά ή ὑπέροτατη ἀνάμεσα σ' αὐτές;

4 (3). Ἐμβατήριο.

α) ἄγετε προστκ. παρακελ.). ἐμπρός.— Σπάρτας (δωρ. τύπ.) Σπάρτης.— κῶροι (κοῦροι) τέκνα, παιδά.— πολιάτας δωρ., πολιήτης Ἰων. = πολίτης (πολιατᾶν γεν. πληθ.). τό πολιτῶν λέγεται μέ ἔμφαση καὶ σέ ἀντιδιαστολή μέ τούς περιοίκους.— λαϊς (ἐνν. χειρί) μέ τό ἀριστερό (χέρι).— Ἰτυς, - υος ἡ περιφέρεια τῆς ἀσπίδας, ἡ ἀσπίδα.— ἄνσχεσθε, ἀνάσχεσθε ἀνυψώστε, ἀναλάβετε, πιάστε (ἐνν. μέ τό δεξί).— πάτριος πατροπαράδοτος.

β) τό ἐμβατήριο ἦταν ἄσμα πολεμικό πού τραχουδιόταν μέ τή συνοδεία αὐλοῦ ἀπό τούς στρατιῶτες πρίν ἀπ' τή μάχη ὁ ρυθμός του ἦταν ἀναπαιστικός (υυ'), κατάλληλος νά κανονίζει τό βῆμα στήν πορεία.

— Ποιές δμοιότητες ἔχει ἡ ποίηση τοῦ Τυρατίου μέ τήν ποίηση τοῦ Καλλίνου;

ΑΡΧΙΛΟΧΟΣ

(Γιά τό βίο τοῦ Ἀρχιλόχου βλέπε στό τμῆμα τῆς ἱαμβικῆς ποιήσεώς, σελ. 113).

5 (1). Ἡ χαμένη ἀσπίδα.

α) ἀγάλλομαι εὔφραίνομαι, καυχάμαι, περηφρανέομαι.— Σάιοι λαός θρακικός πού κατοικοῦσε κοντά στόν ποταμό Νέστο.— ἔντος (τὸ) ὅπλο.— ἀμώμητος ἄμεμπτος, ἄψογος.— κάλλιπον — (κάτ-λιπον, κατέλιπον) ἐγκατέλειψα, παράτησα.— αὐτὸς δὲ ἐγώ ὅμως, ὅπως καὶ νά 'ναι.— ἔρρετω (προστκτ. τοῦ ρ. ἔρρω) ἃς πάει στό καλό, στ' ἀνάθεμα.— ἔξαυτις αὐθίς, πάλι, ἔξανά.

β) Στούς στίχους αὐτούς ὁ Ἀρχίλοχος χαριτολογεῖ μέ μεγάλη ἀφέλεια γιά τό χάσιμο τῆς ἀσπίδας του. Δέν μποροῦμε ώστόσο ἀπό αὐτό νά τοῦ καταλογίσουμε ἀνανδρία, γιατί, ἀν πραγματικά ἦταν δειλός, θά προσπαθοῦσε νά κρύψει τό ἀτύχημά του, ἀντί νά τό τιμήσει μέ τραχούδι. Ἀλλά κι ἀν θεωρηθεῖ ἀξιοκατάκριτος, πρέπει νά λογαριαστοῦν ως ἐλαφρυντικά ὅτι, ὅταν ἔχασε τήν ἀσπίδα, ἦταν μισθοφόρος, ὅτι ὁ ἀγώνας γινόταν ἀνάμεσα σέ μισθοφόρους καὶ βαρβάρους καὶ ὅτι τήν

πατρίδα του δχι μόνο δέν ἔγινε λιποτάκτης, ἀλλά ἀγωνίστηκε ἡρωϊκά καὶ θυσίασε καὶ τῇ ζωῇ του. Πάντως γιά τό χωρατό του αὐτό ὁ Ἀρχίλοχος διώχτηκε ἀπ' τή Σπάρτη, ὅταν κάποτε πῆγε ἐκεῖ.

6 (2). Δέν ὡφελοῦν οἱ θρῆνοι

α) **κῆδεα** θλίψεις, πένθη (τό κῆδος), ἀντικ. στό μεμφόμενος.—**στονόεντα** πού συνοδεύονται μέ γοερές κραυγές, μέ θρήνους.— μεμφόμενος κατακρίνοντας, μέ τό νά ἀποδοκιμάζει.— **θαλίη** συμπόσιο, εὐωχία, φαγοπότι· **θαλίης** = **θαλίαις**, δοτ. τοπική ἥ καὶ ὄργαν.— **τοίους** τόσο σπουδαίους (ἀντρες).— **κατά...** ἔκλυσεν, **κατέκλυσεν** (τηήση) κατεκάλυψε, σκέπασε μιά γιά πάντα.— **οἰδαλέος** ἔξογκωμένος, πρησμένος.— **ἀνήκεστος** ἀθεράπευτος, ὀλέθριος, ἀβάσταχτος.— **τλημοσύνη** καρτερικότητα, ὑπομονή.— **ἐπί...** ἔθεσαν, ἐπέθεσαν (τηήση).— **φάρμακον** κατηγρμ.— **ἔτραπεθ'**, **ἔτραπετο** ὑποκ. τάδε, δηλ. οι ὀδύνες, τά κακά.— **ἀναστένω** στενάζω γοερά, θρηνῶ.— **αίματόνεν** ἔλκος ματωμένη πληγή, μεταφ. μεγάλη καταστροφή.— **ἔξαυτις δ'** **ἔτέρους** ἐπαμείψεται (ὑποκ. τά κακά) = ἀλλά μέ τή σειρά τους ἄλλους θά ἐπισκεφθοῦν.— **τλῆτε** (ἀπό ἄγρηστο ἐνεστ. τλάω) = κάμετε ὑπομονή, παρηγορηθεῖτε.— **γυναικεῖον πένθος**, ἔξωτερίκευση πένθους τέτοια ὥστε νά ταιριάζει σέ γυναικες.

β) τήν ἐλεγεία αὐτή ἔγραψε ὁ Ἀρχίλοχος γιά νά θρηνήσει τόν πνιγμό συμπολιτῶν του σέ κάποιο ναυάγιο κι ἀκόμη γιά νά παρηγορήσει τό φίλο του Περικλή, πού τόν ἀναφέρει στήν ἀρχή του ποιήματος, συνιστώντας σ' αὐτόν ὑπομονή.

ΜΙΜΝΕΡΜΟΣ

'Ο Μίμνερμος ἀπό τήν Κολοφώνα ἔζησε κατά τά τέλη τοῦ 7. αἰώνα π.Χ. Μεγάλο μέρος τῆς Ιωνίας καὶ ἡ ἴδια του ἡ πατρίδα Κολοφών ὑπέκυψαν στό ζυγό τῶν Λυδῶν πού μέ τό βασιλιά τους Ἀλυάττη εἶχαν ἀποκτήσει μεγάλη δύναμη. 'Ο Μίμνερμος προσπάθησε τότε μέ πολεμικές ἐλεγεῖες νά ψυχώσει τούς συμπατριώτες του θυμίζοντάς τους τήν παλιά δόξα τῆς πατρίδας του. 'Από τίς πολεμικές του ἐλεγεῖες ὅμως ἐλάχιστα κομμάτια ἔχουμε.

Οι έλεγειες του πού περισώθηκαν (άνήκουν στή συλλογή του πού δύνομαζόταν « Ναννώ ») έγκωμιάζουν τήν όμορφιά τής νεανικής ήλικίας, παριστάνουν τό πόσο γρήγορα χάνεται, έκφραζουν τή λύπη γιά τά γηρατειά καί τόν πόνο γιά τό θάνατο.

‘Η ποίησή του είναι καθαρά ύποκειμενική, ακθεφτίζει δύμας τήν έποχή του, κατά τήν όποια οι συμπατριῶτες του ζητοῦσαν νά γεμίσουν τό κενό τής χαμένης πολιτικῆς έλευθερίας μέ τήν άπόλαυση καί τή γαρά τής ζωῆς.

7 (1). ‘Η νιότη.

α) Στ. 1 - 8. οιά τε ὅπως.— αἰψα εὐθύς, ἀμέσως.— αὐγῆσ(ι)
δοτ. δργαν. αὐγαὶ ἀκτίνες.— ἵκελος δμοιος.— πήχυιος μικρός (ὅσο
ὅ «πηχυς» τοῦ χεριοῦ).— εἰδότες οὔτε... χωρίς νά γνωρίζουμε, χωρίς
νά δοκιμάσουμε (ἀκόμη), ἀπειροι. ἀνίδεοι.— Κῆρες Μοῖρες.— τέλος
γήραος, περίφραση = γηρατεία, βαθιά γεράματα.— ἀργαλέος, γεμά-
τος πόνους, φρυγτός.— μίνυνθα (ἐπίρ.) γιά λίγο· ἔχει θέση κατηγρα.
στό καρπὸς ἥβης, ἀντί μινυνθάδιος, λιγόχρονος, σύντομος.— κίδνα-
μαι διασκορπίζομαι, ἀπλώνομαι.

Στ. 9 - 16. αύτάρ ἐπήν δὴ μά ὅταν πιά.— τέλος ὥρης, περί-
φραση = ὥρα, ἡ ἡλικία.— παραμείθομαι προσπερνῶ, περνῶ, φεύγω.—
τρυχοῦμαι κατατρύχομαι, βασανίζομαι, ὑποφέρω.— ἔργα ἀποτελέ-
σματα.— ἐπιδεύομαι (ἰων.) = ἐπιδέομαι στεροῦμαι, χάνω.— ίμεί-
ρω ποθῶ.

β) Στ. 1. οιά τε φύλλα σάν τά φύλλα, σάν τά λουλούδια· πβ.
καί Ιλ. Z, 146 - 149 «οἶη περ φύλλων γενεὴ τοιήδε καὶ ἀνδρῶν» κτλ.

Στ. 5. Κῆρες μέλαιναι (οἱ μαῦρες Μοῖρες), πβ. Καλλίνου στ. 9.

Στ. 6. τέλος γήραος ἀργαλέου· ἡ μαύρη μοίρα τῶν γηρατειῶν
παραστέκει κοντά στούς νέους σάν φριχτή ἀπειλή· πβ. τήν εἰκόνα τής
ὄμορφης νέας, πού, ὅπως τήν παριστάνει ὁ Γρυπάρης, εὔχεται νά ’ρθει
δ θάνατος «σέ ξαρθούς κι ἀξάρωτους κροτάφους ... γιατί μέ πόνο στά
βαού τά χρόνια, δίχως πόθο, δίχως ἀγάπη, ἀσπρόμαλλη δ νοῦς γριά μέ
βλέπει ...» (« Φλώρα Μιράμπιλις »).

Στ. 7. ἡ δ' ἔτέρη θανάτοιο· ἐννοεῖ τόν πρόωρο θάνατο, σ' ἀντίθεση μέ τό τέλος γήραος.

Στ. 14. παιδων ἴμείρων κατὰ γῆς ἔρχεται εἰς Ἀίδην· οἱ ἄτεκνοι φεύγουν ἀπ' τόν κόσμο μέ πίκρα γιά τόν ἀνεκπλήρωτο πόθον νά δοῦν καὶ νά χαροῦν τά παιδιά τους: «"Ἄν οἱ μαδοὶ ρά ζοῦμε ἄτεκνοι γέροι—ἐπορόσταξε αὐστηρό θέλημα θεῖο—τό χέρι ἐνός τ' ἄλλον ἃς βαστάει τό χέρι—ώς ρά τ' ἀκούσει ἀναίσθητο κάλι κρόνο» (Μαρκοφάς).

— Ποιές εἶναι οἱ παρομοιώσεις, μεταφορές, προσωποποιίες στό ποίημα; Πῶς ἐξηγεῖται ἡ ἀπαισιοδοξία τοῦ ποιητῆ;

8 (2). Τά γηρατειά.

α) **Στ. 1 - 8 χροιή**, τό δέρμα· μέ ἐπέκταση τῆς ἔννοιας = τό σῶμα.— **ἄσπετος** ἀνέκφραστος, ἀνείπωτος, ἐδῶ: ἄφθονος, (ἀπερίγραπτα πολύς).— **πτοιῶματι** (ἰων.) πτοοῦματι, τρέμω.— **δμηλικίης** τῶν συνομηλίκων μου (δηλ. ὅλων τῶν νέων πού ἔχουν τὴν ἡλικία μου). **δμῶς**: δμοια, τό ἕδιο.— **πλέον ὥφελεν εἶναι** ἔπρεπε νά βαστοῦσε πιό πολύ.— **τιμήσσα πολύτιμη**.— **ἀργαλέος**, βλ. παραπάνω στ. 6.— **ἄτιμον** ἀποκρουστικό.— **ὅ τε** (ὅ τε) τό δόποιο (ἐκτός ἀπό τ' ὅλα κακά πού φέρνει).— **ἄγνωστος** ἀγνώριστος.— **ἀμφιχύνοματι** ξεχειλίζω, ἀπλώνοματι.

β) Οἱ ἔξι πρῶτοι στίχοι τοῦ ἀποσπάσματος ἀποδίδονται ἀπό μερικούς ἑκδότες στό Θέαγνη, μεταγενέστερο ἀπό τό Μίμνερμο.

Στ. 6. ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτίχ' ὑπερικρέμαται· ἀπειλητικά τά γηρατειά κρέμονται πάνω ἀπό τό κεφάλι τῶν νέων σάν ὄλη δακρύκλεια σπάθη.

Στ. 8. ἀμφιχυθέν, μεταφορά ἀπό τό γέμισμα τῆς στάμνας: ὅπως λίγο - λίγο τό νερό, καθώς χύνεται μέση σ' αὐτή, ἀνεβαίνει, ἔως ὅτου ξεχειλίζει καὶ χύνεται γύρω, ἔτσι καὶ τά γηρατειά ἔρχονται σιγά σιγά, ὥσπου ἀπλώνονται: τέλεια ἐπάνω μας.

— Ηοιά ἡ διαφορά ἀνάμεσα στήν ποίηση τοῦ Μίμνερμον καὶ στήν ποίηση τῶν Τυρταίουν καὶ Καλλίρουν;

‘Ο μεγάλος νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν (639 - 559 π.Χ.), πού συγκαταλέγεται μεταξύ τῶν ἐπτά σοφῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, πέρα ἀπό τή μεγάλη πολιτική του δράση, ἀσχολήθηκε καὶ μέ τήν ποίηση. Οἱ Ἀθηναῖοι τραγουδοῦσσαν τά ποιήματά του, ὅπως οἱ Σπαρτιάτες τούς στίχους τοῦ Τυρτείου. ‘Ο Πλάτωνας, πού εἶχε προγόνους συγγενεῖς τοῦ Σόλωνα, τόν ἔγκωμιάζει ὡς ποιητή.

‘Από τίς ἐλεγεῖες τοῦ Σόλωνα περίφημη εἶναι ἡ «Σαλαμίνα», μέ τήν ὥποια προσπαθοῦσε νά ἔστηκάσει τούς Ἀθηναίους γιά νά ἔχαναπάρουν τήν «ίμερτήν» νῆσο. Δυστυχῶς ἀπό τήν ἐλεγεία αὐτή μόνον ὄχτώ στίχοι διασώθηκαν. Μεγαλύτερα ἀποσπάσματα ἔχουμε ἀπό τίς «‘Υποθῆκες στούς Ἀθηναίους» καὶ τίς «‘Υποθῆκες στόν ἑαυτό του», πολιτικές ἐλεγεῖες, πού δείχνουν τή φιλοπατοία τοῦ ποιητῆ καὶ τήν ἀγάπην του πρός τή δικαιοσύνη. Σώθηκαν ἀκόμη ἀποσπάσματα ἀπό ἄλλα του ποιήματα.

9 (1). Σαλαμίνα.

α) Στ. 1 - 2. ίμερτός, ποιητός, μυριοπόθητος (ίμειρω). — κόσμον ἐπέων (= ἐπῶν) στολίδι. ἀπό λέξεις, ποιητικά λόγια (ποίημα).— ὡδήν, ἐπεζήγηση στό κόσμον ἐπέων δηλαδή ποίημα, τραγούδι.— ἀγορὴ ἀγόρευση, πεζή ὄμιλία.— τίθεμαι θέτω ἐμπρός σας, προσφέρω.

Στ. 3 - 6. τότε σέ μιά τέτοια περίπτωση (ἄν δέν ἀποκτηθεῖ πάλι ἡ Σαλαμίνα).— φάτις φήμη.— Σαλαμιναφέτης (λέξη φτιαχτή) ἀφέτης, προδότης τῆς Σαλαμίνας.

Στ. 7 - 8. περὶ ὑπέρ, γιά χάρη.— ἵομεν, ὑποτ. βουλητική = ἵωμεν.— ἀπωθοῦμαι ἀπομακρύνω ἀπό πάνω μου, διώγνω, ξεπλένω.

β) Σχετικά μέ τό ποίημα τοῦτο δὲ Πλούταρχος (Σόλων, 8) λέει : «Ἐλεγεῖα δέ κρύφα συνθεὶς καὶ μελετήσας (Σόλων), ὥστε λέγειν ἀπὸ στόματος, ἔξεπήδησεν εἰς τήν ἀγορὰν ἀφνω πιλίδιον περιθέμενος· ὃχλου δὲ πολλοῦ συνδραμόντος ἀναβάτες ἐπὶ τὸν τοῦ κήρυκος λίθον ἐν φύῃ διεξῆλθε τήν ἐλεγείαν, ἢς ἐστιν ἀρχὴ «αὐτὸς κήρυξ κτλ.» (δίνει ἐδῶ τούς δυό πρώτους στίχους καὶ συνεχίζει) : «Τοῦτο τὸ ποίημα Σαλαμίς ἐπιγραπται καὶ στίχων ἑκάτον ἐστιν, χαριέντως πάνυ πεποιημένον».

Έκτος ἀπό τούς δυό πρώτους στίχους, πού τούς ἀναφέρει ὁ Πλούταρχος, γλίτωσε ἀπό τόν ἀφανισμόν ὁ Διογένης ὁ Λαέρτιος (I, 46) τούς στ. 3 - 8.

Στ. 2. κόσμον ἐπέων · ἀντί γιά πεζή ἀγόρευση ἥρθα νά σᾶς ἀπαγγείλω κομψή ὄμιλία (δηλ. ποίημα): οἱ ἀρχαῖοι τὴν ποίηση τή θεωροῦσαν λόγο μέ κομψότητα συνθεμένο σέ ἀντίθεση πρός τόν ἀπέριττο πεζό λόγο: σχετικά ὁ Ἰσοκράτης λέει: « τοῖς μὲν γάρ ποιηταῖς πολλοὶ δέδονται κόσμοι ».

Στ. 3. Φολέγανδρος καὶ Σίκινος · δυό μικρά καὶ ἀσήμαντα νησιά στίς νότιες Κυκλαδες, πού θά τίς προτιμοῦσε γιά πατρίδα του, λέει ὁ ποιητής, ἀντί γιά τήν Ἀθήνα, ἐν δέν ἔχαναποκτοῦσαν οἱ Ἀθηναῖοι τή Σαλαμίνα.

Στ. 6. Σαλαμιναφέτης, Σαλαμινοπροδότης. Ἡ δημιουργία νέων λέξεων μέ τήν παραγωγή καὶ ίδιως μέ τή σύνθεση είναι προνόμιο τῆς ἐλληνικῆς ποιήσεως κι ἀποδείχνει τήν πλαστικότητα καὶ ζωτικότητα τῆς γλώσσας ἀπό τόν "Ομηρο ὡς σήμερα. Σχετικά δ Σ. Μενάρδος, πού ἀσχολήθηκε μέ τήν ἀρχαία (ἀλλά καὶ μέ τή νέα) ἐλληνική ποίηση, κάνει τήν παρατήρηση ὅτι «τὸ θυμασιώτερον είναι ἡ διὰ τῶν Ἑλλήνων ποιητῶν πάντων τῶν αἰώνων, ἐνδόξων καὶ ἀδόξων, μεγαλωνύμων καὶ ἀνωνύμων, διατήρησις τοῦ συνθετικοῦ χαρίσματος, τοῦ προνομίου τούτου τῆς μητρικῆς μας γλώσσης».

Στ. 6. χαλεπὸν τ' αἰσχος ἀπωσόμενοι · οἱ δύο τελευταῖοι στίχοι, καθώς συνοψίζουν ὀλόκληρο τό νόμα, είναι, καθώς φαίνεται, τό τέλος ἐλεγείας πού συγκίνησε τούς Ἀθηναίους, τούς ἀνάγκασε νά καταργήσουν τόν περιοριστικό γιά τή Σαλαμίνα νόμο, νά ἀναλάβουν τήν ἐκστρατεία καὶ νά ἔπελύνουν τό «χαλεπὸν αἰσχος» (600 π.Χ.).

10 (2). **Ὑποθῆκες στούς Ἀθηναίους.**

α) **Στ. 1 - 4. κατά... αἰσαν καί... φρένας· αἰσα μοίρα, θεῖκή θέληση.** — τοίη μεγάθυμος τόσο μεγαλόψυχη. — ἐπίσκοπος προστάτισσα. — διβριμοπάτρη δυνατοῦ πατέρα κόρη. — ὑπερθεν, δηλ. τῆς πόλεως.

Στ. 5 - 16. αὐτοὶ δὲ αὐτοὶ ὅμως (οἱ πολίτες) · σ' ἀντίθεση πρός τή θεία βούληση. — ἀφραδίησιν (**ἀφραδέω**) ἀπερισκεψία, ἀνοησία (δοτ.

δργαν.).— χρήμασι ἀπό τὴν ἀγάπη γιά τὸ χρῆμα, ἀπό πλεονεξία.— ἡγεμόνες τοῦ δήμου οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ δημοκρατικοῦ κόμματος, σέ ἀντίθεση μὲ τοὺς ἀστούς.— οἰσιν, ἀναφέρεται στοὺς ἀστούς καὶ στοὺς ἡγεμόνας.— ἔτοιμον (ἔστιν) εἶναι ἀναπότρεπτο, ἀναπόφευκτο, σίγουρο.— ὅμηρος ἀλαζονεῖα, ἀδιαλλαξία.— κατέχω συγκρατῶ.— κόρος ἵκανοποίηση μέχρι ἀγδίας, ἀκόρεστες ἀξιώσεις.— κοσμῶ διεξάγω μέ κοσμιότητα, συμμετέχω μέ εὐπρέπεια.— δαιτὸς εὐφροσύναι εὐφρόσυνα συμπόσια, χαρούμενο φαγοπότι.— ἀδίκοισ' ἔργμασι πειθόμενοι παρασυρόμενοι σέ ἀδικα ἔργα, ἀδικώντας τοὺς ὄλλους.— κτέανον κτῆμα (κτάομαι).— ἐφ' ἀρπαγῇ μέ ἀρπακτικές διαθέσεις, ἀχόρταγα.— φυλάσσομαι φοβᾶμαι, σέβομαι.— θέμεθλα θεμέλια, βάσεις, θεσμοί.— τῷ χρόνῳ μέ τὸ πέρασμα τοῦ καιροῦ.— πάντως ἔξαπαντος, ἀναμφίβολα (τῷ χρόνῳ πάντως = ἀργά, ἀλλά σίγουρα).— ἥλθε, γνωμ. ἀόρ.— ἀποτίνομαι ἐκδικιέμαι, τιμωρῶ.

Στ. 17 - 22. τοῦτο, δηλ. αὐτό πού εἶπα παραπάνω, ἡ διαγωγή μας.— ἔρχεται ἐπέρχεται, πέφτει ἐπάνω.— ἔλκος (κτηγρμ.) σάν πληγή, συμφορά.— ἄφυκτος ἀφεύγατος, ἀναπότρεπτος.— ἥλυθε (γνωμ. ἀόρ.) κανονικά μιά τέτοια πόλη πέφτει, καταντάει.— εὔδοντα σέ λανθάνουσα κατάσταση, ἀποκαίμισμένον, ἀνεκδήλωτο.— ἔπεγείρω ἀφυπνίζω, ξυπνῶ, προκαλῶ.— πολλῶν ἔρατὴν ἥλικίαν πολλούς στό ἄνθος τῆς ἥλικίας τους.— ἐκ δυσμενέων, ποιητ. αἴτιο δυσμενέες αὐτοί πού πολεμοῦν μεταξύ τους, οἱ ἐσωτερικοὶ ἀντίπαλοι.— πολυυγρατος πολυπόθητος.— τρύχομαι κατατρύχομαι, βασκνίζομαι, φθείρομαι.— ἐν συνόδοις, ἐμπρόθ. δοτ. δργαν. (σύνοδος = πολιτικός σύλλογος, πολιτική συγκέντρωση).— φίλαις, παράθεση στό συνόδοις, πού εἶναι ἀγαπητές.— τοῖσ' ἀδικοῦσι = στούς ἀδικητές, στούς φαύλους.

Στ. 23 - 30. ἐν δήμῳ = ἐν τῇ πόλει.— στρέφομαι στριφογυρίζω, στροβιλίζομαι.— πενιχρός φτωχός.— πραθέντες, τοῦ πιπράσκω, πουλῶ (πουλημένο δοῦλοι γιά χρέη).— ἀεικέλιος (α στερ. + εἴκελος) ἀνάρμοστος, αὐτός πού φέρνει ντροπή.— στυγνὸς μισητός.— δημόσιον κακόν τό γενικό κακό, κακό γιά τὴν πόλη.— ἔρχεται οἴκαδε ἐκάστω (δοτ. ἀντιχρ.). εἰσχωρεῖ, τρυπώνει ἀπειλητικό στό σπίτι τοῦ κάθε πολίτη.— αὔλειοι θύραι· ἡ πρός τό μέρος τῆς αὐλῆς θύρα, ἡ ἔξωπορτα.— οὐκ ἔθέλουσι δέν μποροῦν.— ἔχω συγκρατῶ, ἐμποδίζω.—

— ὑπέρθορεν, γνωμ. ἀόρ. τοῦ ὑπερθρώσκω πηδῶ ἐπάνω, περνῶ.— ἔρκος φράχτης.— εὔρε (γνωμ. ἀόρ.) τὸν ἐντός, τὸν ἔνοικο.— εἰ καὶ... η = καὶ ἐὰν η.— φεύγων προσπαθώντας ν' ἀποφύγει τό κακό, δῆλ. νά κρυφτεῖ.— μυχός· τό ἐσωτερικότερο μέρος, τό βάθος.

Στ. 31 - 40. δυσνομίη κακή διοίκηση.— ἄρτιος ἀρμονικός.— πέδαι δεσμά γύρω στά πόδια.— τραχέα τίς τραχιύτητες, τίς ἀνωμαλίες.— κόρος, βλ. στ. 9.— ἀμαυρῶ ταπεινόνω.— αὐσίνω ξεραίνω.— ἀτη ἀπάτη, ἀμάρτημα.— φυόμενα (μηγ. χρον.) μόλις φυτρώνουν.— εὐθύνω ισιάζω, ἐπανορθώνω.— δίκας σκολιάς τίς στρεψοδικίες (σκολιός = στραβός, λοξός ἀντίθ. τοῦ εὐθύνσ).— ὑπερήφανα ἔργα ὑπεροπτικές ἐκδηλώσεις.— ἀργαλέος ὀλέθριος.— χόλος ὀργή.— ὑπ' αὐτῆς, δῆλ. τῆς εὐνομίας, τῆς χρηστῆς διοικήσεως.— πινυτός (πνέω) συνετός.

β) Τήν ἐλεγεία αὐτή ἔχει συνθέσει ὁ ποιητής σ' ἐποχή φοβερῶν ἀναταραχῶν, κατά τίς δόπιες οἱ εὐγενεῖς στήν καταγωγή ζητοῦσκν νά κρατήσουν τήν ἀπόλυτη κυριότητα στή γῇ καὶ στήν πολιτική ἔξουσία, ἐνῷ οἱ δημαγωγοί, μέ ἀπατηλές ὑποσχέσεις, χρησιμοποιοῦσκν τόν καταπιεζόμενο λαό γιά νά γίνουν τύραννοι.

Εἶναι πιθανό ὅτι τό ἀπόσπασμα τοῦτο δέν εἶναι ἡ ἀργή τοῦ ποιήματος, γιατί ἡ πρώτη πρόταση ἔχει τό σύνδεσμο δέ.

Στ. 4. Παλλὰς Ἀθηναίη χεῖρας ὑπερθεν ἔχει. ἔχει τά χέρια τής πάνω ἀπ' τήν πόλη, σκέπει καὶ προστατεύει τήν πόλη. Ή Ἀθήνα εἶχε μπεῖ κάτω ἀπό τήν προστασία τῆς Ἀθηνᾶς, πού λατρεύόταν ὡς Πολιαράς καὶ Πολιοῦχος, ἀπό τότε πού νίκησε τόν Ποσειδώνα στή φιλονικία τους γιά τήν πόλη.

Στ. 14. σεμνὰ θέμεθλα Δίκης τά σεβαστά θεμέλια τῆς Δικαιοσύνης, οἱ ἀρχές τοῦ Δικαίου. Ή Δίκη εἶναι προσωπικοί ση τής δικαιοσύνης καὶ μαζί μέ τήν Εὐνομία καὶ τήν Ειρήνη συγημάτιζαν ἀδελφική τριάδα, ἐνῷ οἱ ἄλλες ἀδελφές τους, οἱ Μοῖρες, ἀποτελοῦσκαν ἄλλο ἀδελφικό σύμπλεγμα.

Στ. 15. ἡ σιγῶσα σύνοιδε «εστί Λίκης ὀφθαλμός, ὃς τὰ πάθη δρᾶ».

Στ. 25. πραθέντες πολλοί φτωχοί, μή μπορώντας νά πληρώσουν τά χρέη τους πρός τούς εὐγενεῖς, πουλιοῦνταν μαζί μέ τίς οἰκογένειές

των ώς δοῦλοι, γιατί είχαν δανειστεῖ «έπι σώματι», μέ ένέχυρο δηλ. τό σῶμα τους· αὐτό τό κακό θεράπευσε ὁ Σόλωνας μέ τή σεισάχθεια.

— Ποιά ἡ ἴδιομοσφία αὐτῆς ἐδῶ τῆς ἐλεγείας; Συγκόνετε τά καταστρεπτικά ἀποτελέσματα τῆς «δυστομίας», στ. 17 - 30, πρός τά ἀγαθά τῆς «εὐνομίας» στ. 33 - 40.

11 (3). 'Υποθῆκες στόν ἑαυτό του.

Στ. 1 - 2. ἀγλαὸς λαμπρός (ἀπό τό ἀγάλλω, ἄγαλμα).— κλύω ἀκούω, εἰσακούω, κάνω δεχτή (τήν παράκληση).

Στ. 3 - 6. ὅλβος πλοῦτος.— πρός τινος ἀπό μέρους κάποιου.— δόξα ὑπόληψη.— εἶναι (ἐνν. ὑποκ. μέ), ἀπό τό δότε.— γλυκὺν ὥδε, τόσο γλυκύν, πολύ γλυκύν.— αἰδοῖος σεβαστός.

Στ. 7 - 16. ἴμείρω ποθῶ.— πεπᾶσθαι, τοῦ πάομαι ἀποκτῶ, ἔχω.— ἥλθε, γνωμ. ἀόρ.— πλοῦτον, μέ ἔλξη πρός τό ἀναφορ. ὅν, ἀντί πλοῦτος.— παραγίγνεται παραμένει.— ἔμπεδος σταθερός.— νέατος νεώτατος, κατώτατος· «ἐκ νεάτου πυθμένος ἐς κορυφὴν» (π αρ οιμιακή φράση), ἀπό κάτω ἔως ἐπάνω, ὀλόκληρος.— μετίωσιν, τοῦ μετέρχομαι, ἐπιδιώκω, κυνηγῶ.— ὕφ' ὕβριος (τροπ.) ὕβριστικά, μέ ἀδικο τρόπο.— οὐ κατὰ κόσμον ἀκοσμα, ἀπρεπα.— ἀδίκοιος, ἔργμασι πειθόμενος, βλ. παραπάνω στ. 11.— οὐκ ἔθέλων (μέ προσωποπ.) ἔθελα, βίαια.— ἀναμίσγεται ἔρχεται ἀνάμεσα, ζεσπᾶ.— ἀτη συμφορά.— ἀρχὴ δέ, δηλ. τῆς ἀτης.— ἔξ δλίγου ἀπό κάτι μικρό.— φλαῦρος ἀσήμαντος.— ἀνιηρὴ τελευτᾶ ἔχει κακό τέλος.— δὴ γά μακρό διάστημα, γιά πολύν καιρό (λατ. diu).— ὕβριος ἔργα· ὕβρις ἀδικία.

Στ. 17 - 32. ἔφορῷ τέλος ἀγρυπνεῖ γιά τή ρύθμιση ὅλων τῶν πραγμάτων, κανονίζει τά πάντα.— ὥστε ὅπως (ἡ ἀπόδοση τῆς παρομιώσεως βρίσκεται στό στ. 25).— ἔξαπίνης, στό διεσκέδασε (γνωμ. ἀόρ.).— ἥρινδος ἐξαρινός, ἀνοιξιάτικος.— ἀτρύγετος ἀκαταπόνητος, ἀκούραστος.— γῆν κάτα, ἀναστροφή, κατά τή γῆ, στή γῆ.— δηώσας ἔρημώσας, ἀφοῦ ρήμαξε.— πυροφόρος σιτοφόρος (αὐτή πού φέρει πυρούς = σιτάρι), καρποφόρος.— ἔδος ἔδρα, κατοικία.— αἰπὺς ψηλός (αἰπὺν οὐρανόν, παράθεση στό ἔδος).— ἔθηκεν ἰδεῖν ἔκαμε

νά δοῦμε.— ήελίοιο μένος (περίφραση) ἥλιος.— πίων παχύς, γόνυμος.— ἀτάρ = δέ.— τοιαύτη, ἐδῶ ή ἀπόδοση τῆς παρομοιώσεως.— τίσις τιμωρία, ἐκδίκηση.— οὐδὲ = ἀλλ' οὐ.— ἐφ' ἔκάστω (οὐδ.) γιά κάθε (κακό) ἔργο.— δξύχολος δξύθυμος, ἀράθυμος.— διαμπερές ἀπό τό διὰ - ἀνὰ - πέρας πέρα, ὡς τό τέλος ἐδῶ δυναμώνει τό αἰεί.— ἀλιτρὸς ἀμαρτωλός, ἄδικος (ἀπό τό ἀλιτρίνω = ἀμαρτάνω).— ἔξεφάνη, γνωμ. ἀρό.— αὐτοὶ (κτγμ. προσδ.) αὐτοὶ οἱ Ἰδιοι.— αἰχη, τοῦ κιχάνω καταφθάνω, προφτάνω, βρίσκω.— μοῖρα θεῶν ή τιμωρία πού ἔρχεται ἀπ' τούς θεούς.— ἥλυθεν αὗτις ἐπανέρχεται (ή μοῖρα θεῶν), ξαναγυρίζει.— ἀναίτιος ἀθῶος.— γένος ἔξοπίσω οἱ ἀπόγονοι.

β) Στ. 1. Μνημοσύνη· θεά τῆς μνήμης, μητέρα τῶν Μουσῶν πβ. 'Ησιόδ. Θεογ. 52). 'Η Μνημοσύνη ἀντιπροσωπεύει τή μνήμη, πού εἶναι ἔνα ἀπαραίτητο ὅργανο γιά τήν ποίηση καί τό τραγούδι προτοῦ νά βρεθεῖ ή γραφή.

Στ. 2. Μοῦσαι. 'Η ἐπίκληση τῶν Μουσῶν στήν ἀρχή τῶν ποιημάτων ἦταν κάτι συνηθισμένο, γιατί ἀπ' αὐτές ζητοῦσαν οἱ ποιητές τήν ἔμπνευση (πβ. τούς πρώτους στίχους τῆς 'Οδύσσειας καί τῆς 'Ιλιάδας).

Κατά τή « Θεογονία » οἱ Μοῦσες ἤσαν ἐννέα καί ὀνομάζονταν: Κλειώ, Εὐτέρωπη, Θάλεια, Μελπομένη, Τερψιχόρη, Ἑρατώ, Πολύμυνια, Οὐρανία, Καλλιόπη. Καθεμιά ἀπ' αὐτές ἐκπροσωποῦσε μιά πνευματική ἢ καλλιτεχνική ἐκδήλωση, σχετική μέ τήν ἐτυμολογία τοῦ ὀνόματός της.— Πιερίδες: ὀνομάστηκαν ἔτσι ἀπό τήν Πιερία (γώρα στά βόρεια τοῦ 'Ολύμπου) ὅπου ίδιαιτερα λατρεύονταν.

Στ. 5. Κατά τήν ἡθική ἀντίληψη πού τότε ἐπικρατοῦσε, ὁ ἀνθρωπος ἔπρεπε νά εἶναι καλός πρός τούς φίλους καί κακός πρός τούς ἔχθρους. (Ποιά γνώμη είχε ὁ Σωκράτης γιά τήν ἀνταπόδοση μιᾶς ἀδικίας, καθώς έργουμε ἀπό τόν « Κρίτωνα »; Τί ἐδίδαξε ὁ 'Ι. Χριστός γιά τήν συμπεριφορά μας ἀπέναντι στούς ἔχθρους;)

Στ. 18 - 25. Στούς στίχους αὐτούς ή ἀπό μέρους τῶν θεῶν τιμωρία τῶν ἀδικητῶν παρομοιάζεται μέ ἀνοιξιάτικη θύελλα. Αὐτή, κανονικά, εἶναι ὁριητική καί ξαφνική καί ξεσπάει ἀπρόσμενα σ' ἐποχή ἀνθήσεως

καὶ εὐτυχίας τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος (Ποιές οἱ δόμοιότητες μ' αὐτά πού συμβαίνονται στὸν ἥθικό κόσμο ;)

Στ. 27. αἰεὶ δ' οὖ ἐ λέληθε διαμπερές· καὶ ἐμεῖς λέμε: «Ο Θεός ἀργεῖ, ἀλλὰ δέ λησμονεῖ ».

Στ. 31. ἀναίτιοι ἔργα τίνουσιν ἢ παῖδες τούτων ἢ γένος ἔξοπίσω, δηλ. « ἀμαρτίαι γονέων παιδεύουσι τέκνα ». Ἡ ἀντίληψη αὐτῆς, ὅτι οἱ ἀπόγονοι τιμωροῦνται γιά ἀμαρτήματα πού δέν ἔκαμψαν, ἡταν γενική στοὺς ἀρχαίους λαούς· ἀλλωστε ἡ ἐπιστήμη καὶ σήμερα παραδέχεται τὴ λεγόμενη κληρονομική ἐπιβάρυνση τῶν ἀπογόνων (ἔτσι ἡ εὐθύνη τοῦ ἀνθρώπου γιά τίς πράξεις του γίνεται πολὺ μεγαλύτερη, ἀφοῦ αὐτές βαραίνουν δχι μόνο τὸν ἴδιο, ἀλλά καὶ τοὺς ἀπογόνους).

— Ποιός δὲ χαρακτήρας τῆς ποιήσεως τοῦ Σόλωνα;

ΖΕΝΟΦΑΝΗΣ

‘Ο Ξενοφάνης γεννήθηκε γύρω στό 580 π.Χ. στήν Κολοφώνα. Ἀπόχτησε φήμη γιά τὴ μεγάλη του πολυμάθεια. Ἡταν φιλόσοφος καὶ ποιητής. Περιοδεύοντας τήν Ἑλλάδα τραγουδοῦσε τά ποιήματά του, μέτα ὅποια κήρυσσε θαρραλέα νέες ἰδέες καὶ χτυποῦσε τήν πολυθεῖα. Τέλος ἐγκαταστάθηκε στήν Ἐλέα τῆς κάτω Ἰταλίας, ὅπου ἴδρυσε τήν περιφημην Ἐλεατική φιλοσοφική σχολή, καὶ ἀπό αὐτό δνομάστηκε Ἐλεάτης. Πέθανε σέ βαθιά γηρατειά τό 484.

Οἱ ἰδέες τοῦ Ξενοφάνη, τολμηρές γιά τὴν ἐποχή του, δείχγουν τὸ ἔξοχο πνεῦμα του. Δέν ἐπιδοκίμαζε ὅσα ἔγραψαν γιά θεούς δὲ “Ομηρος καὶ ὁ Ἡσίοδος. Κήρυσσε ὅτι δὲ Θεός εἶναι ἔνας, ἀγέννητος, ἀκίνητος, δχι ἀνθρωπόμορφος, τέλειος, πού τά πάντα κυβερνᾷ μέ τὸ νοῦ.

Ἐγραψε διδακτικό ἔπος «Περὶ φύσεως» καὶ ἐλεγεῖες, ἀπό ὅπου σώθηκαν ἀποσπάσματα.

12. Συμπόσιο.

α) **Στ. 1 - 12. γάρ,** ἐδῶ : ὄντως, πραγματικά (εἶναι ἡ αἰτιολογία στά παρακάτω, στ. 13).— δὴ πλέον, πιά.— ζάπεδον δάπεδο, πάτωμα.— ἡ κύλιξ τό ποτήρι.— ἀμφιτιθεῖ περιβάλλει, βάζει γύρω. — ἄλλος,

δηλ. παῖς, παιδί, δοῦλος.— ὁ δ' ἄλλος δέ πάλι.— παρατείνω προσφέρω (μέ τῇ σειρᾷ).— φιάλη πλατύ καὶ ρηγὸν ποτήρι.— κρητὴρ (κρατήρ), εὐρύχωρο δοχεῖο (μέσα σ' αὐτό γινόταν ἡ ἀνάμειξη τοῦ κρασιοῦ μέ τό νερό).— μεστὸς ἐυφροσύνης (μεταφορικά) ἀκένωτη πηγὴ εὐθυμίας, ἀπολαύσεως.— ἔστηκε στέκει περιμένοντας, προκλητικός. ἄλλος δ' οἶνος, ἐκτῆς ἀπ' αὐτὸν πού εἶναι στὸν κρατήρα.— προδώσειν, δηλ. εἶναι ἀρκετός, ὥστε δέ θά προδώσει τοὺς συμπότες ἐγκαταλείποντάς τους: πού διαλαλεῖ πώς δέ θά ἔχει τηληθεῖ ποτέ.— μείλιχος γίγαντος.— κέραμος πήλινο δοχεῖο.— ἄνθεος διδόμενος σκορπίζοντας μυρουδιά ἔνθους, μοσχομύριστος.— ἐν μέσοισι (ἐπάνω στὸ βωμό πού βρισκόταν) καταμεσῆς, στὸ κέντρο.— ἵησιν σκορπῖ.— πάρκεινται = παράκεινται ἔχουν παρατείη, εἶναι στὴ διάθεσή μας.— γεραρὸς σεβαστός, μεγαλόπρεπος, πλούσιος.— ἀχθομένη κατάφορτη, γεμάτη.— πίλων παχύς, πυκνόρρευστος.— ἀν = ἀνά.— πάντῃ πρός ὅλες τὶς πλευρές.— πεπύκασται, τοῦ πυκάζομαι ἔχω πυκνό κάλυμμα, σκεπάζομαι.— ἀμφὶς ὀλόγυρος.— ἔχει κατέγει, ἐπικρατεῖ.— θαλή εὐθυμία, κέφι.

Στ. 13 - 24. εὔφημος μῦθος εὐεβῆς μυθολογική διήγηση.— καθαρὸς λόγος ἡθική ίστορική διήγηση.— σπείσαντας, τοῦ ρ. σπένδω = προσφέρω σπανδές.— εὔχομαι προσεύχομαι, ζητῶ μέ τὶς εὐγέες.— πρήσσειν πράττειν, νά κάνω.— ταῦτα = τοῦτο, δηλ.. τό εὔξασθαι...— ὃν = οὖν, ἐδῶ: ὅντως, πραγματικά.— προχειρότερον τό πρῶτο καθῆκον.— οὐχ ὕβρις (ἐστί) πίνειν δέν εἶναι κακό νά πίνεις (τόσο).— δπόσον κεν ... ἀφίκοιο ὅσο ὀρκεῖ γιά νά μπορεῖς νά φτάσεις.— ἔχων πιωμένος.— πρόπολος συνοδός, ὑπηρέτης.— μή πάνυ γηραλέος (ὃν) ὃν δέν εἶσαι πολὺ γέρος.— αἰνεῖν (ἀπό τό χρή), ήποκ. τινά, σε.— ἐσθλὰ ἀναφαίνει = ἐσθίους λόγους ἀναφαίνει, μιλάει καλά.— πιῶν (ἐνχωτιωμ. μτχ.) ὃν καὶ πιωμένος.— ὡς οἱ μνημοσύνη (ἐστίν), ἐπεξήγηση (τοῦ ἐσθλὰ ἀναφαίνει)= δτι μέμνηται (τῆς ἀρετῆς).— καὶ πόνος (ἐστίν) ἀμφ' ἀρετῆς καὶ ἐργάζεται γι' αὐτήν.— διέπω διηγοῦμαι (τό ἀπαρέμφ. ἀπό τό χρή).— τῶν προτέρων, ἐνν. πιωτῶν.— σφεδανός σφοδρός, βίαιος.— χρηστὸν γρήσμα, ωφέλιμο.— ἀγαθόν (ἐστίν) ἔχειν (τινὰ) αἰὲν προμηθείην θεῶν· ἔχω προμηθείην· ἔχω πρόνοια, σέβομαι.

β) Τήν ἐλεγεία του τραγουδάει ὁ ποιητής τήν ὥρα πού ἔτοιμαζεται τό συμπόσιο (ὁ πότος = πιστό, κρασοπότι). Μετά τό δεῖπνο ἀποσύρονταν τά φαγητά, καθαριζόταν τό τραπέζι καί τό πάτωμα, καί οἱ προσκαλεσμένοι ἔπλεναν τά χέρια καί στεφανώνονταν, ἐνῶ οἱ δοῦλοι ἔφερναν τό κρασί, τά ποτήρια καί τά ἐπιδόρπια. Τότε ἔνας ἀπό τούς συμπότες διοριζόταν ἀρχηγός τοῦ συμποσίου καί διομαζόταν βασιλιάς ἢ συμποσίαρχος. Καί ἀφοῦ γινόταν ἡ σπονδή (στούς θεούς) ἀπό τούς συνδαιτυμόνες, ὁ συμποσίαρχος ἔδινε σῆμα ν' ἀρχίσει τό συμπόσιο, τό διεύθυνο καί φρόντιζε νά ὑπάρχει καλή διάθεση μέ κάθε λογῆς παιχνίδια, συζητήσεις, τραγούδια, μουσική, χορούς κτλ. Σ' ἔνα τέτοιο συμπόσιο, ἐνῶ γινόνταν ἀκόμα οἱ ἔτοιμασίες, ὁ ποιητής ταιριάζει σέ τραγούδι τούς στίχους του διδάσκοντας πᾶς πρέπει οἱ μωλωμένοι ἄνθρωποι, οἱ « εὔφρονες ἄνδρες » νά κάνουν τά συμπόσια.

Στ. 2. πλεκτούς στεφάνους. συνήθιζαν οἱ ἀρχαῖοι νά στεφανώνονται στά συμπόσια μέ στεφάνια ἀπό μυρτίες καί τριαντάρυλλα, γιατί τό συμπόσιο τό θεωροῦσαν μιά ιερή τελετή πού εἶχε κάτω ἀπό τήν προστασία του ὁ Διόνυσος.

Στ. 3. εύωδες μύρον. συνήθιζαν ἀκόμη νά ἀλείφονται, πρὸς ἀπό τό συμπόσιο, μέ μύρο.—**ἐν φιάλῃ.** φιάλη ήταν ἔνα δοχεῖο ἀνοιχτό, ρηχό, πού χρησίμευε γιά ποτήρι, ίδιαίτερα σέ σπονδές καί χοές.

Στ. 4. κρητήρ. μεγάλο ἀγγεῖο μέ πλατύ στόμιο, κανονικά πήλινο ἢ χάλκινο (μερικές φορές ὅμως ἀσημένιο ἢ χρυσό), πού μέσα σ' αὐτό ἀνακάτωναν κρασί καί νερό καί ἀπό κεῖ ἀντλοῦσαν κι ἔπιναν ἢ ἀνάμειξη τοῦ κρασιοῦ γινόταν μέ διπλάσια ἢ τριπλάσια ποσότητα νεροῦ, τό δέ μέγεθος τοῦ κρατήρα ήταν ἀνάλογο μέ τόν ἀριθμό τῶν συμποσιαστῶν.

Στ. 9. γεραρὴ τράπεζα. ἐννοεῖται τό μετά τό δεῖπνο συμποσιακό τραπέζι, τό λεγόμενο δεύτερο, ἐπάνω στό ὄποιο τοποθετοῦνταν τά ἐπιδόρπια (« ἀρτοὶ ξανθοί, τυρός, μέλι » κ.ἄ.).

Στ. 11. βωμός. βρισκόταν στή μέση τῆς αἴθουσας.

Στ. 13. θεόν, σέ ἐνικό (« εἰς Θεός μέγιστος »).

Στ. 14. εὐφήμοις μύθοις καὶ καθαροῖσι λόγοις, δηλ. ὅχι μέ βλάσφημους μύθους καὶ διηγήσεις γιά μάχες ἀνάμεσα σέ Τιτάνες, Γίγαντες, Κενταύρους κτλ., καθόδις ἔξηγετ παρακάτω στούς στ. 21 - 22.

Στ. 15. σπείσαντας δέ... , ή σπονδή γινόταν μέ όνερωτο κρασί, που ἔζυναν στίς φλόγες τοῦ βωμοῦ.

Στ. 18. οἰκαδ' ἄνευ προπόλου· τό νά μπορεῖ κανείς νά πάει ἀπό τό συμπόσιο στό σπίτι του χωρίς νά τόν κρατάει ό υπηρέτης, τό θεωροῦσαν σάν κάτι πού ἔδειχνε ἐγκράτεια καί φρονιμάδα· μόνο στούς γέροντες ἐπιτρεπόταν ἡ χρησιμοποίηση υπηρέτη.

Στ. 21. Τιτᾶνες, Γίγαντες. Αύτοί κατά τήν παλαιά μυθολογία ἦταν ὅντα ρωμαλέα, πελώρια καί πανίσχυρα, πού ξεσήκωσαν συνεγείς ἐπαναστάσεις ἐναντίον τοῦ Οὐρανοῦ, τοῦ Κρόνου, τοῦ Δία καί τῶν ἄλλων ἐπουράνιων θεῶν. Εἶναι όλοφάνερο ὅτι μέ τούς Τιτάνες καί τούς Γίγαντες υπονοοῦνταν οἱ βίσιες καί ἀκαταδύμαστες φυσικές δυνάμεις, πού πάλευαν γιά τή μεταβολή καί τό μετασχηματισμό τοῦ κόσμου. Οι γιγαντομαχίες καί τιτανομαχίες ἦταν ἀγαπημένα θέματα γιά τήν ποίηση, τή γλυπτική καί τή ζωγραφική. Ό Ξενοφάνης δέν ἐπιδυκιμάζει τήν ἔξιστόρηση, στά συμπόσια, τέτοιων μαχῶν κι ἐπαναστάσεων ἀνάμεσα στούς θεούς καί τήν πίστη σέ τέτοιους μύθους τή θεωρεῖ ἀσέβεια.

Στ. 22. Κένταυροι. Ήταν ἄγριος Θεσσαλικός λαός πού κατοικούσε γύρω στό Πέλιο καί τήν "Οσσα, ἔμπειρος στήν ίππασίκ" γι' αὐτό καί τούς φαντάζονταν σάν ἄλογα κάτω καί ἄνδρες ἐπάνω.

'Ο Ξενοφάνης νομίζει πώς εἶναι ἀνάξια γιά λογικούς ἀνθρώπους ή ἔξιστόρηση τῶν ἄγριων πράξεων ἐνός τέτοιου λαοῦ.

— Ποιός δέ ιδιαίτερος τόρος στήν ποίηση τοῦ Ξενοφάνη; Ηοιά νοοτροπία τόν χαρακτηρίζει ἀκόμα καί στίς ψοες ἐρός εῦθυμον συμποσίου;

ΘΕΟΓΝΙΣ

'Ο Θέογνης (ἀρχ. Θέογνις) ἀπό τά Μέγαρα (550 - 500 π.Χ.) θεωρεῖται περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλον ώς γνωμικός ποιητής, γιατί οἱ ἐλεγεῖες του περιέχουν σέ ἀρθρονία γνῶμες πολιτικές καί ἡθικές. Στόν κακό τοῦ ποιητῆ ἡ πατρίδα του καί ὅλες οἱ ἐλληνικές πόλεις συγκλονίζονταν ἀπό ἐσωτερικές ταραχές ἀνάμεσα στούς εὐγενεῖς καί τό λαό. 'Ο Θέογνης εἶχε ἀνακτωθεῖ ζωηρά στούς πολιτικούς ἀνταγωνισμούς, εἶχε πάρει τό μέρος τῶν ἀριστοκρατικῶν κι εἶχε μέ πάθος ἀποκρούσει

τήν ἐπικράτηση τῶν δημοκρατικῶν, πού τούς ἔβλεπε νά παρασύρονται ἀπό τούς δημαγωγούς. "Οταν οἱ τελευταῖοι ἐπικράτησαν, ἔξορίστηκε καὶ γιὰ πολύν καιρό περιπλανήθηκε μακριά ἀπό τήν πατρίδα του.

'Αργότερα ξαναγύρισε στήν πατρίδα του καὶ ὑποτάχτηκε στό νέο καθεστώς. Δέν ἔπαψε ὅμως νά ἐκδηλώνει τά ἀριστοκρατικά του φρονήματα, πού ἔκφράζονται τολμηρά στίς ἐλεγεῖες του. Παρ' ὅλα αὐτά, ἐπειδὴ πολλοί στίχοι του διδάσκουν τήν ἀρετή, διαβάζονταν ἀπό ὅλους καὶ ἀργότερα μπῆκαν στά σχολεῖα. 'Από τίς ἐλεγεῖες του σώθηκαν 1400 πάνω κάτω στίχοι. Εἶναι ὅμως αὐτοί ἀθροισμα ἀπό διάφορα κομμάτια χωρίς ἐσωτερική συνοχή. Οἱ περισσότεροι ἀπευθύνονται στόν Κύρον Πολυπατίδη, ἀριστοκρατικό νέο Μεγαρίτη, τόν ὃποιο ὁ ποιητής διδάσκει σάν πατέρας καὶ προσπαθεῖ νά τόν κάμει ἐνάρετο κατά τήν ἀριστοκρατική ἀντίληψη.

13 (1). Στόν Ἀπόλλωνα

α) Στ. 1 - 4. ὡς ἄνα, ποιητ. κλητ. τοῦ ἄναξ.—σεῖο = σοῦ.—λήσομαι, μέλλ. τοῦ (ἐπι)λανθάνομαι = λησμονῶ.—κλῦθι, προστ. τοῦ κλύω εἰσακούω.

Στ. 5 - 10 πότνια σεβαστή.—ραδινῆς χερσὸν (δοτ. ὥργαν.) ραδινὸς εὐλύγιστος, λεπτός, κομψός.—τροχοειδῆς στρογγυλός.—ἀπειρεσίη κυκλική.—ἀμβρόσιος θεῖος, θεῖκός.—γήθησε, τοῦ γήθεω χαίρομαι.—ἡ ἄλς (γεν. τῆς ἄλδος) ἡ θάλασσα (ἐνῶ ὁ ἄλς τό ἄλατι).—πολιός ὑπόλευκος, ἀσπριδερός.—

β) Στ. 1. Λητοῦς νιέ, Διός τέκος. 'Ο Ἀπόλλωνας καὶ ἡ "Ἄρτεμη ἦταν δίδυμα παιδιά τοῦ Δία καὶ τῆς Λητῶς. "Οπως ὁ Ἀπόλλωνας εἶναι ὁ Φοίβος (ὁ λαμπερός), ἔτσι καὶ ἡ ἀδελφή του εἶναι ἡ Φοίβη (ἡ λαμπερή). Συμβολίζουν τό οὐράνιο φῶς, ὁ ἀδερφός σάν ἥλιος καὶ αὐτή σάν σελήνη. Γιά τή γέννησή τους λέει ὁ μύθος, ὅτι ἡ Λητώ, ὅταν τήν σπιασαν οἱ πόνοι τῆς γέννας, ἤρθε στή Δῆλο, πιάστηκε ἀπό τό ιερό φοινικόδεντρο καὶ γέννησε τά δυό παιδιά της κοντά στή στρογγυλή λίμνη, στά ΒΑ τοῦ ιεροῦ τῆς Δήλου.

'Ο Ἀπόλλωνας νομιζόταν προστάτης τῆς ποιήσεως καὶ τῆς μουσικῆς (κιθαρῳδός, Μουσηγέτης). Γι' αὐτό ὁ ποιητής ἐδῶ ζητάει τή βοήθειά του.

Στ. 5. Φοῖβε· ἐπίθετο τοῦ Ἀπόλλωνα πού σημαίνει τὸ λαυπέρο,
τὸ φωτεινό (ἀπό τὸ φάος, φώως, φῶς).

Στ. 8. Δῆλος ἀπειρεσίη· ὅνομάζεται ἔτσι, γιατί δέν ἔχει πέρατα,
ἀφοῦ εἶναι κυκλική.

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΣΤΟΝ ΚΥΡΝΟ

14 (2). I. Τίποτε πιό ἀγαπητό ἀπό τὴν πατρίδα.

α) Στ. 1 - 6. Εύρωτα (γενική δωρ.).— δονακοτρόφος κατός
πού τρέφει (ἔχει) δόνακες (καλάμια).— ἐφίλευν (ἰων.) = ἐφί-
λουν· φιλέω φιλοξενῶ, φιλεύω.— ἐπέρχομαι ἐπισκέπτομαι.— οὕτις
μοι τέρψις ... ἔκεινων (γεν. ὑποκειμ.) καθόλου δέ μ' εὐγάριστος-
σαν οἱ περιποιήσεις ἔκεινες.— οὕτως φίλτερον τόσο πολὺ ἀγαπη-
τό.— ἄρ(α) ἀλήθεια, λοιπόν.

β) Στ. 1. ἥλθον ... ἀγλαὸν ἄστυ. Κατά τή γεμάτη περιπλάνηση
ζωή τοῦ ἔξορίστου ὁ Θέαργης πέρασε ἀπό πολλούς τόπους (ἐδῶ ἀνα-
φέρει τή Σικελία, τήν Εὔβοια, τή Σπάρτη). Εἶδε ἐκεῖ ώραῖα κι εὐγά-
ριστα πράγματα, βρῆκε φιλοξενία κτλ. "Ομως ἡ ψυχή του πετοῦσε
στήν πατρίδα.

'Ο Κάλβος ἐκφράζει παρόμοια κισθήματα στήν ὡδί «Φιλόπατρις»,
ὅπαν λέει γιά τήν πατρίδα του: «Ηοτέ δέν σέ λησμόνησα — ποτέ· καὶ ἡ
τύχη μ' ἔρριψε — μακρά ἀπό σέ· μέ εἰδε — τό πέμπτον τοῦ αἰῶνος — εἰς
ξένα ἔθνη. — Άλλα εὐτυχίζῃ δέστηρος — ὅταν τό φῶς ἐπλούτει — τά
βουνά καὶ τά κύματα — σέ ἐμπλός τῶν ὁδοθαλμῶν μον — πάντοτες εἰ-
χον» .. «εἴναι γλυκύς δέ θάνατος — μόνον ὅταν κοιμόμεθα — εἰς τήν
πατρίδα». Πβ. καὶ Ὁδύσσειας ι, 27 : «οὕτοι ἔγνωγε οἵ γαῖς δύναμι
γλυκερώτερον ἄλλο ιδέσθαι ».

15 (3). II. "Αν ὅμως σμίξεις μέ κακούς ...

α) Στ. 1 - 8. ίσθι, προστ. τοῦ οίδα.— προσομιλῶ συναναστρέψο-
μαι, κάνω παρέα.— ἔχομαι κρατιέμαι, πιάνω φιλία.— τὸν ἔόντα κατόν
πού ἔχεις ἀπό φυσικοῦ σου.— συντίθεμαι συνάπτω, ταιριάζω.— ἔπη

δύσφημα βλασφημίες, προστυχόλογα.— ἔλπομαι, ἐλπίζω, νομίζω.— ἔτυμος ἀληθινός, σωστός.

β) Στ. 5. 'Ο κακός δέ γεννιέται κακός: εἶναι ἡ θεωρία σύμφωνα μέτην ὄποια ἡ ψυχή τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἄγραφο χαρτί (tabula rasa). 'Ο περίγυρος θά ἐπιδράσει πάνω σ' αὐτόν, γιατί νά γίνει καλός ἡ κακός. Κάτι παρόμοιο εἶπε ἀργότερα ὁ Σωκράτης: «οὐδεὶς ἐκὼν κακός», κανένας δέν εἶναι θεληματικά κακός.

16 ('). III. 'Ο διπρόσωπος φίλος.

α) Στ. 1 - 8. εἴ τις ἐπαινέσῃ· τό εἰ μέ νποτακτ. ποιητικό.— ὅστον ὄρῳης (αὐτὸν) ὅσο βρίσκεται μπροστά σου.— νοσφίζομαι ἀπομακρύνομαι, φεύγω μακριά (ἀπό τό νόσφι χωριστά, μακριά).— ἄλλη (τοπ.) σέ ἄλλο μέρος.— ίησι, γ' ἐν. ὑποτ. τοῦ ἵημι βράζω, ἀμοιάω (ἵημι γλῶσσαν κακὴν = κακολογῶ).— τοι βέβαια, φυσικά.— ἔταιρος ἀνήρ σύντροφος.— φίλος οὕτι μάλ' ἐσθλός (ἐστι) δὲν εἶναι διόλου σπουδαῖος φίλος.— ὅς κ' εἴπη = ὅς ἀν εἴπη.— λώια (συγκρ. τοῦ ἀγαθός, ἐδῶ γωρίς σύγκριση) εὐχάριστα.— γιγνώσκων, ἔναντ. μηγ.— βαρὺς δργήν ἐπίμονος στό θυμό του.— καὶ (ἐπιδοτ.) ἔστω καί, ἀκόμη καί.— φέρω νποφέρω, ἀνέχομαι.— ἀντὶ κασιγνήτου σάν ἀδελφός.— φράζομαι σκέπτομαι, συλλογίζομαι.— ἔξοπίσω στό μέλλον.

β) Στ. 1. εἴ τις ἐπαινέσῃ σε· οἱ φίλοι πού παινεύουν γιά νά καλέψουν δέν εἶναι πιστοί, λέει καί ὁ Ἰσοκράτης: «πιστοὺς ἥγον μή τοὺς ἄπαν ὃ τι ἄν λέγης η ποιῆς ἐπαινοῦντας, ἄλλὰ τοὺς τοῖς ἀμαρτινομένοις ἐπιτιμῶντας» (Πρός Νικοκλέα, 28).

Στ. 6. φέρει· ἡ ἀνεκτικότητα πού δείχνεις στό θυμό τοῦ φίλου σου εἶναι τό καλύτερο μέσο γιά νά διορθωθεῖ. Καί σ' αὐτό ἐπάνω ὁ Ἰσοκράτης λέει: «διμιλητικός δ' ἔσει . . . μή πρὸς τὰς τῶν πλησιαζόντων δργὰς τραχέως ἀπαντῶν, μηδ' ἄν ἀδίκως δργιζόμενοι τυγχάνωσιν, ἄλλὰ θυμομένοις μὲν αὐτοῖς εἴκων, πεπανμένοις δὲ τῆς δργῆς ἐπιπλήττων» (Πρός Δημόνικον, 31).

17 (5). IV. Εἰλικρίνεια.

α) Στ. 1 - 6. στέργω ἀγαπῶ.— νόον δ' ἔχε (ἐνν. ἄλλον) καὶ φρένας ἄλλας καὶ ἄλλα νά σκέπτεσαι μέ τό μυαλό σου.— πιστός, ἐδῶ : τίμιος, εἰλικρινής.— καθαρὸς ἄδολος.— θέμενος δείχνοντας, ἔχοντας.— ἀποειπών, τοῦ ἀπόφημι διακηρύσσω, λέγω καθαρά καὶ ἔάστερα.— ἔχθαιρω μισῶ.— νεῖκος φύλονικίς, ἔχθρητα.— ἀείρω σηκώνω, ἐκδηλώνω.— ἀμφαδίην φανερά, δημόσια.— δίχ' ἔχει νόον εἶναι δίβουλος.— μιῇ γλώσσῃ ἐνῶ ἔχει μιὰ γλώσσα.— δειλός (ἐνν. ἐστὶ) τιποτένιος, πρόστυχος.— βέλτερος προτιμότερος.— ών, ὑποθετική μτχ.

β) Στ. 6. Κύρνε· ὅλες οἱ συμβουλές τῶν ἀποσπασμάτων πού παρα-
θέτουμε, ἀπευθύνονται, ὅπως εἴπαμε, στό νεαρό Κύρνο, τόν Πολυπαῖδη
(βλ. παραπάνω, στή βιογρ. τοῦ Θέουρη).

18 (6). V. Σπάνιος ὁ πιστός φίλος.

α) Στ. 1 - 8. παῦρος λίγος (parvus, paulus).— δύμόφρονα θυ-
μὸν τὴν ἴδια γνώμη, τὰ ἴδια φρονήματα.— τῶν ἀγαθῶν, τῶν κακῶν
(οὐδ.). τῆς εὐτυχίας, τῆς δυστυχίας (τῶν φίλων).— οὐ χ' εὔροις =
οὐκ ἂν εὔροις.— δίζημαι ἀναξητῶ, ψάχνω (χ' μτχ. ὑποθ.).— ἐπὶ
πάντας ἀνθρώπους σ' ὅλον τόν κόσμο.— οὖς, ἀναφ. συμπερ. = ώστε
τούτους.— μή... ἄγοινά μήν μποροῦσε νά τούς χωρέσει (εἶναι δηλ. λι-
γάτεροι ἀπό ὅσους μπορεῖ νά χωρέσει ἔνα πλάσιο).— οἶσιν ἐπὶ γλώσσῃ
(σγῆμικ καθ' ὅλον καὶ μέρος) = ών ἐπὶ γλώσσῃ κτλ.—
αἰσχρὸν χρῆμα ἔπι (ἀναστροφή) = ἐπὶ αἰσχρὸν χρῆμα.

β) Στ. 1. Πολυπαῖδη· πατρωνυμικό ἀπό τό Πολυπᾶις, -ιδος
(πολυπάμων = πολυκτήμων, αὐτός πού ἔχει πολλά)

Στ. 4. ἵσον τῶν ἀγαθῶν τε καὶ κακῶν μετέχειν. Πολλοὶ ἀν-
θρωποι συμμετέχουν στήν εὐτυχία τῶν φίλων, δέ συμμερίζονται δύοις
καὶ τή δυστυχία τους, ἄλλα . . . « δ καλός ὁ φίλος στήν ἀνάγκη φai-
νεται ».

Καμιά φορά πάλι μερικοί συμμετέχουν στή δυστυχία τῶν ἄλλων,
ὅχι δύοις καὶ στήν εὐτυχία τους, γιατί τούς παρακινεῖ ὁ φθόνος.— Ο
Ισοκράτης συμβουλεύει νά διαλέγουμε γιά φίλους « μή μόνον τούς

έπι τοῖς κακοῖς δυσχεραίνοντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς ἄγαθοῖς μὴ φθονοῦντας» (Πρός Δημόνικον, 26).

19 (7). VI. Ἡ φτώχεια.

Στ. 1 - 4. τοι βέβαια.—θυμοφθόρος πού κατατρώγει τήν καρδιά, καταστρεπτικός.—ἀχρημοσύνη στέρηση, ἀνέχεια.—οὐλόμενος (μητράρος. β' τοῦ δλαυματί) καταραμένος.—προφέρω κατηγορῶ, περιπάτηζω.—τάλαντον ἡ ζυγαριά (τῆς τύχης).—ἐπιρρέπω κάνω νά κλίνει, νά γύρει.—ἄλλοτε ἄλλως ἄλλοτε κατά δῶ κι ἄλλοτε κατά κεῖ.

20 (8). VII. Ἡ Ἐλπίδα.

α) Στ. 1 - 10. ἄλλοι δέ, ἐνν. θεοί.—ἐκπρολιπόντες (ἐνν. τούς ἀνθρώπους) ἀφοῦ ἐγκατέλειψαν, ἀφοῦ ἔφησαν, ἔφησαν τούς ἀνθρώπους καὶ ... — Οὐλυμπόνδε, στό ἔβαν: πῆγαν στὸν "Ολυμπο.—φθίνω (καὶ φθίνομαι) χάνομαι σιγά σιγά, σβήνω.—θέμιστες νόμοι, δικαιοσύνη.—ὅφρα τις ζώει ὅσο κανένας ζεῖ.—εύσεβέω περὶ θεούς δείχνω σεβασμό στούς θεούς.—Ἐλπίδα προσμενέτω (μεταφορ.) ἃς μένει κοντά στήν Ἐλπίδα, ἃς μή γάνει τήν ἐλπίδα.—εὐχόμενος (χρον.) ἐνῶ προσεύχεται.—ἀγλαδὸς λαμπρός, ἔξαρτος.—μηρία, δηλ. τῶν ζώων πού θυσιάζει.—πύματος, τελευταῖος, στερνός.

β) Στ. 1. Ἐλπίς. 'Ο ποιητής προσωποποιώντας τήν Ἐλπίδα ἀναφέρεται στό γνωστό μύθο τῆς Πανδώρας, πού στάλθηκε ἀπό τό Δία γιά νά τιμωρήσει τούς ἀνθρώπους γιατί εἶχαν πάρει ἀπό τόν Προμηθέα τήν κλεμμένη, ἀπό τόν οὐρανό, φωτιά. Σύμφωνα μέ τό μύθο ἡ Πανδώρα φέρνοντας σφραγισμένο πιθάρι γεμάτο ἀγαθά ἔγινε δεκτή ἀπ' τόν Ἐπιμηθέα παρά τή συμβουλή τοῦ ἀδελφοῦ του Προμηθέα· ὅταν δύως ἀνοιχτήκη τό πιθάρι, ἔφυγαν ὅλα τ' ἀγαθά καὶ πέταξαν πρός τόν οὐρανό, ἔκτος ἀπ' τήν Ἐλπίδα, πού πρόλαβε ὁ Ἐπιμηθέας νά τήν κλείσει μέσα στό πιθάρι. Αύτή λοιπόν ἀπόμεινε ἀπό τότε μόνη παρηγορήτρα γιά τούς ἀνθρώπους θεά. Εἶναι φανερό πώς ὁ ποιητής, συμβέτοντας τούς στίχους του στήν ἔξορία, φανερώνει ἔμμεσα τήν ἐλπίδα πού τόν κατέχει γιά τό γυρισμό στήν πατρίδα· ἥταν αὐτή τό μοναδικό ἀγαθό πού τοῦ ἀπόμεινε.

Στ. 3. Πίστις, προσωποποιεῖ τήν ἀμοιβαία ἀνάμεσα στούς ἀνθρώπους ἐμπιστοσύνη.

Στ. 4. Σωφροσύνη, προσωποποιεῖ τήν μετριοπάθεια και τή φρόνηση.—**Χάριτες**: μ' αὐτή προσωποποιεῖ ὁ ποιητής τά ἡθικά χαρίσματα τῶν ἀνθρώπων. Οι Χάριτες ήταν κατά τή μυθολογία τρεῖς ἀδελφές (Αγλαΐα, Εύφροσύνη, Θαλία), ἡλιακές θεότητες πού ἀντιπροσωπεύουν κάθε τι τό ὥραϊο και λαμπρό στή φύση και στή ζωή.

— *H προσωποποιία στήν ποίηση και στίς τέχνες είναι συχνή. Φέρτε μερικά παραδείγματα.*

ΣΙΜΩΝΙΔΗΣ (ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΕΑ)

'Ο Σιμωνίδης ἀπ' τήν Κέα ἐκτός ἀπό τά θαυμάσια χορικά ποιήματά του ἔγραψε καί ἐλεγεῖες και ἐπιγράμματα. 'Από τίς ἐλεγεῖες του σώθηκε τό παρακάτω κομμάτι, πού περιέχει συμβουλές σέ κάποιο νεαρό. (Βλ. στό τμῆμα τῆς « Χορικῆς ποιήσεως » τή βιογραφική εἰσαγωγή για τόν ποιητή, σελ. 137).

21. Συμβουλές σ' ἔνα νέο.

α) Στ. 1 - 6. χρῆμα πράγμα.— ἔμπεδος σταθερός, ἀπαράλλαχτος.—**Χίος** ἀνήρ, δηλ. ὁ "Ομηρος.— γενεὴ φύση, ζωή.—**παῦρος** λίγος.—**οὖας** (γεν. ούατος) οὖς, αὐτί· οὔασι δέχομαι= ἀκούω.— ἐγκατατίθεμαι στέρνοις ἐναποθέτω, βάζω στήν καρδιά μου.

Στ. 7 - 10. ὅφρα τις ἔχῃ ὅσο ἔχει.— πολυήρατος περιπόθητος, θελκτικός.—**κοῦφος** θυμός ἐλαφρύς νοῦς, ἀχαλίνωτη φαντασία.—**ἀτέλεστος** ἀνεκτέλεστος ἀπραγματοποίητος πόλλος ἀτέλεστα νοεῖ πλάθει πολλά ἀπραγματοποίητα ὄνειρα.—**ἐλπὶς** προσμονή, πρόβλεψη.—**φροντὶς** σκέψη.—**κάματος** ἀρρώστια.

Στ. 11 - 14. νήπιοι ἀνόητοι, ἀφελεῖς.—**οῖς** =**οὖτοι**,**οἴς**— ταύτη κεῖται νόος σκέπτονται κατ' αὐτόν τόν τρόπον.—**βιότου ποτὶ τέρμα** ώς πρός τά ὅρια τῆς ζωῆς.—**τλῆθι** (προστακτ. ἐνός ἀχρ. ρημ. πού ἔχει παρακ. τέτληκα, ἀστ. ἔτλην) τόλμησε· ψυχῇ τλῆθι

δεῖξε τήν ψυχική σου δύναμη.—**χαριζόμενος** προσφέροντας (στούς ἄλλους).—**τῶν ἀγαθῶν** (γεν. διαιρ. οὐδ.) ἀπό τ' ἀγαθά σου.

β) **Στ. 2. Χίος ἀνὴρ** λέγεται ὁ "Ομηρος γιατί ἡ Χίος νομιζόταν πατρίδα του (ἐν καὶ πολλές πόλεις φιλονικοῦσαν γι' αὐτό).

Στ. 3. οἱ περ φύλλων γενεὴ εἶναι στίχος ἀπό τήν Ἰλιάδα 2,146 (πβ. Μιμνέρμου «Η νιότη» 7,1)

2. ΤΟ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

ΣΙΜΩΝΙΔΗΣ (Ο ΚΕΙΟΣ)

'Ο Σιμωνίδης εἶναι κυρίως χορικός ποιητής, ἔγραψε ὅμως καὶ πολλά ἐπιγράμματα μέ εξαιρετική τέχνη (Βλ. γι' αὐτόν στό τμῆμα τῆς « Χορικῆς ποιήσεως », σελ. 137).

22 (1). **Στούς Ἀθηναίους Μαραθωνομάχους (490 π.Χ.)**

α) προμαχῷ τινος μάχομαι γιά κάποιον, γιά τή σωτηρία κάποιου.—**χρυσοφόρος** φορτωμένος μέ χρυσάφι.—**ἔστορεσαν**, ἔστρωσαν κάτω, κατανίκησαν, κατατρόπωσαν (τοῦ ἀγρ. **στορένυμι**).

β) Χαρακτηριστικό γνώρισμα τοῦ ἐπιγράμματος εἶναι ἡ συντομία καὶ ἡ ἐκφραστική δύναμη. Δυό ἦ τέσσερις τό πολὺ στίχοι εἶναι τό κανονικό καὶ συνθητισμένο μέγεθός του. Σ' αὐτό ἐδῶ τό ἐπίγραμμα δ Σιμωνίδης μέ δύο στίχους κατέρθωσε νά παρουσιάσει τόν ἔνδοξο ἀγώνα τῶν Ἀθηναίων πρός τούς Μήδους φανερώνοντας μέσα σ' αὐτούς τόν τόπο, τόν τρόπο καὶ τό ἀποτέλεσμα.

Χρυσοφόρους λέει τούς Μήδους, γιατί φοροῦσαν χρυσά κοσμήματα (περιδέραια, βραχιόλια κτλ.) σύμφωνα μέ τά ἔθιμα τῶν Ἀνατολικῶν λαῶν.

23 (2). **Στίς Θερμοπύλες (480 π. Χ.)**

α) **τῆδε** ἐδῶ (δηλ. στίς Θερμοπύλες).—**τέτορες**, δωρ. τύπος ἀντί τέσσαρες.

β) Τό επίγραμμα ήταν γιαρχηγμένο έπάνω στή στήλη που στήθηκε στόν τόπο τῆς μάχης και ἀναφέρεται στόν ἀγώνα τῶν λίγων γιλιάδων Ἐλλήνων, που μαζί με τούς τραχόσιους τοῦ Λεωνίδα ἔπιασαν τό στενό Θερμοπυλῶν, γιά νά ἐμποδίσουν τό πέρασμα τοῦ Ηερσικοῦ στρατοῦ, που ἔφτανε τά τρία ἑκατομμύρια. Μετά τήν προδοσία τοῦ Ἐφιάλτη, ἔμειναν ἑκατόντα τραχόσιοι Σπαρτιάτες· γι' αὐτούς γράφτηκε τό παρακάτω.

24 (3). Ἐπιτύμβιο σ' αὐτούς που ἔπεσαν στίς Θερμοπύλες
(480 π. Χ.)

α) **ξεῖν (ε)** = ξένε.— ἀγγέλλειν, ἀπαρέμπ. ἀντί γιά προστακτική = ἄγγελε, ἀνάγγειλε, εἰδοποίησε.— **τῆδε** ἐδῶ (δηλ. στίς Θερμοπύλες).— **ρῆμα** ρητή διαταγή, πρόσταγμα.

β) Η διαταγή, που ἴσχυε πάντα γιά τούς Σπαρτιάτες, ήταν νά μήν πισωγυρίζουν ποτέ και στήν ἀνάγκη νά πέφτουν μέχρι τόν τελευταῖο. Τό πειθόμενοι ώστόσο δέν ἔχει τήν ἔννοια τοῦ ἔξαναγκασμοῦ ἀλλά τῆς ἀνεπιφύλακτης και διάδυκης ἀποδοχῆς τῶν προσταγμάτων τῆς πατρίδας και τοῦ σεβασμοῦ πρός τόν πατροπαράδοτο νόμο. Τό επίγραμμα είχε γραφτεῖ πάνω στόν τάφο τῶν πεσόντων κι ἔμεινε ξακουστό.

25 (4). Σ' αὐτούς που ἔπεσαν μέ τό Λεωνίδα (480 π. Χ.).

α) **εὐκλέας** εὐκλεεῖς, δοξασμένους (κτυρμ. στό ἐννοούμενο τούςδε, τούτους, οἱ . . . , αὐτούς που . . .).— **αἰα** γῇ (ἄλλος τύπος τοῦ γαῖα).— **κέκευθε** (πρκ. μέ σημ. ἐνεστ. τοῦ κεύθω) κρύβει, σκεπάζει.— **σεῖο** σοῦ.— **εύρυχορος** εὐρύχωρη, μεγάλη.— **πλείστων** δὴ κτλ., ἡ σειρά: **δεξάμενοι πολέμω σθένος πλείστων τόξων κτλ.** ἀφοῦ ὑπόμειναν σέ (σκληρή) μάχη τή δύναμη κτλ.— **Μηδείων** Μηδεῖων, τῶν Μήδων.—

α) Τοῦτο είναι ἄλλο επίγραμμα ἀφιερωμένο στό Λεωνίδα, ἀρχῆγος τῶν 300. Ἀποτελεῖται ἀπό δυό διστιγχα ἐλεγειακά.

26 (5). Στούς Κορινθίους πού ἔπεσαν στή Σαλαμίνα (480
π. Χ.)

α) ναίω κατοικῶ.— ἄμ (ε) ἡμᾶς, ἐμᾶς, δωρ. (ὀνομ. ἄμες).—
ἔχει κατέχει, κρατάει.— ρύσαμεθα (ἀόρ. ἀναύξ.) τοῦ ρύομαι ὑπερα-
σπίζω, σώζω.

β) Τό επίγραμμα βρέθηκε στό 'Αμπελάκι τῆς Σαλαμίνας. "Εχει
γιά θέμα του τήν συμβολή τῶν Κορινθίων (στόν ἀγώνα), πού μέ
ναύαρχο τόν 'Αδείμαντο διακρίθηκαν στή ναυμαχία τῆς Σαλαμίνας,
παρά τίς προηγούμενες διαφωνίες των μέ τούς 'Αθηναίους.

Στ. 1. εὔυδρον, ἀπό τά ἀφθονα νερά τῆς Κορίνθου.

Στ. 2. Αἴαντος νᾶσος Σαλαμίς, γιατί τῆς Σαλαμίνας βασιλιάς
ήταν στούς ήρωακούς χρόνους ὁ Τελαμώνας, πατέρας τοῦ Αἴαντα.

Στ. 3. Φοινίσσας· καθώς ξέρουμε, ὁ στόλος τῶν Περσῶν ήταν
στό μεγαλύτερο μέρος φοινικικός.

27 (6). Στούς πεσόντες ἥρωες.

ἀσβεστον κλέος ἀκατάλυτη, ἀθάνατη δόξα.— περί... θέντες
(τυήση) πατρίδι περιβαλόντες τήν πατρίδα, ἀφοῦ τύλιξαν, ἔντυσαν
τήν πατρίδα μέ— ἀμφιβάλλομαι περιβάλλομαι, ντύνομαι, τυ-
λίγομαι.— κυάνεον σκοτεινό, μαύρο (ἡ ὅλη περίφραση : πέ-
θαναν).— σφ', σφέ, σφᾶς αὐτούς.— καθύπερθεν (στό κυδαί-
νουσα) ἀναθεν, ἀπό ἐπάνω.— κυδαίνω δοξάζω.— ἀνάγω ὁδηγῶ
ἐπάνω (ἔρμ. τούς ὁδηγεῖ ἐπάνω στούς οὐρανούς).— ἐκ δώματος 'Αι-
δεω ἀπό τά δώματα τοῦ "Αδη, ἀπό τόν κάτω κόσμο.

28 (7). Στούς πεσόντες τόν καιρό τῶν Μηδικῶν.

ἐκ πάντων προπάντων, περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλον.— περιτίθημι
περιβάλλω, ντύνω (κυρίως γιά φορέματα), ἐδῶ μεταφορικά : περι-
τίθημι τῇ 'Ελλάδι ἐλευθερίην ἐλευθερώνω τήν 'Ελλάδα.— χρῶ-
μαι τινι ἔχω κάτι.— εύλογία ἔπαινος, δόξα.

29 (8). Περιπαικτικό στόν Τιμοκρέοντα ἀπό τή Ρόδο.

α) φαγών . . . πιών . . . , οἱ μηχ. χρον. — κακὰ λέγω (τινά) κακολογῶ.

β) Τό ἐπίγραμμα εἶναι ἀπό τά λεγόμενα σκωπτικά (περιπαικτικά, κοροϊδευτικά). Ἀναφέρεται στόν ὄμβτεχνο τοῦ Σιμωνίδη Τιμοκρέοντα, μέ τόν ὅποιο εἶχε μεγάλη ἔχθρα. Ο Τιμοκρέοντας ἦταν ἀθλητής καὶ φημιζόταν γιά τήν πολυφαγία καὶ τήν κακογλωσσιά του.

30 (9). Εύτραπελο ἀφιέρωμα.

α) Σῶσος, Σωσώ, δύναματα δυό ἀδελφῶν, ἵσως.—Σῶτερ Δία.—τόνδ' ἀνέθηκαν, εἶναι ἄγνωστο τί ἀκριβῶς ἦταν τό ἀφιέρωμα.

β) Τό ἐπίγραμμα εἶναι εύτραπελο (διασκεδαστικό, χιουμοριστικό) καὶ ἔχει ιδιαίτερο χαρακτηριστικό τήν παρήγησην. Εἶναι πολύ πιθανό ὅτι ὁ ποιητής εἰρωνεύεται ἐκείνους πού κάνουν χρήση τῆς παρηγήσεως καὶ ἐκεῖ πού δέν ὑπάρχει λόγος.

ΠΛΑΤΩΝ

Ο μεγάλος Ἀθηναῖος φιλόσοφος Πλάτωνας, γιός τοῦ Ἀρίστωνα (427 - 347), διάσημος μαθητής τοῦ Σωκράτη, ἰδρυτής τῆς περίφημης φιλοσοφικῆς Σχολῆς, τῆς λεγόμενης Ἀκαδημίας, συγγραφέας πολλῶν φιλοσοφικῶν ἔργων, ἔγραψε καὶ ποιήματα. Ἀργότερα, ὅταν ἀφοσιώθηκε στή φιλοσοφία, ἔδειξε νά ὑποτιμάει τούς ποιητές καὶ τούς ἔβγαλε ἀπό τήν ίδανική «Πολιτεία» του. Πάντως τά ἐπιγράμματα τοῦ Πλάτωνα πού σώθηκαν φανερώνουν ἀξιοθάμαστη ποιητική τέχνη.

31 (1). Στούς Ἐρετριεῖς πού ἐκπατρίστηκαν.

α) ἄγχι πλησίον, κοντά.—Σοῦσα, πρωτεύουσα τῆς Περσίας.—δσσον, ἐπίρρ.—ἀφ' ἡμετέρης (γῆς) μακριά ἀπ' τήν πατρίδα μας.

β) Ο Δάτης καὶ Ἀρταφέρνης μετά τήν ἀλωση τῆς Ἐρέτριας (490 π.Χ.) ἐστείλαν δέσμιους στό Δαρεῖο τούς Ἐρετριεῖς, πού ἔπιασαν, καὶ αὐτός τούς ἔβαλε νά κατοικήσουν σέ μιά τοποθεσία τῆς Κισσίας, κοντά στά Σοῦσα, πού ὄνομαζόταν Ἀρδέρικκα. Σ' αὐτούς εἶναι ἀφιε-

ρωμένο τό ἐπίγραμμα καί διερμηνεύει τήν πανελλήνια συγκίνηση γιά τόν ἐκπατρισμό τόσων ἐλεύθερων 'Ελλήνων.

32 (2). Σέ φίλο του ἀστρονόμο.

α) ἀστήρ, κτυρμ.— ἐν ζωοῖσιν ἀνάμεσα στούς ζωντανούς.— 'Εωσ 'Εωσφόρος, Αὔγερινός (ἀστέρι τῆς αὔγῆς).— ἐν φθιμένοις ἀνάμεσα στούς νεκρούς.

β) Καθώς ξέρουμε, ἡ 'Αφροδίτη, πλανήτης τοῦ ἥλιακοῦ μας συστήματος, ἀνατέλλει λίγες ὥρες πρίν ἀπό τήν ἀνατολή τοῦ ἥλιου καί τότε λέγεται ἀρχ. 'Εωσφόρος, σήμ. Αὔγερινός, καί βασιλεύει λίγες ὥρες μετά τή δύση τοῦ ἥλιου καί λέγεται "Εσπερος, σήμ. 'Αποσπερίτης.

— Προσέξτε τήν παρομοίωση καί τήν ἀντίθεση πού ὑπάρχει μέσα στούς δυό στίχους, ἀντίθεση καί διμοιότητα νοήματος μένοντα καί λέξεως μέλεξη.

33 (3). Στή Σαπφώ.

α) δλιγώρως ἀπρόσεκτα, ἀπερίσκεπτα (δλιγωρῶ).— ἡνίδε ίδοι, νά.—

β) Γιά τή Σαπφώ κοίτα στό τμῆμα τῆς «Μελικῆς ποιήσεως» (σελ. 126) καί γιά τίς Μοῦσες στή σελ. 94.

34 (4). Σ' αὐτόν πού ἄφησε χρυσάφι κι ἥβρε θηλιά.

α) βρόχος θηλιά.— ὁ χρυσὸν κτλ., ἡ σειρά : ὁ οὐχ εὔρὼν τὸν χρυσόν, δὸν λίπεν, ἥψε βρόχον, δὸν εὔρε.— ἥψεν, τοῦ ἄπτω, ἔδω = ἔξαπτω, κρεμῶ γιά νά ἀπαγγονιστῶ.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

'Ο Θουκυδίδης (470 - 395 π.Χ.), ὁ πιό μεγάλος ἱστορικός ὅλων τῶν ἐποχῶν, ἔγραψε τό παρακάτω ἐπίγραμμα, ἀφιερωμένο στόν ἔξιοχο

ποιητή τραγωδιῶν Εύριπίδη (485 - 407 π.Χ.), πού πέθανε στή Μακεδονία.

35. Στόν Εύριπίδη.

μνῆμα . . . Εύρ., ἐνν. ἔστι.— ἵσχω ἔχω, κρατῶ.— γῆ Μακεδών (περίφραση) Μακεδονία.— τῇ (τοπ.) ἐκεῖ.— δέξατο ὑποκυν. Εύριπίδης (ἀντικ. τέρμα βίου).— Ἐλλάδος, Ἐλλὰς (ποιητ. φράση) τό κέντρο τῆς Ἐλλάδος, « ἡ καρδιά τῆς Ἐλλάδος », δηλ. ἡ Ἀθήνα.— μούσαις (δοτ. ὀργανική) μέ τὴν ποίηση.

A N A K P E Ω N

Ο Ἀνακρέοντας εἶναι κυρίως μελικός ποιητής, ἔγραψε ὅμως κι ἐπιγράμματα, ἀπό τά οποῖα σύζεται τό παρακάτω. (Βλ. γι' αὐτόν στό τμῆμα τῆς « Μελικῆς ποιήσεως », σελ. 131 - 132).

36. Ἡ ἀγελάδα πού μουγκανίζει.

α) τὰν ἀγέλαν τὴν ἀγέλη, τό κοπάδι.— πόρρω μακριά.— νέμω· ὁδηγῷ στή βοσκή.— βοίδιον, ὑποκορ. τοῦ βοῦς.— ἔμπνους, αὐτός πού ἀναπνέει, ζωντανός.— συνεξελαύνω ὁδηγῷ καὶ κάτι ἄλλο (μαζί) πρός τό ἴδιο μέρος, παρασύρω.

β) Μύρων· ἔκανουστός Ἀθηναῖος γλύπτης, σύγχρονος μέ τό Φειδία, ἀπό τίς Ἐλευθερές (κοντά στά σύνορα Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας). Περίφημα ἔργα του εἶναι ὁ δισκοβόλος καὶ ἡ μυκωμένη βοῦς, πού εἶχε τόση φυσικότητα, ὥστε, ὅπως λένε, ἀκόμα καὶ μοσχάρι ηταν δυνατό νά ξεγλαστεῖ καὶ νά πλησιάσει γιά νά βυζάξει.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ

Ο Φίλιππος ὁπ' τή Θεσσαλονίκη εἶναι ποιητής ἐπιγραμμάτων πού ἔζησε ἀργότερα κι ἡ ἀκμή του πέφτει στόν καιρό τοῦ αὐτοκράτορα Τι-

βερίου (14 - 17 μ.Χ.), "Εγραψε ἐπιγράμματα δικά του καὶ μιὰ συλλογὴ ἀπό ἐπιγράμματα ἄλλων ἀρχαίων ποιητῶν μέ τόν τίτλο «Στέφανος ».

37. Στό Φειδία πού τεχνούργησε τόν Ὀλύμπιο Δία.

Τό ἐπίγραμμά τοῦτο εἶναι κοσμοξάκουστο. Ό μεγάλος Ἀθηναῖος γλύπτης (5 αἰ. π.Χ.) εἶναι ὁ μεγαλύτερος στήν ἀρχαιότητα δημιουργός ἀγαλμάτων. Ἐκτός ἀπό τά ἄλλα, περίφημο ἔργο του εἶναι καὶ τό χρυσελεφάντινο (χρυσάφι καὶ φίλαντισι) ἄγαλμα τοῦ Δία τῆς Ὀλυμπίας, ἕνα ἀπό τά ἑφτά θαύματα τοῦ κόσμου.

Π Α Λ Λ Λ Δ Α Σ

Καὶ ὁ Παλλαδᾶς ἀπό τήν Ἀλεξάνδρεια εἶναι ἐπιγραμματοποιός τῶν κατοπινῶν χρόνων κι ἡ ἀκμή του πέφτει τόν καιρό τοῦ αὐτοκράτορα Ἀρκαδίου (383 - 408 π.Χ.).

38. Συμβουλή γιά ύπομονή.

α) Στό ἐπίγραμμα τοῦτο ὁ ποιητής κάνει λογοπαιίγνιο μέ τή διπλή σημασία τοῦ φέρω = 1) φέρων, ὀδηγῶ, παρασύρω 2) ύποφέρω, ἀντέχω, ἀνέχομαι.— τὸ φέρον ἡ τύχη (πού ὀδηγεῖ τά πάντα).— φέρε ύπόφερε, ύπόμενε.— φέρου ἄφησε τόν ἔχυτό σου νά φέρεται, νά ὀδηγεῖται (ὅπου θέλει ἡ τύχη).— καὶ τὸ φέρον . . . καὶ παρ' ὅλ' αὐτά ἡ τύχη σέ φέρει, σέ πάει ὅπου θέλει.

β) Πβ. τό περίφημο ποίημα τοῦ Κ. Χατζόπουλου : « Ἀσ' τή βάρονα στό κέμα, ὅπου θέλει, νά τρέχει — ἂς ὅρίζει τό ἀέρι τιμόνι, πανί . . . ἂς τό φέρει ὅπου θέλει τό ἀέρι, ὅπου ξέρει τό ἀέρι » « Ἀπλοί τρόποι ».

— *Είναι σωστή ἡ γνώμη ὅτι ὁ ἄνθρωπος πρέπει νά ἀφίγνεται ἔρμαιο στή φορά τῶν πραγμάτων, χωρίς νά ἀντιστέκεται μέ τή δική του τή βούληση ;*

Α Δ Ε Σ Π Ο Τ Α

39. Σέ νεαρή κόρη.

ώρη πανεοθαλής ἡ ἄνοιξη, ἡ ἐποχή πού ὅλα είναι θαλερά.— πρωτοφανής καλύκων ἡ πρώτη καλύκα τοῦ λουλουδιοῦ πού φανερώθηκε, πρωτοτολούδουδο.— μέλλουσα . γάμω μείγνυσθαι μελλόνυμφη.— ἐν φθιμένοις ἀνάμεσα στούς νεκρούς.

40. Στή μακρόβια καί πολύτεκνη Καλλικράτεια.

ἐδρακόμην, τοῦ δέρκομαι = βλέπω.— ὁ σκίπων (καί σκήπων) βακτηρία, ραβδί (σκίμπτομαι = στηρίζομαι).— τρομερός, τρέμων, τρεμουλιάρης.

41. Σέ ἄγαλμα τῆς Νιόβης, ἔργο τοῦ Πραξιτέλη.

α) ἐν ζωῆς, ἐνν. οὕσης· ζωὸς ζωντανός (ἥμουν ζωντανή κι οἱ θεοὶ μ' ἔκαμψαν πέτρα).— ἔμπαλιν ἀντίθετα, ἀντίστροφα.

β) Ἡ Νιόβη ἦταν θυγατέρα τοῦ Ταντάλου καί γυναίκα τοῦ βασιλιᾶ τῶν Θηβῶν Ἀμφίονα. Σύμφωνα μέ τό μύθο, ἡ Νιόβη ἀπόχτησε 6 γιούς κι 6 θυγατέρες, ἀλλά, ἐπειδὴ περηφανεύτηκε γι' αὐτό καί κορόιδεψε τή Λητώ πού εἶχε μόνο δυό παιδιά, τιμωρήθηκε σκληρά· τά παιδιά τῆς χτυπήθηκαν μέ τόξο ἀπό τόν Ἀπόλλωνα καί τήν "Αρτεμη κι ἡ ἔδια ἡ Νιόβη βαριά πονεμένη ἔχαγύρισε κοντά στόν πατέρα τῆς στό Σίπυλο τῆς Φρυγίας, ὅπου ἀπολιθώθηκε ἀπό τούς θεούς θεούς κι ἔτσι, ἀκόμη καί πετρωμένη, ἔκλαιγε κι ἔκλαιγε τήν πικρή μοίρα τῆς. Λύτην — λέει τό ἐπίγραμμα — ἔχανάφερε στή ζωή μέ τό ἔργο του ὁ Πραξιτέλης, ἔνας ἀπό τούς περιφημότερους γλύπτες τῆς ἀρχαιότητας, πού ἦταν στήν ἀκμή του κατά τά μέσα τοῦ 4. π.Χ. αἰώνα.

42. Σέ ἄγαλμα Σατύρου πού ἔκαμε ὁ Πραξιτέλης.

α) ὑποτρέχω τρυπώνω, γώνομαι.— ἀμφιχύνομαι γύνομαι ὄλογυρα.

β) Σάτυροι ἦταν κατώτερες θεότητες, ἀκολουθία τοῦ Διονύσου, καί συμβόλιζαν τή χαρούμενη διάθεση τῶν ἀνθρώπων. Τό χάλκινο ἄγαλμα

τοῦ Σατύρου ἦταν ἔνα ἀπό τά δραιότερα ἔργα τοῦ Πραξιτέλη. Παράσταινε τό Σάτυρο σέ ἀναπαυτική στάση νά στηρίζεται σέ κορμό δέντρου μέ ύφος ἀπόλυτης ἀνεμελιᾶς. Τό Σάτυρο τοῦτον οἱ ἀρχαῖοι ὄνδραις ζαν « περιβόητο ». Ἀντίγραφό του σώζεται στό Μουσεῖο τοῦ Καπιτωλίου στή Ρώμη. Ὁραῖο ἐπίσης ἀγάλμα Σατύρου βρίσκεται στήν Ἀθήνα, στό Μουσεῖο τῆς Στοᾶς τοῦ Ἀττάλου.

43. Ἐπάνω σέ ἀνδριάντα τοῦ Δημοσθένη.

α) γνώμη φρόνηση, φρόνημα, ψυχική δύναμη.—"Αρης Μακεδῶν οἱ πολεμικοὶ Μακεδόνες (ἀντονόμασία).

β) Ὁ κορυφαῖος ἀπό τοὺς "Ελληνες ρήτορες Δημοσθένης ὁ Ἀθηναῖος (384 - 322 π.Χ.), πού ἐπί μιά δεκαπενταετία ἀγωνίστηκε μέ πάθος καταπολεμώντας τή μακεδονική κυριαρχία, αὐτοκτόνησε πίνοντας δηλητήριο στήν Καλαυρία — ὅπου σήμερα ὁ Πόρος — μέσα στό ιερό τοῦ Ποσειδώνα.

Οι Ἀθηναῖοι τό 280 π.Χ. τίμησαν τό Δημοσθένη στήνοντας στήν ἀγορά τόν ἀνδριάντα του, ἔργο τοῦ γλύπτη Πολύευκτου στό βάθρο τοῦ ἀγάλματος ἦταν χαραγμένο τό περίφημο αὐτό ἐπίγραμμα.

— Ποιά εἴδη ἐπιγραμμάτων παρουσιάζονται ἐδῶ ; Συγκρίνετέ τα μέ γνωστά ἐπιγράμματα τοῦ Σολωμοῦ καί ἄλλων νέων Ἑλλήνων ποιητῶν.

B'. ΙΑΜΒΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΑΡΧΙΛΟΧΟΣ

Ο 'Αρχίλοχος (680 - 629 π.Χ.) γεννήθηκε στήν Πάρο. "Εζησε ζωή γεμάτη περιπέτειες. Νέος, πῆρε μέρος στήν ἀποικία πού στάλθηκε ἀπό τήν Πάρο στή Θάσο. Ἐκεῖ ἀτύχησε στόν πόλεμο μέ τούς γείτονες τῶν Θρακῶν Σατίους κι ἔτσι ξαναγύρισε στήν πατρίδα του. Σέ λίγο ἀρραβωνιάζεται τή Νεοβούλη, θυγατέρα τοῦ Λυκάμβη ἀπό τήν Πάρο, πού

δημως τόν ἐγκαταλείπει. Τότε ὁ ποιητής γράφει φαρμακερούς ίαμβικούς στίχους χτυπώντας αὐτή καὶ τὸν πατέρα της, σέ τρόπο πού, καθώς λένε, ἔφερε σέ ἀπόγονωση τό Λυκάμβη, κι αὐτός μή μπορώντας νά βαστάξει τούς ἔξευτελισμούς, ἀπαγγονίστηκε μαζί μέ τίς κόρες του.

"Τοστερ' ἀπ' αὐτό ὁ Ἀρχίλοχος φεύγει ἀπό τήν Πάρο. Ζεῖ ταραχμένη ζωὴ γυρίζοντας ἐδῶ κι ἐκεῖ καὶ ὑπηρετώντας τίς Μοῦσες ὡς ποιητής καὶ τὸν "Αρη ὡς μισθοφόρος. Τέλος σκοτώνεται σέ μιά μάχη μέ τούς Ναξιῶτες.

Παρ' ὅλη τή δηκτικότητα καὶ τήν ἐμπάθεια τῶν στίχων του τιμήθηκε ἀπ' τούς ἀρχαίους σάν δεύτερος "Ομῆρος. Στή Ριατικανό ὑπάρχει ἀρχαῖο μαρμάρινο κεφάλι μέ δυό πρόσωπα πού παρασταίνουν τόν "Ομῆρο καὶ τόν Ἀρχίλοχο. Μεταχειρίστηκε στήν ποίησή του πολλά μετρικά σχήματα κι ἔκαμε ἐλεγεῖες, ίαμβικά ποιήματα, ὕμνους πρός τούς θεούς κ.ἄ. Δυστυχῶς μόνο λίγα ἀποσπάσματα ἀπό αὐτά διασώθηκαν.

44 (1). Περιγραφή τῆς Θάσου.

α) ὥστε καθώς, σάν .— Ὂλη δάσος.— ἐπιστεφής σκεπασμένη, στεφανωμένη.— ἐφίμερος ποθητός, θελκτικός.— ἐρατὸς ἀξιαγάπητος.

β) Σίρις (γεν. Σίριος), θ. 1) ποτάμι στήν Παιονία τῆς Μακεδονίας (κοντά στή σημερινή Γουμένισσα), 2) ποτάμι στή Ν. Ιταλία.

'Η περιγραφή αὐτή ἀναφέρεται στήν τραχιά καὶ ὄρεινή Θάσο, ὅπου δ Ἀρχίλοχος εἶχε δοκιμάσει πολλές ἀπογοητεύσεις ὅταν ἦταν μισθοφόρος.

45 (2). Ἀδιαφορία γιά τά ἐγκόσμια.

οὐ μοι μέλει (ὅχι ἀπρόσωπο, ὑποκρ. τά Γύγεω) = δέ μ' ἐνδιαφέρουν.— τὰ Γύγεω (συνίζ.) τά πράγματα τοῦ Γύγη, τά πλούτη τοῦ Γύγη· Γύγης, βασιλιάς τῶν Λυδῶν, ξακουστός γιά τά πλούτη του.— εἰλέ με μ' ἔπιασε, μέ κυρίεψε (προσωποποιία).— πω ποτέ.— ζῆλος ζηλοτυπία, φθόνος.— ἀγαίομαι θαυμάζω, ζηλεύω.— θεῶν ἔργα τά δημιουργήματα τῶν θεῶν, τά θεῖα μεγαλουργήματα.— ἔρέω (ιων.): ἔράω = ἐπιθυμῶ.— ἀπόπροθεν πολύ μακριά.— ἔμῶν διφθαλμῶν ἀπό τίς βλέψεις μου, ἀπό τίς ἐπιδιώξεις μου.

α) φιλέω (συνίζ.) ἀγαπῶ, ἔχω σέ συμπάθεια.— μέγας, ἐδῶ = ψηλός, μεγαλόσωμος.— διαπλίσσομαι (δωρ. πλιξ = βῆμα) προχωρῶ μέ ἀνοιχτά βήματα, μεταφ.: περηφανεύομαι, κομπάζω.— γαῦρος ὑπεροπτικός, ξιπασμένος.— βοστρύχοισι, δοτ. τῆς αἵτ. — ὑποξυρά- ομαι μισοξυρίζομαι: οἱ σχετικά νέοι στήν ἡλικίᾳ πολεμιστές ἀφηναν γένι, γιά νά φαίνονται ἀγριότεροι.— εἴη μοι ὅσο γιά μένα, ἂς εἶναι....— σμικρός, δηλ. στό ἀνάστημα.— περὶ κνήμας ἵδειν ὡς πρός τίς κνήμες, στά σκέλια.— βοικός κυρτός, στραβός (ράιβοσκελής : στραβοπό- δης). — ἀσφαλέως συνίζ. — πλέος πλήρες, γεμάτος, ὅλος.— καρδίη (μεταφ.) τόλμη, ὅπως σέ μᾶς « ἔχει καρδία : εἶναι παλικάρι ».

β) Τό πούημα εἶναι τροχαῖκό. Τό μέτρο τοῦτο ἦταν σέ χρήση πρὸν ἀπό τὸν Ἀρχίλοχο σέ τραγούδια τοῦ λαοῦ, ὁ Ἀρχ. ὅμως πρῶτος τό ἔβαλε στήν ἔντεχνη ποίηση κυρίως τό μεταχειρίστηκε στά περιπατικά καί συμποσιακά τραγούδια. Τό χρησιμοποίησε κι ὁ Σόλωνας.

α) Στ. 1 - 5. τίθημι ἀναθέτω, ἐμπιστεύομαι. — ἐκ κακῶν (οὐδ.) ἀπό τή δυστυχία.— δρθῶ ἀναρθώνω, σηκώνω ἐπάνω.— μάλ' εὗ βεβηκότας ἐνῶ στέκονταν σίγουροι, ἐνῶ πατοῦσαν γερά στά πόδια τους.— κλίνω κάνω νά γείρει, ρίγω κάτω.— καὶ πλανᾶται, ἐνν. ὑποκ. ὁ ἀνήρ.— χρήμη ἔλειψη, στέρηση (ἡ δοτ. τῆς αἰτίας).— βίου ἀπό τά ἀναγκαῖα γιά τή ζωή.— παρήρορος νόοις ἔξω φρενῶν, μέ χαλα- ρό νοῦ, ἀποχανωμένος (ἀπό τό παρα-είρω).

β) Στ. 5. βίου χρήμη πλανᾶται· ὁ ποιητής ὑποδηλώνει τίς δικές του περιπλανήσεις, τίς γεμάτες ἀπό στερήσεις.— παρήρορος λεγόταν κυρίως ὁ ἵππος ὁ προσαρτημένος στά πλάγια, γιατί ἐκτός ἀπό τά δυό ἄλογα, τά ζεμένα στό ἄρμα, ὑπῆρχε, κανονικά, κι ἔνα τρίτο, ἀναπληρωματικό. Τό πρόσθετο αὐτό ἄλογο δενόταν μέ παρηροίας (χαλκρωμένα λουριά) σέ παράληγη θέση μέ τά δυό ἄλλα: ἢταν δηλ. ἔξω ἀπό τό ζυγό, χωρίς νά σέρνει βάρος. Ἐδῶ, μεταφορικά, λέγεται παρήρορος ὁ χαλκρωμένος νοῦς (γιά ἀνθρωπο πού τά 'χει χαρμένα ἀπό τίς δυστυχίες).

48 (5) Θάρρος στίς δοκιμασίες.

α) θυμός ψυχή.— ἀμήχανος ἀνυπόφορος.— κῆδος φροντίδα, ἔγνοια, θλίψη.— κυκῶμαι ταράζομαι, στενοχωριέμαι. — ἀναδύομαι ὀρθώνομαι, σηκώνομαι.— δυσμενής ἐχθρός.— ἀλέξομαι ὑπερασπίζομαι.— προσβάλλω στέρνον στρέφω τό στῆθος μου ἐναντίον (τῶν ἐχθρῶν).— αἱ δοκοὶ οἱ προσδοκίες, οἱ ἐνέδρες.— ἀμφάδην φανερά.— χαρτὸς αὐτός πού φέρνει χαρά· ἐπὶ χαρτοῖστιν (οὐδ.) στίς εὔτυχίες.— ἀσχαλάω (καὶ ἀσχάλλω) λυπᾶμαι, πονάω.— μὴ λίην (λίαν), ἀνήκει καὶ στίς δυό προτάσεις.— ρύσμός ρυθμός, τάξη (= ποιός ρυθμός κυβερνάει τὸ ἀνθρώπινα).

β) Κι ἐδῶ μιλάει ἀπό προσωπική ἐμπειρία ὁ πολύπαθος ποιητής.

— Ποιός εἶναι κατά τόν ποιητὴ ὁ ρυθμός τῶν ἀνθρώπινων πραγμάτων;

49 (6). "Ολα εἶναι πιθανά.

α) χρήματα πράγματα.— ἀελπτον ἀνέλπιστο, ἀναπάντεχο.— ἀπώμοτον ἀπίστευτο, ἔκεινο γιά τό ὅποιο παίρνουμε ὄρκο πώς δέν μπορεῖ νά γίνει (οὐδ' ἀπώμοτον οὔτε μπορεῖ κανένας νά ὀρκιστεῖ ὅτι εἶναι ἀδύνατο).— ἔθηκε ἔκαμε, ἔφερε.— λυγρὸς καταστρεπτικός, τρομερός.— ἐκ δὲ τοῦ ἀπό τότε.— κάπιελπτα (καὶ ἐπίελπτα) αὐτά πού μπορεῖ κανείς νά τά ἐλπίζει, πιστευτά.— εἰσορῶν γιά ὅσα βλέπει.— ἀνταμείβομαι ἀνταλλάσσω.— νομὸς τόπος διαμονῆς, διαμονή, κατοικία.— ἐνάλιος θαλάσσιος, θαλασσινός (ἐν τῇ ἀλὶ).— δελφῖσιν, ἔμμεσο ἀντικ. τοῦ ἀνταμείψωνται.— σφιν, δηλ. στά θηρία.— τοῖσι δ' ἡδὺ ἦν ὅρος στά ὅποια (θηρία) δύμως πρωτύτερα ἦταν εὐχάριστη ἡ διαμονή στό βουνό.

β) Στ. 3. ἐκ μεσημβρίης ἔθηκε νύκτα· σίγουρα μιλάει γιά ἔκλειψη τοῦ ἥλιου, πού οἱ ἀργαῖοι θεωροῦσαν προμήνυμα συμφορᾶς· ἵσως πρόκειται γιά τήν ἔκλειψη πού ἔγινε στίς 5 τοῦ Ἀπρίλη 648 π.Χ., ὀρατή στήν Πάρο καὶ στή Θάσο.

Στ. 6 - 9. Τό νόημα εἶναι: ἃς μήν ἀπορήσει κανείς γιά ὄτιδήποτε

βλέπει, ἀκόμα κι ἂν δεῖ τά θηρία νά ἀλλάζουν τόπο δικαιονής μέ τά δελφίνια καί νά ἀγαποῦν τή θάλασσα γιά κατοικία τους ἐνῶ πρῶτα χαίρονταν νά μένουν στά βουνά. Καί τό νεώτερο δημοτικό τραγούδι λέει : « Ποιός εἰδε ψάρι στό βουνό καί θάλασσα σπαρμένη » σάν τό πιο ἀπίθανο πράγμα τοῦ κόσμου.

Σ Ο Λ Ω Ν

(Γιά τό Σόλωρα ποιητή βλέπε στή σελ. 89)

α' τρίμετρα ιαμβικά.

50 (1). 'Ο σκοπός τῆς νομοθεσίας του.

α) Στ. 1 - 12. τῶν οὔνεκα (ῶν εἴνεκα) ἔνεκα τῶν ὄποιων, γιά τά ὄποια.—συνάγω 1) συναθροίζω, καλῶ, 2) συμφιλιόνω.—τυχεῖν (ὑποκ. ἔγώ, τκυτοπρ.) = ἐπιτυχεῖν, νά πετύχω.—παύομαι, ἀδῶ = ἀποσύρομαι, ἀποτραβιέμαι ἀπό τήν ἔξουσία· ή σειρά τῶν λέξ.: ἔγώ δὲ ἐπαυσάμην πρὶν τυχεῖν τί τούτων, τῶν (ῶν) οὔνεκα ξυνήγαγον δῆμον; ή ἔννοια: ἔγώ δέν ἀποσύρθηκα προτοῦ πετύχω ὅλα ἔκεινα γιά τά ὄποια ἐπιδίωξα τή συμφιλίωση τοῦ λαοῦ.—συμμαρτυροίη ἀν μπορεῖ νά μαρτυρήσει μαζί μου, ἀς μοῦ εἶναι μάρτυρας.—ἄριστα, ἀναφέρ. στό συμμαρτυροίη ἀν.—ἐν δίκη χρόνου μπροστά στό δικαστήριο τοῦ χρόνου. Εὕστοχα προσωποποιεῖται ὁ χρόνος καί παρουσιάζεται σάν δικαστής γιά ὅσα ἔγιναν. ἀνείλον, τοῦ ρ. ἀναιρῶ ἀφαιρῶ, ἀποσπῶ, τραβῶ (ὑπονοεῖται ή σεισάχθεια).—ὅρος ὥριο, σύνορο: πέτρινη στήλη στημένη στά ὑποθηκευμένα κτήματα πάνω σ' αὐτή ήταν γραμμένο τό ὄνομα τοῦ δανειστῆ καί τό ποσό τοῦ χρέους.—πεπηγότας (τοῦ ρ. πήγνυμαι) = ἐμπεπηγμένους, πού εἴχαν στηθεῖ.—πρόσθεν δὲ δουλεύουσα καί ἐνῶ προηγουμένως ήταν ὑπόδουλη (ἀπό τά χρέη καί τίς ὑποθήκες).—θεόκτιτος θεόγχτιστη (γιατί τήν ἔχτισαν ή Ἀθηνᾶ κι ὁ Ποσειδώνας).—ἀνάγω ξαναφέρων.—πραθέντας (παθ. ἀρ. τοῦ πιπράσκομαι) πού πουλήθηκαν.—ἐκδίκως ἀντίθετα μέ τό δίκαιο πού ἐπικρατοῦσε, ἀδίκως.—χρειώ ἀναγκαίη ἀνάγκη ἐπιταχτική, ἀδύσώπητη (ή ἀνάγκη αὐτή ήταν ὁ κίνδυνος νά

γίνουν δοῦλοι, καθώς δέν μποροῦσαν νά ξοφλήσουν τά χρέη).— φεύγω εἰμαι φυγάς, ἐγκαταλείπω τόν τόπο μου.— ἵημι γλῶσσαν μιλῶ γλώσσα . . .—ώς ἀν . . . πλανωμένους (ώς ἀν μέ σημασία αἰτιολ.). =γιατί περιπλανιόνταν, τριγύριζαν.

Στ. 13 - 27. ἐνθάδ' αὐτοῦ κι ἐδῶ ἀκόμη (καὶ στήν Ἀθήνας ἀκόμη).— ἀεικής ἄπρεπος, ντροπιασμένος.— ἥθη τρόποι, αὐθαιρεσίες.— τρομέομαι τρέμω, φοβᾶμαι.— κράτει νόμου μέ τήν ἐπιβολή τῆς ἔξουσίας τοῦ νόμου.— συναρμόσας ἀφοῦ ρύθμισα, ἀφοῦ συντάριασα.— ἔρεξα ἔπραξα κι ἔφερα σέ τέλος.— κακὸς φτωχός, ταπεινός, δημοκρατικός.— ἀγαθός πλούσιος, εὐγενής, ἀριστοκρατικός.— εὐθεῖαν δίκην ἀρμόσας καθιερώνοντας δικαιοσύνη ἀμερόληπτη.— κέντρον βούλευτρο, βουκέντρα, ἐδῶ συμβολικά ἡ νομοθετική ἔξουσία.— κακοφραδής κακόβουλος, ἰδιοτελής.— φιλοκτήμων πλεονέκτης.— κατέχω συγκρατῶ.— ἔθέλω ἀποδέχομαι, υἱοθετῶ.— ἐναντίοι οἱ ἀντίπαλοι (τοῦ δήμου, τῆς δημοκρατικῆς μερίδας).— ἂ δηνδανε ὅσα ἥθελαν, ὅσα τούς ἔρεσαν.— οὕτεροι (οἱ ἔτεροι) οἱ ἄλλοι, δηλ. οἱ δημοκρατ.— ἂ φρασαίατο (φράσαιντο) τοῖσιν ὅσα εἶχαν στό νοῦ τους ἐναντίον ἐκείνων (τῶν εὐγενῶν).— χηρόω ἀποστερῶ.— ἀλικὴ ἀνδρεία, ἀντρειοσύνη.— ἀλικὴν ποιοῦμαι, ὑπερασπίζω τόν ἔαυτό μου, ἀμύνομαι.— πάντοθεν πρός κάθε κατεύθυνση.— ως πάει στό λύκος.

β) Στ. 16. βίην τε καὶ δίκην συναρμόσας. 'Ο Σόλωνας ρύθμισε τή νομοθεσία του ἔτσι, ὥστε ὁ ἀπό μέρους τῆς πολιτείας ἔξαναγκασμός τῶν πολιτῶν νά ἐκπληρώσουν τίς ὑποχρεώσεις τους πρός αὐτή νά στηρίζεται στή δικαιοσύνη.

β' τροχαϊκά τετράμετρα

51 (2). 'Αφιλοκέρδεια.

α) Στ. 1 - 7. οὐκ ἔφυ δέ γεννήθηκε, δέν πλάστηκε.— βαθύφρων συνετός, γνωστικός— βουλήεις μυαλωμένος.— ἐσθόλα ἀγαθά, εύτυχία.— διδόντος ἐνῷ τοῦ ἔδινε, τοῦ πρόσφερε.— περιβαλών καὶ ἔκλεισε μέσα, ἔπιασε.— ἄγρα, γιά κυνηγούς = θήραμα, γιά ψαράδες = ψάρια καὶ μεταρ. = πολιτική ἔξουσία.— περιβαλών ἄγραν,

ἐνν. δικτύω, ἀπό τό παρακάτω «δίκτυον».— ἄγαμαι θυμάζω, μένοι κατάπληκτος.— ἐπισπῶ σύρω ἐπάνω.— θυμὸς θάρρος.— θ' ἀμαρτῆ ἥμα τε, καὶ μαζί, συγγρόνως.— ἀποσφάλλομαι τινος γάνω κάτι.— κρατήσας ἂν ἐπικρατοῦσα, ἂν ἀποκτοῦσα δύναμη.— λαβών καὶ τυραννεύσας σχῆμα πρωθύστερο.— μοῦνον μόνο, μονάχο.— γεδάρθαι (ἀπό τό ηθελον κεν), παρακρ., μεσ. φων. τοῦ ρ. δέρω = γέδερνω.— ἀσκός, προληπτ. κατηγορμ. = νά γδερθῶ καὶ τό τιμάσι μου νά γίνει ἀσκό.— ἐπιτρίβομαι ἀφανίζομαι, γίνομαι σκόνη.— κάπιτετριφθαι γένος καὶ ν' ἀφανιστεῖ ἡ γενιά μου, τό σόι μου) τά ἀπαρέμφ. δεδάρθαι καὶ ἐπιτετριφθαι σάν μέ κάπια παραγγέρηση (θά γίθελα γιά μιά μέρχ νά γίνω τύρχνος κι ὑστερά ἃς μ' ἔγδεργαν . . .).

Στ. 8 - 12. πατρίδος, ἐπίθ. στό γῆς = τῆς πατρικῆς γῆς.— ἀμείλιχος ἀμείλικτος, ἀδυσάπητος.— οὐ καθηψάμην δέν χρησία.— μιάνας μετοχή ὑστερόγρυνη (ἀποτελεσματική — συμπερασματική) ὕστε νά μιάνω, νά κηλιδώσω, νά λερώσω.— αἰδεῦμαι (αἰδοῦμαι) ντρέπομαι.— ὅδε ἔτσι, μέ τή στάση πού τίρησκ.— δοκέω συνίζσα.— πλέον νικήσειν ὅτι θά ξεπεράσω.— πάντας ἀνθρώπους, θέλει νά πει: τούς συνηθισμένους χαρακτῆρες, τούς συνηθισμένους ἀνθρώπους.

β) Τά τετράμετρα τοῦ Σόλωνα ἀφήνουν τάν ἐντύπωση πώς εἶναι κάτι σάν ἀπομνημονεύματα, πού γράφτηκαν μετά τήν παραίτησή του ἀπό τήν ἔξουσία. Στό ἀπόσπασμα τοῦτο ὁ Σ. παρουσιάζει ἔνα συμπολίτη του κερδοσκόπο πού τόν κατηγορεῖ γιά βλάκα, ἀφοῦ δέν ἐκμεταλλεύτηκε τήν πολιτική του δύναμη γιά νά γίνει τύρχνος καὶ νά πλουτίσει.

ΣΗΜΩΝΙΔΗΣ (ΑΠΟΤΗΝ ΛΑΜΟΡΓΟ)

‘Ο Σημωνίδης ἦταν σχεδόν σύγχρονος μέ τόν Ἀρχίλοχο (γύρω στό 650 π.Χ.). Γεννήθηκε στή Σάμο κι ἀπό κεῖ ἤρθε στήν Ἀμοργό ως ἀρχηγός ἀποίκων. Ἀπό αὐτό ὀνομάστηκε Ἀμοργῖνος (‘Αμοργιανός) γιά νά ξεχωρίζει ἀπό τό Σημωνίδη τόν Κείο (ἀπό τήν Κέα, σημ. Τζιά.). Πληροφορίες γιά τή ζωή του δέν ἔχουμε. “Ἐγραψε ίαμβους καὶ μ' αὐτούς σατιρίζει ὄρισμένα πρόσωπα καὶ γενικότερα διάφορα κοινωνικά ἐλαττώματα.” Οπως καὶ νά ‘ναι, ή ποιησή του εἶγε γιά στόχο

νά διερθύσει τά στραβά και νά δώσει συμβουλές. Από τά ποιήματά του έχουν σωθεῖ μόνο λίγα μοναχικά ἀποσπάσματα. Τό πιό μακρύ είναι ή σάτιρα γιά τό γαρακτήρα τῶν γυναικῶν.

52 (1). Μάταια τά ἀνθρώπινα πράγματα.

α) Στ. 1 - 5. τέλος ή ἔκβαση.—ἔχει κρατεῖ στά χέρια του.—βα-
ρύκτυπος βρούβροντας.—τίθημι κκνονίζω.—δπη ὅπως.—νοῦς δὲ
(Διὸς) οἱ βουλές τοῦ Δία.—ἐπήμεροι ζώουσι ζοῦν λίγον καιρό,
εἶναι ἐφῆμεροι.—ἄδη (=οἰλα δὴ) = ὅπως δά, ὅπως πραγματικά.—
βοτὰ βοσκήματα, ζῶα, ἀπό τό βόσκω (= σάν ζῶα πού εἶναι
πραγματικά).—ὅκως ἐκτελευτήσει ποιό τέλος ἐπιφυλάσσει.

Στ. 6 - 10. κάπιπιθείη (καὶ ἐπιπειθείη) καὶ ή πεποιθηση, ή
πίστη.—ἀπρηκτον ἀπραγματοποίητο, ἀνέφικτο.—ὅρμαίνω διαλο-
γίζομαι, διειρεύομαι.—μένουσιν περιμένουν.—ἡμέρην ἐλθεῖν νά
ζημερώσει (γιά νά πραγματοποιηθεῖ τ' διειρό τους).—ἐτέων πε-
ριτροπαὶ περιοδικοὶ κύκλοι τῶν ἐτῶν (πολλά γρόνια).—νέωτα ἐπίρ.,
τό νέο ἔτος (νέον Φέτα).—φλύω εἴμαι κατάφορτος, γεμάτος.

Στ. 11 - 19. φθάνει . . . λαβὸν προφταίνει καὶ πιάνει, βρίσκει.—
ἀζηλος ἀζήλευτος, θλιβερός.—τέρμα πραγμάτωση τῶν διείρων.—
δεδμημένος, τοῦ δάμνημι = καταβάλλω, ρίχω κάτω.—Ἄρει ἀπό
τόν πόλεμο.—ἡ λαῖλαψ ή θύελλα, ή καταιγίδα.—κλονεύμενος (κλο-
νούμενος) παρασυρόμενος, ἐνῶ τραντάζεται ἐπάνω κάτω.—πορφυ-
ρῆς ἀλὸς τῆς κυματινόμενης, τῆς ταραχμένης θάλασσας.—νώσωνται =
νοήσωνται, εὗτ ἀν νώσωνται εὐθύς μόλις αἰσθανθοῦν, μόλις νιώσουν.—
ἡδὺ ζόειν τή γλύκα τῆς ζωῆς.—ἀγχόνης ἀψαντο ἔβαλαν θηλιά καὶ
πέθαναν.—δυστήνω μόρω ἔνα θάνατο ἀξιοθήνητο.—καύταγρετος
(= καὶ + αὐτάγρετος) αὐθόρμητος, θεληματικά.

Στ. 20 - 24. ἄπ' οὐδέν (ἐστιν) = οὐδὲν ἄπεστιν.—κήρυ μοίρα
τοῦ θανάτου.—ἀνεπίφραστος ἀπροσδόκητος, ἀνεπάντεχος.—ἡ δύνη
ἡ δυστυχία.—πῆμα πάθημα, συμφορά.—πιθοίατο = πίθοιντο (οἱ
βροτοί).— αἰκίζομαι (παθ.) βασανίζομαι.—ἐπ' ἄλγεσι κακοῖς'
ἔχοντες θυμὸν στρέφοντες διαρκῶς τή σκέψη μας στίς ἐνοχλητικές
φροντίδες.

β) Στ. 1. βαρύκτυπος· ὁ "Ομηρος λέει «έριγδουπος»· και σ μη τι κό επίθετο τοῦ Δία πού ξαποστέλνει τή βροντή και τόν κεραυνό.

Στ. 8. έτέων περιτροπάς· πβ. τό : «περιπλομένων έπιαντῶν» στήν 'Οδύσσ. α, 6.

— Ηώς βλέπει τή ζωή δ' ἀπαισιόδοξος ποιητής ; Γιατί οἱ ἄνθρωποι θά ήταν λιγότερο δυστυχεῖς, ἂν τόν ἀκολονθοῦσαν (εἰ δ' ἐμοὶ πιθαί καὶ το, στ. 22, Ηβ. τό «Υποθῆκες στόν ἑαντό τον » τοῦ Σόλωνα (σελ. 24).

53 (2). Χαρακτῆρες γυναικῶν.

α) Στ. 1 - 6. χωρίς γωριστά γιά καθεμιά, μέ μεγάλη ποικιλία.— νόος χαρακτήρας.— τὰ πρῶτα εὐθύς ἔξαρχης.— Ὑσ χοῖρος, γουρούνι (ἐδῶ θηλ.).— τανύθριξ μακρότριχος, δρόπτριχος.— πεφυρμένα, τοῦ φύρω ἀνακατόνω.— εἴμα ἔνδυμα, φόρεμα (ἔννυμι, Φέσνυμι).— κοπρίη κοπριά, ἀκαθαρσία.— ἡμαι κάθομαι.— πιαίνομαι παχύνομαι, παχχίνω.

Στ. 7.-11. ἀλιτερὸς παμπόνηρος.— ἔθηκε ἔκκμε.— ἵδρις (-ιος) γνώστης, ἔμπειρος (ἀπό τό οίδα).— μὲν αὐτήν (ἀντικ. τοῦ λέληθε).— τὸ μέν, δηλ.. τὸ ἄμεινον (τό καλό).— εἶπε, γνωμ. ἀδρ. τὸ δ' ἔσθλὸν = τὸ δὲ κακὸν εἰπεν ἔσθλὸν (σάν ἀνάποδος ἄνθρωπος πού εἶναι).— δργὴ τρόπος, ψυχική διάθεση.

Στ. 12 - 26. ἡ δύ' ἐν φρεσίν νοεῖ πού εἶναι δίβουλη, δίγνωμη.— τὴν μὲν ἡμέρην τή μιά μέρα.— γέγηθα (πρκμ. μέ σημ. ἐνεστ. τοῦ γηθέω) χαίρομαι.— τὴν δὲ τήν ἄλλη ὥμως μέρα.— οὐκ ἀνεκτὸς (θηλ.) δέν ὑποφέρεται.— οὔτε ἀσσον ἐλθεῖν οὔτε νά τή ζυγώσει κκνείς (ἀσσον, συγκρ. τοῦ ἄγχι = κοντά).— ἀπλητον πράγμα ἀπροσπέλαστο, ἀπλησίαστο.— ἀμείλιχος ἄγριος.— ἀποθύμιος ἀποκρουστικός.— ἀτρεμής ἀκίνητος, ἀσάλευτος.— ἀπήμων ἀβλαβής, ἀβλαβος (γιά τούς ἄλλους).— βαρύκτυπος βαρύβροντος, βροντερός.— Φορευμένη, τοῦ φέρομαι μετακινοῦμαι ἐδῶ κι ἐκεῖ, ταρακουνιέμαι.

Στ. 27 - 38. χαιτέεσσα μέ πλουσια γαίτη.— γείνομαι γεννιέμαι: ἐγεινάμην ἐγέννησα (ἐνεργ.). δούλια ἔργα ἐπίπονες ἔργασίες, βα-

ριές δουλειές.— δύη δυστυχία, στενοχώρια.— περιτρέπω ἀποφεύγω.— ἡ μύλη ὁ μύλος, χερόμυλος.— ἄρειν, εὐκτ. τοῦ αἵρω.— λοῦται ἄπο = ἀπολοῦται ἀπολοῦμαι ῥύπον πλένομαι καλά (καθαρίζω ἐντελῶς κάθε λέρα ἀπό πάνω μου).— φορῶ φέρω, ἔχω.— χαίτη βαθεῖα, ἐδῶ = πλούσια κόμη, ἄρθρονα μαλλιά.— ἀνθεμον ἄνθος, λουλούδι.— σκιά-ζομαι σκεπάζομαι, στεφανώνομαι.— ὅν = οὖν ὅντως, πραγματικά.— τύραννος βασιλιάς.— σκηπτοῦχος ἄρχοντας, μεγαλουσιάνος.— τοιού-τοις (τρόποις) μέ μια τέτοια φιλαρέσκεια.— ἀγλαΐζομαι καμαρώνω.

Στ. 39 - 45. τὴν αὐτήν, τήν ὅλην.— λαβών, ἐνν. γιά σύζυγο.— οἶος μόνος.— μῶμος μομφή, κατηγόρια.— προσιζάνει κολλάει ἐπάνω, ἀρμόζει.— καπαέξεται (καὶ + ἐπαέξεται) μεγαλώνει, πάει μπρο-στά.— βίος (δῆλ. μέσα στήν οἰκογένεια).— φιλεῦντι = φιλοῦντι. δό πόσις (γεν. πόσιος, δοτ. πόσει καὶ ίων. πόσι) δό σύζυγος.— δόνο-μάκλυτος ξακουστός.— ἀριπρεπής περίβλεπτος, ἀντικείμενο θαυμα-σμοῦ.— ἀμφιδέδρομεν (σάν ἐνεστ.) περιβάλλει, τυλίγει.

β) Τό σατιρικό αὐτό ποίημα, ὅπως καὶ ὅλα τά ποιήματα αὐτοῦ τοῦ εἴδους, δέν ἔχει σκοπό νά περιγελάσει, μόνο καὶ μόνο γιά νά ίκχνο-ποιήσει τήν περιπαικτική διάθεση τοῦ ποιητῆ, ἀλλά θέλει νά δείξει τά ἑλαττώματα πού πρέπει ν' ἀποφεύγουν οἱ γυναῖκες. "Αλλωστε τε-λειώνει μέ τό νά παινεύει τήν καλή γυναίκα πού τήν παρομοιάζει μέ μέλισσα. Καί οἱ γυναῖκες, γιά χωρατό, τραχυούδοςσαν μέ τό ἴδιο πνεῦμα περιγελαστικά τραχυόδια γιά τούς ἄντρες, «τὰ ἐξ ἀμάξης», ὅπως τά ἔλεγχαν. "Ισως τό ποίημα τοῦ Σημωνίδη είναι ἀπάντηση σέ κείνα.

— Ποιό τό κύριο γράφισμα στήν ποίηση τοῦ Σημωνίδη; Ἡ ὑπερ-βολή στή σάτιρα ἐπιτρέπεται; ὃς ποιό βαθμό; καί πον ἀποβλέπει; Κάντε τή σύγκριση μέ σατιρικά ποιήματα νέων Ἑλλήνων ποιητῶν (Λασκαράτου, Σονορῆ κ.ἄ.).

Γ'. ΜΕΛΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΑΛΚΑΙΟΣ

Ο 'Αλκαῖος ἀπό τή Μυτιλήνη τῆς Λέσβου (ἡ ἀκμή του γύρω στό

610 π.Χ.) ήταν μέ τήν ἀριστοκρατική παράταξη τῆς πατρίδας του καί ἀγωνίστηκε μέ πάθος ἐναντίον τοῦ τυραννικοῦ πολιτεύματος τοῦ Μελάγχρου καί τοῦ διαδόχου Μυρσίλου πού ἐγκαθίδρυσαν οἱ δημοκρατικοί. Ἀλλά καί τόν πολὺ συγκρατημένο τύραννο Πιττακό, πού πήρε τήν ἔξουσία ἀργότερα, τόν πολέμησε δυνατά. Καθώς ὅμως δοκίμασε νά καταλύσει τήν ἔξουσία τοῦ λαοῦ καί ἀπέτυχε, ἀναγκάστηκε νά ἐκπατρισθεῖ καί νά ζήσει γιά πολλά χρόνια τριγυρίζοντας ἐδῶ κι ἐκεῖ στήν ζενιτιά. Στό τέλος τῆς ζωῆς του ξαναγύρισε στήν πατρίδα τοῦ δόθηκε γενναιόψυχα ἀμνηστία ἀπό τό σοφό Πιττακό.

"Ἐγράψε ποιήματα μέ περιεχόμενο κάθε λογῆς, στασιωτικά, δηλ. πολιτικά, συμποσιακά, ἐρωτικά καί διάφορους ὕμνους. Τόν ποιητή τοῦτον μιμήθηκαν οἱ ποιητές τῆς Ἀλεξάνδρειας καί τῆς Ἰταλίας, ίδιως ὁ Ὁράτιος.

Δυστυχῶς ἀπό τά ἔργα τοῦ Ἀλκαίου μόνον ἀποσπάσματα σώθηκαν. Διάλεκτος τῶν ποιημάτων·του εἶναι ἡ αἰολική.

54 (1). Ἡ αἴθουσα τῶν ὄπλων

α) μαρμαίρω ἀστράφτω, λαμποκοπῶ.— παῖσα πᾶσα, ὥλη.— στέγα αἰθουσα.— κυνίη (= κυνέη) περικεφαλαία.— κατὰ (στό νεύοισιν).— τᾶν (= τῶν, ὧν) κατύπερθεν ἀπό πάνω, ἀπό τήν κορυφή τῶν ὄποιων.— ἵππιοι λόφοι λοφία, φοῦντες ἀπό οὐρά (ἢ ἀπό γαίτη) ἀλόγων.— νεύοισιν (-ουσιν) : κατα - νεύουσιν, γέροντον πρός τά κάτω.— ἀγάλματα στολίδια (γιά τά κεφάλια τῶν ἀνδρῶν).— χάλκιαι δὲ λάμπραι κνάμιδες (περικνημίδες).— κρύπτοισιν πασσάλοις = κρύπτουσι πασσάλους (εἶναι τοποθετημένες γύρω ἀπό ξύλινα καρφιά μπηγμένα στούς τούχους). στήν αἰολική τό α ἀντί ου.— τὸ ἄρκος ἀμυντικό ὄπλο, μέσο γιά τήν ἀπόκρουση (ἄρκεω = ἀποκρούω).— ισχύρω (γεν.) ισχυροῦ, δυνατοῦ.— βέλευς (γεν. αἰολ.) βέλος βλῆμα.— νέω λίνω (γεν. τῆς ὅλης) ἀπό καινούργια λινό ψφασμα.— κοίλος κοῖλος, βαθουλωτός.— κατ (ά) . . . βεβλημέναι τοποθετημένες κάτω.— πάρ = παρά, κοντά.— ζῶμα κοντή περισκελίδα.— ὁ κύπασσις πουκαμισάκι, χιτώνιο.— τῶν αὐτῶν (πού εἴπαμε πρίν).— ἐπειδὴ πρώτιστα ἀφοῦ τώρα πιά.— ὑπὸ ἔσταμεν, ὑπέστημεν ἀναλόβημε.— ἔργον τόδε κύτο τόν ἀγόνα.

β) Τό ποίημα γράφτηκε στις παραμονές κάποιου ἀγώνα, καθώς δείχνει ὁ τελευταῖος στίχος. Πρόκειται ἡ γιά πόλεμο μέ τούς Ἀθηναίους — γιά τήν ἀνάκτηση τοῦ Σιγείου στόν Ἐλλήσποντο — ἡ γιά κίνημα πού ἐτοιμαζόταν μέ σκοπό τήν ἀνατροπή τοῦ Μυρσίλου. "Οπως καὶ νά 'ναι, ἀφοῦ σέ λίγο ἦταν νά γίνει ὁ ἀγώνας, ὁ ποιητής μπαίνει στήν αἴθουσα τῶν ὅπλων γιά νά τά πάρει. Μπαίνοντας, στέκεται γιά μά στιγμή, τά κοιτάζει μέ περηφάνια καὶ κάνει τήν περιγραφή τους.

Στ. 6. Χαλκίδικαι ἀπό τή Χαλκίδα, ὅπου γινόταν κατεργασία τῶν μετάλλων καὶ μάλιστα τοῦ χαλκοῦ πού ἔξορυσσόταν ἀπό τά ὄρυχεῖα χαλκοῦ κοντά στήν πόλη· ἀπό αὐτό, λένε, πῆρε καὶ τ' ὄνομά της ἡ πόλη.

— Ηροσέξτε τή ζωντάνια τῆς περιγραφῆς καὶ τά κοσμητικά ἐπίθετα.

55 (2). Ἡ πόλη σέ τρικυμία.

α) ἀσυνέτημι = ἀσυνετῶ δέν ἐννοῦ, δέν καταλαβαίνω.— στάσις ἐμφύλιος πόλεμος, ἐδῶ μεταφραστά = ἡ ταραχή, τό ἀνακάτωμα (τῶν ἀνέμων).— τὸ μὲν ἄλλο μέν κῦμα.— ἄμμες ἥμετις, ἐμεῖς.— δὸν (= ἀν) ἀνά.— νᾶι = νηὶ (δοτ. τοῦ ναῦς).— φόρηματι = φοροῦματι φέρομαι ἐδῶ κι ἐκεῖ, ταραχουνιέμαι.— μοχθέω ταλαιπωροῦμαι, ὑποφέρω.— χείμων τρικυμία.— πέρ - ἔχει περιέχει, σκεπάζει ὀλόγυρα.— ὁ ἄντλος τό νερό (πού μπαίνει ὄφητικό στό κύτος τοῦ καραβιοῦ). Ιστοπέδα = ιστοπέδη ὀπή στό κατάστρωμα τῶν πλοίων, μές στήν ὅποια χώνεται ἡ βάση τοῦ καταρτιοῦ, τρύπα τοῦ καταρτιοῦ.— λαῖφος τό ιστίο, τό πανί.— πὰν = πᾶν, ὅλο.— ζάδηλος (διάδηλος) διάτρητος, καταξεσχισμένος.— ἡ λάκις (γεν. -ιδος) ἡ σγισμή, τό ἄνοιγμα.— κατ' αὐτο σ' αὐτό.— χόλαισι (χάλαισι - χαλῶσι) ἔχουν γχαλαρωθεῖ.— ἄγκυλα τό σκοινί (μ' αὐτό δένονται στό κατάρτιο οἱ ἀντένες).

β) Ὁ ποιητής γράφει τό ποίημά του σέ στιγμές πού ἡ πόλη βρίσκεται σέ ἀναταραχή ὅταν είχε τύραννο τό Μύρσιλο.

— Ηῶς περιγράφει ὁ ποιητής τήν τρικυμία στή θάλασσα ; Ηοίς οἱ λεπτομέρειες τῆς περιγραφῆς ; Τί θέλει νά πεῖ μέ αὐτά ὁ ποιητής ;

56 (3). Χαιρεκακία.

α) μεθύσθην = μεθυσθῆναι (ύποκμ. πάντας, δηλ. τούς ἐγχρούς τῆς τυραννίας).— τινὰ τινες, μερικοί, δηλ. οἱ ἀσυνήθιστοι στὸ πιοτό.— πώνειν πίνειν, νά πίνουν.— κάτθανε (= κατέθανε) πέθανε.

β) Ό θάνατος τοῦ τυράννου Μυρσίλου κάνει τὸν Ἀλκαῖο ἔξαλο ἀπό χαρά. Στό ποίημα τοῦτο καθρεφτίζεται ὁ χαρακτήρας τοῦ ποιητῆ.

57 (4). Πῶς νά πολεμήσεις τό χειμώνα.

α) υει βρέχει.— ὅρανος οὐρανός.— πεπάγαισι (πεπήγασι) ἔχουν παχώσει, ἔχουν κρυσταλλιάσει.— ὑδάτων ύδραι οἱ ροές τῶν ὑδάτων, τά τρεχουμένα νερά.— κάββαλλε κατάβαλλε (προστ.), καταπολέμησε.— ἐπὶ τίθεις (ἐπιτιθεῖς) ἐπιθέτοντας, βάζοντας πάνω στήν ἔστια.— ἐν κέρναις (μηχ. ἐνεστ.) = ἐγκιρνάς ἀνακατάνοντας μέσι στόν κρατήρα).— μέλιχρος γλυκός.— αὐτάρ δέ, ἀκόμη.— ἡ κόρσα οἱ κρόταφοι, τά μελίγγια, τό κεφάλι.— ἀμφιβαλών, περιβαλών, τοποθετώντας γύρω . . . γνόφαλλον προσκεφάλι.

β) Τό κρασί ὁ ποιητής θεωρεῖ θερμαντικό, γιά τό γειμώνα. Σ' ἄλλους στίχους του τό δέχεται σάν δροσιστικό, γιά τό καλοκαίρι, καί σάν γιατρικό τῆς λύπης σ' ὅλες τίς ἐποχές.

— Ποιός ὁ χαρακτήρας τῆς ποιήσεως τοῦ Ἀλκαίου; Ήσοι οἱ αἰολικοί τύποι καί πῶς ἀποδίδονται στίγματα ἀττική διάλεκτο;

58 (5). Συμποσιακό τραγούδι.

α) λύχνος, πληθ. λύχνοι καί λύχνα, ἐδῶ συνεκδοχικά ἀντιστοιχεῖ μέ τό «λύχνων ἀφάς», = τό ἀναμμα τῶν λυχναριῶν, τήν ὥρα πού ἀνάβουν τά λυχνάρια, τό βράδυ.— ὀδυμένω ἀναμένω, περιμένω (ὄν μένω, ἀν - μένω II ὀδυμένω, ἀμμένω).— δάκτυλος πολὺ μικρή μονάδα μήκους (0,018 μ.).— δάκτυλος ἀμέρα, «ἔνα δάχτυλο μάκρος ἔχει ἀκόμα ἡ ἡμέρα».— κάδ, κάτ = κατά.— κάδ ἀερρε (τιμήσῃ), τοῦ ρ. καταέρρω = κατεβάζω.— κυλίχνα (ἡ), κυλίχνη (κύλιξ) ποτήρι (κυλίχναις, ἡ κατάληξη - αις τῆς αἰτ. πληθ. ἀντί - ας).— ἀίτα ἀγκητέ μου.— ποικίλος στολισμένος μέ σκαλίσματα, πλουμιστός.— υίος

υίδες, γιός.—**λαθικάδης** (λαθικηδής) αὐτός πού φέρνει λησμονιά στίς ἔγγοιες, παυσίλυπος (ἀπό θέμα τοῦ β. **λανθάνω λαθ** - καὶ κῆδος = φροντίδα).—**έγχεε** : ἐνν. οἶνον, κρασί (τό ἀ σύν δε το δίνει ζωηρότητα) —**κέρναις** (κεραννὺς) ἀνακατώνοντας.—**ἔνα** καὶ δύο ἔνα πρός δύο, ἔνα μέδυο.—**πλέαις** (αἰτ. πληθ. ἀντί πλέας), προληπτ. κατηγοριμ.: ὡστε πλέας εἶναι = ὡστε πλησθῆναι μέχρι πού νά γεμίσουν.—**κὰκ** κεφάλας κατά κεφαλῆς, μέχρι τό κεφάλι, ὡς τά γείλια.—**ἀ δ' ἐτέρα** ἡ δέ ἐτέρα, ἡ μία.—**ώθητω** ἀντί **ώθείτω** (ἑρμ. τό ἔνα ποτήρι ἃς ἀκολουθεῖ τό ἄλλο χωρίς διακοπή).

Στ. 3. Σεμέλη: κόρη τοῦ βασιλικῆς τῶν Θηβῶν Κάδμου, μητέρα τοῦ Διονύσου.

Σ Α Π Φ Ω

Η Σαπφώ (627-567 π.Χ.) γεννήθηκε ἀπό ἀρχοντική οίκογένεια στήν Ερεσσό τῆς Λέσβου κι ἦταν σύγχρονη μέ τόν Ἀλκαῖο. Τό λεσβιακό ὄνομά της ἦταν Ψάπφα. "Εζησε πολύν καιρό στή Σικελία καὶ γυρίζοντας στή Λέσβο ἐγκατάστησε στό σπίτι της μουσική καὶ ποιητική σχολή. Σύ αὐτήν σύγναζαν πολλά κορίτσια καὶ μ' αὐτά συνδέθηκε ἡ Σαπφώ μέ ἀγάπη ἀδελφική καὶ ἀγρή φιλία.

"Ομως οἱ ἐλεύθεροι καὶ ὅλο πνεῦμα τρόποι της καὶ τά ποιητικά φανερώματα τῆς γυναικείας ψυχῆς της φάνηκαν παράξενα πράγματα γιά τούς "Ιωνες καὶ τούς Ἀθηναίους καὶ αὐτοὶ ἀργότερα ἐπλασαν διάφορα παραμύθια γι' αὐτή. Εἰπώθηκε ἐπίσης, χωρίς νά εἶναι ἀληθινό, ὅτι, ὑστερα ἀπό ἔναν ἄτυχο ἔρωτα γιά τόν πανέμορφο νέο Φάσωνα, γκρεμίστηκε ἀπό τούς βράχους τῆς Λευκάδας. Βέβαιο εἶναι ὅτι ἡ Σαπφώ ἦταν σεβαστή στήν πατρίδα της καὶ θαυμάστηκε γιά τό ποιητικό ἔργο της. Οι ἀρχαῖοι θαυμαστές της τήν ὀνόμασαν «δεκάτη μοῦσα», «Πιερία μελισσα» καὶ «Λευκία ἀηδῶν». Τά ποιήματα τῆς Σαπφώς ἦταν ὕμνοι, ὀδέές μ' ἔρωτική ὑπόθεση καὶ ἐπιθαλάμια, ὅλα σ' αἰσιοκή διάλεκτο.

59 (1). **Ωδή στήν Αφροδίτη.**

α) **Στ. 1 - 4. ποικιλόθρονος** αὐτός πού εἶναι σέ πλουμιστό θρόνο. ∞

δολόπλοκος (δολοπλόκος) πανοῦργος, δολερός.— λίσσομαι ἵκετεύω, θερμοπαραχλῶ.— ἄσα (ἡ ἄσση) στενοχώρια, θλίψη.— δνία (ἀνία) λύπη, βάσανο.— δαμνάω 1) δαμάζω 2) κουράζω, τσακίζω.

Στ. 5 - 24. τυῖδ' (τῆδε) ἐδῶ.— αἱ ποτα (=εἴποτε) ἂν κάποτε (ἐδῶ = ὅπως κάποτε).— κάτέρωτα (καὶ ἑτέρωτα) καὶ ἄλλοτε.— τᾶς ἔμας αὔδως (γεν.): ἡ αὔδω (τῆς αὔδως) αὐδή, φωνή.— ἀλοισα (ἀλίουσα) ἀκούουσα, ἀκούγοντας.— πήλυς (τῆλε) ἀπό μακριά.— κλύω ἀκούω.— λίποισα = λιποῦσα.— ὑπασδεύξαισα ὑποζεύξασα, ἀφοῦ ἔζεψες.— ὁκυς (ὥκυς) ταχύς, γρήγορος.— στροῦθος στρουθί, σπουργίτης.— δίννεντες (δινοῦντες) κινοῦντες, κουνώντας.— περὶ ἐπάνω ἀπό.— ὕρανος οὐρανός.— αἰψια γρήγορα, γοργά.— ἔξικοντο ἔφτασαν στό τέρμα.— τὸ σύ.— μάκαιρα (θηλ. τοῦ μάκαρ) μακάρια, τρισευτυχισμένη.— ἥρε' (ἥρεο), τοῦ ἔρωτῶ.— δττι ὅ τι, τί ;— δηῦτε (δὴ αὗτε), δττι δηῦτε τί λοιπόν πάλι.— κώττι (καὶ δττι) καί τί ; μαινόλας μανιακός, τρελός.— **Πείθω** ἡ Πειθώ (ἡ θεραπαινίδα τῆς Ἀφροδίτης).— μαῖσαι· τό α' πρόσ. μαῖμαι (μαίομαι) ζωηρά ἐπιθυμῶ.— ἔς σὰν φιλότατα (= φιλάτητα) στήν ἀγάπη σου.— ἀδικήω = ἀδικέω (ὦ).— καὶ γὰρ καί βέβαια.— αἱ = εἱ (βλ. καὶ στ. 5).— διώξει θά τρέχει πίσω σου, θά σέ ἀκολουθεῖ.— φίλει (φιλεῖ) ἀγαπάει.— κωύκ = καὶ ούκ..

Στ. 26 - 28. λύω ἀπολυτρώνω (ἀπό βασανιστικές φροντίδες).— δσσα ὄσα.— μοι, δοτ. γχρ. τέλεσαι=τελέσαι ἀπαρ., ἀπό τό ἴμέρρει), ὑποκ. ἐνν. σέ.— ἴμέρρω (ἴμείρω) = ποθῶ.— αὔτα αὐτή.

β) 'Η ὡδή διασώθηκε ὀλόκληρη χάρη στό Διονύσιο ἀπό τήν Ἀλικαρνανσσό (τεχνοκρίτη καὶ ιστορικό τοῦ 1. π.Χ. αἰώνα), πού τήν ἔβαλε μέσα στό ἔργο του « Περὶ συνθέσεως ὄνομάτων » σάν δεῖγμα τέχνης καὶ ὕφους.

Στ. 2. δολόπλοκος· γιατί παρακινεῖ σέ δολοπλοκίες καὶ πλεκτάνες.

Στ. 10. στροῦθοι· τά σπουργίτια καὶ τά περιστέρια ήταν ιερά πουλιά τῆς Ἀφροδίτης.

Στ. 18. 'Εδῶ ἡ ποιήτρια παρουσιάζει τήν ἵδια τήν Ἀφροδίτη νά μιλάει (ποιά ἡ αἰτία γιά νά γίνει αντή ἡ ἀλλαγή στό πρόσωπο πού ἔχει τό λόγο ;)

α) Στ. 1 - 5. ἀπό, μακριά.— τυῖδε (τῇ δε) ἐδῶ. — νῶν νοῦν, μυαλό· τυῖδε νῶν ἔχοισα (ἡ ξενιτεμένη φίλη μας Ἀριγνώτα) κατευθύνοντας τίς σκέψεις της πρός τά ἐδῶ. — ως (χρον.) ὅταν. — πεδαζώω συζῶ, ζῶ μαζί· ως πεδεζώμεν τόν καιρό πού ζούσαμε μαζί. — βεβάως, βεβαίως, ἀσφαλῶς. — ἔχειν εἶχε, θεωροῦσε. — ἵκελος (καὶ εἰκελος) ὅμοιος τό ἰκέλαν κατηγρμ. — θέα = θεᾶ (ἀπό τό ἰκέλαν) = ὅμοια μέ θεά. — μόλπα (= μολπή) τραγούδι. — σᾶ δὲ μάλιστα ἔχαιρε μόλπα = ἔβρισκε πολύ μεγάλη εὐχαρίστηση στό δικό σου τραγούδι.

Στ. 6 - 11. νῦν δέ, ἀντίθεση στό ως πεδεζώμεν. — ἐμπρέπομαι (ἐμπρέπω) διαπρέπω, ξεχωρίζω. — Λύδαι = Λυδαί, ἀπό τή Λυδία. — περρέχω (περιέχω) ὑπερέχω, είμαι ἀνώτερος. — ἐπίσχω (ἐπέχω) διευθύνω. — Θάλασσαν ἐπ' ἀλμύραν ἐπί τήν ἀλμυράν θάλασσαν, πρός τήν ἀρμυρή θάλασσα. — ίσως καὶ ἐξ ίσου, ὅπως καί— (ἐπὶ) πολυανθέμοις ἀρούραις (αἰτ. πληθ.) πρός τίς ἀνθισμένες ἐκτάσεις τῆς ξηρᾶς.

Στ. 12-14. ἔέρσα δροσιά. — κάλα καλή, χαριτωμένη (κτυρμ.). — κέχυται εἶναι χυμένη, σκορπισμένη. — τεθάλαισι (τεθήλασι) θάλλουν, βλασταίνουν. — κάπαλ' (= καὶ ἄπαλα) ἄπαλά. — ἀνθρυσκον, φυτό μέ ἀνθος σκιαδωτό (ὅμοιο μέ ἀνηθο), ἀγριόχορτο. — μελίλωτος, είδος ευοσμου τριφυλλιοῦ. — ἀνθεμώδης λουλουδιασμένος, ἀνθισμένος.

Στ. 15 - 17. ζαφοίταισ (i) διαφοιτᾷ, τριγυρίζει ἐδῶ (νοερά). — ἐπιμνάσθεισα ἐπιμνησθεῖσα, καθώς θυμήθηκε. — ἄγανος πράος, γλυκός. — ἀγάνης ἐπιμν. "Ατθίδος γιατί ἔφερε στή σκέψη της τή γλυκιά της φίλη Ἀτθίδα. — ἴμερος (= ἴμερος) πόθος ἴμέρω λέπταν φρένα μέ πόθο στή λεπτή, τήν εύαίσθητη ψυχή της. — βόρηται (= βαρεῖται) πιέζεται ἀπό τό βάρος. — τὸ κῆρ (κέαρ), γεν. κῆρος, καρδιά. — ἄσσα (ἡ) ἀνία, θλίψη.

Στ. 18 - 20. κῆθι ἐκεῖ. — ἔλθην (= ἔλθεῖν) ν' ἀπέλθωμεν, νά πᾶμε. — ἄμμε (ἡ ἄμμι) ἥμιν, σέ μᾶς (στό βοῶ). — δξύ δυνατά. — τὰ δὲ ἀλλά αὐτά, αὐτά ὅμως (δηλ. τίς φωνές τής Ἀριγνώτας). —

γαρύω (= γηρύω) φωνάζω (ή γῆρυς = ή φωνή): οὐ γαρύει νῦν δέ φωνάζει, δέν (τά) διαβιβάζει σέ μᾶς.— νῦξ πολύως ή πολύωτος νῦξ, ή νύχτα μέ τά πολλά αὐτιά (ή ὅποια, καθώς ἐπικρατεῖ ήσυχή, ἀκούει τά πάντα).— δι' ἄλος (= δι' ἄλὸς) διά τῆς θαλάσσης, μέσα ἀπό τή θάλασσα.

β) 'Η μαθήτρια τῆς Σαπφῶς Ἀριγνώτα πού παντρεύτηκε στίς Σάρδεις αἰσθάνεται λύπη γιά τό χωρισμό ἀπό τίς φίλες της. Τά αἰσθήματα αὐτά τῆς Ἀριγνώτας παρουσιάζει ή Σαπφό, πού μέ τό ποίημά της αὐτὸς ἀπευθύνεται στή μαθήτρια καί φίλη της Ἀτθίδα.

Τό ποίημα δέ σώθηκε ὀλόκληρο. Λείπει ή' στροφή, μέρος ἀπό τή β' καί τό τέλος. 'Ωστόσο τό ἀπόσπασμα εἶναι πολὺ ἀξιόλογο.

61 (3). Σέ γυναίκα ἀμουση.

α) κατθάνοισα (καταθανοῦσα) ὅταν πεθάνεις.— κείσεαι θά κείτεσαι, θά είσαι μέσα στόν τάφο σου.— οὐδὲ ποτα καί ποτέ δέν.— μναμοσύνα σέθεν ἔσσετ = θά μελετᾶν τ' ὄνομά σου.— οὐδ' ἔρος (σέθεν ἔσσεται) οὔτε θά σέ ποθεῖ (θά σ' ἀναζητεῖ) κανένας.— πεδέχω μετέχω, παίρνω μέρος.— ἀφάνης ἀφανής ἀσήμαντος.— κὴν = καὶ ἐν.— πεδ (ά), αἰολ. καὶ δωρ. = μετά, μέσα.— ἀμαυρός (ἀμαυρός) σκοτεινός, ἄδοξος.— ἐκπεποταμένα ὅταν φτερουγίσει ή ψυχή σου, ὅταν πεθάνεις (τοῦ ἐκποταμού πετῶ ἔξω): ἐδῶ πρόκειται γιά τήν ψυχή πού πετάει ἔξω ἀπό τό σῶμα.

β) Στ. 3. Τὰ ρόδα τῆς Πιερίας· ἐννοεῖ τή μουσική καί τήν ποίηση (ἀντονομασία): τά ρόδα θεωροῦνταν ἀγαπητά στίς Μοῦσες λουλούδια κι οἱ Μοῦσες λατρεύονταν στήν Πιερία (βλ. 11 (3), στ. 2 «Μοῦσαι Πιερίδες»).

—Γιατί ή Σαπφώ δείχνει τέτοιαν ἀποστροφή στήν ἀπειρόκαλη κι ἀμουση γυναίκα; Πῶς ἐκφράζει τήν ἀποστροφήν αὐτή;

62 (4). Σέ κόρη ἀκόμη ἀνύπαντρη

οἶον ὕπως.— γλυκύμαλον γλυκόμηλο.— ἐρεύθομαι κοκκινίζω, γίνομαι κόκκινος (ἐρευθος — ἐρύθημα, κοκκινάδα).— ὕσδος (ἀρσ.)

κλαδί· ἄκρω ἐπ' ὕσδω ψηλά στήν ἄκρη τοῦ κλαδιοῦ. — μαλοδρόπητες (μῆλα δρέπω) οἱ δρέποντες τά μῆλα, οἱ μηλοτρυγητάδες. — οὐ μάν κι ὅμως δέν (σχῆμα: ἐπανόρθωση). — ἐπίκεσθαι (ἐφικέσθαι) νά τό φτάσουν.

63 (5). 'Υπεροχή.

α) ἀστερες ἀστέρες, ἀστέρια. — κάλα καλή, ώραία. — σελάννα σελήνη, φεγγάρι. — ἀψ ἀντί αἴψα ἀμέσως. — ἀποκρύπτοισι ἀποκρύπτουν, κρύβουν. — φάενον εἶδος (φαεινὸν εἶδος) λαμπρή μορφή, λαμπερή ὅψη. — ὅπποτα λάμπη ὅταν λάμπει. — πλήθοισα (= πλήθουσα) ὀλόγιομη. — ἐπὶ γᾶν παῖσαν σ' ὅλη τῇ γῇ. — ἀργυρέα ἀργυρόχρωμη, ἀσημένια.

β) Τό ἀπόσπασμα κύτο, καθώς καὶ τό παρακάτω, δείχνει πόσο μεγάλη ἀπίγηση είχε ἡ φύση στήν εὐαίσθητη ψυχή τῆς Σαπφός. "Αλλο ὅμως νόημα παίρνει τό ποίημα ἐν θεωρηθεῖ σάν ἀλληγορική ἔκφραση γιά τήν ἀνωτερότητα τῆς μαθήτριάς της Ἀριγνώτας σέ σύγκριση μέ τίς ἄλλες γυναικες τῆς πατρίδας της.

64 (6). 'Ονειροπόληση.

ἀμφὶ τριγύρω. — ἵψοθεν (= ὑψόθεν) ἀπό ψηλά, ἀπό τόν οὐρανό. — κελάδει κελαγδεῖ. — ὕσδος, ὕσδος ἀντί ὅζος, κλαδί, κλῶνος. — μάλινος, μήλινος τῆς μηλιάς. — αἰθύσσομενος (τοῦ β. αἰθύσσομαι) καθώς κουνιοῦνται. — κῶμα (τὸ) 1) λήθαργος, ἀποκάρωμα 2) ρεμβασμός, ὀνειροπόληση. — καταρρεῖ κατεβαίνει, ρέει πρός τά κάτω.

65 (7). Γαμπρός (ἐπιθαλάμιο, ἀπόσπασμα).

α) ὕψοι καὶ ἕψοι, αἰολ. ἀντί ὑψοῖ ψηλά. — μέλαθρον ὑπέρθυρο, ἀνώφλι (ἡ ὁροφή, ταβάνι). — ἀέρρω (ἀείρω, αἴρω) ὑψώνω, σηκώνω. — τέκτων ξυλουργός, μαραχγός, οἰκοδόμος. — ἵσσος ἵσσος, ἵσιος. — "Αρευι = "Αρει, μέ τόν "Αρη. — ἄνδρος ἄνδρός. — μεγάλω μεγάλου, μεγαλόσωμου.

β) Τά ἐπιθαλάμια ἥταν γαμήλια τραγούδια πού τραγουδιοῦνταν

κυρίως ὅταν ὁ γαμπρός ὀδηγοῦσε τὴν νύφη στὸ νυφικό θάλαμο. Ἀλλά καὶ ὅταν ὀδηγοῦσαν τὴν νύφη ἀπό τὸ σπίτι της στὸ σπίτι τοῦ γαμπροῦ, τραγουδοῦσαν στὸ δρόμο γαμήλια τραγούδια (ὑμέραιοι), ὅπως γίνεται καὶ σήμερα σέ πολλά μέρη τῆς Ἑλλάδος.

‘**Υμήναος** ‘**Τιμέναιος**, ὁ θεός τοῦ γάμου. **Υμήναον** ἐνν. **μέλπετε**:

‘Η λέξη αὐτή ἐπαναλαμβανόταν στὰ ἐπιθαλάμια ἄσματα ὕστερα ἀπό κάθε στίχο ἢ παρεμβαλλόταν στίς στροφές, κατά κάποιο τρόπο σάν ἐπωδός, καὶ τραγουδιόταν ἀπό τὸ χορό. Ὁ χορός ἦταν χωρισμένος σὲ δύο μέρη πού τραγουδοῦσαν συναλλαγτά ἀπό ἔνα στίχο ἢ ἀπό μιά στροφή. Τήν ἐπιφώνηση **Υμήναον** τραγουδοῦσαν καὶ τὰ δύο ἡμιχόρια μαζί.

‘Η Σαπφώ παρουσιάζει μέ κάποια παιγνιδιάρικη διάθεση τό ἀνάστημα τοῦ γαμπροῦ, τή στιγμή πού πρόκειται νά μπεῖ στὸ σπίτι ὀδηγώντας τή νύφη.

. 66 (8). **Ο θυρωρός** • (ἐπιθαλάμιο, ἀπόσπασμα).

α) **θυρώρω** = θυρωρῷ, τοῦ θυρωροῦ.— **ἐπτορόγυιος** (ἐπτά + ὥργυιά) μάκρος ἐφτά ὥργιές .— **σάμβαλον** σανδάλι, παπούτσι.— **πεντε**—**βόηα** ἢ **πεμπεβόηα** ἀπό πέντε δέρματα βοδινά.— **πίσυγγος** παπουτσής.— **ἔξεπόνασσαν** (= **ἔξεπόνησσαν**) δούλεψαν, ἔφτιαξαν.

β) Καὶ στὸ ἀπόσπασμα τοῦτο ἡ Σαπφώ μέ κάποια εὕθυμη διάθεση μᾶς παρουσιάζει τό θυρωρό τοῦ σπιτιοῦ τοῦ γαμπροῦ.

— *Ποιός δὲ χαρακτῆρας τῆς ποιήσεως τῆς Σαπφῶς;*

ΑΝΑΚΡΕΟΝΤΑΣ

‘Ο ‘**Ανακρέοντας** γεννήθηκε στήν Τέω, πόλη τῆς Λυδίας ἀπέναντι στή Σάμο, ἄγνωστο ἀκριβῶς πότε. Εἶναι ὅμως ἄντρας πιά, ὅταν τὸ 540 π.Χ. ἀφήνει τήν πατρίδα του ἔπειτα ἀπό τήν ὑποταγή της στούς Πέρσες τόν καιρό τοῦ Κύρου τοῦ μεγάλου. Καταφεύγει τότε στά **Ἄβδηρα** τῆς Θράκης. Ἀπό κεῖ, ὕστερα ἀπό διαδοχικές προσκλήσεις, πῆγε κι ἔμεινε γιά πολύν καιρό στίς αὐλές τῶν τυράννων Πολυκράτη τῆς Σάμου, Πει-

σιστρατιδῶν τῶν Ἀθηνῶν καὶ Ἀλευαδῶν τῆς Θεσσαλίας. Πέθανε σέ βαθιά γεράματα ἄγνωστο ποῦ.

Σύνθετες σέ κάθε λογής μέτρα ποιήματα ἐρωτικά καὶ συμποσιακά πού ἀποτελοῦν πέντε βιβλία: ἀπό αὐτά σώθηκαν μόνο ἀποσπάσματα. Τά ποιήματα τοῦ Ἀνακρέοντα εἶχαν γίνει πολύ ἀγαπητά στό λαό καὶ ἀπόχτησαν ἀργότερα πολλούς μιμητές· αὐτοί εἶναι πού ἔγραψαν τά λεγόμενα «ἄνακρεόντεια» τραγούδια.

67 (1). Ἐντολές γιά τό συμπόσιο.

α) Στ. 1 - 6. ἄγε δή, παρακέλ. - κελέβη (ἡ), μεγάλο ποτήρι (εἶδος κανάτας).— ἡ ἀμυστις (πόσις) τό νά πίνει κανείς χωρίς νά κλείνει τό στόμα, ἀπνευστί, μονορούφι (ἀπό τό α στερητ. καὶ μύω = κλείω).— προπίνω πίνω πρῶτος.— τὰ μέν ... τά ... δ' ἀπό τό ἔνα μέρος, ἀπό τό ἄλλο.— ἐγχέας (μετογ. ἀρ. τοῦ ἐγχέω) ἐνν. εἰς τὴν κελέβην.— κύαθος ποτήρι (μ' αὐτό ἀντλοῦσαν κρασί ἀπ' τὸν κρατήρα).— ἀνυβρίστως νηφάλια, μ' εὐπρέπεια.— ἀνά...βασσαρήσω: ἀναβασσαρέω ἔργομαι σ' εὐθυμία, μπαίνω στό κέφι.— δηῦτε = δή αὗτε καὶ πάλι.

Στ. 7 - 11. οὕτω (μέούσ.) μέ τόσο . . . — ἀλαλητὸς ἀλαλαγμός, οὐρλιαχτό.— μηκέτι . . . μελετῶμεν ἡς μή γυμναζόμαχστε πιά, ἡς μήν κάνονμε γυμνάσια (στή σκυθική οἰνοποσία).— παρ' οἴνῳ στό συμπόσιο.— ἀλλὰ ὑποπίνοντες πίνοντας μέ μέτρο, κουτσοπίνοντας ὅμορφα.— ἐν καλοῖς ὕμνοις ἀνάμεσα σέ ὠραίους ὕμνους, συνοδεύοντας τό πιστό μέ ὅμορφα τραγούδια.

β) Στ. 3 - 4. Γιά τήν ἀναλογία στήν ἀνάμειξη κρασιοῦ καὶ νεροῦ βλ. Ξενοφάνη « Συμπόσιο » στ. 4, σελ. 97.

Στ. 6. βασσαρέω (εὐθυμῶ, ἔχω κέφι) ἀπό τό **Βασσαρεύς**, ὅνομα πού ἔδιναν στό Διόνυσο οἱ Θράκες.

Στ. 9. Σκυθικὴ πόσις· οἱ Σκύθες φημιζόνταν γιά τή χωρίς μέτρο οἰνοποσία ἔπιναν οἶνον ἄκρατον, ἀνέρωτο κρασί.

Στ. 10 - 11. καλοῖς ἐν ὕμνοις· πβ. τό « εὐφρήμοις μίθοις καὶ καθαροῖσι λόγιος » τοῦ Ξενοφάνη στό « Συμπόσιο » σελ. 26, στ. 14

68 (2). Γεροντικοί ἀναστεναγμοί.

α) πολιός ἀσπριδερός, ψυρός.— τὸ κάρη ἢ τὸ κάρα (γεν. τοῦ καρήταος καὶ κάρητος) τὸ κεφάλι: ἐδῶ = ἡ κόρη, τὰ μαλλιά (μετωνυμία).— πάρα (ἔστι) = πάρεστι.— γλυκεροῦ κτλ. ἡ σειρά: οὐκέτι λέλειπται πολλὸς χρόνος γλυκεροῦ βιότου. — ἀνασταλύζω ἀναστενάζω.— θαμὰ συγνά.— μυχὸς Ἄιδεω τὰ βάθη τοῦ "Αδη.— ἀργαλέος πικρός, φριγτός.— ἐτοῖμόν (ἔστι) εἶναι προκαθορισμένο, παραπάνω ἀπό σίγουρο.

β) Τάρταρος· αὐτός σύμφωνα μέ τήν ἀρχαίκην πίστην ἦταν σκοτεινός καὶ φοβερός τόπος κάτω ἀπό τόν "Αδη, σέ βάθος τόσο, ὅσο ἡ ἀπόσταση τοῦ οὐρανοῦ ἀπό τή γῆ.

69 (3). Γεροντικά παράπονα.

α) σφαίρη πορφυρῆ, δοτ. ὥργ. στό βάλλων: χτυπώντας μέ κόκκινη μπάλα.— δηῦτε (= δὴ αὖτε) ίδού πάλι, πάλι λοιπόν.— νεᾶνις, νεῆνις II νήνις. νήνις δοτ. νήνι = νεάνιδ: (στό συμπαίζειν).— ποικιλοσάμβαλος ποικίλουσάνδαλος, μέ σκντάλια πλουσιστά.— ἔστιν γάρ . . . εἶναι δά (παρενθετικά).— εὔκτιτος μέ ὅμορφες οἰκοδομές.— καταμέμφομαι κατηγορῶ, περιγελῶ.— χάσκω (ὅπως καὶ ἡ σημερινή σημασία του) κοιτάζω μέ ἀνοιγτό στόμα. — πρὸς ἄλλην, ἐνν. κόμην (κοιτάζει ἄλλον).

β) Στ. 1. σφαίρη πορφυρῆ· ὅπλα τοῦ "Ερωταὶ ἦταν κυρίως τό τέξο καὶ τά βέλη, μέ τά ὄποια χτυποῦσε ἐκεῖνον πού ἤθελε νά τοῦ βάλει στήν καρδιά δυνατό ἔρωτα. Ἐκτός ἀπ' αὐτά εἶχε καὶ σφαίρα (τόπι) καὶ μ' αὐτή χτυποῦσε κάποιον, ὅταν ἤθελε, μόνο νά τόν βάλει σέ πειρασμό.

Στ. 5. ἀπ' εὔκτιτου Λέσβου· μ' αὐτό θέλει νά πεῖ, μέ παιγνιδιάρικο τρόπο, ὅτι τό κορίτσι δέν τόν καταδέγεται γιατί κύτός εἶναι ἐπαρχιώτης κι αὐτή πρωτευουσιάνα.

Στ. 7. καταμέμφεται· ἡ κόρη τόν περιπάτει γιά τ' ἀσπρα μαλλιά του. Οἱ γυναῖκες τῆς ἀρχαίκας Λέσβου ἤσαν, καθώς ζέρουιμε, χειραφετημένες, γι' αὐτό κι ἡ ἐλευθεριότητα τῆς νέκει.

— Ποιός δὲ χαρακτήρας τῆς ποιήσεως τοῦ Ἀραχθέοντα; Σέ τί μοι-
άξει δὲ Ἰωνας Ἀραχθέοντας μέ τούς Αἰολεῖς λυρικούς;

Δ'. ΧΟΡΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΤΕΡΠΑΝΔΡΟΣ

Ο Τέρπανδρος (680 - 620 π.Χ.) είναι δὲ παλαιότερος ἀπό τοὺς χορικούς ποιητές τῆς Λέσβου. Δοξάστηκε ἵδιος ὡς μουσικός, γιατὶ μὲ πολλούς τρόπους ἀνέβασε ψηλά τὴ μουσική τέχνη καὶ συγκέντρωσε τίς σκόρπιες μελωδίες — αὐτές πού σκάρωσε δὲ λαός μὲ τὴ φυσική του κλίση γιὰ τὴ μουσική — καὶ τίς ρύθμισε σύμφωνα μέ τεχνικούς κανόνες. Άλλα καὶ ἡ ποίησή του, καθώς φαίνεται, δέν ἦταν χωρίς ἀξία, πράγμα πού φανερώνουν τά λίγα ἀποσπάσματα ἀπό ποιήματά του, πού διασώθηκαν.

70. Ἀποσπάσματα ἀπό τὸν Τέρπανδρο.

Απ. 1. α) ἀρχὰ ἀρχή, ἔναρξη (γιατὶ μέ τὸ ὄνομα τοῦ Δία ἄρχιζαν ὅλοι οἱ ποιητές τά ποιήματά τους — ἀπό αὐτό καὶ τὸ « ἀπὸ Διὸς ἀρχε-σθαι »). — ἀγήτωρ ἥγητορας, ὀδηγητής: είναι φανερό ὅτι τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο ἤταν τὸ προσώπιο ἀπό ἕνα πιό μεγάλο τραγούδι.

β) Στίχοι ὀλοσπόνδειοι (ὅλοι οἱ πόδες σπονδεῖοι). Τούς μεταχειρί-ζονταν οἱ « Ελληνες λυρικοί κατά τίς σπονδές ».

Απ. 2. α) ἔνθα ὅπου. — αἰχμὰ ἡ αἰχμή, δόρυ (τὸ πολεμι-κό πνεῦμα). — μῶσα μούσα. — λιγὺς (λίγεια, λιγὺ) καλλίφωνος, γλυκόλαχος. — δίκα (-η) δικαιοσύνη. — εύρυαγυια μέ εύρειας ἀγυιάς, μέ πλατιούς δρόμους, χωρίς λοξοδρομήσεις. — ἐπιτάρροθος ἀρωγός, βοηθός.

β) Μ' αὐτό τὸ ἀπόσπ. πλέκει τὸ ἐγκώμιο τῆς Σπάρτης, ὅπου κυ-ριαρχοῦσε τὸ πολεμικό πνεῦμα (« αἰχμά »).

Απ. 3. α) σοὶ (κελαδήσομεν) πρός τιμήν σου, γιὰ χάρη σου. — ἀποστέρξαντες ἀπορρίπτοντες, ἀφήνοντας κατά μέρος. — τετράγηρυν ἀοιδὰν τὴ μουσική τῆς τετράχορδης λύρας. — ἐπτάτονος ἐφτάχορδη, ἐφτάφωνη.

β) Ο Τέρπανδρος τελειοποίησε τήν κιθάρα καὶ αὔξησε τίς χορδές της

ἀπό 4 σέ 7. Γι' αὐτό λέει ὅτι θά τραγουδήσει μέ τήν (έπτάτονη φόρμιγγα).

ΑΛΚΜΑΝΑΣ

Ο 'Αλκμάνας ἦταν στήν ἀκμή του γύρω στό 620 π.Χ. Ἡταν Λυδός ἀπό τίς Σάρδεις, ἀλλά εἰχειλατίσθηκε ἀπό τοὺς Κιμέριους (βλ. Καλλίνος) καὶ πουλήθηκε δοῦλος στή Σπάρτη, ὅπου ἔζεχώρισε γιά τή μουσική του ἵκανότητα, γι' αὐτό καὶ τόν ἄφησαν ἐλεύθερο· πῆρε μάλιστα καὶ τό παρωνύμιο Λάκων. "Εδωσε καινούρια ὕθηση στή μουσική καὶ πρῶτος διεικένει φωσε στή χορική ποίηση τίς στροφές ἀντί γιά τούς ἀπλούς στίχους. "Εγραψε πολλά ποιήματα καὶ ἀνάμεσά τους φημίζονταν τά λεγόμενα παρθένεια, τραγούδια δηλ. πού ψάλλονταν σέ γιορτές, ἵδιως γιά νά τιμήσουν τόν Λπόλλωνα, ἀπό χορό χοριτσιῶν διειρεμένο σέ δυό ήμιχρόια.

Από τά ἔργα του σώθηκαν ἐλάχιστα κομμάτια. Δυό ἀπ' αὐτά εἶναι τά παρακάτω.

71 (1) Νυχτερινή γαλήνη

α) εῦδω (καθεύδω) κοιμᾶμαι, ἡσυχάζω.—ἡ φάραγξ τό φαράγγι.—δ πρών (πληθ. οἱ πρώνες ἢ πρῶνες) προεξοχή βουνοῦ, βράχος.—φῦλα οἱ φῦλες (φῦλα θ' ἔρπετὰ καὶ τά κάθε λογῆς σερπετά).—τόσσα ὅσα.—ὅρεσκῶος ὥρεσίβιος, βουνίσιος.—κνώδαλον ἀγρίμι (ἐδῶ = θαλάσσιο ζῶο, κῆτος).—βένθος βάθος.—πορφύρεος ταραχγένος, σκοτεινός.—τανυπτέρυξ (τανυσίπτερος) μέ μακριές φτερούγες, φτερωτός.

β) 'Ο ποιητής ἐδῶ δίνει μιά ὠραία εἰκόνα τῆς φύσεως πού κοιμᾶται. 'Αναλύστε τήν εἰκόνα στά στοιχεῖα πού τή συνθέτουν. (Πβ. Σολωμοῦ « Γαλήνη »).

72 (2). Τά γηρατειά.

α) οὐ μ' ἔτι..., ἡ σειρά τῶν λέξ.: οὐκέτι γυῖα δύναται φέρειν με δέ μέ βαστοῦν τά γόνατά μου πιά· γυῖα τά μέλη τοῦ σώματος, κυρ. τά πόδια.—μελίγαρυς, μελίγηρυς (μέλι — γῆρας = φωνή, λα-

λιά) μελίφθοιγγος, γλυκόφωνος.—**Ιμερόφωνος** (συνών. μέτ' τῷ προηγούμενῳ) μέτ' θελκτική φωνή, γλυκόλαχος.—**βάλε** (εὐχετικό μόριο) χαμποτε, μακάρι.—**κηρύλλος** θαλάσσιο πουλί, ἀπό τὸ γένος τῶν ἀλκυονίδῶν, κυρίως ἡ ἀρσενική ἀλκυόνικη, ψυροφάγος, βασιλοπούλι.—**ὅστε=ὅς** ὁ δποῖος, πού.—**ἄνθος κύματος** ἀφρός τοῦ κύματος, ὁ ἀφρός τῆς θάλασσας.—**νηδεής** (στερ. μόρ. νὴ καὶ δέος) ἔφοβος.—**ἡτορ** καρδιά.—**ἀλιπόρφυρος** στό γρῦπα τῆς θαλάσσιας πορφύρας, κυκνοπόρφυρος, γαλαζοκαρπίνος.—**εἴαρος** ἔχρος, τῆς ἀνοίξεως.

β) Τό τραγούδι εἶναι ἀπό τά λεγόμενα π αρ θέν ει α (Βλ. παραπάνω στή βιογρ. τοῦ Ἀλκμάνα). Ἐδῶ ὁ Ἀλκμάνας, ὃς ἀρχηγός τοῦ χοροῦ (χορηγός), ἀπευθύνεται μέτι μιά μονωδία στό χορό τῶν παρθένων καὶ μιλεῖ γιά τόν ἔχυτό του ἐκφράζοντας τό παράπονό του γιά τά γηρατειά.

Στ. 4. νηδεής ἡτορ ἔχων. Ὁ κηρύλλος δέ φοβᾶται τά γηρατειά, γιατί, ὅταν γεράσει καί δέν μπορεῖ νά πετᾶ, μεταφέρεται στά ταξίδια του (καθώς λέει ἡ παράδοση) πάνω στίς φτεροῦγες τῆς θηλυκιᾶς ἀλκυόνικας.—**εἴαρος δύρνις** οἱ κηρύλλοι, ὅπως καί τά γελιδόνικα, εἶναι μικνάτα φόροι τῆς ἀνοίξεως.

ΣΤΗΣΙΧΟΡΟΣ

‘Ο Στησίχορος (640 - 555 π.Χ.) δνομαζόταν Τεισίκας καὶ καταγόταν ἀπό τή Μεγάλη Ελλάδα. Κατέβηκε στήν Ιμέρα τῆς Σικελίας κι ἔτσι πῆρε τ’ ὄνομα Στησίχορος ὁ Ιμεραῖος. Σύνθεσε ποιήματα πολλῶν εἰδῶν πού τά ἔδινε σέ χορούς πού πρῶτος αὐτός συγκρότησε (ἔστησε γι’ αὐτό κι ἡ ἐπωνυμία του). Τά ποιήματά του, πού είχαν ύποθέσεις ἀπό ἀρχαίους μύθους, ἀπλώνονταν σέ 26 βιβλία.

Σπουδαία καινοτομία τοῦ Στησίχορου ώς πρός τή μορφή τῶν ὑμνῶν εἶναι ἡ « τριάς » πού αὐτός ἐπινόησε, δηλ. μιά ὅμαδα ἀπό τρεῖς στροφές : μετά ἀπό δύο ἀκριβῶς ὅμοιες στροφές, στροφή καὶ ἀντιστροφή, ὁ Στησίχορος πρόσθεσε καὶ τρίτη, τήν ἐπωδό, μέτι διαφορετικά μέτρα καὶ διαφορετικό μουσικό σκοπό. Δυστυχῶς ἐλάχιστα ἀποσπάσματα ἀπό τό ἔργο του σώθηκαν.

73. Νυχτερινή ἐπιστροφή τοῦ "Ηλιου.

α) 'Υπεριονίδας (δῆς) ὁ γιός τοῦ 'Υπερίωνα, ἐνός ἀπὸ τοὺς Τιτάνες.—δέπας ποτήρι.—ἐσκατέβαινε κατέβαινε μέσα σέ.—βένθος βάθος.—έρεμνός (έρεβνός) σκοτεινός.—ὁ δὲ πάις Διός, δηλ., ὁ Ἡρακλῆς.—κουριδίη ἀλοχος νόμιμη σύζυγος, σύζυγος (βλ. Καλλίνου, στ. 7).—ποσσὶ μέ τά πόδια, πεζός.

β) Οἱ στίχοι εἶναι ἀπόσπασμα ἀπό τὸ βιβλίο πού ἐπιγραφόταν «Γηγονῆς» καὶ εἶχε ὑπόθεση τὸ γνωστό ἄθλο τοῦ Ἡρακλῆ. Αὐτός πῆρε διαταγὴ ἀπό τὸν Εὑρυσθέα νά φέρει τὰ βόδια τοῦ Γηρυόνη, ἐνός τέρατος μέ τρία κεφάλια πού κατοικοῦσε στήν ἄκρη τῆς γῆς. Καθώς πήγαινε πρός τά ἐκεῖ ὁ Ἡρακλῆς μέσα ἀπό τὴν Εὐρώπη, ἔστησε τίς Ἡράκλειες στῆλες καὶ πῆρε ἐκεῖ ἀπό τὸν "Ηλιο ἔνα χρυσό κύπελλο, πού μ' αὐτό πέρασε τὸν ὠκεανό. Κι' ἀφοῦ πῆρε τὰ βόδια καὶ σκότωσε τὸ Γηρυόνη, ξαναγύρισε στίς Ἡράκλειες στῆλες ὅπου ξανάδωσε τὸ ποτήρι στὸν "Ηλιο. Καὶ τώρα ὁ "Ηλιος πρόκειται ν' ἀκολουθήσει μέσα ἀπό τὸν ὠκεανό τή νυχτερινή πορεία τοῦ ἐπιστρέφοντας στήν κατοικία του, ἀπό ὅπου θά γυρίσει τό πρωὶ τῆς ἐπόμενης ἡμέρας, γιὰ νά φωτίσει τὸν κόσμο.

Δέπας ήταν πλατύ ποτήρι μέ λαβές, μέ τὸ ὑποῦ ἀντλιοῦσκην τὸ κρασί ἀπό τὸν κρατήρα. Κατά τή φαντασία τῶν ἀρχαίων μέσα σ' ἔνα τέτοιο ποτήρι, σάν σέ κρεβάτι, μετακινόταν ὁ "Ηλιος ἀπό τή δύση στήν ἀνατολή κατά τή νύχτα, ἐνδ ἀπό Λ πρός Δ φάτιζε τὸν κόσμο ἀνεβασμένος πάνω σέ τέθριππο ἄρμα, πού τό ἔσερναν ἄλογα, μέ πύρινη πνοή.

ΣΙΜΩΝΙΔΗΣ (Ο ΚΕΙΟΣ)

Τρεῖς ποιητές ἔφεραν τή χορική ποίηση στήν τελειότητα. Ὁ Σιμωνίδης, ὁ Βακχυλίδης καὶ ὁ Πίνδαρος.

Ὁ Σιμωνίδης αὐτός (556 - 468 π.Χ.) ἄλλος ἀπό τὸ Σημωνίδη τὸν Ἀμοργιανό, γεννήθηκε στή μικρή πόλη Ιουλίδη τῆς νήσου Κέω (σήμερα ὀνομάζεται Κέα καὶ πιό ἀπλά Τζιά). Στήν ἀρχή ἔγινε γνωστός σάν δάσκαλος χοροῦ, ἀφοσιώθηκε ὅμως στήν ποίηση καὶ ἀπέγιτησε μεγάλη φήμη. Φιλόμουσοι τύραννοι φιλοτιμοῦνταν νά ἔχουν κοντά τους, στήν

αὐλή τους, τόν ποιητή. "Ετσι ἔζησε πολύν καιρό κοντά στούς Πεισιστρατίδες στήν 'Αθήνα. "Επειτα πῆγε στή Θεσσαλία κοντά στούς 'Αλευάδες καὶ τούς Σκοπάδες, πού τούς ἐγκωμίαζε μέ αμοιβή. Τόν καιρό τῶν μηδικῶν γύρισε στήν 'Αθήνα, ὅπου ἔγινε φίλος τοῦ Θεμιστοκλῆ. Τότε μέ τά ὑπέροχα ἐπιγράμματά του ὅμησε τούς ἀγῶνες τῶν 'Ελλήνων καὶ τούς ἡρωϊκούς νεκρούς. "Τοτερα πῆγε στή Σικελία στήν αὐλή τοῦ τυράννου 'Ιέρωνα. 'Εκεῖ πέθανε σέ ἥλικια 90 σχεδόν ἐτῶν.

'Ο Σιμωνίδης ἔγραψε πολλά καὶ πολλῶν εἰδῶν ποιήματα, πού ἔγιναν γνωστά σέ ὅλη τήν 'Ελλάδα κι ἔτσι ἡ ποίησή του ἔγινε καθολική καὶ πανελλήνια ζεπερνώντας τούς φυλετικούς φραγμούς πού χώριζαν τοὺς "Ελλήνες μεταξύ τους.

Δυστυχῶς, ἀπό τήν ποιητική δημιουργία τοῦ Σιμωνίδη, ἐκτός ἀπό τά ἐπιγράμματά του, μόνο ἀποσπάσματα σώθηκαν. Κι αὐτά ὅμως δείχγουν τήν τελειότητα τῆς τέχνης του καὶ τήν ποιητική του ἀξία.

74. (1). Ἐγκώμιο στούς πεσόντες στίς Θερμοπύλες (480 π.Χ.).

α) εύκλεης ἀ τύχα, γιατί ἔπεσαν γιά τήν πατρίδα.— πότμος θάνατος.— πρὸ γόων ἀντί γιά θρήνους.— ἡ μνᾶστις ἡ μνήμη, ἡ θύμηση.— οἰκτος λύπη.— ἐντάφιον (ἐνν. εἰμα) σάβανο (δηλ. τή δόξα πού τούς ἀγκαλιάζει).— εύρως σκουριά, μούγλα.— ἀμαυρόω κάνω νά σκοτεινιάσει, ἔξαρανίζω.— σακός (σηκός) ιερός χῶρος, ἐδῶ = τάφος.— οἰκέτης τοῦ σπιτιοῦ, ἔνοικος (οἰκέταν, κτηγρμ. = ὡς ἔνοικον).— εύδοξία δόξα.— ἀνδρῶν ἀγαθῶν κτλ. ἡ σειρά : ὅδε σακός, (σακός ὧν) ἀνδρῶν ἀγαθῶν, εἴλετο (ἐκτήσατο) οἰκέταν εύδοξίαν 'Ελλάδος.— μαρτυρεῖ, δηλ. τοῦτο, ὅτι ὁ τάφος αὐτός κλείνει μέσα του τή δόξα τῆς 'Ελλάδος.— λελοιπώς, μτχ. ἀναφορ. — κόσμος τιμή, ἐγκώμιο.— ἀρετὰ ἀνδρεία.— ἀέναος αἰώνιος.

β) Οἱ στίχοι διασύνθηκαν ἀπό τό Διόδωρο τό Σικελιώτη, ιστορικό τοῦ 1. π.Χ. αἰώνα· βρίσκονται στό σύγγραμμά του «Βιβλιοθήκη ιστορική » καὶ χαρακτηρίζονται ἀπό αὐτόν σάν ἐγκώμιο ἀντάξιο τῆς ἀρετῆς ἐκείνων .

Στ. 3. βωμός· ὀνομάζει βωμό τόν τάφο τῶν πεσόντων, γιατί πάνω

τ' αὐτόν ἀποδίδονταν τιμές καὶ προσφέρονταν θυσίες στούς νεκρούς,
ὅπως σέ ἥρωες.

— Ποιά τά προτερήματα τοῦ ποιήματος ; Ποιά τά τεχνικά μέσα ;
Σέ ποιούς στίχους μέσα ὑπάρχει ἡ κεντρική ἰδέα ;

75 (2). "Αστατα είναι τά ἀνθρώπινα.

α) ἐών = ὕν, αἰτιολ. μτχ.— μὴ φάσης — μὴ φήσης. = μηδέ :
μηδὲ φάσης ... δσον κτλ.— ἔσσεται, ἐνν. ὅλβιος (= εὔτυχισμένος).—
ώκεια, θηλ. τοῦ ὡκὺς γρήγορος, ἡ σειρά : οὐδὲ γάρ ἡ τῆς ταχυπτε-
ρύγου μυίας μετάστασις οὕτως ὡκυῖα ἐστιν.— μετάστασις ἀλλα-
γή θέσεως, ἐναλλαγή (στήν κατάσταση), πέρασμα ἀπό τή ζωή στό
θάνατο.

β) Τό ἀπόσπασμα τοῦτο, καθώς καὶ τό ἐπόμενο, ἀνήκει στούς
« θρίγρους », πού ἔγραψε ὁ Σιμωνίδης γιά τούς Σκυπάδες, τυράννους
στήν Κραννώνα τῆς Θεσσαλίας, οἱ οποῖοι καταπλακώθηκαν ἀπό σκεπή
τοῦ σπιτιοῦ τους πού ἔπεσε· δ ποιητής γλίτωσε σάν ἀπό θαῦμα.

76 (3). Ή ζωή τοῦ ἀνθρώπου.

κάρτος (κράτος) δύναμη.— ἀπρακτος ἀνώφελος.— μεληδῶν
μέριμνα, φροντίδα.— παῦρος λίγος, μικρός (λατ. parvus - paulus).—
αἰών βίος, ζωή.— πόνος ἀμφὶ πόνω βάσανα πάνω στά βάσανα.—
ἀφυκτος ἀναπόφευκτος, ἀφεύγατος.— ὁμῶς ὅμοια, ίδια γιά ὅλους.—
κείνου, δηλ. τοῦ θανάτου.— λάχον = ἔλαχον τούς ἔλαχε, πῆραν
ἀπό τή μοίρα.

77 (4). Ή Ἀρετή.

α) λόγος μύθος, θρύλος.— ναίω κατοικῶ.— δυσάμβατος δυσκ-
νάβατος, δύσκολος στό ἀνέβασμα πέτρα βράχος.— ἀμφέπω κατοικῶ,
μένω.— οὐδέ... ἔσοπτός (ἐστιν) οὔτε είναι ὄρατή, οὔτε μποροῦν
νά τή δοῦν.— βλέφαρα, ἐδῶ : μάτια.— ὥ (περιληπτικό), ἀναφέρεται
στό πάντων ἀντί : ἔσοπτος οὐδενὶ ὥ.— ὥ μὴ μόλη σέ ὅποιον δέν
ἔρθει.— δακέθυμος βασανιστικός (ὅποιος δέ βασανιστεῖ καὶ δέν ίδρω-

σει).— ἵκη τ' = καὶ μὴ ἵκη, ἐνν. οὗτος (ἀπό τὸ ω̄) : καὶ δέν
ἀναπτύξει κάτως στόν ὑπέρτατο βαθμό τίς σωματικές καὶ ψυχικές του
δυνάμεις.

β) 'Ο ποιητής προσωποιεῖ τήν ἀρετήν καὶ φαντάζεται ὅτι
ἀποτραβήγητης ἀπό τὸν κόσμο — ἔξαιτιας τῆς αὐξανόμενης κακίας του—
καὶ βρῆκε καταφύγιο στὶς ἀπλησίαστες κορυφές τῶν βράχων. Γιά νά τή
φτάσει κακείς γρειάζεται νά ίδρωσει κτλ. πβ. 'Ησιόδου « "Ἐργα καὶ Ἡ-
μέραι », στ. 289 - 292 (σέ μετάφραση Σ. Μενάρδου) : « "Ομος ἐμπρός
στήν 'Αρετήν ἔχουν ίδρωτα βάλει — οἱ ἀθάνατοι, καὶ μακρινός ἀνήγο-
ρος σ' ἐκείνη — πηγαίνει στήν ἀρχή τραχύς· μόν' ἄμα κανεὶς γθάσει
— στήν κορυφή, τότ' εὔκολος ὁ πρὸν δύσκολος εἰναι ».

78 (5) Ἐπίκριση ἐπιγράμματος.

α) τίς κεν αἰνήσειε ποιός θά μποροῦσε νά παινέψει.— νόω πίσυ-
νος ἔχοντας πεποιθηση στή σωστή κρίση, μυαλωμένος.— ναέτας,
ναιέτης (νέω = κατοικῶ) κάτοικος.— ἀέναος (ἀεὶ νάω = ρέω)
αὐτός πού παντοτινά τρέχει, ἀσταμάτητος.— δίνη στρόβιλος, χοιλά-
κισμυ, ἀντάρα.— ἀντία θέντα πού ἔβαλε ἀπέναντι, ἔκαμε παρακίλη-
τισμό.— μένος δύναμη, ἀντογή.— στάλα στήλη, βάθρο.— ἥσσω κα-
τώτερα, πιό ἀδύναμα.— θραύσοντι θραύσουσι = μποροῦν νά σπάσουν.—
φώς, φωτὸς ἄνδρας.— ἀδε βουλὰ = ἥδε βουλή, ἡ ἔμπνευση τούτη.

β) Πάνω στόν τάφο τοῦ Μίδα, τοῦ βασιλιὰ τῶν Φρυγῶν, εἶχε στηθεῖ
γάλκινη Σφίγγα καὶ στό βάθρο της εἶχε γχραχτεῖ ἐπίγραμμα τοῦ Κλεό-
βουλου, ἀπό τή Λίνδο τῆς Ρόδου, πού λογχαίζεται ἐνας ἀπό ἑφτά σο-
φούς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Τό ἐπίγραμμα κάτο, πού ἐδῶ κατακρίνει
ὅ Σιμωνίδης, εἶναι τό ἀκόλουθο :

Ναλκῆ παρθένος εἰμί, Μίδον δ' ἐπὶ σίματι κεῖμαι
"Εστ' ἄγ νδωρ τε νάῃ καὶ δένδρεα μακρὰ τεθίλη,
ἥξιός τ' ἀγιών λάμπη, λαμποή τε σελήνη,
καὶ ποταμοὶ πλήθωσιν, ἀνακλάζη τε θάλασσα,
αντοῦ τῆδε μένουσα πολυκλαίστῳ ἐπὶ τύμβῳ
ἄγγελέω παροῦσι Μίδας ὅτι τῆδε τέθαπται.

Στ. 5. λίθον· ὁ ποιητής φαντάζεται τό βάθρο τῆς Σφίγγας πέτρινο.—
θεῶν ἥσσω· τά φυσικά φαινόμενα μόνο ἀπό τούς θεούς εἶναι πιό κάτω
στή δύναμη. Δέν εἶναι λοιπόν φρόνιμο νά συγκρίνει κανείς τήν ἀντοχήν
η τή διάρκεια τῶν φθαρτῶν πραγμάτων (λίθος - στήλη), πρός τή
δύναμη η τήν ἀνακύληση (τό περιοδικό ξαναγύρισμα) τῶν φυσικῶν
φαινομένων.

Β Α Κ Χ Υ Λ Ι Δ Η Σ

Ο Βακχυλίδης (γύρω στά 510 - 440 π.Χ.) γεννήθηκε καί αὐτός
στήν Ίουλίδα τῆς νήσου Κέω κι ήταν ἀνιψιός τοῦ Σιμωνίδη καί σύντροφός
του στά ταξίδια. Ιδιαίτερα τιμήθηκε στήν αὐλή τοῦ Ίερωνα τῶν Συ-
ρακουσῶν. Ἐγραψε λογῆς χορικά ποίηματα κι εἶχαν σωθεῖ ἀπό αὐτά
ἔλαχιστα κομμάτια. Άλλα τό 1896 βρέθηκε στήν Αἴγυπτο πάπυρος
μέ 13 ἐπινικους καί 6 διιθυραμβους τοῦ Βακχυλίδη.

Ο Β. ἔφερε ἀκόμα πιό μπροστά τή χορική ποίηση κι ἔδωσε σ' αὐτή
τεχνικότερη μορφή, μουσικότητα καί ρυθμό.

79 (1). Παιάνας στήν εἰρήνη

α) **Στ. 1 - 5.** τίκτει γεννάει, φέρνει, χαρίζει.— μεγάλα (θηλ.)
ή μεγάλειώδης, ή θαυμάσια.— καὶ ἄνθεα μελιγλώσσων ἀοιδᾶν (= ὡδῶν)
λουλούδια μελιστάλαχτων ὡδῶν, ὅμορφα κι εὐχάριστα τραγούδια.—
δαιδάλεος τεχνικός, καταστόλιστος (: ἐπὶ δαιδαλέων βωμῶν).—
θεοῖσιν, δοτ. χαριστική.— αἰθομαι καίγομαι (τό ἀπαρ. ἀπό τό
τίκτει : κάνει νά καίγονται).— μῆρα (βοῶν καὶ μήλων) μεριά
βοδιῶν καί προβάτων.— τανύθριξ μακρόμαλλος, μακρυμάλλης.— γυμ-
νασίων τε νέοις ... μέλειν (τό ἀπαρ. πάλι ἀπό τό τίκτει) κά-
νει νά καταγίνονται οἱ νέοι μέ τά γυμνάσια, μέ τίς ἀθλητ. ἀσκήσεις.—
αὐλῶν (ἀρσ.) τε καὶ κώμων (ἀρσ.) στή μουσική καί τά τραγούδια.

Στ. 6 - 8. ὁ πόρπαξ ή λαβή τῆς ἀσπίδας.— αἰθὸς καμένος,
μαῦρος : ιστοὶ αἰθᾶν ἀραχνᾶν, γενική πληθ.— πέλονται γίνονται,
ὑφαίνονται τό ἔγχος τό δόρυ.— ἀμφάκης (ἀμφήκης) ἀμφίστομος,
δίκοπος.— δάμ. ημι ρέγνω κάτω, καταστρέφω.— εύρως μούχλα, σκουριά.

Στ. 9 - 13. χαλκεᾶν (γεν. πληθ.) χαλκῶν, χάλκινων (σαλπίγ-

γων).—**συλάται** ἀρπάζεται, διαταράσσεται, κόβεται στή μέση.—**μελίφρων** (ἀπό τό μέλι καὶ φρήν) γλυκός.—**ἀῶος** (ἀώς = ἡῶς) πρωινός, αὐγινός.—**θάλπω** ζεσταίνω, ζωογονῶ.—**τὸ κέαρ** (κῆρ), γεν. **κῆρος**, καρδιά.—**έρατος** ποθητός, ἀγαπημένος.—**βρίθοντ** (ι) δωρ. = **βρίθουσι**.—**παιδικοὶ** ὅμνοι νεανικά τραγούδια.—**φλέγονται** ἀνάβουν, ἀντηχοῦν ἐνθουσιαστικά.

β) Τό ποίημα τοῦτο εἶναι ὁ μόνος παιάνας τοῦ Βακχυλίδη ποὺ σωθηκε. Ο παιάνας ἦταν : 1) τραγούδι γιά τόν "Αρη πρέπει ἀπό τή μάχη (ἐμβατήριο); 2) τραγούδι εὐχαριστήριο στοὺς θεούς μετά τή νίκη (ἐπινίκιο); 3) τραγούδι στόν Ἀπόλλωνα καὶ τήν "Αρτεμη εὐγχαριστήριο γιά τό λυτρωμό ἀπό κάποιο κακό; 4) ἐπιτραπέζια προσευχή στό συμπόσιο.

Σύμφωνα μέ τόν παιάνα τοῦτο ὁ γλύπτης Κηφισόδοτος (ἡ ἀκμή του στό α' μισό τοῦ 4. π.Χ. αἰώνα) ἐπλάσε τή θεά Εἰρήνη νά κρατάει στά γέρια της τόν Ηλοῦτο. Όρατο ἀντίγραφο βρίσκεται στό Μόναχο.

80 (2). "Ενας ὁ δρόμος γιά τήν εύτυχία (ἀπόσπασμα).

α) **εἰς** ὅρος (εύτυχίας ἔστιν) μέ μιά μόνο προϋπόθεση ἔξαστραλίζεται ἡ εύτυχία.—**ἀπενθής** ἀπαθής, ἥρεμος.—**διατελῶ** βίον περνῶ τή ζωή, ζῶ.—**ἀμφιπολῶ** σκέφτομαι.—**τὸ δὲ παρ'** κτλ., ἡ σειρά : **ἰάπτεται** δὲ ἐὸν κέαρ παρ' ἄμαρ τε καὶ νύκτα χάριν μελλόντων (συμβῆναι).—**ἰάπτομαι** βλάπτω, πληγόνω.—**τὸ κέαρ** (κῆρ) καρδιά.—**παρ'** ἄμαρ τε καὶ νύκτα μέριν καὶ νύχτα.—**ἄκαρπον** ἔχει πόνον μάταιο μογῇσι, τοῦ κάκου κοπιάζει.

Τό ποίημα τοῦτο εἶναι προσόδιο, δηλαδή τραγούδι ποὺ ψάλλεται μέ συνοδεία αὐλῶν ἀπό χορευτική ὁμάδα ποὺ προσέρχεται σέ ναό ἡ βωμό κατά τίς γιορτές.

Στ. 2. θυμὸν ἀπενθῆ. ἡ ἀπάθεια ως προϋπόθεση τῆς εύτυχίας ἦταν ἀργότερα ἡ βάση τῆς θεωρίας τῶν Στωικῶν φιλοσόφων, ποὺ ἔλεγαν «μένε καὶ κράτει» πβ. Ἀρχιλόχου «Θάρρος στίς δουκιμασίες» (σελ. 42).

81 (3). Διθύραμβος στό Θησέα.

α) **Στ. 1 - 15.** (στροφή α') τᾶν ιερᾶν Ἀθανᾶν τῶν ίερῶν Ἀ-

θηγῶν, τῆς Ἱερῆς Ἀθήνας.— ἀβρόβιος ἀβροδίκιτος, πού ἡ ζωή του ἔχει πολλές χάρες.— "Ιωνες": ἔτσι λέει τοὺς Ἀθηναίους σάν κυριότερους ἀντιπρόσωπους τῆς Ἱωνικῆς φυλῆς.— τί διατί, γιατί.— νέον νεωστί, λίγο πρόν.— ἔκλαγε, ἀδρ. β' τοῦ κλάζω = βγάζω δυνατό, διαπεραστικό θήκο (κλαγγή τῶν ὅπλων).— χαλκοκάρδων χαλκόστομη, χάλκινη.— ἀοιδά, ἐδῶ = σάλπισμα.— δυσμενής ἀντίθετος, ἐχθρός.— ἀμφιβάλλω περικυλλώνω· ἡ σειρά τῶν λέξ.: ἀμφιβάλλει ὥρια ἀμετέρας χθονός.— κακομάχανος δόλιος, κακοῦργος.— ἀέκατι (ἐπιφ.) ποιμένων παρά τή θέληση τῶν βοσκῶν.— σεύοντ (ι) (= σεύουσιν) ἀπάγουν, ὄδηγοῦν μακριά.— μῆλα γιδοπρόβατα (ἀγέλας... μῆλων).— ἀμύσσω (ἀμυχή) κατασπαράζω, σκίζω.— φθέγγευ (φθέγγου) μίλικ, λέγε.— εἴ τινι βροτῶν πιάτερο ἀπό κάθε ἄλλο θυητό.— ἔμμεναι καὶ τὸν = εἶναι καὶ σοὶ ὅτι ἔχεις καὶ σύ.

Στ. 16 - 30. (στροφή β'): νέον, βλ. στ. 3.— ἀμείβω ποσὶν ἀλλάζω τόπο, διαβαίνω.— δολιχὸς μακρύς.— κέλευθος (ἡ) ὁδός, δρόμος.— κάρυξ κήρυκας, μαντατοφόρος.— δολιχάν 'Ισθμίαν κέλευθον τὸ μακρύ δρόμο ἀπό τὸν 'Ισθμό.— ἄφατος ἀνείπωτος, καταπληκτικός (μέση λέξη: ἐδῶ γιά καλό). ἄφατα ἔργα καταπληκτικά κατήρθωματα.— κραταιοῦ φωτὸς ἐννοεῖ τὸ Θησέα.— ὑπέρβιος βίαιος, σκληρός.— ἔπειφνεν, ἀδρ. β' τοῦ ἀχρ. ρ. φένω = φονεύω, σκοτώω.— φέρτατος καὶ φέριστος (συγχριτ. φέρτερος) = ὁ πιό ὑπέροχος (φέρτατος ίσχύι = ίσχυρότατος, πολὺ δυνατός).— Κρονίδα τέκος τέκνο τοῦ Κρονίδη (τοῦ γιοῦ τοῦ Κρήνου ἐδῶ Κρονίδης εἶναι ὁ Ποσειδώνας.— σεισίχθων: ἐπίθ. τοῦ Ποσειδώνα πού σείει, δηλ. συνταράζει τῇ γῇ.— σῦς, συδὲ ἀγριογόρυρουνο.— νάπη σύδεντρη κακλάδι, λόγγος.— ἀτάσθαλος ἀκατάστατος II μοχθηρός, κακοῦργος.— ἔσχεν κατέλαβε, κυρίεψε.— πολυπήμων πού προκαλεῖ ποιλιούς πόνους, ὄλεθροις.— ἔξεβαλε ἔριξε, πέταξε.— ἀρείων γεννικιότερος.— ὅπα τελεῖται ποῦ νά καταλήξουν.

Στ. 31 - 45. (στροφή γ'): πολεμήιος πολεμικός.— πολλὰν πολλή (ν).— δπάων ὄπαδής, ἀκάλουθος.— ἔμπορος ὄδοιπόρος, ταξιδιώτης.— οἰ (α) ὄπως, σάν.— ἀλάτας ἀλήτης, περιπλανώμενος.— ἀλλοδαμία ξένη χώρα.— ὥδε ἔτσι (ὄπως περιγράφτηκε ἀπό τὸν κήρυκα) — θρασὺς τολμηρός.— ἔσχεν ἐδάμαντες, κατανίκησε.— ἡ ἀληθινά.— δρμᾶ σπρώγνει, παρκανινεῖ.— μήσεται, μέλλ. τοῦ μήδομαι = σκέ-

ρτομαχι, σχεδιάζω.— ὅφρα γιά νά(ἐδῶ μέ δριστική).— αἰὲν ἔρδοντα (ἐνν. ὑποκείμ. τινά, ἀντικ. κακόν).— μὴ 'ντυχεῖν (= ἐν τυχεῖν) κακῷ νά μή συναντήσει κακό.

Στ. 46 - 60. (στροφή δ') φῶτε, αἰτ. δυϊκοῦ πού συμφωνεῖ μέ τήν χιτ. πληθ. (μόνους).— ὁμαρτέω τινὶ (καὶ ἀμαρτέω) συνοδεύω κάπιοιν.— οἱ = αὐτῷ (ἀντικ. τοῦ ὁμαρτεῖν).— φαιδίμος λαμπρός, ἐδῶ δυνατός.— ἐλεφαντόκωπος μέ φιλητισένια λαβή.— ξεστὸς ἄκιντων λεῖο, γυκλιστερό κοντάρι.— χείρ, ποιητ. δοτ. χέρεσσ (1) = χερσί.— κηρύτυκτον = καὶ εὔτυκτον (ἀπό το 0. τοῦ ρ. τεύχω = φτιάγνω) καὶ οδούλεμένη.— κυνέα περικεραλαία.— κρατός πέρι (ἀναστρ.) γύρῳ στό κεφάλι (ὄνομα ἔγρηστο « κράς », εὔγρηστος ὁ τύπος τὸ κάρη τό κεφάλι, βλ. καὶ σελ. 126 στίχ. τελ.).— πυρσοχαίτης κοκκινοτρίχης, ξυνόδιος.— ἀμφί, στό στέρνοις.— χλαμὺς (ἥ) κοντός μανδύας, φόρεμα τῶν ἐφύβων ἴππεων.— οὐλιος μάλλινος.— Θεσσαλὰν Θεσσαλική(ν).— διμάτων ἀπο (ἀναστρ.) ἀπό τά μάτια, ἀπό τό βλέμμα.— στίλβειν ὅτι σπιθοβολῆ, ἀστράφτει.— Λαμνία (Λημνία) φιλόξ φιλόγα τῆς Λήμνου, ὃπου πίστευαν ὅτι ἔχει τό ἐργαστήρι του ὁ Ἡραίστος.— φοίνισσα κοκκινωπή.— πρώθηβος στήν ἀρχή τῆς ἐφυβίας, νεκρός.— ἀρήιος πολεμικός.— ἄθυρμα παιγνίδι, διασκέδαση, χαρά.— μέμναμαι ἔχω στό νοῦ μου, ἐνδιαφέρομαι, φροντίζω.— χαλκεόκτυπος χαλκόβροντος (ὅπου βροντοκοποῦν τά γάλκινα ὅπλα). δίζημαι ζητῶ νά βρῶ.— φιλάγλαος πού ἀγαπᾶ τή λαμπρότητα, πού γιάρεται τήν διμορφιά.

β) 'Ο διθέραμβος εἶναι ἔνα ἀπό τά εἴδη τῆς λυρικῆς ποιήσεως, καὶ συνδέεται μέ τή λατρεία τοῦ Διονύσου. Στίς Διονυσιακές δηλ. γιορτές πολλοί πανηγυριστάδες, μεταμφιεσμένοι σέ σατύρους, τραχυπόδαρους ἀκόλουθους τοῦ Διονύσου, χόρευαν γύρῳ στό βωμό του ἐξυμνώντας καὶ παρασταίνοντας μέ μιμητικές κινήσεις — σέ κατάσταση ἐκστάσεως — καὶ μέ τολμηρούς στίχους τά παθήματα τοῦ θεοῦ ἢ τίς διασκεδαστικές περιπέτειές του.

Τά τραχυόδια τοῦτα, μέ συνοδεία μάλιστα καὶ αὐλοῦ, στήν ἀρχή ήταν πρόχειρα συνταιριασμένα, καὶ στή μελωδία καὶ στήν ποίηση καὶ στό ρυθμό, δικυμορφόθηκαν ὅμως τεχνικά, γιά πρώτη φορά, ἀπό τόν Ἀρίστα τό Μηθυμναῖο (γύρῳ στό 625 π.Χ.). 'Από τότε κι ὅστερα

ό ἀριθμός τῶν γορευτῶν ἡρίστηκε σέ 50, κι ἔνας ἀπ' αὐτούς, ξεκόβοντας ἀπό τὴν ὄμάδα, ἀνέβαινε σ' ἕνα τραπέζι ἢ σέ κάποιο βάθρο, γιά νά τὸν βλέπουν ὅλοι (καὶ ω φαῖος τοῦ γοροῦ, ἐξ ἀρχῶν τὸν διθύραξιθον), καὶ παρασταίνοντας τό Διόνυσο συνομιλοῦσε μέ τὸν (ὑπόλοιπο) γορό γιά τὶς περιπέτειές του.

Λαργύτερα ὁ διθύραξιθον ἔχει τὸν ἀποκλειστικό γχρακτήρα του (νά ἀναφέρεται στή λατρεία τοῦ Διονύσου) καὶ οἱ ὑποθέσεις του παίρνονταν καὶ ἀπό ἄλλους μύθους σχετιζόμενους μέ ηρωες.

Σ' αὐτὸν ἐδῶ τό διθύραξιθον περιγράφεται ἡ πορεία τοῦ Θησέα πρός τὴν Ἀθήνα. Καὶ ω φαῖος σίγουρα εἶναι ὅ βασιλιάς τῆς Ἀθήνας καὶ πατέρας τοῦ Θησέα Αἰγέας καὶ γορός πολίτες Ἀθηναῖοι.

Στ. 15. Πανδίων· γιός τοῦ Κέκροπα καὶ πατέρας τοῦ Αἰγέα· βασιλεὺς στὴν Ἀθήνα γύρω στά 1300 π. Χ.—**Κρέουσα**· θυγατέρα τοῦ Ἐρεγύθεα, βασιλιᾶ τῆς Ἀθήνας.

Στ. 20. Σίνις (Σίνιδος)· ὁ ληστής Πιτυοκάμπης: ἔγερνε πρός τὰ κάτω τὶς κορυφές δύο πεύκων κι ἔδεινε στὴν καθεμιά ἀπό αὐτές τὰ πόδια τῶν διαβατῶν· ἔπειτα ἀφήνοντας ἐλεύθερους τούς κλώνους ξέσκιζε τούς ἀνθρώπους.

Στ. 21. Λυταῖος· ἐπώνυμο τοῦ Ποσειδώνα γιατί ἔλυσε, δηλ. διάγοιζε, τὰ Τέμπη, ὥστε νά χύνονται στή θάλασσα τὰ νερά πού κατάκλυζαν τή Ηεσσαλία.

Στ. 24. Κρεμμυδών (καὶ Κροιμμυδών)· δημιρή θέση δῶθε ἀπό τὸν Ἰσθμό (κοντά στούς σημ. Ἀγ. Θεοδώρους) στή Μεγαρίδα.

Στ. 25. Σκείρων (καὶ Σκίρων)· περιβόητος κακοῦργος πού στὴν ἀπόκρημνη τοποθεσία « Σκιρωνίδες πέτραι » (τή σημερινή « Κακή Σκάλα ») κοντά στά Μέγαρα ἀνάγκαζε τούς περαστικούς νά σκύψουν γιά νά πλύνουν τὰ πόδια τους καὶ μέ μιά κλοτσιά τούς γκρέμιζε ἀπό τούς βράχους τῆς ἀκτῆς στή θάλασσα. Ο Θησέας τόν σκότωσε μέ τὸν ἔδιο τρόπο.

Στ. 26. Κερκυρόνος παλαιόστρα· μετά τό παραπάνω κατόρθωμα ὁ Θησέας σκότωσε τό φοιβερό ληστή Κερκύρανα, πού κοντά στήν Ἐλευσίνα ἀνάγκαζε τούς διαβάτες νά παλέψουν μαζί του, τούς νικοῦσε καὶ τούς σκότωνε.

Στ. 29. Προκόπτας. ἄλλος διαβόητος κακοῦργος. "Εμενε κοντά στόν Κηφισό τῆς Ἀττικῆς καί κρατώντας σφυρὶ ἀνάγκαζε τούς περαστικούς νά ξαπλώνουν σέ σιδερένιο κρεβάτι καί, ἐν τά πόδια τους προεξῆχαν ἀπό τό κρεβάτι, ἔκοβε τό περισσευούμενο μέρος τους, ἐν ἥταν κοντύτερα, τέντωνε τά πόδια ὥσπου νά ἐξαρθρωθοῦν. Ἡταν γνωστός μέ τό ὄνομα Προκρούστης.

82 ('). **Ἐπίνικος στόν Ἀργεῖο ἀπό τήν Κέα (πυγμαχία νέων, "Ισθμια).**

α) Στ. 1 - 5 ἄλιξον, προστ. τοῦ ἀίσσω (ἄττω, διάττω) ὁρμάω, πετῶ (πβ. διάττοντες ἀστέρες).— **σεμνοδότειρα** αὐτή πού φέρνει σπουδαῖες εἰδήσεις.— **Κέος = Κέως.**— χαριτώνυμος χαριτωμένη, πχ-σίχαρη.— **μάχας (-ης)** θρασύχειρος σέ ἀγώνισμα πού ἀπαιτεῖ στιβαρά χέρια (γροθιές), σέ πυγμαχία.— **ἄρατο,** τοῦ αἴρομαι κερδίζω.

Στ. 6 - 10. ἀνέμνασεν (ἀνέμνησεν) ἔφερε στό νοῦ μας.— **καλῶν** (οὐδ. γεν. πληθ.) ὡραῖες ἀναμνήσεις (ἔνδοξες νίκες).— **ὅσα,** πάει στό ἐπεδείξαμεν.— **αὐχὴν λαιμός,** (στενή λουρίδα γῆς).— **ζάθεος θειότατος,** ιερότατος.— **Εὔξαντις ἡ Κέως** (Κέα, Τζιά).— **έβδομή-κοντα σύν στεφάνοις μ' ἐβδομήντα νίκες.**

Στ. 11 - 14. Μοῦσα αύθιγενής, Μούσα ἐγγόρια (δηλ. ἐγώ ὁ συμπολίτης τοῦ νικητῆ καλῶ κτλ.) γιατί ὁ Βακχυλίδης ἥταν Κεῖος.— **γλυκεῖαν καναχὰν αὐλῶν** τόν γλυκόν ἦχο τῶν αὐλῶν.— **γεραίρω** τιμῶ, ἐγκωμιάζω.— **ἐπινικίοις,** ἐνν. ἄσμασι.— **Πανθεῖδας (-δης)** πατέρας τοῦ νικητῆ.

β) Τό ποίημα τοῦτο εἶναι ἔνας ἐπίνικος, καθίσταται τά ὅμοια μ' αὐτό. Οἱ ἐπίνικοι (ὕμνοι) ἥταν λυρικά τραγούδια πού ὑμνοῦσαν τούς νικητές τῶν Πανελλήνιων ἀγώνων καί τραγουδιοῦνταν μέ τή συναδεία λύρας ἢ αὐλοῦ (φλογέρα, σουραύλι) ἀπό γορευτική ὁμάδα νέων πού γιόρταζαν τή νίκη.

Στ. 1. Φήμα· προσωποποίηση τῆς φήμης, πού παρουσιάζεται σάν « σεμνοδότειρα » θεά (στήν Ἀθήνα ὑπῆρχε καί βαμός γι' αὐτή).

Στ. 2. Κέον ιεράν, ἐπειδή ἥταν κάτω ἀπό τήν προστασία τῶν θεῶν.

Στ. 8. Εύξαντίδα: ή Κέως λέγεται ἔτσι, γιατί ἐπώνυμος ἥρωας τοῦ νησιοῦ ἦταν ὁ Εὔξαντιος, γιός τοῦ Μίνωα τῆς Κρήτης καὶ τῆς Κείας νύμφης Δεξιθέας.

— Ἀπό ποῦ πάρθηκαν οἱ ὄνομασίες τῶν τριῶν τμημάτων (στροφῶν) ; Πῶς χορεύονταν ; Ποιός εἶναι ὁ χαρακτήρας τῆς ποιήσεως τοῦ Βακχυλίδη ;

Ι Ι Ν Δ ΑΡΟΣ

‘Ο Πίνδαρος (522 - 442 π.Χ.) ἔφερε τὴν χορικὴν ποίησην σὲ ἀφταστοῖς ψόφοις. Γεννήθηκε στίς Κυνός Κεφαλέας τῆς Βοιωτίας, λίγο ἔξω ἀπό τὴν Θήβα, καὶ ἐπονομάστηκε Θηβαῖος. Καταγόταν ἀπό τὴν ξακουστὴν γενιά τῶν Αἰγιδῶν. Σπουδασε στήν Ἀθήνα καὶ, νεώτατος ἀκόμη, ἔγινε γνωστός ὡς χορικός ποιητής. “Οταν γύρισε στήν Θήβα, ἔμεινε ἐπί ἔναν χρονικό διάστημα ἀδρανής, γιατί ἡ πόλη τῶν Θηβῶν εἶχε πάρει τὸ μέρος τῶν Μήδων καὶ ἡ πανελλήνια δόξα στεφάνωσε τότε τό Σιμωνίδη, τὸν ὑμνητή τῶν ἑλληνικῶν ἀγρώνων. ‘Η ἑλληνικὴ του ὅμως ψυχὴ γρήγορα τόν ἐσπρωξε νά πάρει τὴν πρέπουσαν θέσην καὶ, συγκινημένος ἀπό τὴν ἑλληνικὴν νίκην ἐναντίον τῶν Περσῶν, ὕμνησε τὴν δόξα τῆς Ἀθήνας καὶ τίς θυσίες τῶν Ἀθηναίων γιὰ τὴν ἑλευθερία τῆς Ἑλλάδος. ‘Η Ἀθήνα τότε τίμησε ξεχωριστά τόν ποιητή καὶ ἡ φήμη του ἀπλώθηκε παντοῦ. Τώρα πλέον τόν φιλοξενοῦν πολλές ἡγεμονικές αὐλές καὶ πολλά ἔνδοξα σπίτια τῆς Ἑλλάδος.

‘Ιδιαίτερα δοξάστηκε ὁ Πίνδαρος ὡς ἔριστος μουσικός καὶ ὑμνητής τῶν ἀθλητικῶν ἀγώνων καὶ οἱ 45 ἐπίνικοι — ποὺ σώθηκαν — γιά νικητές ἀπ’ ὅλες τίς πόλεις τῆς Ἑλλάδος ἀποδείχγουν τὴν πανελλήνια φήμη του. Τιμήθηκε ἐπίσης καὶ ὡς θρησκευτικός ποιητής καὶ οἱ διάφορες πόλεις στήν Ἑλλάδα σ’ αὐτόν ἀνέθεταν τὴν σύνθεσην ὕμνων καὶ παιάνων γιά τοὺς θεούς. ‘Αλλά καὶ ἄλλα πολλά εἰδη ποιημάτων ἔχει συνθέσει. “Ολα τά ποιητικά του δημιουργήματα συγκεντρώθηκαν ἀπό τοὺς μεταγενέστερους θαυμαστές του σέ 17 βιβλία. ‘Από αὐτά σώθηκαν μόνο τέσσερα, αὐτά ποὺ περιέχουν τούς ἐπινίκους. ‘Από τά ἄλλα μόνο κομμάτια ἔχουμε ἀπό τά λογῆς ποιητικά εἰδη, ἀρκετά ὅμως γιά νά ἐπισφραγίσουν τὴν δόξα του.

83 (1). Προσόδιο (στό ναό του Ἀπόλλωνα).

α) **Στ. 1 - 6.** θεόδματος (θεός - δέμω = χτίζω) θεόχτιστη (ἡ νῆσος Δῆλος).— λιπαροπλόκαμος μέ λαμπρούς πλοκάμους, ὥριοπλέξουδη. — ίμεροέστατον πάρα πολύ ἐπιθυμητό, πολυπόθητο (ἀπό αὐτό ἡ δοτ. παίδεσσι).— ἔρνος βλαστάρι. — ἀκίνητος ἀκύνητος, στέρεος.— τέρας θαῦμα.— ἀν = ἡν.— κικλήσκοισιν (αἰολ. θαμιστ. τύπος) = καλοῦσιν.— τηλέφαντος (τῆλε - φαίνομαι) πού φαίνεται ἀπό μακριά, μακρισθώρητο.— κυανέα χθών θάλασσα.

Στ. 7 - 14. τὸ πάροιθε πρωτύτερα, πρίν.— ἡν φορητὰ μετατοπιζόταν, ἔπλεε (ἐδῶ κι ἐκεῖ στή θάλασσα).— ρίπαῖσιν, ποιητ. αἴτιο (ρίπη = ὅρμη).— ἀ Κοιογενῆς ἡ κόρη τοῦ Κοίου (ἡ Λητώ).— αἱ ὀδινες οἱ πόνοι (τῆς γέννης).— ἀγχίτοκος ἐτοιμάγεννη.— θυίω (θύω) τρελαίνομαι, ὑποφέρω (ὅταν τρελή ἀπό τοὺς πόνους τοῦ τοκετοῦ πού ηταν κοντά . . .).— ἐπέβα νιν πάτησε σ' αὐτή (τῇ Δῆλῳ).— δὴ τότε τότε πιά.— δρθαί . . . κίονες ὄρθιες, κατακόρυφες κολόνες.— ἀπώρουσαν ξεπετάχτηκαν (τοῦ ἀπορούω ἀναπτηδῶ).— πρέμνον ρίζα, πυθμένας τῆς θάλασσας (: πρέμνων χθονίων ἀπό τὰ ἔγκαττα τῆς θάλασσας).— ἀν δὲ σχέθον (= ἀνέσχεθον δὲ) καὶ κράτησαν πάνω τους.— πέτραν τό πετρούνησι, τό βραχόνησο.— ἀδαμαντοπέδιλοι (κίονες) μέ διαμαντένια (στέρεα) βάση.— τεκοῖσ' = τεκοῦσα.— ἐπόψατο (ποιητ. ἀδρ. τοῦ ἐφορῶ) εὐτύχησε νά δεῖ.— ἡ γένννα τά τέκνα, τά παιδιά.

β) Άντο ἐδῶ τό προσόδιο τό σύνθεσε ὁ Ηίνδαρος μέ παραγγελία τῶν Κείων καὶ τό τραγουδῆ χορός ἀπό Κείους καθώς προχωροῦν πρός τό ναό του Ἀπόλλωνα. (Γιά τό προσόδιο βλ. στά σχόλια τοῦ ποιήματος 80 (2), σελ. 135).

Στ. 2. ἔρνος (βλαστός) λέγεται ἡ Δῆλος γιατί « βλάστησε » ἀπό τή θάλασσα.— παίδεσσι Λατοῦς, βλ. Θέογνη « στόν Ἀπόλλωνα » (σελ. 98).

Στ. 7. ἡν τὸ πάροιθε φορητά· πίστευαν ὅτι ἡ Δῆλος ηταν πλωτή, ἀλλά ἔμεινε ἀκίνητη στή θέση της ἀπό τότε πού ἡ Λητώ γέννησε ἐκεῖ τά δίδυμα παιδιά της· γ' αὐτό καὶ στό στ. 3 τήν ὀνομάζει ἀκίνητον τέρας (ἀτράνταχτο θαῦμα).

Στ. 9. Κοιογενής ἡ Λητώ ἦταν κόρη τοῦ Τιτάνα Κοίου καὶ τῆς Τιτανίδας Φοίβης.

— Προσέξτε τίς μεταφορές, τά κοσμητικά ἐπίθετα, τά ποιητικά σύνθετα (γιά τά τελευταῖα βλ. « Σαλαμίνα » στίς σημειώσεις, σελ. 90 στ. 6).

84 (2). Διθύραμβος γιά τό Διόνυσο

α) Στ. 1 - 5. **ἴδετε** ἐπιβλέψατε, κοιτάξτε (λέγει στούς θεούς δ Πίνδαρος, καθώς περνᾶ στήν δρχήστρα ἐπικεφαλῆς τοῦ χοροῦ).—**ἐν** = εἰς, πρός.—**ἐπί τε πέμπετε** καὶ πέμπετε ἐπ' αὐτόν, καὶ στεῦλτε σ' αὐτόν.—**κλυτὰν χάριν** τή θεία σας χάρη.—**πολύθθατος** πολυπάτητος, πολυσύχναστος.—**οἵ τε = οἱ**.—**δμφαλὸς** κέντρο τῆς πόλεως.—**θυδεις** εὐώδιαιστός, μοσκοβολισμένος (ἀπό τά θυμιάματα).—**οἰχνέω** ἐπισκέπτομαι συγνά, συγνάζω (ἔχει τό ἴδιο θέμα μέ το οἰχομαι).—**πανδαιδαλος** μέ κάθε λογῆς τέχνη καμαρένος, ἔξαρετης κατασκευῆς· ἀπό τό θέμα τοῦ φ. **δαιδάλλω** (= διακοσμῶ, ἐπεξεργάζομαι μέ τέχνη), ἀπό ὅπου καὶ τό ὄνομα τοῦ τεχνίτη Δαιδάλου, πού συμβολίζει τήν ἐπιδεξιότητα στήν κατασκευή τεχνικῶν ἔργων.

Στ. 6 - 12. **Ιόδετος** πλεγμένος ἀπό ἵα, μενεξεδόπλεχτος.—**λάχετε.**—**δεχτεῖτε.**—**έαριδρεπτος** τήν ἀνοιξη κομμένος, ἀνοιξιάτικος.—**λοιβά** σπονδή, προσφορά (στούς θεούς).—**Διόθεν** μ' ἐντολή τοῦ Δία.—**ἀγλαΐα λαμπρότητα**: **σύν ἀγλαΐα ἀοιδᾶν** = μέ τή λαμπρότητα τῶν ὀδῶν, μέ τά χαρούμενα τραχιούδια μου.—**πορευθέντ (α)**, ὑποκ. μέ.—**δεύτερον** γιά δεύτερη φορά.—**κισσοδέτας** (δ Διόνυσος) κισσοστεφάνωτος (ἡ σειρά : ἴδετέ με πορευθέντα δεύτερον σύν ἀγλαΐα ἀοιδᾶν ἐπὶ κισσοδέταν θεόν).—**Βρόμιος, Ἐριβόας**· μέ τά ἐπίθετα αὐτά προσαγόρευαν τό Διόνυσο φίς θεό τῆς εὐθυμίας, πού κανονικά ἐκδηλώνεται μέ θόρυβο : **βρόμιος** = θορυβώδης, ἀπό τό **βρόμος** = κρότος, χτύπος.—**έριβόας** βροντόφωνος, βροντερός.—**μελπέμεν** (κυρ. τελικόν ἀπαρ. ἀπό τό **πορευθέντα**) = γιά νά φάλω, νά τραχιούδήσω.—**γόνος γιός**.—**ὑπάτων πατέρων**, τοῦ Δία.—**γυναικᾶν Καδμειᾶν** (= Θηβαΐδων, ἀπό τή Θήβα), τῆς Σεμέλης (πληθυντικοί μεγαλοπρέπειας).

Στ. 13 - 18. ἐναργῆς ὀλοφάνερος.— σάματα σημάδια, προμηνύματα.— τέλεα οἱ τελετές, οἱ ἀνοιξιάτικες Διονυσιακές) γιορτές.— οὐ λανθάνει, ἐνν. ἡμᾶς, τούς ἀνθρώπους, τούς ἑορταστές· ἡ σειρά : ἐναργέα σάματα τελέων οὐ λανθάνει ἡμᾶς = τά δόλοφάνερα προμηνύματα γιά τίς ἔχαιρινές γιορτές τοῦ Διονύσου δέ μᾶς ἔσφεύγουν (γιατί βλέπουμε τήν ἀνοιξιάτικη ὄψη τῆς φύσεως).— φοινικοέανος κοκκινόπεπλος (ἀπό τὸ φοῖνιξ = κόκκινος καὶ ἔανδος = πέπλο), ἐπίθ. τῶν Ὦρῶν.— οἰχθέντος ἀνοιχθέντος, καθώς ἀνοιξε.— ἐπάγησιν ἐπιφέρωσιν, φέρουν (αὗται, xii Ὦραι)· ἡ σειρά : δόποτε οἰχθέντος θαλάμου φοινικοεάνων Ὦρῶν ἐπάγησιν εὔσομον ἔαρ.— νεκτάρεος εὐωδιαστός (ἀπό τὸ νέκταρ = τὸ ποτό τῶν Θεῶν).— βάλλεται ρίχγονται, πετιοῦνται.— ἀμβροτος ἀθάνατος· ἐπ' ἀμβρόταν χθόνα πάνω στήν ἀθάνατη, τήν ἀγέραστη γῆ.— ἐρατὸς πιθητός, εὐχάριστος.— φόβη φύλλωμα, ἀνθοδέσμες.— κόμαισι μείγνυται ἀνακατεύονται μέ τά μαλλιά, στεφανώνουν τό κεφάλι.— ἀχεῖτε (= ἡχεῖτε) ὑμνεῖτε, δοξολογεῖτε.— δύμφαὶ μελέων μελωδικές φωνές, τραγούδια τοῦ χοροῦ (κυρίως δύμφὴ = φωνή τοῦ μαντείου).— σύν αὐλοῖς μέ συνοδείξ αὐλῶν.— Σεμέλαν, τή μητέρα τοῦ Διονύσου.— ἐλικάμπυξ αὐτή πού ἔχει στρογγυλό διάδημα (στό κεφάλι).

β) Τό διθύραμβο αὐτό ἔχει συνθέσει ὁ Πίνδαρος ἵσις γιά τή γιορτή τῶν « Μεγάλων Διονυσίων »· σώθηκε ἀπό τό Διονύσιο τόν Ἀλικαρνασσέα πού τόν παραθέτει στό ἔργο του « Ήερί συνθέσεως ὀνομάτων ». (Γιά τό διθύραμβο βλ. σελ. 144).

Στ. 1. Ἰδετ’ ἐν χορόν, Ὀλύμπιοι· ὁ Πίνδαρος ἀρχίζει τό τραγούδι του κάνοντας ἐπίκληση στή γάρη τῶν Ὀλύμπιων θεῶν, ἐνδ μέ τούς χορευτές περνᾶ στήν δργήστρα.

Στ. 3 δύμφαλος τοῦ ἀστεως ἥταν ἡ ἀγορά (τό κέντρο τῆς πόλεως), ὅπου καί ὁ βωμός τῶν 12 θεῶν πού ἴδρυσε ὁ Ηεισίστρατος. Τόν δυομάζει πολύβατον γιατί ἐκεῖ συγκεντρώνονταν τά πλήθη τῶν Ἀθηναίων.

Στ. 5. πανδαίδαλος, γιατί ἡ ἀγορά ἥταν διεκοσμημένη μέ διάφορα ἔργα τέχνης, ἀγάλματα κτλ. Γι' αὐτό καὶ εὐκλεής (πού συγκεντρώνει καὶ προβάλλει τή δόξα τῆς πόλεως).— κισσοδέταν θεόν· ὁ Διόνυσος παρουσιαζόταν στή φαντασία τῶν ἀρχαίων κισσοστεφάνωτος. ὁ κισσός καὶ τό ἀμπελόκλημα ἥσκαν ἱερά φυτά τοῦ Διονύσου.

Στ. 11. γόνον κτλ. 'Ο Διόνυσος ήταν γιός του Δία καὶ τῆς Σεμέλης. 'Ο Δίας δύναμίζεται ὥπατος πατὴρ (κατά τὸν "Ομηρο εἶναι δὲ ὥπατος κρειόντων" καὶ «πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε»). 'Η Σεμέλη ήταν κόρη του Κάδμου καὶ τῆς Ἀρμονίας.

Στ. 14. Αἱ Ὡραι (πού προσωποποιοῦν τίς ἐναλλαγές τῶν ἐποχῶν (τοῦ ἔτους)) ήταν κατά τή μυθολογική παράδοση κλεισμένες μέσα στόν οὐράνιο θάλαμό τους· οἱ πόρτες του ἀνοιγαν στήν ἀρχή κάθε ἐποχῆς καὶ οἱ Ὡρες ἔβγαιναν συνοδεύοντας τήν καινούρια ἐποχή τοῦ χρόνου καὶ ἐγκαθιστώντας την ἔξω στή φύση. Τήν ἄνοιξη οἱ Ὡρες εἶναι ἐρυθρόπεπλες καὶ συμβολίζουν τό κόκκινο χρῶμα τῆς γῆς, καθώς σκεπάζεται ἀπό κόκκινόγρωμα, τό πιό πολύ, λουλούδια.

Τό ποίημα εἶναι γεμάτο ἀπό μεταφορές, περιφράσεις, ἀντονομασίες, κοσμητικά ἐπίθετα, ποιητικά σύνθετα καὶ εἰκόνες.

— Νά βρεθοῦν, ν' ἀγαλνθοῦν καὶ ν' ἀξιολογηθοῦν. Προσέξτε τή μεγαλοπρέπεια στό ὄφος καὶ τόν τρόπο μέ τόν ὅποιο ἐκφράζεται ἡ ἐνθουσιαστική διάθεση τοῦ ποιητῆ.

85 (3). Διθύραμβος γιά δόξα τῆς Ἀθήνας.

α) ταὶ αἱ, οἱ (ἀρθ. θηλ.).—λιπαρὸς περίλαμπρος.—ἰοστέφανος στεφανωμένος μέ ἵα, μενεξεδένιος.—ἀοιδιμος (ἀπό τό ἀοιδή) πολυτραγουδισμένος.—δαιμόνιος θεϊκός, θεσπέσιος (δαιμων = θεός, θεῖο πνεῦμα).—ὅθι ὅπου.—ἔβάλοντο θεμέλιωσαν, στερέωσαν.—φαεινὸς φωτεινός, ἀχτιδοβόλος.—κρηπὶς βάση, θεμέλιο.

β) Παρ' ὅλο πού ἡ πατρίδα τοῦ ποιητῆ «ἐμήδισεν», δ Πίνδαρος δέν ἔμεινε ἀσυγκίνητος ἀπό τόν ἀγώνα τῶν Ἀθηναίων μέ τούς Πέρσες. 'Υμνεῖ λοιπόν μέ διθύραμβο τή συμβολή τῶν Ἀθηναίων στή νίκη τῆς Ἐλλάδος καὶ ἐκφράζει τήν ἀγάπη του πρός τήν Ἀθήνα.

Στ. 2. Ἐλλάδος ἔρεισμα, γιατί;

Στ. 3. Μετά ἀπ' αὐτό τό στίχο λείπει μεγάλο τμῆμα, στό ὅποιο δ Πίνδαρος ἔξηγοῦσε ἵσως γιατί δύναζει τήν Ἀθήνα «Ἐλλάδος ἔρεισμα».

α) Στ. 1 - 6. πολύσκοπος πού ἔξετάζει πολλά, πού ἐπιβλέπει τά πάντα.— μῆσεαι, μέλ. τοῦ μήδομαι σχεδιάζω, μηγχανεύομαι.— μᾶτερ δημάτων τροφός τῆς ὄράσεως, πηγή τοῦ φωτός (« σύ τῶν ματιῶν ἡ μάνα » : Σ. Μενάρδος).— ἐν ἀμέρᾳ τήν ἡμέρα, ἐνῶ εἶναι μέρα.— κλέπτομαι ἔξαρνίζομαι, σβήνω.— ἔθηκας ἔκαμες.— ἀμάχανος ἀνίσχυρος, ἀδύναμος.— **Ισχὺς** ἡ σωματική δύναμη.— **σοφίας** ὀδὸς (π ερίφραση) σοφία, νοῦς.— **ἐπίσκοπος** σκοτεινός, σκοταδερός.— **ἐπίσκοπον ἀτραπὸν** σκοτεινό μονοπάτι (πού τό ἀκολούθησε ὁ ἥλιος ἔφευγοντας ἀπό τόν κανονικό φωτεινό δρόμο του).— **ἔσσυμένα,** μτχ. πρκμ. τοῦ σεύομαι κινοῦμαι γρήγορα, ξεστρατίζω.— **ἔλαύνω** (μτβτ.) φέρνω.— **νεώτερον** σέ παρόμοιες ἐκφράσεις σημαίνει : κακό.— **πάρος** προηγουμένως, πρωτύτερος ἢ **πάρος**, β' ὅρος συγκρ. στό **νεώτερον** (: προμηνᾶς κακένα κακό πού δέν ὑπῆρχε πρῶτα ;).

Στ. 7 - 10. Πρὸς Διός γιά ὄνομα τοῦ θεοῦ.— **ἴπποσόα** (θηλ. τοῦ **ἴπποσόας**) αὐτή πού δίνει δρόμο στ' ἄλογα (ἀπό τό **ἴππος** καὶ σεύω κινδ, κουνάω).— **θοός** γοργοπόδαρος: **θοάς**, θηλ. αἰτ. πληθ. στό **ἴππους** πού βγαίνει ἀπό τό **ἴπποσόα** (: πού βάζεις σέ κίνηση τά γρήγορα ἄλογα).— **ἀπήμων** δίχως λύπες, ἀδιατάραχτος (**ἀ-πῆμα**).— **ὅλβος** εὐτυχία (εἰς ὅλβον, φανερώνει ἀποτέλεσμα : ὅστε νά ἔρθει εὐτυχία, γιά εὐτυχία).— **τράποιο** (φανερώνει εὐχή) ἀμποτε νά τραπεῖς νά ἀκολουθήσεις τήν κανονική τροχιά σου (ὅστε νά φέρεις στή Θήβα, εὐτυχία).— **πάγκοινον** κοινό σ' ὅλους τούς ἀνθρώπους, παγκόσμιο.— **τέρας** θαῦμα.

Στ. 11-21. **ἥρ (α)** ἄραγε.— **ἀτασθαλία** ἀμαρτία.— **κοτεσσαμένα,** τοῦ **κοτέω** ὀργίζομαι, κρατῶ κακία.— **πάμπαν** ἐντελῶς, διλωσιδίλου.— **ἔξαιρέω** ἔξαρνίζω.— **αιών** ἡ ζωή, ὁ κόσμος.— **ἄγνὸν** ἀμόλυντο.— **σᾶμα** προμήνυμα.— **καρποῦ** φθίσις σιτοδείκα, λιμός, πείνα.— **νιφετός** χιονοθύελλα, χιονίας.— **σθένος** νιφετοῦ σφοδρή χιονοθύελλα.— **ὑπέρφατος** ἀνώτερος περιγραφῆς, πρωτόφαντος.— **οὐλόμενος** καταραμένος.— **κενέωσις** κένωση, ἄδειασμα πόντου κενέωσις κατακλυσμός (στή θάλασσα).— **ἄρ (α) ἵσως**.— **ἄμ.** πέδον στήν ἐπιφάνεια τῆς γῆς.— **παγετός χθονὸς** ψύξη τῆς γῆς.— **νότιος** ύγρος, βροχερός.—

ζάκοτος πολύ δργισμένος, λυσσασμένος (ἀπό τό ἐπιτατ. ζα καὶ κοτέω).— (θέρος) ρέον μέ βροχές.— κατακλύσαισα (δωρ.) ἀφοῦ πνίξει μέ κατακλυσμό.— θήσεις θά κάμεις, θά δημιουργήσεις.— οὐδὲν ὅ, τι οὐδόλως δι' ὅ, τι (διόλου δέ θρηνῶ γιά ὅ, τι θά πάθω μαζί μέ ὅλους).

β) Λύτός ἐδῶ ὁ παιάνις τραγουδήθηκε γιά τόν Ἀπόλλωνα μέ τήν εὐκαιρία τῆς σχεδόν ὄλικῆς ἐκλείψεως τοῦ ἥλιου, πού ἔγινε στίς 30 Ἀπριλίου 463 π.Χ., ὥρα 2 μ.μ. Ἡ ἐκλείψη τοῦ ἥλιου ἦταν γιά τούς ἀρχαίους κακό σημάδι καί τούς προκαλοῦσε πανικό. Ὁ Πίνδαρος ἐκφράζει τούς φόβους του μέ τούς στίχους του κι ἐπίσης μέ τή μουσική καί τίς κινήσεις τοῦ χοροῦ, πού στρέφεται πρός τόν ἥλιο καί τραγουδᾶ.

Στ. 1. Ἀκτίς ἀελίου (συνεκδοχή) ἀντί : ἀκτινοβόλες ἥλιε ('Ο Σοφοκλῆς στήν « Ἀιτιγόνη » στ. 100 ἔχει τήν ἴδια φράση. Κι ὁ Χορτάζης στήν « Ἐρωφίλη » λέει « Ἀκτίνα στ' οὐρανοῦ χαριτωμένη »).

Στ. 7. ιπποσόα θοάς, φαντάζονταν ὅτι ὁ ἥλιος ἦταν ἀνεβασμένος σέ ἄρμα μέ τέσσερα ἄλογα (Βλ. καὶ στή σελ. 137, στ. 3, λέξη δέπας).

Στ. 19 - 20. Ἡ γαῖαν κατακλύσαισα κτλ. ὅπως ἔγινε τόν καιρό τοῦ Δευκαλίωνα, ὅταν μέ τόν κατακλυσμό ἐξαφανίστηκε τό ἀνθρώπινο γένος καί δημιουργήθηκε νέο μέ πέτρες, πού ἔριχναν πίσω τους οἱ δύο πού σώθηκαν, ὁ Δευκαλίωνας κι ἡ Πύρρα.

— *Tί ἐκφράζουν οἱ ἐπίμονες ἐρωτήσεις τῶν στίχων 1 - 5 καὶ 11 - 20 ; Ποιό νόημα κλείνει μέσα τον ὁ τελευταῖος στίχος ; Ποιά τά αἰσθητικά στοιχεῖα τοῦ ποιήματος ;*

87 (5). Ἐπίνικος σέ Ὁλυμπιονίκη.

Στόν Ἀσώπιχο ἀπ' τόν Ὁρχομενό — ἀγώνας νέων, στάδιο (476 π. X)

'Επίνικος (βλ. σελ. 139) μέ τόν ὅποιο ἐγκωμιάζεται ὁ νέος (παῖς, παιδί) Ἀσώπιχος, γιός τοῦ Κλεοδάμου ἀπ' τόν Ὁρχομενό τῆς Βοιωτίας πού νίκησε σέ ἀγῶνα σταδίου (σταδιοδόμος). Στάδιον ἦταν ἀπλή διαδρομή ἀπό τήν ἀφετηρία ὡς τό τέρμα τοῦ στίβου, 192 μ.

α) Στ. 1. 10. Καφισίων, τοῦ Κηφισοῦ τῆς Βοιωτίας.—λαχοῖσαι

(λαχοῦσαι), μέ γεν. : πού πήρατε μέ κλῆρο.— ταὶ τε καὶ οἱ ὄποιες, καὶ πού . . .— ναίω κατοικῶ.— καλλίπωλος μέ ὥραίκ πουλάρια, ὥραῖα ἀλογα.— ἔδρα χώρα.— λιπαρὸς περίλαμπρος (ἔδω : πλούσιος)· ή γεν. στό Ἐρχομενοῦ (= Ὁρχομενοῦ).— ἀοίδιμος χιλιοτραγουδημένος.— παλαίγονος παλαιός, ἀρχαῖος.— Μινυᾶν, γεν. πληθ., δν. Μινύαι (Μινύες ἦταν οἱ παλαιοὶ κατοικοὶ τοῦ Ὁρχομενοῦ).— ἐπίσκοποι προστάτισσες.— κλῦτ (ε) εἰσακοῦστε, ἀκοῦστε μέ καλοσύνη.— ἀνεται γ' ἐν. παθ τοῦ ἄνω (καὶ ἄνυμι καὶ ἄνυτω φέρνω σέ τέλος, κατορθώνω (πάντα ἀνεται ὅλα κατορθώνονται).— βροτοῖς, ποιητ. αἴτιο.— εἰ σοφὸς κτλ., ἐπεξήγηση στό τερπνὰ καὶ γλυκέα (δηλ. ἄν κανεὶς θά γίνει σοφός κτλ.).— ἀγλαός, ἔδω : δοξασμένος (τό νόημα : μέ τή βοήθειά σας παίρνουν οἱ ἀνθρώποι ὅλα τά ἀξιαγάπητα χαρίσματα, ὅπως εἶναι ή σοφία, ή ὁμορφιά, ή δόξα).

Στ. 11 - 17. σεμνᾶν, γεν. πληθ.— ἀτερ (μέ γεν.) χωρίς, δίχως.— κοιρανέοντι, γ' πληθ. τοῦ κοιρανέω κυβερνῶ, βάζω σέ τάξη, διμορφαίνω (ἀπό τό κοιρανος = ἀρχοντας, ἡγεμόνας).— δαῖς (γεν. δαιτός) γεῦμα, συμπόσιο.— ταμίας οίκονόμος, αὐτός πού ἔχει τήν ἐπιμέλεια γιά κάτι (ταμίαι, κτγρμ. : οἱ Χάριτες φροντίζουν γιά ὅλα). Θέμεναι (μτχ. ἐπιθ.) οἱ ὄποιες ἔθεσαν, ἔστησαν.— θρόνους (ἀντικ. τοῦ θέμεναι) τούς θρόνους των.— αἰέναος αἰώνιος.— σέβοντι=σέβουσι σέβονται.— τιμὰ ἔξουσία.

Στ. 19 - 35. πότνια σεβαστή.— φιλησίμολπος πού ἀγαπᾷ τή χορωδία.— ἐπακοέω ἐπακούω, εἰσακούω, ἀκούω μέ καλή διάθεση, (ἐπακοοῖτε, εὔκτ. εὐχῆς).— ἐρασίμολπος, συνών. τοῦ φιλησίμολπος.— Φιδοῖσα (ιδοῦσα), γιά χάρη τοῦ μέτρου ἀναφέρεται στήν τελευταία ἀπό τίς Χάριτες, ἀντί ιδοῦσαι : κοιτάζοντας, καθώς ἀντικρίζετε.— κῶμος ἐπινίκια πομπή.— ἐπ' εύμενει τύχᾳ γιά τό εύτυχές γεγονός.— κοῦρα βιβῶντα πού προχωρεῖ μέ ἀνάλαφρα βήματα (βιβάω καὶ βιβῆμι = βαίνω, βαδίζω).— (ἐν) Λυδῶ τρόπω μέ λυδική ἀρμονία.— ἐν μελέταις τ' καὶ μέ στίχους μελετημένους.— ἀειδῶν ύμνωντας, γιά νά ύμνησω.— ἔμολον ξῆρθα (α' πρόσ. γιατί μιλάει γιά λογαριασμό τοῦ χοροῦ). τό ἔμολον ἀόρ. β' τοῦ βλώσκω ἔρχομαι, πηγαίνω.— ούνεκα ἐπειδή.— Ὁλυμπιόνικος, κτγρμ. (είναι Ὁλυμπιονίκης).— ἀ Μινύεια (πόλις), δηλ.. ὁ Ὁρχομενός.—

σεῦ ἔκατι ἐξαιτίας σου (μέ τή βοήθεια ἀπό σᾶς, τίς Χάριτες).— μελαντειχής μέ μαύρους τοίχους, σκοτεινός.— **Φαχοῖ** ('Αχοῖ, 'Ηχοῖ), κλητ. : σύ ὡ 'Ηχώ — πατρί, στὸν πατέρα τοῦ νικητῆ 'Ασώπιχου (δηλ. στὸν Κλεόδημο).— **κλυτὸς** ἔνδοξος, περίφημος.— **φέροισα** (φέρουσα) γιά νά φέρεις.— **ὅφρα...** εἴπης, ἐπεξήγηση στὸ ἄγγελίαν.— **υἱόν**, προληπτ. ἀντί : ὅτι **Fοι** υἱός ..— **νέαν χαίταν** τὴ νεανική του κόμη.— **παρ'** εύδόξοις κόλποις **Πίσης**, στὴ δοξασμένη κοιλάδα τῆς Ηίσας (κάτω ἀπό τὸ Κρόνιον ὄρος ὃπου ἔγιναν οἱ ἀγῶνες).— **πτεροῖσι κυδίμων ἀέθλων** (οὐδ.) μέ τά φτερά τῶν τιμημένων ἐπάθλων, δηλ. μέ τίς ταυτίες πού κρέμονται ἀπό τίς δυό μεριές τῶν δοξασμένων, ἀπό κλαδί ἐλιᾶς, στεφανιῶν κύδιμος γεμάτος δόξα.

β) 'Ο ὕμνος ἀπευθύνεται πρός τίς τρεῖς Χάριτες, **Ἀγλαΐα**, **Ἐνδροσύνη** καὶ **Θαλία**, πού ἦταν παιδιά τοῦ Δία καὶ τῆς Εὐρυνόμης. Οἱ Χάριτες ἦταν ἡλιακές θεότητες, πού διορφαίνουν τὴ φύση, δίνουν χαρά στά ἔμψυχα ὄντα καὶ χαρίζουν πλούσια δῶρα στὸν ἄνθρωπο (σοφία, διμορφιά, δόξα κτλ.).

Στ. 1. Καφισίων ὑδάτων λαχοῖσαι· στὸν παλιό **'Ορχομενό**, κοντά στὸ Βοιωτικό Κηφισό, ὑπῆρχε ἀρχαιότατο ιερό τῶν Χαρίτων κι ἐκεῖ τίς τιμοῦσαν ξεγωριστά.

Στ. 2. καλλίπωλος· γιατί ἡ Βοιωτία φημιζόταν γιά τά ἀλογά πού ἔτρεφε.

Στ. 5. Στὸν **'Ορχομενό κατοικοῦσαν παλιότερα οἱ **Μινύες****· αὐτοὶ κατέβηκαν ἀπό τὴ Θεσσαλία μέ ἀρχηγό τους τὸ Μινύα καὶ ἔδρυσαν τὸ κράτος τῶν Μινυῶν μέ πρωτεύουσα τὸν **'Ορχομενό**· προόδεψαν καὶ πλούτισαν μέ τό ἐμπόριο.

Στ. 25. Λυδῷ τρόπῳ· ἡ ἀρχαία Ἑλληνική μουσική εἶχε ἔξι ἀρμονίες : δωρική, φρυγική, λυδική, αἰολική, ἴωνική καὶ μιξολυδική (μειχτή λυδική)· ἀπό αὐτές ἡ λυδική ἦταν ἀπολύτερη καὶ γλυκύτερη ἀπό τίς ἄλλες καὶ γι' αὐτό ταίριαζε περισσότερο σέ ὕμνο τῶν Χαρίτων.

Στ. 30. 'Ηχώ· οἱ ἀρχαῖοι "Ελληνες προσωποίη σαν καὶ τὴν 'Ηχώ κι ἐπλασταν γι' αὐτήν πολλούς μύθους. Κατά τόν πιό γνωστό

ἡ Ἡχώ ἦταν ὀραιότατη Νύμφη πού γαλουχήθηκε καὶ ἀνατράφηκε ἀπό τίς ἄλλες Νύμφες, κι ἐκπαιδεύτηκε ἀπό τίς Μοῦσες στήν τέχνη τοῦ τραγουδιοῦ, τοῦ αὐλοῦ (φλογέρα, σουραύλι) καὶ τῆς σύριγγας (εἶδος φλογέρας). Ἐπειδὴ δικαῖος περιφρονήθηκε ἀπό τό Νάρκισσο, καταφεύγει στίς βαθιές μοναχικές σπηλιές, γιά νά κρύψει τή ντροπή της κι ἐκεῖ ἡ λύπη κι ἡ ὁργή τήν τσακίζουν : τό σῶμα της λιώνει, τό αἷμα της ἔξατημίζεται· μόνο ἡ φωνή καὶ τά δστά τῆς ἀπομένουν. Ἡ φωνή διατηρήθηκε, ὅλλα τά κόκαλα πήραν τή μορφή βράχου. Ἀπό τήν ἡμέρα ἐκείνη δέν τή βλέπουν πιά πάνω στά βουνά, ὅλλα ἀπό τίς βαθιές σπηλιές, πού κρύβεται, ἀπαντάει ἀκόμα σ' αὐτούς πού τή φωνάζουν (Ovid. Metam. III, 342).

Ἡ Ἡχώ ἔχει τή δύναμη νά διαβιβάζει — ὅπως καὶ ἡ Φήμη — μακρινά μηνύματα· δ ἀντίλαχος τῆς ἐπινίκιας γιορτῆς μπορεῖ, κατά τόν ποιητή, νά φτάσει καὶ μέχρι τόν "Αδη, γιά νά φέρει στόν πατέρα τοῦ νικητῆ τό μήνυμα τῆς νίκης τοῦ γιοῦ του.

— Ποιός δ χαρακτήρας τῆς ποιήσεως τοῦ Πινδάρον ; Ὁμοιότητες καὶ διαφορές ἀνάμεσα στά εἴδη τῆς χοροκῆς ποιήσεως πού διδάχτηκαν εδῶ (προσόδιο, διθύραμβος, παιάνιας, ἐπίνικοι).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ε Ι Σ Α Γ Ω Γ Η

1. Ό γραπτός λόγος στήν ἀρχαίκην Ἑλλάδην	5
2. Ή ἀνάπτυξη τῆς λυρικῆς ποιήσεως	6
3. Εἰδη τῆς λυρικῆς ποιήσεως	7
4. Α' Ἐλεγειακή ποίηση	7
5. Β' Ἰαμβική ποίηση	8
6. Γ' Μελική ποίηση	9
7. Δ' Χορική ποίηση	9
8. Διαλεκτικές διαφορές	10

Μ Ε Ρ Ο Σ Π Ρ Ω Τ Ο

Α' ΕΛΕΓΕΙΑΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

1. Η ΕΛΕΓΕΙΑ

ΚΑΛΛΙΝΟΣ	Σελ.	Κειμ.	Σελ.	Κειμ.	Σημ.	
1 Πολεμικό σάλπισμα	15	77	11 (3)	Τριποθήκες στόν ἔχυτό του	24	93
ΤΥΡΤΑΙΟΣ				ΞΕΝΟΦΑΝΗΣ		
2 (1) Τριποθήκη	16	80	12	Συμπόσιο	25	95
3 (2) Τριποθήκη	17	82		ΘΕΟΓΝΙΣ		
4 (3) Εμβατήριο	19	85	13 (1)	Στόν Ἀπόλλωνα	27	99
ΑΡΧΙΔΑΧΟΣ				Συμβουλές στόν Κύρον:		
5 (1) Ή χαμένη ἀσπίδα	19	85	14 (2)	Τίποτε πιό ἀγαπητό ἀπό τήν πατρίδα	27	100
6 (2) Δέν ώφελοῦν οἱ θρῆνοι	20	86	15 (3)	"Αν δμως σμίξεις μέ κακούς	28	100
ΜΙΜΝΕΡΜΟΣ				16 (4) 'Ο διπρόσωπος φίλος ..	28	101
7 (1) Ή νιότη	20	87	17 (5)	Ελλικρίνεια	28	102
8 (2) Τά γηρατειά	21	88	18 (6)	Σπάνιος ὁ πιστός φίλος ..	29	102
ΣΟΛΩΝ				19 (7) Ή φτώχεια	29	103
9 (1) Σαλαμίνα	22	89	20 (8) Ή ἐλπίδα	29	103	
10 (2) Τριποθήκες στούς 'Αθηναίοις	22	90	ΣΙΜΩΝΙΔΗΣ (ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΕΑ)			
			21 Συμβουλές σ' ἔνα νέο	30	104	

2. ΤΟ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

	Σελ.		Σελ.
ΣΙΜΩΝΙΔΗΣ	Κειμ. Σημ.	ΘΟΥΓΚΤΙΔΗΣ	Κειμ. Σημ.
22 (1) Στούς Ἀθηναίους Μαραθωνομάχους	32 105	35 Στόν Εύριποδη	35 110
23 (2) Στίς Θερμοπόλες	32 105		ΑΝΑΚΡΕΩΝ
24 (3) Ἐπιτύμβιο σ' αὐτούς πού ἔπεσαν στίς Θερμοπύλες	32 106	36. Ἡ ἀγελάδα πού μουγκανίζει	36 110
25 (4) Σ' αὐτούς πού ἔπεσαν μέ τό Λεωνίδα	33 106		ΦΙΛΙΠΠΟΣ
26 (5) Στούς Κορινθίους πού ἔπεσαν στή Σαλαμίνα	33 107	37. Στό Φειδία πού τεχνούργησε τόν Ὄλυμπιο Δία	36 111
27 (6) Στούς πεσόντες ἥρωες	33 107		ΠΑΛΛΑΔΑΣ
28 (7) Στούς πεσόντες τόν καιρό τῶν Μηδικῶν	33 107	38. Συμβουλή γιά ύπομονή ...	36 111
29 (8) Περιπαικτικό στόν Τιμοκέροντα ἀπό τή Ρόδο	34 108		ΑΔΕΣΗΙΟΤΑ
30 (9) Εύτράπελο ἀφιέρωμα	34 108	39. Σένεαρή κόρη	37 112
	ΠΙΑΤΩΝ	40. Στή μακρόβια καὶ πολύτεκνη Καλλικράτεια	37 112
31 (1) Στούς Ἐρετριεῖς πού ἐκπατρίστηκαν	34 108	41. Σέ ἄγαλμα τῆς Νιόβης, ἔργο τοῦ Πραξιτέλη	37 112
32 (2) Σέ φύλο του Ἀστρονόμο	35 109	42. Σέ ἄγαλμα Σατύρου πού ἔκαμε ὁ Πραξιτέλης	38 112
33 (3) Στή Σαπφώ	35 109	43. Ἐπάνω σέ ἀνδριάντα τοῦ Δημοσθένη	38 113
34 (4) Σ' αὐτόν πού ἀφησε χρυσάφι κι ἥθρε θηλιά	35 109		

Β' ΙΑΜΒΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

	Σελ.		Σελ.
ΑΡΧΙΛΟΧΟΣ	Κειμ. Σημ.	Κειμ. Σημ.	
α'. τρίμετρα			
44 (1) Περιγραφή τῆς Θάσου	41 114	47 (4) "Ολα ἔρχονται ἀπό τούς θεούς	42 115
45 (2) Ἀδιαφορία γιά τά ἐγκόσμια	41 114	48 (5) Θάρρος στίς δοκιμασίες	42 116
		49 (6) "Ολα εἰναι πιθανά	42 116
			ΣΟΛΩΝ
β'. τετράμετρα			
46 (3) Ἡ ξιπασιά	41 115	50 (1) 'Ο σκοπός τῆς νομο-	

	Σελ.		Σελ.
	Κειμ. Σημ.		Κειμ. Σημ.
Οεσίας του	43 117	ΣΗΜΩΝΙΔΗΣ (ΑΠΟ ΤΗΝ ΆΜΟΡΓΟ)	
β'. τετράμετρα		52 (1) Μάταια τάξις ἀνθρώπινα πράγματα	45 120
51 (2) Ἀφιλοκέρδεια	44 118	53 (2) Χαρακτήρες γυναικῶν	46 121

Γ' ΜΕΛΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

	Σελ.		Σελ.
	ΑΛΚΑΙΟΣ	Κειμ. Σημ.	Κειμ. Σημ.
54 (1) Ἡ αἴθουσα τῶν ὅπλων	51 123	62 (4) Σέ κόρη ἀκόμη ἀνύπαντρη	55 129
55 (2) Ἡ πόλη σέ τριχυμία ..	51 124	63 (5) Ὑπεροχή	55 130
56 (3) Χαιρεκακία	52 125	64 (6) Ὄνειροπόληση	55 130
57 (4) Πᾶς νά πολεμήσεις τό χειμώνα	52 125	65 (7) Γαμπρός	56 130
58 (5) Συμποσιακό τραγούδι	52 125	66 (8) Ὁ θυρωρός	56 131
ΣΑΙΠΦΩ			
59 (1) Ὡδὴ στήν Ἀφροδίτη .	52 126	ΑΝΑΚΡΕΟΝΤΑΣ	
60 (2) Ἡ ξενιτεμένη φύλη .	54 128	67 (1) Ἐντολές γιά τό συμπόσιο	56 132
61 (3) Σέ γυναίκα ἄμουση .	54 129	68 (2) Γεροντικοὶ ἀναστεναγμοὶ	57 133
		69 (3) Γεροντικά παράπονα ..	57 133

Δ' ΧΟΡΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

	Σελ.		Σελ.
	ΤΕΡΠΑΝΔΡΟΣ	Κειμ. Σημ.	Κειμ. Σημ.
70. Ἀποσπάσματα ἀπό τόν Τέρπανδρο.....	61 134	τες στίς Θερμοπύλες ..	63 138
ΑΛΚΜΑΝΑΣ		75 (2) Ἀστατα εἰναι τά ἀνθρώπινα	63 139
71 (1) Νυχτερινή γαλήνη	61 135	76 (3) Ἡ ζωή τοῦ ἀνθρώπου ..	64 139
72 (2) Τά γηρατεία	62 135	77 (4) Ἡ Ἀρετή	64 139
ΣΤΗΣΙΧΟΡΟΣ		78 (5) Ἐπίκριση ἐπιγράμματος ..	64 140
73. Νυχτερινή ἐπιστροφή τοῦ "Ηλιου.....	62 137	ΒΑΚΧΥΛΙΔΗΣ	
ΣΙΜΩΝΙΔΗΣ (Ο ΚΕΙΟΣ)		79 (1) Παιάνας στήν εἰρήνη ..	65 141
74 (1) Ἐγκάμιο στούς πεσόν-		80 (2) Ἔνας ὁ δρόμος γιά τήν εύτυχία	65 142
		81 (3) Διόδραμβος στό Θησέα ..	66 142

	Σελ.		Σελ.
	Κειμ. Σημ.		Κειμ. Σημ.
82 (4) Ἐπίνικος στόν Ἀργεῖο ἀπό τὴν Κέα 68 146	85 (3) Διθύραμβος γιὰ δόξα τῆς Ἀθήνας 71 151	70 149	
ΙΠΝΔΑΡΟΣ	86 (4) Παιάνας στήν ἔκλειψη τοῦ ἥλιου 71 152		
83 (1) Προσόδιο (στὸ ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνα) 69 148	87 (5) Ἐπίνικος σὲ Ὁλυμπιονί- κη 72 153		
84 (2) Διθύραμβος γιὰ τὸ Διό-			

ΣΗΜΕΙΩΣΗ. Ἀπό τίς «Ἐκλογές» τοῦ κ. ΜΙΑΤΙΑΔΗ ΤΣΕΛΙΟΥ ἔχουν ληφθεῖ.

- 1) Τὰ ποιήματα μέχρι: 4, 5, 6, 27, 35, 36, 44, 45, 46, 50, 51, 56, 58, 63, 64, 65, 66, 69, 72, 88 καὶ 81.
- 2) Οἱ ἀντίστοιχες ἑρμηνευτικές σημειώσεις γιὰ τὰ παραπάνω ποιήματα.
«Ἡ ὑπόλοιπη ὥλη τοῦ βιβλίου ἔχει ληφθεῖ ἀπό τίς «Ἐκλογές» τοῦ κ. ΒΙΚΤΩΡΑ ΚΡΗΤΙΚΟΥ.»

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής